

**Community
Project**

คำนำ

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ธนาคารไทยพาณิชย์ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเสริมสร้างเยาวชนไทย จึงได้จัดการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดเวทีให้เยาวชนทุกระดับการศึกษาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มพูนทักษะความรู้ และเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ได้ปลูกฝังเรื่องการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกัน การทำงานเป็นทีม และทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อเติบโตต่อไปเป็นเยาวชนที่เก่งและดี เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

สำหรับการแข่งขันในระดับอุดมศึกษา นอกจากจะเป็นเวทีส่งเสริมการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงแล้วยังเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพนิสิต นักศึกษาให้พร้อมเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยตลอดระยะเวลาที่ได้จัดการแข่งขันต่อเนื่องมาจนถึงปีนี้ เป็นปีที่ 9 มีสถาบันการศึกษาจากทั่วประเทศกว่า 130 สถาบัน ครอบคลุมเยาวชนระดับอุดมศึกษากว่า 18,000 คน จัดส่งโครงการพัฒนาชุมชนกว่า 3,400 โครงการ เข้าร่วมในโครงการ ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ สะท้อนให้เห็นถึงพลังเยาวชนไทยที่พร้อมนำความรู้ไปช่วยเหลือชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ธนาคารไทยพาณิชย์มุ่งหวังให้กิจกรรมดี ๆ เหล่านี้เผยแพร่ไปในวงกว้าง จึงได้จัดทำหนังสือ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เล่มนี้ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวการทำงานกับชุมชนของนิสิตนักศึกษา 20 ทีม ที่ได้นำความรู้ในห้องเรียนมาใช้ในเชิงประยุกต์ โดยนำความรู้ไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะความเป็นผู้นำ การสื่อสาร การบริหารจัดการ การแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม ก่อนที่จะจบการศึกษาไปเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ และเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

เมษายน 2558

คำนำ

ประธานคณะกรรมการตัดสิน โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”

โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เป็นส่วนหนึ่งในโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนระดับอุดมศึกษา รวมตัวกันทำโครงการเพื่อชุมชน โดยนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียน มาทำประโยชน์แก่สังคม พร้อมกับอาศัยความร่วมมือไม่ร่วมมือจากชุมชน เพื่อขับเคลื่อนโครงการไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง

สำหรับปีที่ 9 ของโครงการ จะเห็นได้ว่านิสิต นักศึกษา ที่เข้าร่วมแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ทุกทีมสามารถนำความรู้รอบทั้งในและนอกห้องเรียนไปใช้ในเชิงประยุกต์ สร้างสรรค์ และสามารถก้าวข้ามความไม่รู้เป็นความรู้ จนสามารถทำโครงการได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินโครงการเปรียบเหมือนกระจกสองด้าน ด้านแรกเป็นกระจกเงาสะท้อนตัวเอง ให้นิสิต นักศึกษาได้เห็นศักยภาพ เห็นคุณค่าของตัวเองที่มาจากการทำงานประโยชน์เพื่อผู้อื่น ส่วนกระจกอีกด้าน เป็นกระจกใสที่ทำให้เรามองทะลุไปยังผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมทีม กลุ่มเป้าหมาย หรือคนอื่น ๆ ที่เราทำงานด้วย จะเห็นได้ว่าในชุมชนจริงสังคมจริงนั้น ความรู้ที่มีอยู่นั้นบางครั้งเราไม่สามารถนำไปใช้ได้เลย แต่ต้องนำมาปรับให้เข้ากับบริบทชุมชน การเข้าไปทำงานกับชุมชนไม่ใช่การเข้าไปในบทบาทของผู้ให้ แต่ต้องเป็นการทำงานร่วมกัน โดยท้ายที่สุดแล้ว หากเราสามารถลดบทบาทของเรา และเพิ่มบทบาทของชุมชน โครงการนั้นก็จะมีความต่อเนื่องยืนยาว

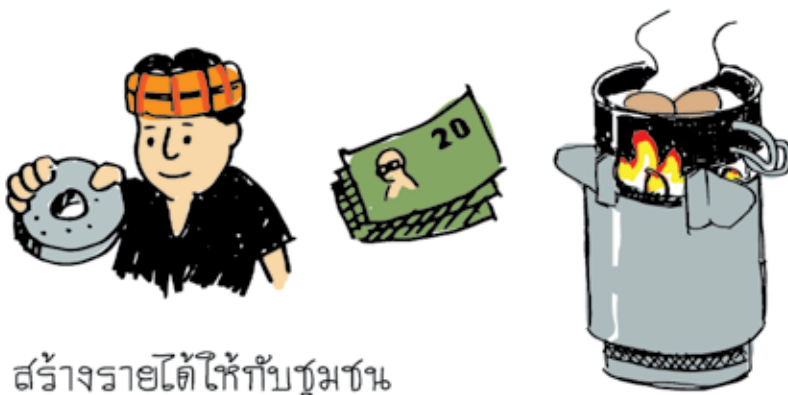
องค์ความรู้เหล่านี้ สมควรที่จะบันทึกไว้ เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ผู้ทำและเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

รศ.ดร.บรรณิไศภิชฎ์ เมฆวิชัย

สารบัญ

Fire camp... Green Product ลอดโลกร้อน	7
บ่อเลี้ยงปลา...เพื่อวิถีคนอีสาน	17
สายตาเลื่อนราง	29
ต้นไม้...แห่งการเรียนรู้	41
ล่องเรือ โซลาร์เซลล์	51
ชั้น ยอ โย	63
ซังซังลอดโลกร้อน พลิกประโยชน์สู่ชุมชน	75
ฅ.ผู้เฒ่าฟันดี สร้างรอยยิ้มให้ผู้สูงวัย	87
กล้าอ่อนทานตะวัน เพิ่มทักษะใหม่ ให้ผู้พิการทางสายตา	97
คืน “ความสุข” ให้ชุมชน	109
น้ำร้อนปลากบเป็น...น้ำเย็นปลากบไม่โต	121
“ปันยิ้ม” ความรู้และรอยยิ้มที่แบ่งปันกันได้	131
Application หมอเมือง	143
ใช้ “น้ำใจ” ผลิตน้ำบริสุทธิ์	155
การกลับมาของ “ผักลิ้นห่าน”	165
จากห้องเรียน...สู่ฟาร์ม	177
“มูลสุกร” น้ำหมักมหัศจรรย์	189
सानจาก สานใจ สานภูมิปัญญาไทยให้ยั่งยืน	199
เหลาคมความคิด...ด้วยการทำงานเพื่อชุมชน	211
App ท่องเที่ยวภูพระบาท	221
โครงการ“กล้าใหม่...ไฟรู้”	230

สร้างรายได้ให้กับชุมชน

เศษใบไม้แห้งจากแนวกันไฟ

ใบไม้แห้ง

ขี้เถ้า

แกลบ

พาราฟิน

ก้อนเชื้อเพลิง

Fire camp... Green Product ลดโลกร้อน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงการก้อนเชื้อเพลิงสร้างรายได้
จากแนวกันไฟชุมชนท่ามะขาม

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.กอบศักดิ์ วันธงไชย

ดร.พงษ์ศักดิ์ เสงนิรันดร์

หัวหน้าโครงการ นายนิศร คงขุ่ม

คณะทำงาน นายธารินทร์ เมตตา

นางสาวรุ่งนภา รวมครบุรี

นายปรีชา ท้าวสุธิติวรกุล

นางสาวอัญชลี สุวิทย์วรกุล

“กล้าใหม่...ไฟรู้” ปี 9

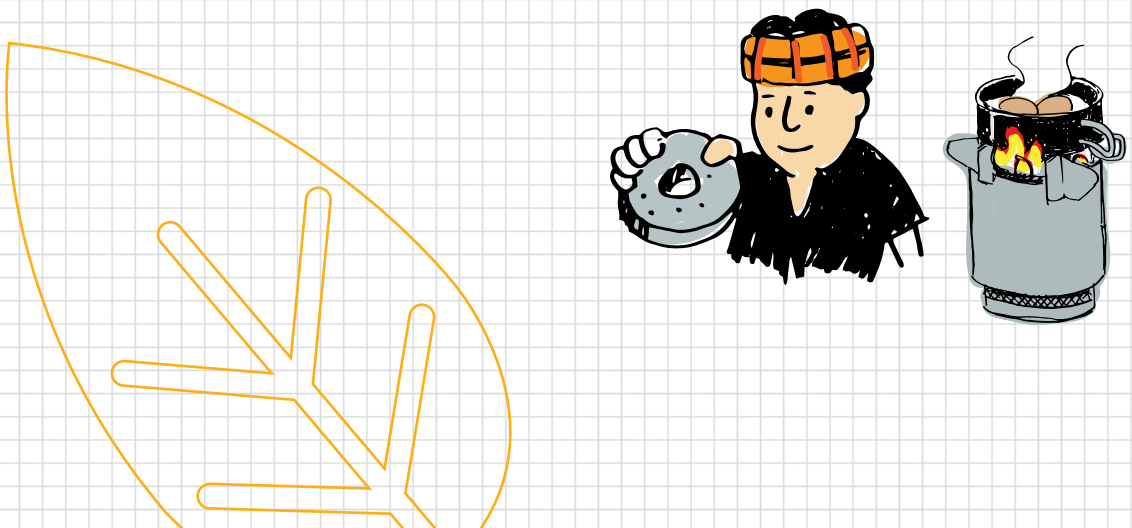
“ก้อนเชื้อเพลิง” และ “เตาไฟแคมป์” นวัตกรรมจากการสร้างสรรค์ของนิสิตวนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่คิดและประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อรองรับโลกยุคหน้า โดยเฉพาะการใช้พลังงานหมุนเวียน เพราะพลังงานจากฟอสซิลกำลังลดน้อยถอยลง

สิ่งประดิษฐ์ชิ้นนี้ ดูเผินๆ อาจไม่หวือหวา แต่วิธีคิดเรื่อง “การพึ่งพาตนเอง” ที่ซ่อนอยู่ภายใต้การออกแบบถือเป็น concept โดดเด่นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

“ฟ้า” นริศร คงชุ่ม นักศึกษาภาควิชาวนผลิตภัณฑ์ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เจ้าของสิ่งประดิษฐ์ Fire camp หรือ “เตามหัศจรรย์” เล่าว่า ไอเดียนี้เกิดตอนที่เขาไปแคมป์ปิ้ง และเห็นว่าทุกครั้งที่เข้าป่าต้องพกอุปกรณ์ไปมากมาย โดยเฉพาะเตาแก๊สสำหรับหุงต้ม ซึ่งมีผลต่อสิ่งแวดล้อม เลยพยายามหาแนวทางประดิษฐ์ จึงร่วมกับรุ่นพี่ทดลองทำเตา โดยให้ชื่อว่า Fire camp ที่มีขนาดเล็ก กะทัดรัด พกพาสะดวก เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการตั้งแคมป์ปิ้ง

ที่สำคัญคือ นวัตกรรมชิ้นนี้ได้รับการคัดเลือกให้ไปจัดแสดงในงานนวัตกรรมที่จัดขึ้นทุก ๆ ปีของมหาวิทยาลัย

แม้จะไม่ได้รางวัลติดไม้ติดมือกลับมา แต่การได้รับการคัดเลือกให้ไปแสดงบนอาคารจักรพันธ์ุ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในงานเกษตรแฟร์ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าเป็นสถานที่ที่ผู้คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ต้องการนำไปจัดแสดงบนที่แห่งนั้น ซึ่งหมายความว่าโอกาสที่จะได้รับการนำไปต่อยอดขยายผลมีค่อนข้างสูง

และเป็นดังคาดเมื่อผลงานชิ้นเล็ก ๆ แต่ทรงคุณค่าอย่าง Fire camp กำลังได้รับการต่อยอดขยายผลภายใต้โครงการ**ก้อนเชื้อเพลิงสร้างรายได้จากแวนกันไฟชุมชนท่ามะขาม** ที่จะกลายเป็นอุปกรณ์สำหรับผู้พิชภัยการตั้งแคมป์ที่ต้องพกติดตัวไม่ต่างจากการพกแก๊สกระป๋อง เนื่องจากราคาต่อหน่วยเมื่อผลิตออกมาในปริมาณมาก ๆ นั้นมีราคาค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับแก๊สกระป๋อง

Fire camp นวัตกรรมเพื่อชุมชน

นวัตกรรมที่ดีต้องได้รับการต่อยอดขยายผล ที่สำคัญหากนวัตกรรมดังกล่าวสามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาได้นั้นก็จะเป็นนวัตกรรมที่สมบูรณ์

Fire camp เองก็เช่นกัน....

เมื่อโครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้” เป็นโครงการที่ต้องทำร่วมกับชุมชนนั้นหมายความว่า **พื้นที่ในการทำโครงการต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน และหากความร่วมมือนั้นมาจากชุมชนที่กำลังประสบปัญหา และกำลังหาทางแก้ไข ชุมชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบ**

“แม้ว่าเชื้อเพลิงสำหรับเตานี้จะใช้แค่เศษใบไม้ แต่ในความเป็นจริงมันต้องมีส่วนผสมอื่น เช่น แกลบ พาราฟิน และที่สำคัญต้องมีคนทำ ซึ่งก็คือชุมชน” ฟ้าให้เหตุผลที่โครงการของเขาและทีมจำเป็นต้องเดินทางไปไกลถึงอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จังหวัดที่ติดอันดับการเกิดไฟป่ามากที่สุดในพื้นที่ภาคกลาง

“อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำว่า นวัตกรรมดังกล่าวเหมาะสมกับชุมชน” ชุมชนที่กล่าวถึงก็คือ ชุมชนบ้านท่ามะขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ประสบปัญหาไฟป่าที่ก่อให้เกิดความเสียหายทุกปี และชาวบ้านแก้ปัญหาไฟป่าด้วยการทำแวนกันไฟตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้นำชุมชนท่ามะขามก็มีแนวคิดที่จะนำเศษเหลือจากการทำแวนกันไฟมาใช้ประโยชน์เช่นกัน

สำหรับบ้านท่ามะขาม กำลังเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่ได้รับความนิยมสูง นักท่องเที่ยวนิยมไปทำกิจกรรม แคมป์กิ้งกันมากขึ้น ทำให้มีการสรรหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับใช้แคมป์ต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองการดำรงชีวิตกลางแจ้งได้ดี และหนึ่งในนั้นคือ เตาก๊าซกระป๋อง ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพง แถมเมื่อใช้งานเสร็จแล้วยังต้องมีภาระเรื่องการจัดทิ้ง เป็นการเพิ่มปริมาณขยะให้กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น Fire camp จึงเข้ามาช่วยแก้ปัญหานี้ เนื่องจากเตาและก้อนเชื้อเพลิง Fire camp ใช้งานได้สะดวก พกพาง่าย มีราคาค่อนข้างต่ำกว่าเตาก๊าซกระป๋องและวัสดุดิบที่ใช้ในการผลิตเป็นวัสดุธรรมชาติ

ฟ้าเล่าอีกว่า ที่ชุมชนแห่งนี้มีการทำแวนกันไฟอยู่แล้ว แต่ที่ไม่มีคนนำไปไม้ไปใช้ประโยชน์ บางครั้งก็เผา เป็นมลพิษ...พวกเราเลยเดินทางมาหารือกับผู้นำชุมชน ซึ่งก็เห็นด้วยว่าจะลองนำ Fire camp มาทดลองทำที่ชุมชน

“จุดเด่นของชุมชนบ้านท่ามะขาม นอกจากจะมีวิถีชีวิตในการผลิตก้อนเชื้อเพลิงแล้ว ที่นี่ยังอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว น่าจะมีช่องทางการกระจายสินค้าสูงเราก็ก็นำไอเดียมาทำโครงการที่นี้...เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนบ้านท่ามะขามมีความเข้มแข็งและเหนียวแน่นในการรวมกลุ่มกัน เห็นได้จากการรวมกลุ่มกันทำแนวกันไฟเป็นประจำทุกปี”

อย่างไรก็ตามหลังจากที่ทีมงานได้หารือร่วมกับชุมชนและเห็นพ้องตรงกันว่า จะเข้ามาดำเนินการฝึกอบรมด้านการทำเตา Fire camp และก้อนเชื้อเพลิง หากแต่ติดปัญหาตรงที่สมาชิก 4 คนไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานที่ใหญ่เกินกำลัง เมื่อปรึกษากับระยะทางจากมหาวิทยาลัยไปอำเภอสวนผึ้งนั้นค่อนข้างไกล ดังนั้นการเพิ่มกำลังคนเข้าไป น่าจะช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

“ติ้” ธารินทร์ เมตตา จึงถูกดึงตัวให้มาช่วยภารกิจนี้

“ผมพอทราบว่าเป็นเพื่อน ๆ กำลังทำโครงการอยู่ ยิ่งเมื่อผ่านเข้ารอบ 20 ทีมและต้องลงมือทำจริง ผมเลยอาสาเข้ามาช่วย เพราะลำพังคนแค่ 4 คนไม่พออยู่แล้วสำหรับงานแบบนี้ ยิ่งเป็นงานฝึกอบรม ต้องใช้คนเยอะ”

อบรมทำก้อนเชื้อเพลิง

ในส่วนของขั้นตอนการอบรมนั้น เริ่มจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสาธิตขั้นตอนการทำแฉกกันไฟที่ถูกต้อง ก่อนที่จะลงมืออบรมสอนการทำก้อนเชื้อเพลิง และเตา Fire camp

“เนื่องจากชาวบ้านบางคนยังไม่มีความรู้เรื่องการทำแฉกกันไฟ ขณะเดียวกันเราเองก็อยากจะได้เรียนรู้เทคนิคการทำแฉกกันไฟของชาวบ้านที่นี่ด้วย เลยคิดว่าจะเริ่มต้นการทำงานด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน จากนั้นก็ไปทำแฉกกันไฟด้วยกัน และขั้นตอนสุดท้ายจึงเข้าสู่ขั้นตอนการอบรมทำก้อนเชื้อเพลิงและเตา Fire camp”

สุรเดช เทิดสกุลธรรม ผู้ใหญ่บ้านท่ามะขามบอกว่า เนื่องจากบ้านท่ามะขามมีวัสดุสำหรับทำก้อนเชื้อเพลิงมาก ใช้เท่าไรก็ไม่หมด ซึ่งก็เห็นดีด้วยที่นักศึกษาเข้ามาอบรมให้ เพราะจะเป็นการเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชน

“พอทดลองทำก็เห็นว่าไม่ยาก เพราะส่วนผสมนั้นนักศึกษาได้จัดเตรียมไว้ให้แล้ว เราสามารถใช้ก้อนเชื้อเพลิงนี้ทดแทนแก๊สกระป๋องได้เลย ซึ่งจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก”

ผู้ใหญ่บ้านยังให้ข้อเสนอแนะว่า เฉพาะก้อนเล็ก ๆ ก็สามารถใช้สำหรับการหุงต้มทั่ว ๆ ไปได้ แต่ถ้าจะใช้ปิ้งย่างนั้นอาจจะต้องทำให้ก้อนมันใหญ่กว่านี้

ในส่วนของการทำงานนั้น ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า ตอนนี้น้องๆ ไม่ได้เริ่มต้นทำเพื่อขายอย่างจริงจัง เนื่องจากหลายครัวเรือนยังติดภารกิจประจำอยู่ แต่ก็ได้ตกลงกันแล้วว่า ถ้าพร้อมเมื่อไรก็จะลงมือทำกันอย่างจริงจัง

“ตอนนี้ก็ทำใช้กันเองในครัวเรือน” ผู้ใหญ่บ้านท่ามะขามกล่าว

จากครัวเรือนสู่ตลาด

เมื่อเป้าหมายโครงการคือ “รายได้เสริม” ดังนั้นการหาตลาดจึงเป็นสิ่งจำเป็นของนิสิตวนศาสตร์ต้องทำแม้ว่าจะเป็นเรื่องไม่คุ้นเคยก็ตาม

“เป็นสิ่งที่พวกเราต้องทำ เพราะอย่างน้อยก็เป็นการสร้างความมั่นใจว่าหากชาวบ้านทำก้อนเชื้อเพลิงและเตา Fire camp แล้วสามารถยึดไปเป็นอาชีพเสริมได้”

หลังอบรมชาวบ้านผ่านไป 1 สัปดาห์ ทีมจากวนศาสตร์เดินทางไปยังรีสอร์ทต่างๆ รอบพื้นที่สวนผึ้ง ที่สามารถจัดแคมป์ ตั้งเต็นท์ หรือก่อไฟได้ และบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เช่น บริเวณธารน้ำร้อน บริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชื่อดัง โดยได้แบ่งแหล่งตลาดออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของผู้ประกอบการ และส่วนของนักท่องเที่ยวทั่วไป

“เราทำแบบสอบถามในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการบันทึกเทปในการสัมภาษณ์ ไปยังแหล่งตลาดที่มีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง ถ้ามีการจัดจำหน่ายจะให้ความสนใจผลิตภัณฑ์ก้อนเชื้อเพลิงและเตา Fire camp หรือไม่ พร้อมรับคำแนะนำต่างๆ มาแก้ไข ปรับปรุงแก้ไขต่อไป”

สิ่งสำคัญที่เราต้องคิดคือ
สิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก
เพราะถ้าสิ่งที่เราคิดไม่มีการเอาไป
ใช้ประโยชน์ มันก็ไม่มีค่าอะไร

ทั้งนี้ผลจากการออกสำรวจตลาดพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ให้ความสนใจผลิตภัณฑ์เป็นอย่างมาก และยินดีที่จะเป็นศูนย์กลางในการวางจำหน่าย เพราะผลิตภัณฑ์ก้อนเชื้อเพลิงเป็น Green Product ซึ่งช่วยลดภาวะโลกร้อน และช่วยรักษาสภาพแวดล้อม

หลังจากได้รับการตอบรับจากผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ทีมงานจึงนำข้อมูลในส่วนของแหล่งตลาดที่จะวางจำหน่าย มาปรึกษากับทางผู้นำชุมชน กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อหาแนวทางในการสร้างกลุ่มสำหรับจัดทำผลิตภัณฑ์ไฟแคมป์ขึ้น

“จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชนเห็นว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกิจกรรมนี้และยืนยันว่าจะช่วยกันดำเนินงานหากเห็นแนวทางชัดเจนเรื่องช่องทางจัดจำหน่าย”

ไม่ussu...แต่ได้เรียนรู้

หากมองในเชิงการดำเนินงานโครงการก้อนเชื้อเพลิงสร้างรายได้จากแนวกันไฟ ชุมชนท่ามะขามจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อาจจะต้องเฝ้ารอ “ความพร้อม” ของชุมชนในการที่จะรวมตัวกันทำ “ก้อนเชื้อเพลิง” ที่ทีมงานได้นำ “ความรู้” ไปเติมให้ แต่หากดูจากเส้นทางการเดินทางนับตั้งแต่เริ่มต้นคิด กระทั่งมาถึงจุดที่มองหาตลาดพบว่า ระหว่างทางนั้นเกิดบทเรียนขึ้นมากมาย

ฟ้าบอกว่า อย่างแรกที่เขาเรียนรู้และจะจดจำไว้เป็นบทเรียนในการทำงานคือ กระบวนการ และวิธีการทำงานร่วมกับชุมชน สิ่งที่ต้องมีคือเรื่องของความยืดหยุ่น และต้องเข้าใจและรู้จักชุมชนที่เราไปทำงานด้วย

“ตัวอย่างที่เห็นชัดที่สุดในโครงการนี้คือเรื่องของการวางแผน เพราะตอนคุยกันตอนแรก เราได้กำหนดวันอบรมร่วมกัน แต่พอใกล้วันอบรมพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ว่าง เราก็ต้องปรับแผนเพื่อให้สอดคล้องกับชาวบ้าน ต้องเอาชาวบ้านเป็นตัวตั้ง”

สำหรับ “จู” ปรีชา ท้าวธิดาวรกุล เห็นว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งแรกๆ ที่เขาได้จากการทำโครงการในครั้งนี้

“ได้พวกเรื่องความรับผิดชอบตัวเอง และเรื่องเวลา”

จูบอกว่า เขาตรงเวลามากขึ้น มีวินัยมากขึ้น เพราะถ้าไม่ตรงเวลา แผนที่วางไว้จะเปลี่ยนไปหมดและอีกประเด็นที่สำคัญไม่แพ้กันคือ เรื่องของการติดต่อสื่อสาร

“อย่าคิดว่าพอเราว่างแล้วคนอื่นจะว่างด้วย เพราะไม่อย่างนั้นแผนมันจะเสีย และเราต้องมีหลายแผนรองรับ เช่น เราวางแผนว่าจะลงชุมชนวันที่ 21-22 แต่ปรากฏว่าคนในชุมชนติดเลือกตั้ง แสดงว่าเวลาเราวางแผนเราต้องรู้เขา รู้เรา ไม่ใช่เราจะเอาแต่ฝ่ายเดียว แก้ปัญหาด้วยการเลื่อนออกไป และอัดงานให้เยอะขึ้น เพราะตอนแรกเราวางแผนด้วยกิจกรรมเท่านั้น แต่พอเวลามันน้อยลงก็ต้องเพิ่มกิจกรรมเข้าไป”

ส่วน “ตะ” ธารินทร์ เมตตา สะท้อนว่า งานนี้ทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น “รู้เลยว่าสิ่งสำคัญที่เราต้องคิดคือ สิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก เพราะถ้าสิ่งที่เราคิดไม่มีการเอาไปใช้ประโยชน์ มันก็ไม่มีค่าอะไร สำหรับผมจากที่ไม่รู้อะไรเลย ตอนนี้สามารถให้ความรู้กับชาวบ้านได้ เรียนรู้เรื่องการสื่อสาร การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนอื่น ๆ”

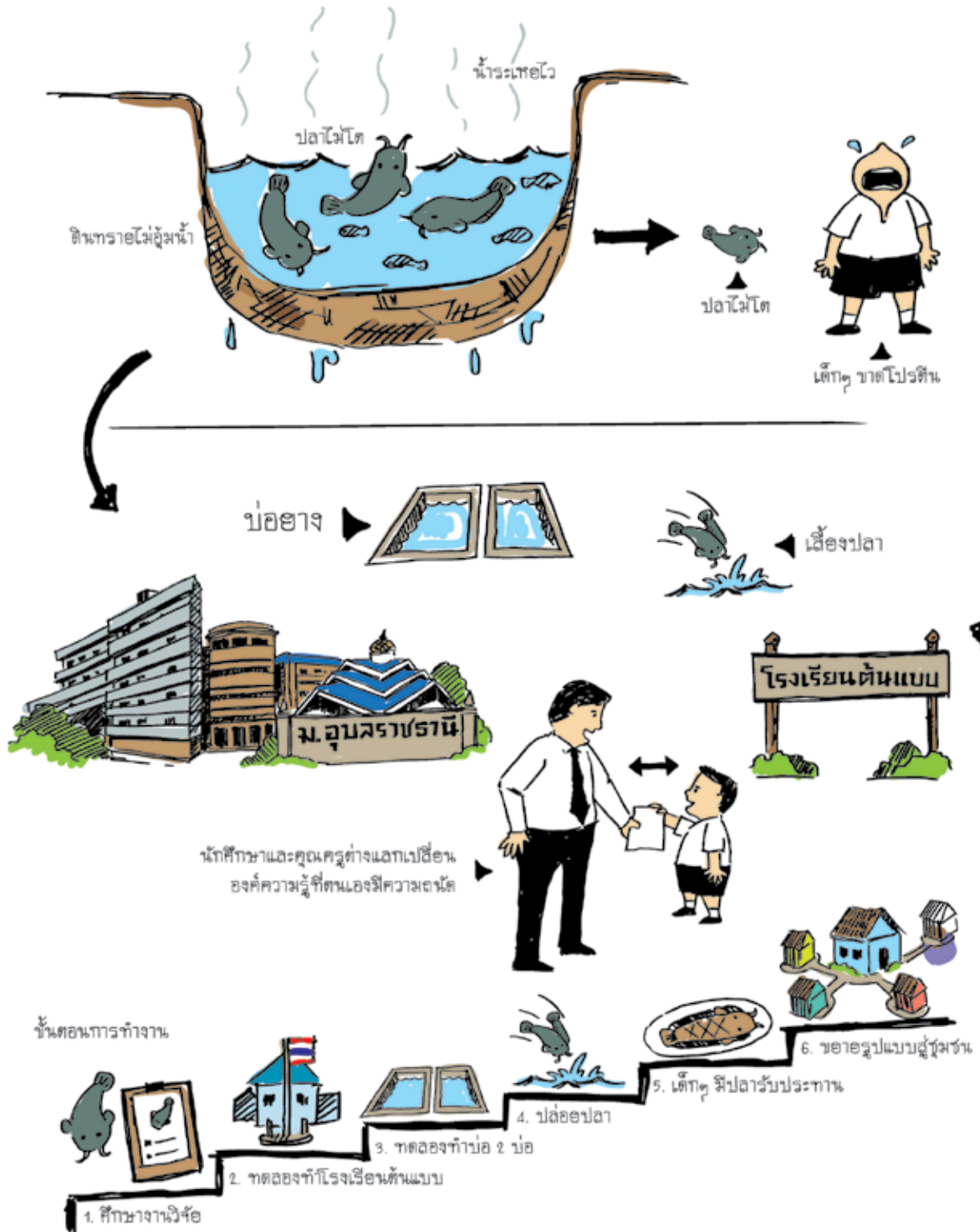
ใช้ “ความรู้” ช่วยเหลือชุมชน

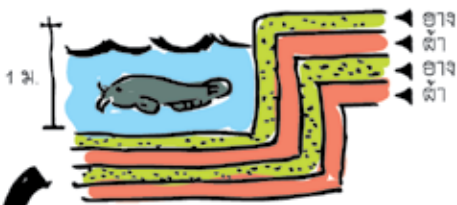
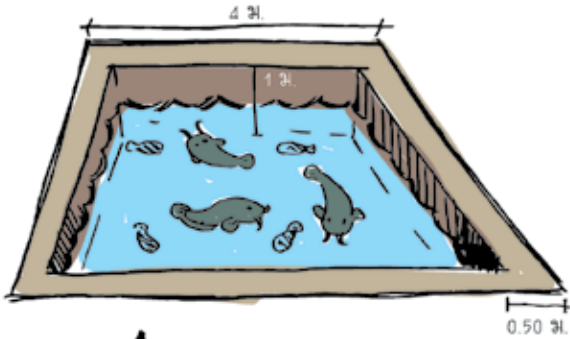
ดร.พงษ์ศักดิ์ เสงนิรันดร์ บอกว่า ก่อนเริ่มโครงการนั้นเห็นชัดเลยว่า ความสามารถในการประสานงานของนิสิตในช่วงแรกยังไม่ดีมากนัก ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อประสานงานทั้งกับทีมงานและชุมชนยังไม่ค่อยราบรื่นเท่าไร

“สิ่งที่เห็นว่าเป็นพัฒนาการคือการที่เราเพิ่มหมากกรุกเข้าไปอีกตัว ซึ่งเป็นตัวประสานเพิ่มขึ้น ช่วยแก้ไขได้ทั้งเรื่องของการประสานงานซึ่งดีขึ้น และนิสิตที่มีลักษณะของการประสานงานที่ไม่ดีก็เรียนรู้เรื่องนี้จากเพื่อน หลัง ๆ การประสานงานก็ดีขึ้น แต่ก็ยังปรับปรุงและพัฒนาไปเรื่อย ๆ”

อาจารย์พงษ์ศักดิ์ดีมองว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่มอบโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยเหลือชุมชน ถ้าไม่มีโครงการนี้อาจพูดได้เลยว่า นิสิตทำเป็นอย่างเดียวคือทำค่าย ทำส้วม สร้างห้องสมุด บางทีไม่ได้จบก่อสร้าง ไม่มีความรู้เรื่องนี้ ดีไม่ดี ห้องสมุดพังไปจะอย่างไร เพราะฉะนั้นเด็กแต่ละสาขาวิชาก็ต้องหาอะไรที่เป็นจุดเด่นของตัวเองและลงมือทำ แต่นี่เขาคิดออกมาได้ เป็นเรื่องที่ดีมากๆ เรามองว่าอีกหน่อยการออกค่ายของนิสิตนักศึกษาจะหลุดออกไปจากกรอบเดิม ๆ

เด็กคู่มือปลา
รับประทาน

เศษอาหารเหลือ

อาหารปลาตุก

บ่อเลี้ยงปลา... เพื่อวิถีคนอีสาน

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โครงการการเคลื่อนสระน้ำเลี้ยงปลา ด้วยน้ำยางธรรมชาติ

- อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ชัยวุฒิ วัดจิ่ง
 หัวหน้าโครงการ นางสาวจตุพร สิริพงษ์วิรุฬห์
 คณะทำงาน นายธีระทรัพย์ สมบูรณ์
 นายปิยะราช อาษากิจ
 นายชาญณรงค์ สงคราม
 นายเมฆม ต่องสุพรรณ
 นายโรมัน จันทะดวง
 นายจิระวัฒน์ สิทธิภาพ
 นางสาวอัญญิกา ไถชัยคำ
 นายมรกต กาละปัตย์
 นายจักรวรรธ คงอ่อน
 นางสาวธนาพร กอมะณี
 นายจิระวัฒน์ สิมภาพ
 นายสิทธิชัย จันทาสูเนิน
 นายวณิชยา ไตรมูล

“กล้าใหม่...ไฟรู้” ปี 9

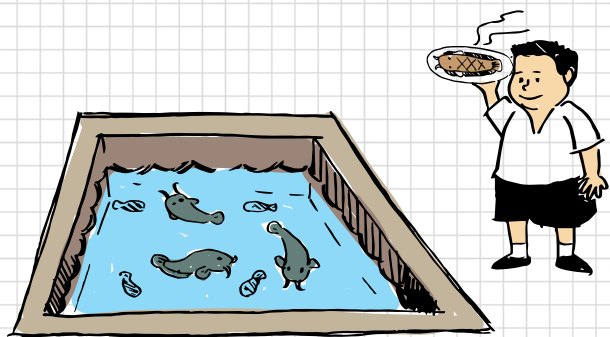
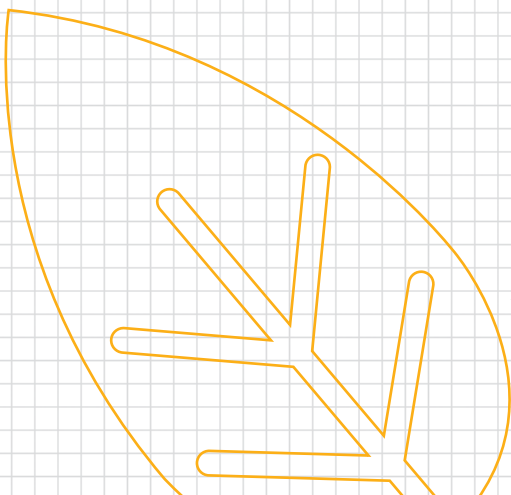
จากพื้นฐานการเป็นเด็กกิจกรรมด้วยที่ชอบทำโครงการต่างๆ อยู่เป็นทุนเดิม ทำให้ทีมงานทุกคนต่างเคยทำกิจกรรมร่วมกันมาก่อน

แต่ส่วนใหญ่เป็นงานค่ายความรู้เกี่ยวกับยางพารา เช่น การจัดค่ายในโรงเรียน 3 วัน 2 คืน ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปยางพารา พร้อมการฝึกปฏิบัติให้กับน้องๆ ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา และค่ายประเภทสร้าง เช่น ยางปูพื้นสนามเด็กเล่นเพื่อน้อง ซึ่งค่ายส่วนใหญ่มีเป้าหมายเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับน้องๆ ในการเรียนต่อและนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่มีอยู่ แต่เมื่อเห็นประกาศจากโครงการ “กล้าใหม่...ไผ่รู้” รับสมัครแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” จึงรู้สึกว่าเป็นงานที่ทำทนายจึงรวมตัวกันเพื่อทำโครงการอีกครั้ง

ใช้ฐาน “ความรู้” คิด “โจทย์” โครงการ

เมื่อความคิดตกผลึก พวกเขาได้ระดมความเห็นร่วมกันว่า จะทำอะไรดี ทุกคนเห็นร่วมกันว่า ควรทำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่เรียน แต่จะทำอะไรดีล่ะ!!! ประสบการณ์จากการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เคยทำมา ถูกนำกลับมาคิดอีกครั้ง ทั้งลูกบอลยางเพื่อบริหารมือผู้ป่วยให้กับโรงพยาบาล การทำแผ่นยางปูพื้นสนามเด็กเล่น สระน้ำ และถูงมือยาง ฯลฯ

“สไปรท์” อีระทรัพย์ สมบูรณ์ ฝ่ายวิชาการของกลุ่มเป็นตัวแทนเล่าถึงความเป็นมาของโครงการว่า ที่เลือกทำสระน้ำเพราะเคยนำเรื่องนี้มาคุยกันในวิชาเรียน รู้อยู่แล้วว่าทีมงานวิจัยเรื่องนี้ และรู้ว่ายางพาราทำอะไรได้บ้าง จึงนำมาวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละกิจกรรมรวมถึงเป้าหมายของโครงการ “กล้าใหม่...ไผ่รู้” เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น ชุมชนได้ประโยชน์ มีความยั่งยืน ระยะทางไม่ไกลจากมหาวิทยาลัย

เนื่องด้วยบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่ยังขาดแคลนอาหารประเภทโปรตีน จึงนิยมเลี้ยงปลาเพื่อเป็นแหล่งอาหาร แต่สภาพดินส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นดินทราย ซึ่งมีอนุภาคของดินใหญ่ มีช่องว่างเยอะ บริเวณผิวดินจะกักเก็บน้ำไม่อยู่ ต้องระดับน้ำที่ลึกมาก ๆ จึงจะมีการอุ้มน้ำ ดังนั้นการขุดสระเลี้ยงปลาของชุมชนจึงต้องอาศัยพลาสติกปูพื้นเพื่อกักเก็บน้ำ แต่ก็มีอายุการใช้งานสั้น เพราะพลาสติกเมื่อโดนแสงแดดเป็นเวลานานก็กรอบขาดแล้วไม่สามารถซ่อมแซมได้ ในขณะที่การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ก็มียุคก่อนเรื่องพื้นที่ และบ่อสัมผัสกับอากาศโดยตรง ทำให้อุณหภูมิในน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการกินอาหารและการเจริญเติบโตของปลา ดังนั้นสระเลี้ยงปลาที่เป็นบ่ออย่างจริงจังน่าจะเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาดังกล่าว

เมื่อได้ข้อสรุปร่วมกัน จึงได้ประสานงานกับเจ้าของผลงานวิจัย ซึ่งเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เชิญมาแนะนำให้ความรู้ แต่อาจารย์ไม่ว่าง ทำได้เพียงแค่ขออนุญาตนำความรู้มาต่อยอด

ในส่วนของการทำงานที่ปฏิบัติการ ช่วงแรกทีมเลือกพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ แต่เมื่อลงศึกษาพื้นที่พบว่า เป็นพื้นที่ของครอบครัวหนึ่งประกอบกับอยู่ห่างไกลจากมหาวิทยาลัยมาก ทีมจึงต้องหาพื้นที่ปฏิบัติการใหม่ โชคดีที่เพื่อนในกลุ่มเป็นศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านนาจาน ได้เล่าเรื่องโรงเรียนเลี้ยงปลาเพื่อเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียน เมื่อประสานงานเพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน ทีมจึงไม่ผิดหวัง

“ต้า” ปิยะราช อาษากิจ เล่าถึงความประทับใจว่า *“ก่อนมาลงพื้นที่ เราโทรไปเรียนปรึกษาผู้อำนวยการโรงเรียน ท่านได้ขับรถไปรับพวกเราที่มหาวิทยาลัยเลย เป็นความประทับใจที่ท่านให้การสนับสนุนเรา”*

เมื่อเจ้าของผลงานอนุญาต และประสานพื้นที่สำเร็จ ทีมงานจึงได้เริ่มจัดสรรพื้นที่ทันที

“สาม” เมฆ ต้องสุพรรณ บอกว่า การแบ่งหน้าที่อาศัยความเข้าใจเพื่อน ๆ แต่ละคนว่าเขาเก่งด้านไหน เพราะเคยทำค่ายด้วยกันหลายครั้ง ทำให้รู้ว่าเพื่อนคนนี้เก่งด้านไหน เราก็จะจัดงานนั้นให้คนนั้น เพื่อให้เขาสามารถดึงศักยภาพออกมาใช้ได้ถูก

พร้อมกันนั้นก็วางแผนการทำงานหลักร่วมกันก่อนว่า สิ่งที่ต้องทำคืออะไร ทรัพยากรที่ต้องการใช้มีอะไรบ้าง หาเวลาว่างของคนที่ได้รับผิดชอบงานแต่ละส่วน โดยมีข้อตกลงกันว่า จะมีการเตือนการทำงานล่วงหน้า 1-2 สัปดาห์ก่อนวันปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบทราบ เนื่องจากทุกคนเรียนชั้นปี 4 ซึ่งในภาคเรียนที่ 2 แต่ละคนต่างมีภาระต้องทำ senior project ซึ่งต้องมีการทำ lab ดังนั้นจึงต้องมีการจัดสรรเวลาให้ลงตัว

การแบ่งหน้าที่อาศัยความเข้าใจเพื่อน ๆ
แต่ละคนว่าเขาเก่งด้านไหน เพราะเคยทำ
ค่ายด้วยกันหลายครั้ง ทำให้รู้ว่าเพื่อน
คนนี้เก่งด้านไหน เราก็จะจัดงานนั้น
ให้คนนั้น เพื่อให้เขาสามารถดึงศักยภาพ
ออกมาใช้ได้ถูก

“แบล็ค” จักรวรรุ คงอ่อน เล่าว่า “ถ้าทีมงานคนที่รับผิดชอบว่างก็มาตามแผน ถ้าไม่ว่างก็ให้ทีมงานส่วนอื่นมาแทน คือ ใช้แผนเป็นตัวตั้ง คนตาม ซึ่งการที่เราวางแผนไว้ล่วงหน้า 1-2 สัปดาห์ คนที่รับผิดชอบเขาก็จะทราบ แล้วถ้ามาไม่ได้เขาก็จะชี้แจงเพื่อจะได้ประสานให้คนอื่นมาแทน โดยแต่ละคนต้องรู้ว่าต้องจัดการตัวเองอย่างไร”

เรียนรู้...ผ่านปัญหา

ทีมเริ่มต้นการทำงานด้วยการสำรวจพื้นที่ในโรงเรียน และทำ **สรระดับขนาดเล็ก**ในมหาวิทยาลัย เพื่อทดสอบสูตรน้ำยาง วิธีการทำในขั้นตอนต่างๆ เช่น การตากดินให้แห้ง การปูผ้า การพ่นน้ำยางแต่ละชั้น การเป่าให้น้ำยางแห้ง ฯลฯ ก่อนจะลงมือขุดสระจริงที่โรงเรียน โดยสาธิตให้นักเรียน ครูและชาวบ้านเรียนรู้ขั้นตอนการทำไปพร้อมกัน

เมื่อบ่อเลี้ยงปลาที่เคลือบด้วยน้ำยางพาราบ่อแรกเสร็จ เดิมน้ำขี้ลูกปลามาปล่อย ปัญหาเกิดขึ้นที่ **มีปลาตายจำนวนมากกว่าที่คาดไว้** จึงต้องค้นหาคำตอบเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทำให้ค้นพบว่า “พวกเรที่ตั้งวัตถุประสงค์ของงานโดยไม่เข้าใจการทำประมงเลย คือแต่เดิมตั้งไว้ว่า ปลาตายไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ แต่ผมไม่รู้ว่าการเลี้ยงปลาจริงๆ ต่อให้น้ำสมบูรณ์มากแค่ไหน ปลามันก็ตายมากกว่านั้น

การสร้างบ่อแรกจึงเหมือนการลองผิดลองถูกของทีมงานไปพร้อมๆ กับการสอนวิธีการทำให้กับนักเรียน คุณครู และชาวบ้านนาจาม แต่เมื่อถึงช่วงทำบ่อที่ 2 ทีมงานตั้งใจให้คนในชุมชนเป็นผู้ลงมือทำ โดยใช้บทเรียนจากบ่อแรก

เมื่อไปถามประมงว่า ปลาตายขนาดนี้ปกติไหม เขาก็บอกว่าปกติ ถึงปลาจะแข็งแรงขนาดไหนก็จะมีปลาตายอยู่แล้ว เป็นกลไกการคัดเลือกตามธรรมชาติอยู่แล้ว ปลาในบ่อแรกของเราตายประมาณ 7 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสูงกว่าที่ตั้งไว้ว่าไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์” สโรภีเล่าถึงการเรียนรู้ผ่านปัญหาในการทำโครงการ

ปัญหาที่สอง คือ บ่อมีกลิ่นเหม็นมาก จึงโทรศัพท์ไปถามอาจารย์เจ้าของงานวิจัย อาจารย์แนะนำว่า บ่ออาจจะไม่สุก (ไม่แห้ง) หรือสารเคมีระเหยออกไม่หมด เพราะอยู่ในที่ร่ม จึงมีกลิ่นเหม็นมาก เมื่อต้องทำบ่อสองจึงแก้ปัญหาไม่ให้มีร่มเงาปกคลุมบ่อ โดยตัดต้นไม้ออกให้บ่อโดนแดดโดยตรง และปรับกระบวนการเคลือบน้ำยาพาราใหม่ จากวันเดียวแบ่งเป็นทำสองวัน เพื่อให้ชั้นยางไม่หนาเกินไป และยางชั้นล่างจะได้ตากแดดอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งหาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม

การสร้างบ่อแรกจึงเหมือนการลองผิดลองถูกของทีมงานไปพร้อม ๆ กับการสอนวิธีการให้กับนักเรียน คุณครู และชาวบ้านนาจัน แต่เมื่อถึงช่วงทำบ่อที่ 2 ทีมงานตั้งใจให้คนในชุมชนบ้านนาจันเป็นผู้ลงมือทำ โดยใช้บทเรียนจากการทำบ่อแรก ซึ่งให้เห็นข้อดีข้อเสียของวิธีการทำในบ่อแรก เพื่อแนะนำขั้นตอนก่อนลงมือทำ ซึ่งทีมก็ค้นพบในที่สุดว่า **ชาวบ้านชอบที่จะลงมือทำมากกว่าฟังนักศึกษาพูด**

ดอกผลที่ชื่นใจ

แม้จะลองผิดลองถูก แต่ทีมงานก็ประเมินงานตนเองว่า พวกเขาสามารถทำงานสำเร็จไปมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ โดยส่วนที่สำเร็จคือ ทำบ่อสำเร็จ จากสิ่งที่คิดจะทำแล้วทำได้ งานนี้สร้างความภูมิใจให้พวกเขาเป็นอย่างมาก เพราะต้องศึกษาค้นคว้าเอง ต่างจากการทำลูกบอล ยางปูพื้นซึ่งเคยเรียนมาแล้วจากห้องเรียนแล้ว แต่การทำสระนี้ต้องศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัย โดยที่ไม่มีใครสอน ต้องแกะวิธีการทำเอง อาศัยความรู้ที่มี ส่วนอีก 20 เปอร์เซ็นต์ที่รู้สึกว่ายังไม่สำเร็จคือ การวิเคราะห์คุณภาพของน้ำในบ่อและการเจริญเติบโตของปลา รวมทั้งการบริหารจัดการบ่อของโรงเรียนในอนาคต

นอกจากนี้ ความภูมิใจยังเกิดจากการที่ได้เข้าไปในชุมชน ได้พูดคุยกับชาวบ้าน ได้เรียนรู้ว่าต้องพูดอย่างไร ไม่เหมือนกับอยู่ในมหาวิทยาลัยก็พูดกับรุ่นพี่รุ่นน้องที่สนิทกัน แต่กับคนที่ไม่รู้จุกมาก่อน เขาจะเข้าใจเราไหม ดังนั้นจึงต้องปรับตัวว่า เวลาเข้าชุมชนก็พูดภาษาท้องถิ่นกับชาวบ้าน ไม่เน้นเรื่องวิชาการ แต่จะใช้ศัพท์ที่ชาวบ้านคุ้นเพื่อให้เขาเข้าใจ

ขณะที่ “อาร์ต” ชาญณรงค์ สงคราม สะท้อนบทเรียนในครั้งนี้ว่า “สิ่งที่ผมทำสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนได้เป็นอย่างดี ผมคิดว่ามีส่วนหนึ่งที่เราเรียนทฤษฎีเหมือนเรายังไม่ลึกซึ้งในเนื้อหา เพราะเวลาอาจารย์สอนจะใช้ประสบการณ์ของอาจารย์มาถ่ายทอด แต่เราไม่มีประสบการณ์ ยังไม่เคยเจอเรื่องจริง ๆ อย่างวิชาว่ายน้ำทำให้เรารู้และเข้าใจมากขึ้น ส่วนเรื่องการทำงานเป็นทีมก็นำมาใช้ในการบริหารงาน สามารถวางแผนชีวิตตนเองได้”

เรียนรู้...จากการลงมือ

ทีมงานทั้ง 13 คน ร่วมกันสะท้อนบทเรียนการเรียนรู้จากการทำงานในโครงการนี้ว่า **สิ่งที่เรียนรู้มากที่สุดคือ การจัดการตนเองบนฐานของความรับผิดชอบ ทั้งเรื่องการบริหารเวลา การเรียน การทำงาน และการใช้จ่าย** เพราะระหว่างการทำโครงการที่ทีมงานทุกคนต่างมีภาระหน้าที่ในการเรียน การทำโปรเจกจบ และภารกิจในโครงการนี้

ส่วน “ติน” โรมรัน จันทะดวง เพิ่มเติมว่า การเข้าชมชนเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ทำให้ได้เรียนรู้และต้องปรับตัวขนานใหญ่ เพราะการทำกิจกรรมที่ผ่านมาทำงานกับน้องๆ นักเรียนซึ่งมีวิธีการปฏิบัติตัว วิธีการสื่อสารอีกรูปแบบ แต่ในโครงการนี้ต้องทำงานกับครูและชาวบ้าน ทำให้ต้องวางตัวและหาวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม

แบล็คเสริมว่า “ความคิดส่วนตัวของผม คนที่เรียนอย่างเดียวไม่ทำกิจกรรม เหมือนเขาไม่ได้เตรียมความพร้อมออกสู่โลกภายนอก โครงการนี้ทำให้รู้จักเพื่อน ๆ ในกลุ่มมากขึ้น สนทนกันมากขึ้น **รู้จักการปรับตัวเข้ากับ**

กันและกัน รวมทั้งการเข้าหาผู้ใหญ่ เข้าหาอาจารย์ ซึ่งเราต้องเรียนรู้วิธีการวางตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานหลังเรียนจบ”

สไปรท์เสริมว่า ความท้าทายจากการทำโครงการนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการได้ลงมือทำในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียด สิ่งที่ยากที่สุดสำหรับเขาคือ **การจัดการกับความเครียดของตนเอง** ซึ่งเขาก็สามารถผ่านมันมาได้จากการเผชิญหน้ากับสิ่งที่ไม่รู้ ด้วยการค้นคว้า สอบถาม ลงมือทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า

“พอผ่านครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 ครั้งที่ 5 ครั้งที่ 6 ความเครียดจะค่อยๆ หายไปเพราะเกิดการเรียนรู้ ที่เหลือก็เป็นเรื่องของการจัดการที่จะทำอย่างไรให้ดีขึ้นเรื่อยๆ”

สำหรับ “แพรว” จตุพร สิริพงษ์ศิริวิรุฬห์ ในฐานะหัวหน้าโครงการกล่าวทิ้งท้ายว่า นับตั้งแต่การเรียนรู้ในค่าย “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ทำให้รู้ว่าอะไรคือ เป้าหมายของโครงการ และต้องทำอะไรให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเมื่อ

กลับมาทำงานจริง ๆ ก็ยิ่งเกิดความชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นสิ่งที่ได้เรียนรู้มากที่สุดสำหรับตนเองคือ การบริหารจัดการโครงการ ซึ่งช่วยในการจัดกระบวนการคิด การวางแผนอย่างรอบด้านและรอบคอบ

โครงการช่วยทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ

อาจารย์ชัยวุฒิ วัดจิ่ง อาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการยาง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี บอกว่า จุดเริ่มต้นของการเป็นที่ปรึกษาโครงการเริ่มจากการที่นักศึกษาเห็นประกาศของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จึงสนใจอยากส่งโครงการเข้าแข่งขัน แต่ยังไม่ได้หัวข้อ จึงเข้ามาปรึกษาโดยมีเงื่อนไขว่าอยากทำอะไรที่ไม่ยากเกินไป เพราะนักศึกษาจะไม่มีเวลา เพราะต้องทำโปรเจกจบ เราไม่ฟันธงให้ว่า ต้องทำอะไร แต่ให้นักศึกษาเลือกเอง

เราจะไม่บอกวิธีการแก้ปัญหาทันที แต่จะให้นักศึกษาพยายามแก้ไขเองก่อน สิ่งไหนแก้ไม่ได้ก็จะช่วยกัน เพราะมองว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของอาจารย์และนักศึกษา

“เขาไปคุยกันเอง และสรุปว่าสิ่งที่เขาทำได้ง่ายคือสระน้ำ ไม่ยุ่งยาก ไม่ใช่เวลามาก และเขามองสภาพแวดล้อมของภาคอีสานที่เขาอยู่ว่า มันน่าจะเหมาะกว่าอ่างบู่พื้น”

จนกระทั่งโครงการผ่านเข้ารอบ 20 ทีม และได้รับการสนับสนุนเงินทุนดำเนินโครงการ แต่ได้เรียนรู้จากวิทยากรในค่ายว่าพื้นที่ดำเนินการไม่ควรอยู่ไกลกับมหาวิทยาลัย นักศึกษาจึงสำรวจหาพื้นที่ใหม่ จนได้ที่โรงเรียนบ้านนาจาน อาจารย์จึงแนะนำให้ไปปรึกษากับ ผอ.ปัญญา กาละปัตย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาจาน เพราะนักศึกษายังไม่กล้าเข้าหาผู้ใหญ่ พร้อมทั้งประสานงานกับอาจารย์เจ้าของงานวิจัยเพื่อสอบถามเรื่องลิขสิทธิ์และขออนุญาต เมื่อนักศึกษาลงมือปฏิบัติการอาจารย์จึงเสริมความรู้เทคนิคต่าง ๆ ที่แม้ว่านักศึกษาจะผ่านการเรียนมาแล้ว แต่ยังไม่ชำนาญและร่วมเรียนรู้ไปกับนักศึกษา

“พวกเขาได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง เช่น การที่เขาใช้สปอตไลท์ส่องให้ยางแห้ง ซึ่งตอนเรียนเราสอนเขาว่า ต้องใช้ความร้อน แต่นึกไม่ถึงว่าเขาจะรู้จักประยุกต์ใช้แหล่งความร้อนจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเช่นนี้”

บทบาทที่สำคัญที่สุดในการแนะแนวทางของอาจารย์ส่วนใหญ่ทำผ่านปัญหาที่นักศึกษาประสบด้วยการพูดคุย ซึ่งอาจารย์ชัยวุฒิเล่าว่า ตนเองจะไม่บอกวิธีการแก้ปัญหาทันที แต่จะให้นักศึกษาพยายามแก้ไขเองก่อน สิ่งไหนแก้ไม่ได้ก็จะ

ช่วยกัน เพราะมองว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของ อาจารย์และนักศึกษา

อาจารย์ชัยวุฒิสระท้อนว่า เห็นการเปลี่ยนแปลง ของนักศึกษาที่ชัดเจนที่สุดในเรื่องการวางแผน “ใน เวลาที่จำกัดเขาต้องเริ่มทำอะไรก่อน แล้วใครถนัดเรื่อง ไหนก็รับหน้าที่ตรงนั้น วางแผนแล้วผิผัดแผนก็ต้องมีแผน สำรอง ดูแล้วงานก็จะมีความก้าวหน้าค่อนข้างเยอะ”

อาจารย์ชัยวุฒิบอกว่า ทักษะข้างต้นส่งผลต่อ การประยุกต์ใช้ในการเรียนคือ เมื่อนักศึกษาต้องทำ โปรเจคจบซึ่งเป็นงานวิจัยระดับปริญญาตรี นักศึกษา ส่วนใหญ่มักวางแผนการทำงานไม่เป็น ต้องให้อาจารย์ ช่วยคิดแทน แต่ทีมงานที่ผ่านประสบการณ์การทำงาน ในโครงการนี้สามารถวางแผนการทำงานเองได้ และ เมื่อมีปัญหา ก็จะมีแผนสำรองว่าต้องทำอะไรต่อ ซึ่ง แตกต่างจากเพื่อนนักศึกษาที่ไม่ได้ทำโครงการอย่าง ชัดเจน

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้อาจารย์ชัยวุฒิ รู้สึกว่า การทำโครงการเช่นนี้ส่งผลให้มหาวิทยาลัย ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ เพราะนักศึกษาที่จบออกไป

สามารถทำงานเป็น แก้ปัญหาได้ มีแผนสำรองในการ ทำงาน นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับ มหาวิทยาลัย

“สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย เช่น เราโพสต์ ภาพใน Facebook ว่าได้รับการสนับสนุนจาก SCB ก็จะมีหลาย ๆ ที่ติดต่อมาว่าอยากให้เราไปทำกับเขา เพราะภาคอีสานมันแล้ง เขาอยากให้เราไปช่วย เป็นการ ประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง”

สำหรับตัวอาจารย์เองรู้สึกได้ว่า ได้พัฒนาตนเอง ในเรื่องการเข้าใจสังคมว่า “ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน สังคม เราสามารถนำความรู้ของเราไปช่วยแก้ปัญหาให้ กับชุมชน โรงเรียน และสังคมได้ บางครั้งเราทำงานวิจัย แต่เราไม่สามารถนำงานวิจัยนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ แต่โครงการนี้เป็นประโยชน์กับโรงเรียนจริง ๆ ดังที่ได้ รับฟังเสียงสะท้อนจากบุคคลภายนอก เช่น ผอ.โรงเรียน บ้านนาจานอยากพัฒนาพื้นที่รอบบ่อเลี้ยงปลาให้เป็น ศูนย์เกษตร เพราะต้องการลดต้นทุนด้านอาหาร คือ โรงเรียนพยายามสร้างเองพยายามขยายพื้นที่การเกษตร ของโรงเรียน หลังจากที่ได้ฟือไปแล้ว พอนักศึกษามาทำ

ส่วนที่ได้เติมๆ คือโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ต่อไปเด็กนักเรียนจะได้โปรตีนจากปลา ปกติเราใช้น้ำหมึกเนื้อไก่ที่ซื้อจากตลาด ซึ่งอาจมีสารตกค้าง แต่ถ้าเราเลี้ยงปลาหรือผลิตอาหารได้เองก็จะมีทุนหมุนเวียนจากโครงการนี้ เป็นโปรตีนที่ปราศจากสารเคมีตกค้าง

โครงการนี้ก็กลายเป็นจุดประกายให้โรงเรียนกลับมาเริ่มอีกครั้ง จุดไฟให้เขาอยากทำอีกรอบ” อาจารย์ชัยวุฒิกกล่าวทิ้งท้ายถึงผลที่เกิดจากโครงการของลูกศิษย์ด้วยความภูมิใจ

นายปัญญา กาละปัตย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาจวน บอกว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ดี โรงเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่นักศึกษาเห็นความสำคัญของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทีมนักศึกษามีคนหนึ่งที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนบ้านนาจวน เขาก็เห็นคุณค่าด้วยจิตสำนึกรักบ้านเกิด อยากเห็นการพัฒนา เมื่อมาดำเนินการก็ได้เห็นความตั้งใจจึงสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เช่น ค่าอาหาร เป็นต้น

“ส่วนที่ได้เติมๆ คือโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ต่อไปเด็กนักเรียนจะได้สารอาหารโปรตีนที่ได้จากปลา ปกติเราใช้น้ำหมึกเนื้อไก่ที่ซื้อจากตลาดซึ่งอาจมีสารตกค้าง ถ้าเรามีการเลี้ยงปลาหรือผลิตอาหารได้เองก็จะมีทุนหมุนเวียนจากโครงการนี้ เป็นโปรตีนที่ปราศจากสารเคมีตกค้าง”

นอกจากนี้ โรงเรียนได้ใช้พื้นที่บ่อปลาจัดการเรียนการสอน ด้วยวิเคราะห์ว่าให้นักเรียนกลุ่มที่เรียนไม่เก่งนัก และมีแนวโน้มว่าจบ ม.3 แล้วไม่ได้เรียนต่อในสายสามัญ อาจนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ จึงเปิดโอกาสให้เข้ามาเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวคิดในการนำไปประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

ลุงบัวศรี หงส์มณี เกษตรกรบ้านนาเยี่ย หมู่ 11 บอกว่า เขาเฝ้าติดตามสังเกตการณ์การทำงานของนักศึกษาโดยตลอด เมื่อเห็นกระบวนการขั้นตอนการทำจึงสนใจเพราะสระที่สร้างน่าจะทนทาน ประกอบกับลุงเคยเลี้ยงปลาและมีประสบการณ์การใช้บ่อพลาสติกที่เม่ทนทาน ขาดรั่วจนอุดไม่ได้ จึงเลิกเลี้ยงปลาไปในที่สุด และที่บ้านก็มีสวนยางพารา จึงคิดว่า **ความรู้ในการสร้างสระน้ำจากยางพาราที่ได้น่าจะเป็นทางออกในการสร้างบ่อเลี้ยงปลาบ่อใหม่ใกล้บ้าน**

“ผมปลูกยางอยู่แล้ว นักศึกษาบอกว่าต้นทุนในการซื้ออุปกรณ์อื่น ๆ ประมาณ 3,000 บาท คงสะดวกดีที่จะมีบ่อเลี้ยงปลาข้างบ้านจะทำอาหารอะไรก็ง่าย แล้วก็ทนอายุการใช้งานนานเป็น 10 ปี นักศึกษาบอกสูตร สอนวิธีการทำแล้ว ตอนนี้อย่างปิดกรีดร่อนน้ำยางเปิดกรีดก่อน จะทำแน่นอน” ลุงบัวศรีกล่าวย้ำถึงความตั้งใจ

ผู้พิการทางสายตา แบ่งเป็น 2 ประเภท

อาชีพไม่หลากหลายนัก

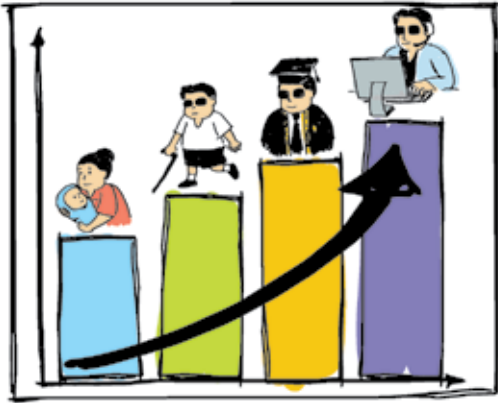
1. ตามอดสนิท ทราบถึง คนที่ไม่สามารถมองเห็นได้เลย หรืออาจมองเห็นได้บ้างไม่มากนัก

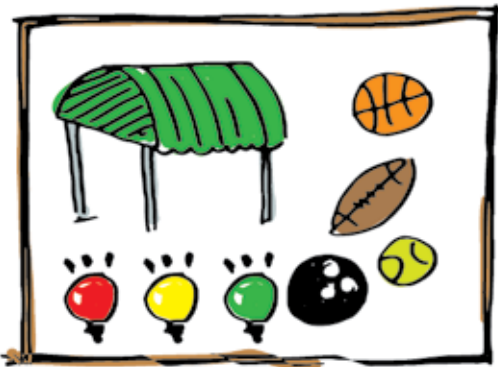
2. ตามอดไม่สนิท หรือบอดเพียงบางส่วน สายตาเสียกลาง ทราบถึง มีความบกพร่องทางสายตา สามารถมองเห็นบ้าง แต่ไม่เท่าคนปกติ

▲ นักศึกษาจากคณะกรรมการนิสิต ม.มหิดล ตั้งสมมติฐานที่ว่า ... หากพิง หรือ นวัตกรรม คนสายตาเสียกลาง พวกเราเหล่านี้ ก็จะใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติ

▲ ถ้าหากดูแล บำบัดตามรหัสวิชาการ ตั้งแต่เด็ก ก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติทั่วไปได้

▲
นักศึกษาได้ประกวดทำของใกล้ตัว
ราคาไม่แพง มาสร้าง “เต็นท์” ที่ดำเนิน
มีอุปกรณ์ฝึกพัฒนาการของเด็กสายตาเสียกลาง
เช่น ลูกบอลสี ไฟกะพริบ ชิ้นที่มีหลายสี
เพื่อให้เด็ก ๆ ได้สัมผัส ได้เห็นสี
ที่สำคัญใช้จบประมาณเพียงห้าวัน

สายตา เลือกราง

มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการก้าวใหม่กิจกรรมบำบัด สู่สายตาเลือกราง

อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สุพรรณษา ตาใจ
หัวหน้าโครงการ	นายรุจิภาส ตรงประดิษฐ์
คณะทำงาน	นางสาวสริตา พฤตนิสาร นางสาวชญานันท์ วัชรานุกร นางสาวพรประพิมพ์ โปธา นางสาวศศิชา จันทรวรวิทย์

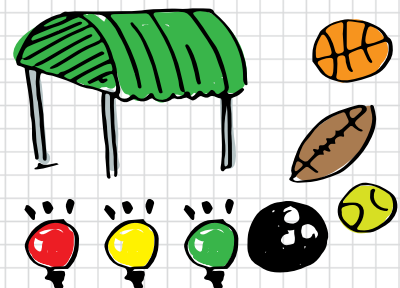
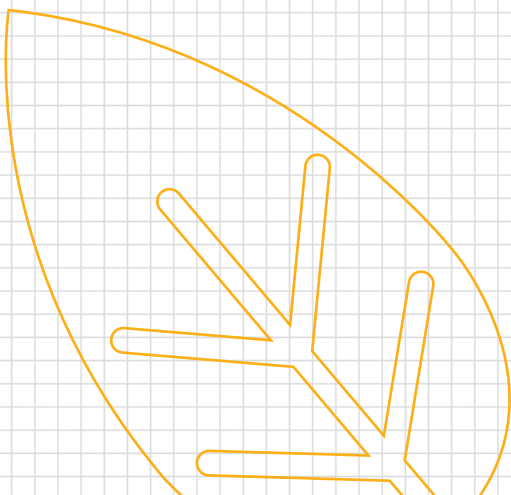

หลังจากที่นักศึกษาคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยมหิดล มีโอกาสได้เข้าไปทำงานจิตอาสาที่ศูนย์ Joy Center for Visually Impaired Children และพบว่า หากหารูปแบบ หรือวิธีการเพื่อช่วยบำบัดผู้มีสายตาเลือนราง อีกทั้งผู้ปกครองสามารถนำไปดำเนินงานต่อที่บ้านได้ โดยไม่ต้องรอมารที่ศูนย์ Joy Center น่าจะเป็นประโยชน์ต่อน้องๆ สายตาเลือนรางคนอื่นๆ ได้ไม่มากนักน้อย

ทั้งนี้ ปัญหาอย่างหนึ่งของสังคมไทยคือ การมองว่ากลุ่มผู้ที่มี “สายตาเลือนราง” คือกลุ่มหนึ่งของผู้พิการทางสายตา หรือ “คนตาบอด” แต่ในความเป็นจริง กลุ่มผู้ที่มีสายตาเลือนราง โดยเฉพาะที่เกิดในกลุ่มเด็กเล็กนั้น หากได้รับการดูแล บำบัด ผ่านอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องมือตามหลักทางวิชาการ ก็สามารถดำรงชีวิตได้ตั้งเช่นคนปกติทั่วไปที่สามารถมองเห็น เดินเห็น กระทั่งสามารถทำงานได้เป็นปกติ ซึ่งประเด็นนี้ได้รับการพิสูจน์มาแล้วที่ศูนย์ Joy Center ย่านพุทธมณฑล

จิตอาสา...สร้างคน

แม้การเข้าไปทำงานที่ศูนย์ Joy Center ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จะเป็นการปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ที่ปรึกษา แต่เมื่อได้สัมผัสสัมผัสความเป็น “จิตอาสา” ก็ทำให้ทุกคนเริ่มรู้ว่าบางครั้งการ “อาสา” เข้ามาช่วยงานเพียงอย่างเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในฐานะที่ต่างคนต่างก็มีความรู้ความสามารถด้านการ “บำบัด” เพราะเรียนมาด้านนี้โดยเฉพาะ

“พวกเราเห็นด้วยกับอาจารย์และอยากเข้ามาทำงานที่ศูนย์ Joy Center เพราะที่ผ่านมามาเห็นทำงานกับเด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น แต่ที่นี้จะทำให้เราได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้ฝึกตัวเอง มีประสบการณ์ที่สามารถนำไปปรับใช้ในอนาคตได้ และที่สำคัญคือมีโอกาสได้ช่วยเด็กกลุ่มหนึ่งในอนาคตมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ”

ที่ศูนย์ Joy Center นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของเด็กสายตาเลือนราง รวมทั้งกระบวนการบำบัดที่ทำร่วมกับกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง นั่นจึงทำให้เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดทั้งตัวองค์ความรู้และบุคลากร รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับฝึก หรือบำบัดน้องที่มีสายตาเลือนราง

รุจิภาส ตรงประดิษฐ์ แกนนำกลุ่มบอกว่า พอทำงานไประยะหนึ่งก็เห็นว่ากลุ่มผู้ที่มีสายตาเลือนรางยังขาดองค์ความรู้ และนักกายภาพบำบัดที่จะมาทำตรงนี้เลยคิดว่าเราจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวองค์ความรู้ อุปกรณ์ที่ช่วยเหลือน้องๆ และผู้ปกครองสำหรับใช้ที่บ้าน โดยไม่ต้องรอเวลามาที่ศูนย์ได้อย่างไร ประจวบเหมาะๆกับที่หลังเสร็จภารกิจการทำงานเป็นจิตอาสาที่ศูนย์ Joy Center อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำให้รู้จักโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

“อาจารย์บอกว่าโครงการนี้จะเปิดโอกาสให้พวกเราได้เรียนรู้วิชาชีพจากการลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้เรื่องการเป็นจิตอาสามากกว่าที่เราทำกันอยู่...พร้อมกับนำตัวอย่างโครงการในปีก่อนๆ มาให้ดู และถามว่าสนใจไหม”

“คำตอบคือ...สนใจ”

เหตุผลที่สนใจเพราะไม่เคยทำโครงการที่ต้องมีการวางแผน หรือใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมาอย่างเป็นระบบมาก่อน อีกประเด็นคือโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” น่าจะช่วยให้งานที่คิดไว้มีประโยชน์ต่อน้องๆ กลุ่มสายตาเลือนรางไม่มากนักน้อย

“จำได้ว่าตอนตัดสินใจทำโครงการ ซูลมุนมาก ตั้งแต่เขียนข้อเสนอโครงการแข่งกับเพื่อนๆ กว่า 400 ทีม จนผ่านเข้ารอบ 40 ทีม แล้วต้องไปเข้าค่าย หลังกลับจากค่ายก็มีการประชุมร่วมกันระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา ต้องปรับแผน และตัวกิจกรรม รวมทั้งต้องกำหนดเป้าหมายของโครงการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น”

รวบรวม “ความรู้”

ชฎานันท์ วชิรวงูร หนึ่งในทีมงานบอกว่า ต้องยอมรับว่า วิชาชีพกิจกรรมบำบัดกับเด็กสายตาเลือนรางในประเทศไทยมีน้อยมาก แม้แต่หนังสือเรียนก็ยังไม่ค่อยมี ซึ่งในต่างประเทศมีการพัฒนาเรื่องนี้ไปค่อนข้างมาก นี่จึงเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งของการทำโครงการ นั่นคือการได้องค์ความรู้ใหม่ในการบำบัดผู้ที่มีสายตาเลือนราง

“เพราะมองแล้วว่าเราจะทำอะไรเพิ่มขึ้นมากแน่ๆ เลยตัดสินใจทำ และที่สำคัญคือเราคิดหวังไว้ว่าโครงการนี้จะป็นจุดเริ่มต้นให้คนรู้จักสมาคมสายตาเลือนรางมากขึ้น รู้จักศูนย์ Joy Center มากขึ้น และหวังไว้ว่าในอนาคตอาจจะมีการเปิด

ศูนย์ต่างๆ เพื่อรองรับเด็กสายตาเลือนรางมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในวงกว้างต่อไป”

แต่เนื่องจาก “ความรู้” ด้านการ “บำบัด” ผู้มีสายตาเลือนรางในประเทศไทยมีค่อนข้างน้อย จะมีก็แต่เฉพาะในตำราต่างประเทศ ดังนั้นก่อนลงมือคิดแผนการทำงาน สิ่งแรกที่ต้องทำคือการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับผู้มีสายตาเลือนราง

ซึ่ง “ความรู้” จะมาจาก 3 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นความรู้ที่ร่ำเรียนมา ส่วนที่สองค้นคว้าจากตำราต่างประเทศโดยเฉพาะในเรื่องการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมกับเด็กสายตาเลือนราง อาทิ ห้องจำลอง หรือ สวนสาธารณะที่ใช้สำหรับฝึกและบำบัดน้อง และส่วนที่สามคือ การถอดองค์ความรู้จากกิจกรรมที่ศูนย์ Joy Center ใช้ดูแลน้องๆ สายตาเลือนราง

“สำหรับศูนย์ Joy Center มีจุดเริ่มต้นมาจากคุณจอยซึ่งมีลูกเป็นสายตาเลือนราง เคยได้รับการวินิจฉัยจากหมอว่าลูกตาบอด คุณจอยเลยหาวิธีการกระตุ้นลูกในรูปแบบต่างๆ ด้วยตัวเอง จนปัจจุบันนี้ลูกคุณจอยดำรงชีวิตเหมือนคนปกติ เรียนจบจากต่างประเทศ และสามารถทำงานได้เหมือนคนทั่วไป คุณจอยเลยอยากทำศูนย์ Joy Center ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือคนสายตาเลือนราง...เราก็มองว่าส่วนนี้ก็น่าจะเอาไปพัฒนาต่อได้ โดยเพิ่มความรู้จากต่างประเทศเข้าไป และก็บวกกับความรู้ที่พวกเราเรียนกันมา”

ผลจากการผสมผสานกันของความรู้ทั้งสามส่วนนี้...จะถูกบรรจุไว้ในแผนกิจกรรมของโครงการก้าวใหม่กิจกรรมบำบัดผู้สายตาเลือนราง

สู่การ Action

ชญานันท์ บอกว่า ความรู้ที่ได้จากการประมวลคือ การทำห้องจำลองสำหรับ ผีคน้อง ๆ สายตาเลือนราง เนื่องจากในเอกสารต่างประเทศพบว่า ถ้าทำห้องแบบเต็มรูปแบบจะมีราคาแพงมาก...เป็นล้านบาท แต่เราจะดึงเอาเฉพาะส่วนที่สำคัญ ๆ เช่น อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ สายตา การฟัง การทรงตัว การรับรู้ กล้ามเนื้อข้อต่อ และการรับสัมผัส ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยอย่างเหมาะสม

หลังจากประชุมแล้วเสร็จ ทีมงานจึงช่วยกันออกแบบว่าหน้าตาของห้องจำลองที่ว่าจะออกมาแบบไหนซึ่งข้อสรุปคือ “เต็นท์”

“ถามว่า...ทำไมต้องเป็นเต็นท์...เพราะจะเป็นการจำลองสิ่งแวดล้อมที่มีกิจกรรมครบทุกประสาทสัมผัสซึ่งจำลองมาจากธรรมชาติตามหลักการที่พวกเราเรียนรู้มา ถ้าจะใช้ห้องที่ช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสที่ได้มาตรฐานจากทั่วโลกห้องหนึ่งประมาณ 10 ล้าน แต่จะมีสักกี่คนที่มีกำลังทรัพย์ทำได้ เพราะฉะนั้นเราเลยเลือกที่จะใช้เต็นท์ เนื่องจากพฤติกรรมน้อง ๆ แรก ๆ อาจจะมีคววมกลัว ไม่กล้าที่จะออกไปเรียนรู้อะไรที่มันไกลตัวเขาเกินไป อีกอย่างก็คือ เรามองว่าเต็นท์ต้นแบบที่เราจัดทำขึ้น และสิ่งของทั้งภายนอกภายในทุกคนสามารถหาซื้อได้ง่ายๆ เพียงแค่มีหลักในการเลือกซื้อของ ข้อห้าม ข้อดี และข้อเสียต่างๆ ว่าจะใช้อะไรเข้ามาอยู่ในเต็นท์ได้บ้าง เหมือนเต็นท์ตอบใจത്യเราได้ทุกอย่าง ทั้งการเคลื่อนย้าย แสง สี การถ่ายเทอากาศ”

เพราะฉะนั้น เต็นท์จึงเป็นคำตอบที่ดีที่สุด และจะเป็นที่ที่ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกว่าปลอดภัยที่สุด อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถนำไปเป็นตัวอย่างในการฝึกน้อง ๆ ที่บ้านได้ด้วยตัวเอง โดยที่นักศึกษาจะมีคู่มือการใช้งานและอุปกรณ์ที่อยู่ในเต็นท์ว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง เช่น ลูกบอลสี หรือลูกบอลแบบที่มีหนาม ๆ นิ่ม ๆ หรือแม้แต่พื้นที่มีลักษณะที่เป็นเรียบและมีผิวสัมผัสที่ต่างกันจะช่วยในเรื่องการสร้างพัฒนาการของน้อง ๆ ด้านไหนบ้าง ก็จะมีอธิบายไว้ในคู่มือ

กิจกรรมต่อมาคือกิจกรรมทำสวน ซึ่งดูภายนอกอาจดูธรรมดาเหมือนสวนเด็กเล่นทั่วไป เพียงแต่สวนแห่งนี้มีการจัดองค์ประกอบ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กสายตาเลือนรางที่อยู่ในศูนย์ Joy Center และอนาคตผู้ปกครองที่เข้ามาที่นี่ก็สามารถนำสวนหรือเต็นท์ที่เราทำไว้กลับไปประยุกต์ดัดแปลงใช้กับบุตรหลานต่อไปได้

หลังจากออกแบบตัวเต็นท์และอุปกรณ์ที่อยู่ภายใน รวมทั้งการออกแบบสวนที่อยู่ด้านนอก ทั้งนี้ทั้งนั้นระหว่างตัว “เต็นท์” และ “สวน” อุปกรณ์นี้จะทำงานสัมพันธ์กัน...กล่าวคือ “เต็นท์” จะเป็นเสมือนการสร้างความคุ้นเคยให้กับน้อง ๆ ให้พวกเขาได้เรียนรู้ ฝึกฝน จนเกิดความกล้าที่จะออกไปสู่โลกภายนอก และโลกข้างนอกของคนสายตาเลือนรางคือ “สวน” ที่มีการออกแบบมาโดยเฉพาะ

โดยไม่ละทิ้งเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาและกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5

ออกแบบโปรแกรมพัฒนา ประสาทสัมผัส

เมื่อออกแบบและติดตั้งอุปกรณ์ทั้ง 2 แบบเสร็จ ก็ถึงเวลาของการแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ทั้ง 2 แบบให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อจะได้แนะนำแนวทางหรือรูปแบบไปฝึกน้อง ๆ ต่อ หลังจากนั้นก็จะมีการติดตามประเมินผลผ่านการพูดคุยในลักษณะของวงเสวนาเพื่อที่ทุกคนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างเต็มที่

“เบื้องต้นเราทดลองกับเด็ก 7 คน ซึ่งมาบำบัดที่ศูนย์ Joy Center อยู่แล้ว และก่อนเริ่มทำโครงการนี้ได้มีการเก็บข้อมูลพัฒนาการของน้องแต่ละคนไว้แล้ว ฉะนั้นพวกเราจะรู้ว่าน้องแต่ละคนมีพัฒนาการด้านไหนล่าช้าหรือขาดตกบกพร่องอะไร ต้องได้รับการส่งเสริมอะไร

ซึ่งอุปกรณ์ที่เราทำทุกอย่างน้องทุกคนสามารถใช้ได้ แต่เราก็มีข้อระวังไว้ด้วยเช่นกันว่า ควรใช้เวลาไหนด้วย”

ในส่วนของข้อมูลพัฒนาการของน้องนั้นมาจากการประเมินจากตัวน้องโดยตรง โดยดูจากพฤติกรรมที่น้องแสดงออกมา เช่น การเล่น การทำกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่น้องเดินเข้ามาในศูนย์ Joy Center เป็นต้น รวมทั้งการคุยกับผู้ปกครองว่า อยู่ที่บ้านน้องมีพฤติกรรมอย่างไร เช่น เรื่องการทรงตัว น้องเดินแล้วล้มหรือไม่ ถ้าล้มๆ ก็ครั้ง บ่อยไหม หรือมีการหลีกหนีสัมผัสที่เป็นทราย หรือสิ่งของที่เป็นขนหรือไม่ มากน้อยแค่ไหน พอประเมินเสร็จก็นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลเพื่อวางโปรแกรมให้น้องทุกคน โดยทุกครอบครัวจะได้เห็นทีกลับไปทดลองใช้พร้อมกับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะรายบุคคล รวมทั้งคู่มือที่มีรายชื่ออุปกรณ์ให้ผู้ปกครองไปหาซื้อเพิ่มเติมด้วย

แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผู้ปกครองด้วยว่าจะสนใจลงทุนไปนานเท่าไร และเน้นที่ด้านไหน...

ความหวัง...ก็ไม่ร้างเลื่อน

“ยอมรับว่าการทำโครงการนี้มีอุปสรรคหลายด้าน” พรประพิมพ์ โปธา หนึ่งในทีมนักกายภาพบำบัดเปรยขึ้น พร้อมกับกล่าวเพิ่มว่า ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการประสานงานที่ต้องผ่านหน่วยงานกลาง พวกเขาเลยแก้ปัญหาด้วยการตรงมาที่ศูนย์ Joy Center โดยตรง ซึ่งทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากขึ้น อีกเรื่องคือปัญหาเวลาเรียน เพราะกิจกรรมที่ทำอยู่ในช่วงปี 4 เทอม 1 จนถึงเทอม 2 ซึ่งพวกเราใกล้จบแล้ว ขณะที่โครงการนี้ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาใดๆ เลย จึงต้องจัดสรรเวลาทั้งทำโปรเจกต์และทำโครงการไปพร้อมกัน และยิ่งทีมงานทั้ง 5 คนทำโปรเจกต์คนละเรื่อง ก็ยังมีปัญหา แต่พวกเขาก็ผ่านจุดนั้นมาได้ด้วยคำแนะนำจากอาจารย์และทีมพี่เลี้ยง ซึ่งก็ทำให้พวกเราได้เรียนรู้หลายอย่าง ทั้งการปรับตัว และการจัดการเวลา

โครงการนี้ทำให้เธอได้นำความรู้ที่ร่ำเรียนมาปรับใช้ได้จริง ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบเดินท์ การออกแบบสวน การออกแบบกิจกรรม หรือการออกแบบโปรแกรมสำหรับบำบัดเด็กแต่ละคน ได้เรียนรู้เรื่องการจัดสรรเวลาให้ลงตัวทั้งการเรียน การทำโปรเจกต์ และการทำโครงการ การประสานงาน การทำงานเป็นทีม การวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และที่สำคัญได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองถือเป็น “องค์ความรู้” ที่เธอจะใช้เป็นฐานการทำงานได้ต่อไปในอนาคต

“ต้องขอบคุณทีมพี่เลี้ยงจากโครงการ “กล้าใหม่...ไม่รู้” ที่ช่วยเข้ามาแนะนำทุกอย่าง จากคนที่พูดไม่รู้เรื่อง พูดไม่เก่ง ก็กล้าพูดกล้าคุยมากขึ้น และทำให้เราได้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองออกแบบสวน ออกแบบเดินท์ โดยใช้พื้นฐานที่เรียนจนเกิดประโยชน์กับผู้อื่นได้ในที่สุด”

ด้าน “ดริม” สริตา พฤฒิสาร บอกว่า โครงการนี้ทำให้เธอได้รู้จักกับเด็กสายตาเลือนรางมากขึ้น ได้รู้ความยากลำบากและความอึดอัดจากคนรอบข้างของคนที่มีภาวะสายตาเลือนราง คิดว่าวิชาชีพที่ร่ำเรียนมาน่าจะสามารถช่วยพัฒนาคนกลุ่มนี้ได้ นอกจากนี้ยังทำให้เธอได้เรียนรู้กับคำว่า “ทำงานชุมชน” จริงๆ คืออะไร ได้เรียนรู้การทำงานและการคิดเชิงระบบ มีแบบแผนในการคิดมากขึ้น กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ได้นำความรู้ที่ได้รับจากค่ายการเรียนรู้ “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ที่จังหวัดสมุทรสงคราม มาปรับใช้ในการทำโครงการ และคิดว่าจะพยายามทำโครงการนี้ให้เต็มที่ที่สุด เพื่อที่จะเกิดประโยชน์ต่อเด็กสายตาเลือนรางต่อไป และที่สำคัญที่สุดคือทำให้เธอได้ประสบการณ์จากการที่ฝึกเด็กสายตาเลือนราง ได้รับรู้ปัญหาของเด็กมากขึ้น และใช้ความรู้ที่เรียนมาวิเคราะห์ว่าในอนาคตถ้าเจอเด็กแบบนี้เราต้องทำอย่างไร

“พวกเราเป็นแค่จุดเริ่มต้นในการจุดประกายให้คนในสังคมรับรู้ว่ามีเด็กสายตาเลือนรางอยู่มากมาย และคิดว่าโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้เด็กสายตาเลือนรางและวิชาชีพกิจกรรมบำบัดเป็นที่รู้จักของสังคม อยู่ในสังคมได้เหมือนคนปกติ มันเหมือนเป็นความท้าทายเล็กๆ ของพวกเราทุกคน”

ชฎานันท์ นวชิรากร บอกว่า การได้เข้าค่ายครั้งนั้นทำให้เธอได้เรียนรู้รูปแบบ และขั้นตอนการลงพื้นที่ชุมชนอย่างละเอียดเป็นครั้งแรก ส่วนการทำโครงการ ทำให้เธอได้เรียนรู้เรื่องการประสานงาน การจัดแบ่งเวลา ทักษะการพูดการคุย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนกลุ่มอื่น มีโอกาสเปิดพื้นที่เด็กสายตาเลือนรางให้คนอื่นได้รับรู้ รู้สึกภูมิใจว่าวิชาชีพอของเธอสามารถจะพัฒนาน้องๆ ได้จริง โดยเธอยืนยันว่าจะทำโครงการนี้ให้เต็มที่และสุดความสามารถ ไม่ว่าจะผลจะออกมาเป็นอย่างไร เธอก็รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำ

“โครงการนี้ทำให้เรา ได้ฝึกทักษะเพิ่มขึ้นมากขึ้น เพราะปกติพวกเราไม่ค่อยมีโอกาสได้พบเจอน้องที่มีภาวะสายตาเลือนราง พอได้เจอจริงๆ ก็รู้น้องเขามีอะไรหลายอย่างที่สามารพัฒนาได้เหมือนเด็กปกติ มันอาจจะยาก แต่มันก็สามารถพัฒนาได้ เหมือนเราได้ทำทนายตัวเองว่าเราควรจะคิดกิจกรรมอย่างไรที่จะสามารถพัฒนาน้องได้จริงๆ”

โครงการนี้ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาใดๆ เลย จึงต้องจัดสรรเวลาทั้งทำโปรเจกจบและทำโครงการไปพร้อมกัน และยังมีงานทั้ง 5 คนทำโปรเจกจบคนละเรื่อง ก็ยังมีปัญหา แต่พวกเราก็มานั่งจุดนั้นมาได้ด้วยคำแนะนำจากอาจารย์ และทีมพี่เลี้ยง ซึ่งก็ทำให้พวกเราได้เรียนรู้หลายอย่าง ทั้งการปรับตัว และการจัดการเวลา

ศศิชา จันทร์วรวิทย์ บอกว่า หลังจากเข้ามาทำงานในโครงการนี้รู้สึกว่า พูดยุ่เรื่องมากขึ้น เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การประสานงาน การทำรายรับรายจ่าย และการบริหารจัดการเวลา ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะปกติเธอจะแค่อ่านหนังสือ แล้วก็สอบ ไม่เคยได้เอามาใช้จริงๆ กับใครเลย ที่ผ่านมามีแต่โครงการเล็กๆ ในชุมชนเล็กๆ ไม่ได้ประสานงานกับใครมากมาย แต่พอได้มาทำโครงการนี้สิ่งที่ได้คือ “อนาคต” และ “ประสบการณ์ใหม่” ในวิชาชีพอตนเอง

รุจิภาส ตรงประดิษฐ์ โครงการนี้ทำให้เขาได้เรียนรู้หลายอย่าง โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับชุมชน และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น แม้บุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่เราไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เราได้มีโอกาสใช้ประสบการณ์ในห้องเรียนมาใช้ในชีวิตจริง คือการมาลงชุมชนในครั้งนี้

“สำหรับผมคิดว่าสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ ผมได้เสียสละเวลา เสียสละแรงกายแรงใจมาทำงานในครั้งนี้ และได้เรียนรู้เรื่องการตัดสินใจ การพูดคุยกับคนอื่น ได้ใช้ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เพราะเมื่อเราเรียนจบแล้วเราก็ต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่น การที่เราได้ทำงานร่วมกับชุมชนครั้งนี้ เป็นเหมือนกับการเริ่มต้นให้ผมสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ต่อไปในอนาคต”

จุฬิภาสบอกต่อว่า นอกจากนี่เขายังได้รับรู้ถึงองค์ความรู้ที่ได้รับ แม้ที่ผ่านมาพวกเขาจะเรียนรู้กันเอง แต่ครั้งนี้มีพี่เลี้ยงมากประสบการณ์มาให้ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องการลงพื้นที่ชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การประสานงาน การคิดอย่างเป็นระบบ ยอมรับว่าแนวคิดในครั้งนั้นทำให้พวกเขาทำงานเป็นระบบมากขึ้น

ที่ผ่านมาเราอาจจะตีโจทย์ผิดว่าการทำงานกับชุมชนคือการที่เราลงไปทำให้ชุมชน แต่สิ่งที่ได้เรียนรู้ครั้งนี้คือการทำงานชุมชนต้องเป็นการทำงานร่วมกัน ระหว่างนักศึกษากับคนในชุมชน

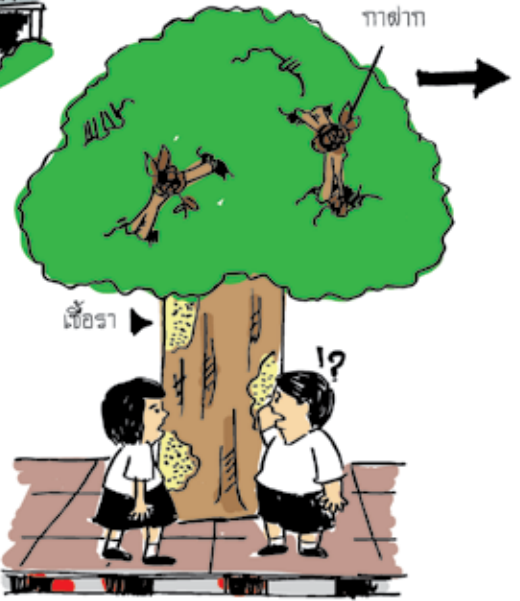
ในส่วนของการทำหน้าที่โค้ชหรือครูที่ดี โดยเฉพาะในเด็กรุ่นใหม่แบบนี้ การปล่อยให้เด็กได้ไปเรียนรู้จากเรื่องราวจริงๆ เป็นเรื่องที่เด็กสมัยนี้ต้องการ ขณะเดียวกันการให้คำแนะนำทั้งในเชิงบวกและลบก็ควรจะให้เด็กในทันที

อาจารย์สุพรรณษา ตาใจ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา บอกว่า ถ้าดูตั้งแต่การเข้าไปพูดคุยเพื่อขอใช้พื้นที่ที่ศูนย์ Joy Center ในการทำโครงการ การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พวกเขาไม่รู้ รวมถึงการร่วมกันออกแบบกิจกรรม ซึ่งก็คือเดินท์และสวน จะเห็นได้ว่าทั้งหมดทั้งมวลที่เกิดขึ้นก็มาจากผลลัพธ์ที่พวกเขาลงไปคลุกคลีและทำงานกับผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับครู เด็ก และผู้ปกครอง

จะเห็นได้ว่ากระบวนการทำงานของนักศึกษา 5 คนนั้นไม่ง่ายเหมือนที่เขาคิด เพราะต้องมีทั้งการทำงานเป็นทีม มีเรื่องการสื่อสารกันเองและกับคนอื่น หรือแม้กระทั่งการต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตัวเอง ถ้าเปรียบเทียบกับตอนเริ่มโครงการใหม่ๆ จะเห็นได้ว่านักศึกษาจะเข้ามาหาเพื่อขอคำปรึกษาค่อนข้างบ่อย แต่เมื่อทุกอย่างลงตัว ได้เรียนรู้เรื่องการสื่อสาร การพูดคุย พวกเขาก็สามารถดำเนินงานได้ด้วยตัวเองมากขึ้น

“ที่ชัดเจนที่สุดคือเรื่องข้อมูลจะแม่นยำมาก แม้จะไม่ได้เรียนมาโดยตรง แต่อาศัยการค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้เขามีพัฒนาการในด้านนี้ค่อนข้างสูง ในส่วนของการทำหน้าที่โค้ชหรือครูที่ดี โดยเฉพาะในเด็กรุ่นใหม่แบบนี้ การปล่อยให้เด็กได้ไปเรียนรู้จากเรื่องราวจริงๆ เป็นเรื่องที่เด็กสมัยนี้ต้องการ ขณะเดียวกันการให้คำแนะนำทั้งในเชิงบวกและลบก็ควรจะให้เด็กในทันที และเราเองก็ต้องให้เวลากับพวกเขา เพราะเราไม่รู้ว่าสิ่งที่เขาไปเจอหรือกำลังไปเผชิญมานั้นจะเป็นอย่างไร ซึ่งบางกรณีต้องการคำตอบหรือคำชี้แนะอย่างเร่งด่วน...หรือแม้กระทั่งกรณีเวลาไม่ตรงกัน เราก็ใช้ Social Network มาช่วยในการสื่อสารกัน”

← ทดักดูตรอบรมการเป็นหมอดันไม้

ขั้นตอนการทำงาน

1. เก็บข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา

2. ตั้งคลินิกหมอดันไม้

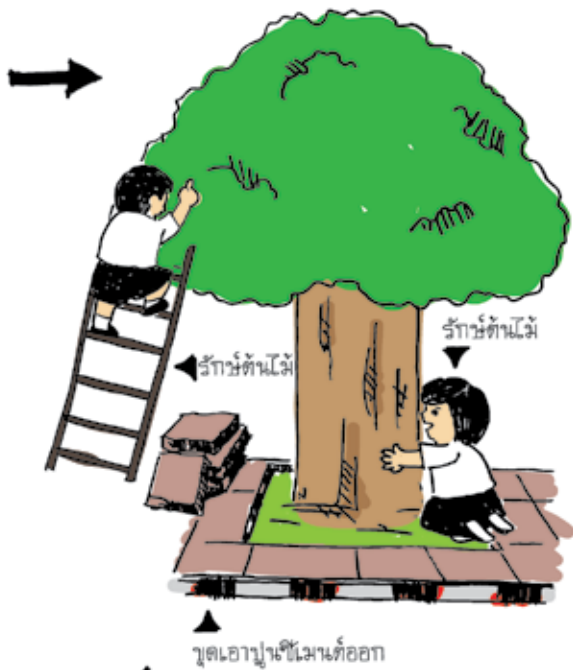
3. ตั้งกลุ่มหมอดันไม้อาสา

4. อบรมหมอดันไม้อาสา

5. ออกไปช่วยรักษาต้นไม้

ต้นไม้... แห่งการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

โครงการคลินิกหมอต้นไม้

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์บรรจง สมบูรณ์ชัย
หัวหน้าโครงการ นายอนิรุจน์ สุขประโคน
คณะทำงาน นางสาวพรวิภา มะกอกคำ
นายชัชวิชัย นันทานนท์
นางสาวกนกพร ใจก้อน
นายเมธี บัวเย็น

“กล้าใหม่...ใจดี” ปี 9

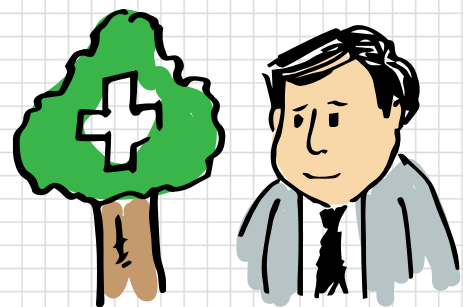
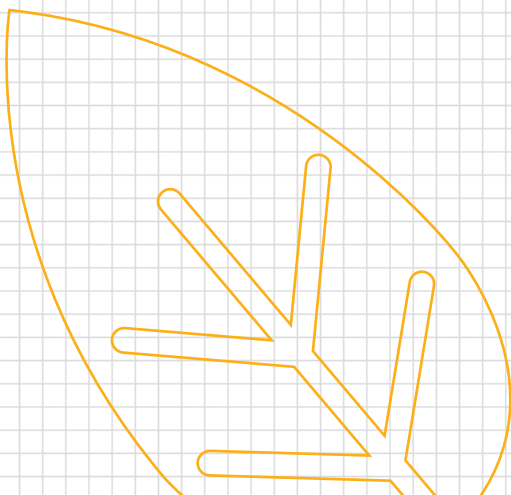
จากวิชาหมอดต้นไม้ที่เรียนในช่วง Summer ก่อให้เกิดความสนใจของนักศึกษาในกลุ่มหนึ่ง พวกเขาจึงอาสาเข้ามาทำโครงการคลินิกหมอดต้นไม้ ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” เพื่อนำ “ความรู้” เรื่องการดูแลต้นไม้ลงสู่ชุมชน ด้วยการสร้างทีมอาสาสมัครหมอดต้นไม้และสร้างคลินิกหมอดต้นไม้ของชุมชน

“จิ๊ก” อนิรุจน์ สุขประโคน เล่าถึงความเป็นมาของโครงการนี้ว่า เห็นอาจารย์บรรจง สมบูรณ์ชัยทำเรื่องหมอดต้นไม้ร่วมกับเครือข่ายเขียวสวยหอม ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในเมืองเชียงใหม่มา 6-7 ปีแล้ว แต่อาจารย์เพิ่งเปิดหลักสูตรหมอดต้นไม้เมื่อปีที่ผ่านมานี้ ซึ่งเป็นช่วง Summer พอดีทราบข่าวเรื่องโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” อาจารย์แนะนำว่าอยากให้ลองส่งโครงการหมอดต้นไม้เข้าร่วมด้วย

ทีมงานซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจาก 4 คณะ คือ “แนน” พรวิภา มะกอกคำ นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ขณะที่จิ๊กเรียนคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อนอีกคนเรียนด้านพลังงาน และเพื่อนอีกสองคนเรียนด้านผลิตภัณฑ์ การประกอบตัวของทีมเกิดจากแต่ละคนอาสาเข้ามาทำหลังจากที่อาจารย์เชิญชวนว่ามีโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้”

แนนซึ่งเคยเป็นอาสาสมัครเข้าไปช่วยงานของเครือข่ายเขียวสวยหอมอยู่แล้ว ประกอบกับที่เธอเรียนด้านภูมิสถาปัตยกรรมก็ทำในโครงการนี้จึงเป็นส่วนเสริมที่เติมเต็มประสบการณ์นอกห้องเรียนได้อย่างดี

จิ๊กแม้จะเรียนวิศวะ แต่ก็มีใจความสนใจกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน ด้วยมีเป้าหมายว่าในอนาคตจะกลับไปทำกิจกรรมพัฒนาบ้านเกิดร่วมกับชาวบ้าน การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” น่าจะสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับเขา

เมื่อแผนงานเดินสวนทางความเป็นจริง

ทีมงานวางแผนไว้ว่าจะทำการสำรวจเก็บข้อมูลต้นไม้ใหญ่ในชุมชนพวกแต้ม ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่กลางเมืองเชียงใหม่และเป็นภาคที่ร่วมงานของเครือข่ายเขียวสวยหอม โดยจะมีการวินิจฉัยอาการและทำประวัติต้นไม้ ก่อนที่จะเริ่มการรักษาไปพร้อมๆ กับการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครหมอดต้นไม้ในชุมชน

แต่สิ่งที่พวกเขาสัมผัสจริงๆ ในการทำงานกลับไม่เป็นดังที่ตั้งใจไว้ เพราะเงื่อนไขเรื่องเวลาที่ส่งผลกระทบต่อแผนงาน

“ทั้งเวลาของเราและเวลาของชุมชน ในส่วนของนักศึกษา ตอนรวมทีมก็อาสาเข้ามาทำ แต่ก็ลืมไปว่า ทุกคนเรียนปี 4 ซึ่งในเทอม 2 ต้องฝึกงานสหกิจ” จี๊กล่าถึงปัจจัยเรื่องเวลา

อย่างไรก็ตาม ทีมงานพยายามปรับกระบวนการให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้ โดยเช็ควันว่างของทุกคนซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ว่างในช่วงบ่ายของวันพุธและวันพฤหัสบดี จึงพยายามวางแผนการทำงานให้ลัดเลาะกับช่วงเวลาที่ว่าง แต่การทำงานร่วมกับชุมชนก็ต้องคำนึงถึงเวลาว่างของคนในชุมชนด้วย ด้วยความที่ชุมชนนี้เป็นชุมชนเมือง ทุกคนต่างมีภารกิจชีวิตและสังคมที่แทบจะหาเวลาว่างไม่ได้เลย พวกเขาจึงต้องประสานงานกับผู้นำชุมชนอยู่เสมอเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำงานร่วมกัน

การสำรวจต้นไม้ในชุมชนจึงถูกปรับให้เป็นกิจกรรมที่ทีมงานดำเนินงานร่วมกับแกนนำเยาวชนในชุมชน คือ “ดริม” ปรารค์ทิพย์ ไชยยา ไปพร้อมๆ กับการชี้แจงรายละเอียดการทำงานของโครงการ

“การสำรวจจะวางแผนเส้นทางว่า พื้นที่ของชุมชนมีเท่าไร แล้วจะเดินไปดูต้นไม้ที่ไหนบ้าง ใช้วิธีการเดินสำรวจเข้าไปในแต่ละบ้าน เพื่อขอดูต้นไม้และบอกกับคนในชุมชนว่า มาทำอะไร” ดริมเล่าเสริม

สำหรับข้อมูลที่ต้องสำรวจคือ ต้นไม้ใหญ่ในชุมชนมีเท่าไร เป็นต้นอะไรบ้าง และมีต้นไม้มีปัญหาอย่างไร มีอาการอย่างไร เพื่อนำมาสู่การวางแผนรักษาต่อไป ทั้งนี้โดยภาพรวมของต้นไม้ที่พบในชุมชนพวกแต้มส่วนใหญ่ชุมชนมีความรู้พื้นฐานในการดูแลต้นไม้ค่อนข้างดี แต่ปัญหาที่พบคือ ต้นไม้ถูกคอนกรีตเททับราก แมลงเจาะลำต้น และกาฝาก ซึ่งในการรักษาต้องอาศัยการประสานงานกับเจ้าของบ้านผ่านเครือข่ายเขียวสวยหอม ที่มีพลังในการประสานกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐมากกว่านักศึกษา

เมื่อทราบอาการต่างๆ ของต้นไม้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือนำข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์เพื่อลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการรักษา ซึ่งระหว่างรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ทีมงานร่วมมือกับเครือข่ายเขียวสวยหอม และเทศบาลนครเชียงใหม่จัดอบรมเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียวในเมืองเชียงใหม่ โดยทีมได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรม 1 วันสำหรับเรื่องหมอดต้นไม้ ซึ่งทีมก็ได้ใช้โอกาสนี้จัดอบรมเรื่องการดูแลต้นไม้ให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดโรงเรียนเทศบาลเมืองเชียงใหม่

เมื่อฝัน...ไม่จริง

ทีมงานยอมรับว่า มีแผนงานที่กำหนดไว้ แต่ทีมยังทำให้เกิดไม่ได้คือ การวิเคราะห์ดินไม้ ซึ่งจะมีชาร์ตตรวจเช็ครายละเอียดว่า ดินไม้มีฐานกว้างเท่าไร มีขนาดรอบต้นกี่นิ้ว พื้นเป็นอย่างไร มีอะไรปกคลุมหรือเปล่า ใบบนอย่างไร พุ่มเป็นอย่างไร เพื่อวินิจฉัยอาการ และจะนำมาเรียงลำดับอาการหนัก-เบาอย่างไร จากนั้นจึงจะหากรณีศึกษา 2 กรณี เพื่อทำการรักษาเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน

“แต่พวกเรายังไม่ได้ทำ ยังหาต้นไม้ไม่ได้ ต้นไม้ที่มีอาการพอจะใช้เป็นกรณีศึกษามีอยู่ แต่ก็อยู่ในพื้นที่ส่วนบุคคล”

การทำงานแม้จะคืบหน้าไปอย่างช้าๆ แต่ในที่สุดทีมงานก็สามารถจัดตั้งคลินิกหมอดินไม้ให้กับชุมชนได้ โดยจัดตั้งไว้ในวัดสามช้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทีมงานเคยมาช่วยอาจารย์บรรจงรักษาต้นไม้ แต่โจทย์ใหญ่ในการสร้างหมอดินไม้อาสาของชุมชนยังเป็นโจทย์คาใจของทีมงาน เนื่องจากชาวบ้านมี

ภารกิจมากจนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ แม้ว่าชาวบ้านจะพอมีความรู้เรื่องการดูแลต้นไม้เบื้องต้นจากการที่เคยร่วมงานกันมาบ้างแล้วก็ตาม

“ถ้าเป็นเรื่องการจัดการกาฝาก การตัดแต่งกิ่ง ชาวบ้านพอจะมีความรู้ที่อยู่ แต่ถ้าอาการหนักๆ เช่น ต้นไม้เป็นโพรง ชาวบ้านยังดูแลเองไม่ได้ เพราะต้องใช้ทักษะและความรู้ใหม่ คือใช้โฟม BU ปิดแผลแทนการใช้ปูนปิดทับเช่นในอดีต รวมทั้งเทคนิคการตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้องว่าต้องทำอะไร เพราะถ้าตัดแต่งกิ่งไม่ดีดินไม้ก็จะเปื้อนแผลหรือเป็นโพรงในที่สุด” แน่นเล่า

จิกและแนนยอมรับว่า นอกจากการสร้างคลินิกที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดูแลรักษาต้นไม้พร้อมแล้ว การทำงานยังไม่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนได้ชัดเจนนัก เมื่อพิจารณากับกรอบระยะเวลาของโครงการแล้วยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน

บทเรียนจากการทำงานทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า การคิดทำโครงการในชุมชนต้องมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และต้องมีการพูดคุยกับชุมชนให้จริงจังมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่าการโครงการนี้เป็นของชุมชน

“มาเจอของจริงกับความคิดแรกตอนคิดทำโครงการมันคนละอารมณ์กันเลย เราคิดล่วงหน้าไว้สวยหรูว่า ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี กะว่าวางแผนทำทุกอย่าง สักราวพื้นที่เสร็จ ก็ลงเคส 2 เคส เรียบร้อย มีการซ่อมแซม อุดโพรง ชาวบ้านจะมาดูแลแล้วเอาไปทำตามได้ มีคลินิก พอทำจริงไม่มีชาวบ้านมาช่วยเลย ทำให้ไม่ได้ไปคุยกับชาวบ้าน เคสก็ไม่มี หาพื้นที่ไม่ได้ จึงเปลี่ยนมาเป็นที่วัดลำช้างแทน แต่ชาวบ้านก็มาน้อย ไม่ตรงกับที่คิดไว้สักอย่าง จากที่วางแผนไว้เหลือแค่ 40-50 เปอร์เซ็นต์เองลดฮวบเลย” จี๊กล่าอย่างท้อใจ

ยื่นหยัดรับพิดชอบ

เมื่อการทำงานไม่เป็นดั่งคาด ส่งผลให้ทีมงานบางคนค่อยๆ หายหน้าไป แนนเองก็ยอมรับว่า รู้สึกเครียดและกดดันตัวเอง แต่ยืนยันที่จะทำโครงการต่อ เช่นเดียวกับจี๊ก็ที่ตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบ เพราะรู้สึกว่าได้มีโอกาสจากธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จึงพยายามให้กำลังใจตนเองทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยปรับมุมมองการทำงานในระยะยาวจะต้องทำอย่างต่อเนื่องต่อไป รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นน้องที่จะมารับไม้ต่อ

บทเรียนจากการทำงานทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า การคิดทำโครงการในชุมชนต้องมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และต้องมีการพูดคุยกับชุมชนให้จริงจังมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่าการโครงการนี้เป็นของชุมชน แม้ก่อนที่ทำโครงการนี้ทีมงานได้หารือร่วมกับแกนนำชุมชน ซึ่งตอบรับการเข้ามาของโครงการแล้วก็ตาม แต่กระบวนการออกแบบโครงการที่ผู้จัดการโดยทีมนักศึกษาทำให้ความรู้สึกร่วมของชุมชนพร่องไป

“การทำงานร่วมกับชุมชนน่าจะเป็นสิ่งที่ดี เพราะจากประสบการณ์ถ้าเรามาทำแล้วไม่ยั่งยืน เขาไม่ค่อยดูแลเท่าไร เหมือนเวลาเราไปออกค่ายอาสาสร้างสิ่งต่าง ๆ ไว้บนดอย พอเรากลับ ทุกอย่างก็ถูกทิ้งไว้ ไม่นานชาวบ้านก็ลืม แต่ถ้าเราให้เขาร่วมคิดร่วมทำ เขาจะสามารถต่อยอดความรู้ที่เราให้ได้” จี๊ก็ทิ้งท้ายถึงบทเรียนสำคัญที่ได้เรียนรู้

เรียนรู้...จากต้นไม้

อาจารย์บรรจง สมบูรณ์ชัย อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่า เนื่องจากเขาเป็นอาสาสมัครที่ทำงานหมอดต้นไม้กับเครือข่ายเขียว สวย หอม ซึ่งเป็นกลุ่ม NGO ที่ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมพื้นที่สีเขียวของเมืองเชียงใหม่มาก่อน แต่เขียว สวย หอม ทำงานหลายด้านมาก เขาจึงดูแลงานเฉพาะในส่วนของหมอดต้นไม้ ซึ่งที่ผ่านมาเขาได้เรียนรู้กระบวนการและเทคนิคการเข้าชมชนจากเครือข่ายเขียว สวย หอม มาบ้างแล้ว เมื่อมีโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เข้ามาจึงเป็นการย่อส่วนการทำงานกับเครือข่ายเขียว สวย หอม ลงบนพื้นที่ชุมชนย่อย ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จนสามารถสร้างคลินิกหมอดต้นไม้ของชุมชน ซึ่งก็เปิดดำเนินการเรียบร้อย และมีสมาชิกอาสาสมัคร ที่กำลังเริ่มฝึกอบรม และเริ่มมีความต่อเนื่อง

“กิจกรรมนี้เป็นการเรียนรู้ที่สร้างประสบการณ์ให้นักศึกษา”

อาจารย์บรรจงบอกอีกว่า ความรู้จากการปฏิบัติลงมือทำของนักศึกษา ยังเชื่อมร้อยสู่การทำงานของเขา ทำให้เขาได้กรณีศึกษาที่หลากหลาย สามารถนำไปเป็นบทเรียนในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานในฐานะหมอดต้นไม้ต่อไปได้ แม้การทำงานของนักศึกษาจะยังไม่ประสบความสำเร็จ จนบางครั้งอาจทำให้พวกเขาารู้สึกท้อใจไปบ้าง แต่ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาเราก็ต้องช่วยประคับประคองความรู้สึกของลูกศิษย์ด้วยการชี้มุมบวกของการทำงานให้เห็นเป็นระยะ ๆ พร้อมทั้งเชื่อมโยง

กิจกรรมในโครงการ เปิดประเด็นให้นักศึกษาที่เรียนสาขาต่างๆ นำไปต่อยอดการทำงานในวิชาเรียน ซึ่งแนะนำให้ศึกษาด้านพลังงานทดแทนออกแบบการกำจัดเศษกิ่งไม้ ต้นไม้ที่ถูกตัดแต่งไป ทำพลังงานชีวมวล เป็นต้น

ในท้ายที่สุดอาจารย์ได้สรุปบทเรียนการทำงานของนักศึกษาว่า แม้นักศึกษากลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีจิตอาสาเข้ามาทำงาน และทำงานอย่างจริงจัง แต่กิจกรรมจะประสบความสำเร็จได้ในกลุ่มต้องมีผู้นำ และมีการแบ่งงานกันชัดเจน

“ลุงโม” อาณัฐ คลังวิเชียร ประธานชุมชนพวกแถมสะท้อนความเห็นต่อโครงการนี้ว่า เป็นโครงการที่ดี ทำให้คนในชุมชนและเยาวชนเกิดจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมดูแลรักษาต้นไม้ แม้เดิมชุมชนจะทำกันอยู่แล้ว แต่อาจจะเข้าใจไม่ถูกต้องนัก สิ่งที่น่าอง ๆ มาเสริมคือเรื่องการดูแลบำรุงรักษาให้ถูกหลักวิชาการมากขึ้น

“เมื่อก่อนคนในชุมชนยังไม่ค่อยมีความรู้ เยาวชนยังไม่มีจิตสำนึก พอนักศึกษาเข้ามาทำให้เรามีความรู้มากขึ้น เราจะทำพื้นที่สีเขียวในชุมชน นักศึกษาก็มาช่วยออกแบบ ทำให้ชุมชนพวกแถมเป็นพื้นที่ตัวอย่างเรื่องพื้นที่สีเขียวและวัฒนธรรม ช่วยรักษาต้นไม้ ต้นสะเดา ต้นหูวางใกล้จะตายแล้วเพราะมีการตกตะปู ทำนั้งร้านและติดไฟฟ้า เราก็ได้ความรู้จากนักศึกษา จึงรื้อถอนและตัดแต่งกิ่งเอากาฝากออก พร้อมรักษารากที่ถูกปิดทับด้วยปูน ปัจจุบันต้นไม้ในวัดพวกแถมตอนนี้เปิดพื้นที่ให้รากตามหลักวิชาการทุกต้น”

แม้ศึกษากลุ่มนี้จะ
เป็นกลุ่มที่มีจิตอาสาเข้า
มาทำงาน และทำงาน
อย่างจริงจัง แต่กิจกรรม
จะประสบความสำเร็จได้
ในกลุ่มต้องมีผู้นำ และ
มีการแบ่งงานกันชัดเจน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากนักศึกษาจะถูกสานต่อจากชุมชน และมั่นใจว่าจะสามารถดูแลต้นไม้ในชุมชนได้ เพราะมีความรู้ทั้งเรื่องการวิเคราะห์อาการของต้นไม้ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับต้นไม้...
 เนื่องด้วยเป้าหมายของโครงการหมอดต้นไม้ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่สีเขียวของชุมชน

ลุงโมยืนยันว่า **สิ่งที่ได้เรียนรู้จากนักศึกษาจะถูกสานต่อ** จากชุมชน และมั่นใจว่าจะสามารถดูแลต้นไม้ในชุมชนได้ เพราะมีความรู้ทั้งเรื่องการวิเคราะห์อาการของต้นไม้ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับต้นไม้ทั้งการจัดการแมลง การจัดการกาฝาก การตกแต่งกิ่ง การรักษาราก เนื่องด้วยเป้าหมายของโครงการหมอดต้นไม้ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่สีเขียวของชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ลุงโมทิ้งท้ายว่า ยังต้องการให้นักศึกษาแวะเวียนมาช่วยชุมชนต่อไปตามวาระโอกาสที่พอจะมี

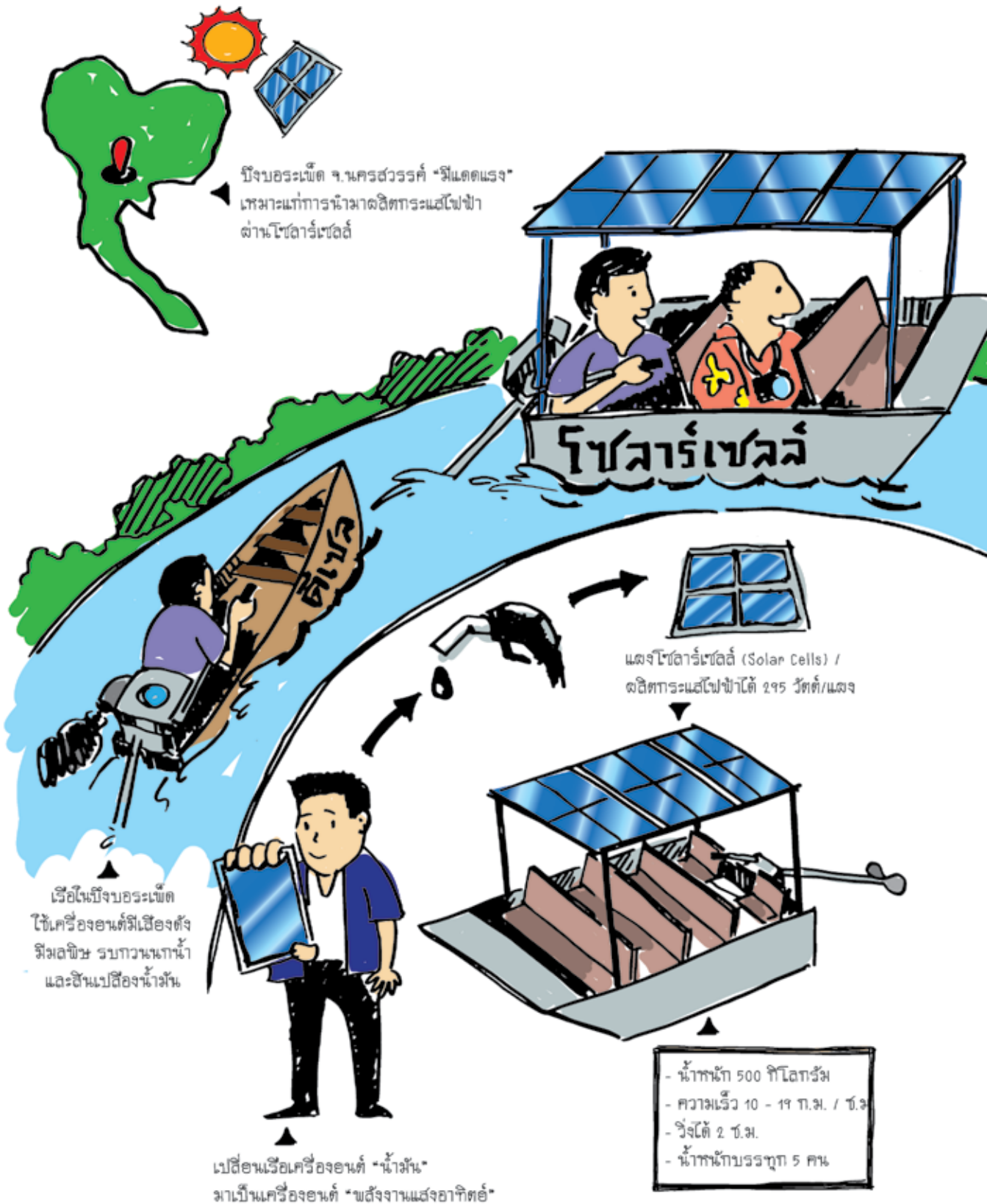
“ดริม” ปรารงค์ทิพย์ ไชยยา แกนนำเยาวชนชุมชนพวกแต้ม เล่าว่า เธอได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานร่วมกับพี่ๆ ทั้งการนำทางเพื่อสำรวจต้นไม้ในชุมชน การวิเคราะห์อาการของต้นไม้ และวิธีการรักษาต้นไม้ ทำให้ได้ความรู้ติดตัวจากการลงพื้นที่ปฏิบัติการของพี่ๆ นักศึกษาจนสามารถบอกอาการเจ็บป่วยของต้นไม้และสามารถรักษาอาการเบื้องต้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลรากต้นไม้ การกำจัดแมลงที่เจาะต้นไม้ การจัดการกาฝาก ฯลฯ

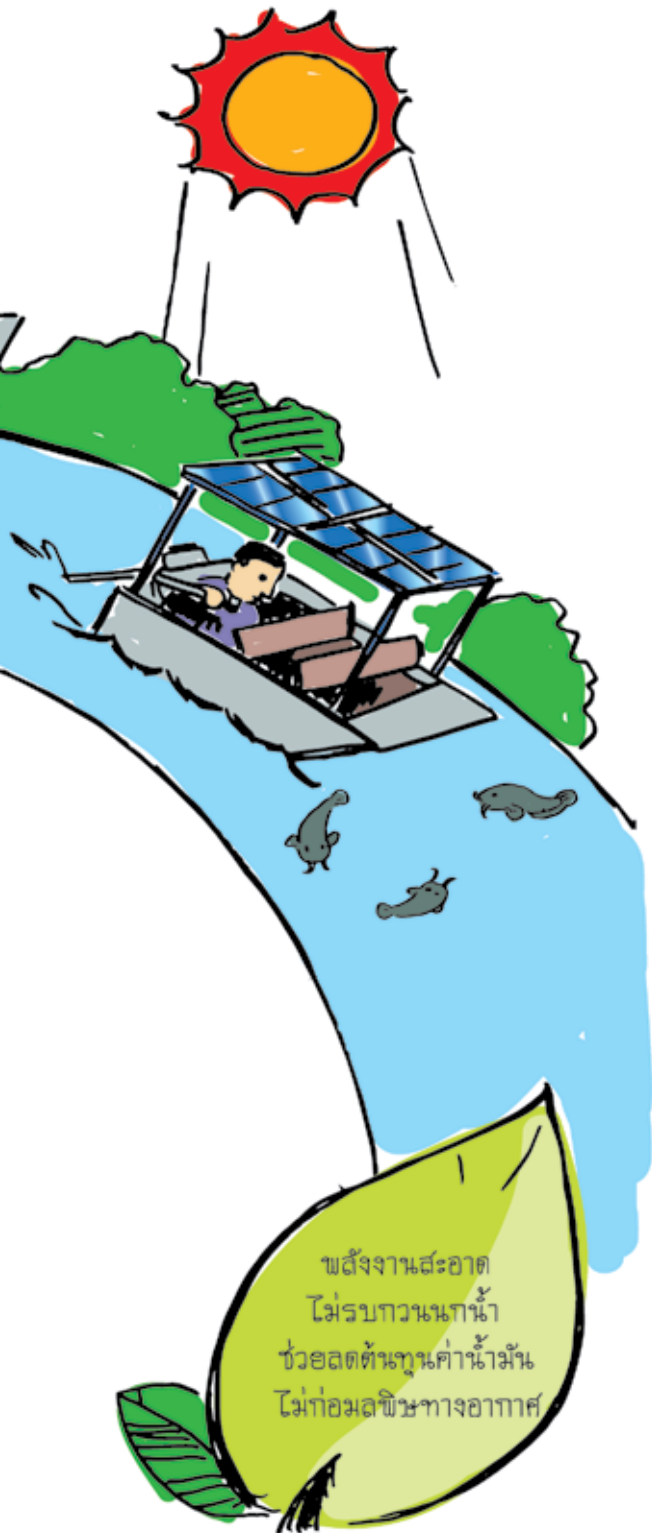
“การได้ทำงานกับพี่ๆ ทำให้รู้ว่า อาการป่วยของต้นไม้เป็นอย่างไรบ้าง ได้รู้ว่าพื้นที่สีเขียวของชุมชนมีเยอะไหม รู้ว่าบ้านไหนมีต้นไม้ยืนต้น ไม่ใหญ่ ทำให้เรารู้จักคนในชุมชนเยอะขึ้น จากที่ไม่เคยรู้ว่ารากต้นไม้ถูกปิดแล้วอาการจะเป็นอย่างไร พี่เขาก็แนะนำอย่างต้นไม้ที่โดนตัดกิ่งแล้วเหลือแต่ตอ และมีใบเล็ก ๆ อยู่มันจะตายหรือมีชีวิตอยู่ แม้จะเป็นความรู้พื้นๆ แต่เป็นความรู้ใหม่สำหรับเรา”

ดริมสะท้อนว่า รู้สึกดีใจที่มีส่วนร่วมกับโครงการนี้ เพราะเป็นสิ่งที่ดีสำหรับพื้นที่ส่วนรวมของชุมชน ทำให้ชุมชนร่มรื่น และมีกรปรับเปลี่ยนทัศนที่สวยงามมากขึ้น

“ลุงโม” อาณัฐ คลังวิเชียร

ล่องเรือ โซลาร์เซลล์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

โครงการคืนความสุขสู่บึงบอระเพ็ด
จังหวัดนครสวรรค์ด้วยการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ โดยพาหนะ “เรือมาพานกยิ้ม”
ปริ่มน้ำด้วยความงามยามดอกบัวบานไสว

อาจารย์ที่ปรึกษา นายติรายุ ปิ่นทอง

หัวหน้าโครงการ นายวิวัฒน์ รอดประเสริฐ

คณะทำงาน นายอาทร กองทุ่งมน

นายบุญเสริม รัตนพุก

นายโสภณ อุ้มแสงทอง

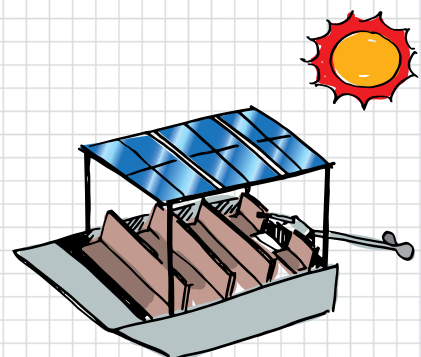
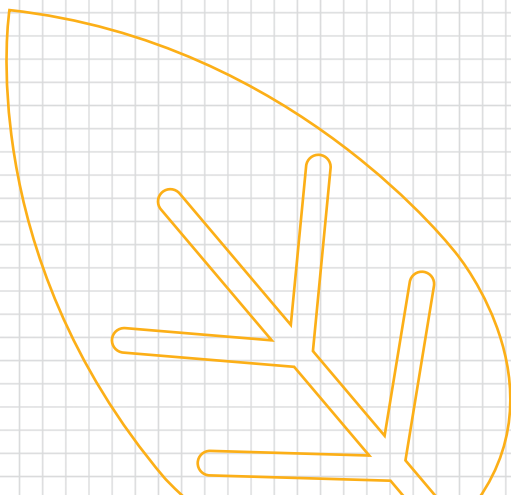

“ที่บึงบอระเพ็ดทุกวันนี้เวลามีนักท่องเที่ยวมา เราก้ใช้เรือเครื่องยนต์ดีเซล เพราะมันวิ่งได้เร็วดี จุดนี้ได้เยอะด้วย แต่เปลืองน้ำมัน แกรมยังเหม็นอีก เขาอุตสาหุ่มานั่งเรือชมธรรมชาติก็ต้องมาดมกลิ่นน้ำมัน ทำลายบรรยากาศสุดๆ แกรมเครื่องยนต์ก็เสียงดัง นกพากันบินหนีหมด”

นั่นคือเสียงสะท้อนจากลุงไพฑูรย์ ทองแป้น หนึ่งในผู้ประกอบการเรือนำเที่ยวในอุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ด แหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของจังหวัดนครสวรรค์ คือจุดเริ่มต้นของโครงการคืนความสุขสู่บึงบอระเพ็ดจังหวัดนครสวรรค์ด้วยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยพาหนะ “เรือมาพานกיים” ปริ่มน้ำด้วยความงามยามดอกบัวบานไสว ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ที่ต้องการทำทนายภูมิความรู้ด้านวิศวกรรมพลังงาน จากคณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่พวกเขาำเรียนมา ซึ่งประกอบด้วย “นิค” อาทกร กองทุ่งมน “ท็อป” วิทวัส รอดประเสริฐ “โส” โสภณ อุ่แสงทอง และ “เสริม” บุญเสริม รัตนทุก

นิคบอกเล่าถึงจุดเริ่มต้นของการทำโครงการนี้ว่า “ประเทศไทยมีศักยภาพด้านพลังงานแสงอาทิตย์มาก จังหวัดนครสวรรค์ก็เป็นพื้นที่ที่มีแสงแดดจัด เราเรียนรู้เรื่องการจัดการพลังงานในแต่ละพื้นที่มาแล้ว คิดว่าถึงเวลาที่เราต้องนำความรู้ที่มีอยู่มาทดสอบ หลังจากหาอยู่นานว่าจะมีที่ใดที่เราสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ จนเมื่อมีโอกาสไปนั่งเรือดูนกในบึงบอระเพ็ดก็เกิดไอเดียอยากจะทำแผงโซลาร์เซลล์ไปติดตั้งไว้บนหลังคาเรือเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าทดแทนการใช้น้ำมันขึ้น”

เมื่อเป้าหมายเริ่ม “เป๋”

โสบอกว่า แม้แนวคิดการทำเรือพลังงานแสงอาทิตย์จะเกิดจากการอยากลองภูมิของพวกเขาก็จริง แต่มันเป็นแค่แนวคิดเท่านั้น หากไม่มีโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” แนวคิดนี้คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ต้องยกเครดิตให้อาจารย์ธีรยุทธ ปิ่นทอง อาจารย์ที่ปรึกษาที่แนะนำให้พวกเขาได้รู้จักโครงการนี้

ท็อปเล่าต่อว่า ตอนส่งข้อเสนอโครงการไม่คิดว่าจะผ่านเข้ารอบด้วยซ้ำ แต่พอรู้ว่าผ่านเข้ารอบ 40 ทีมก็มีกำลังใจมากขึ้น ถึงแม้จะเคยมาเที่ยวที่บึงบอระเพ็ดอยู่บ้าง แต่พวกเขาก็ไม่เคยศึกษาข้อมูลของที่นี่เลย จึงนัดเพื่อน ๆ ในทีมลงไปเก็บข้อมูลที่บึงบอระเพ็ดพบว่า ที่นี่เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่ยังมีความสมบูรณ์ เต็มไปด้วยนกน้ำหลายชนิด และบัวหลากหลายสายพันธุ์ โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาวของทุกปีจะมีนกที่บินอพยพหนีหนาวมาจากทางเหนือจำนวนมาก ซึ่งในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวล้นหลามมาเที่ยวชมนกที่บึงบอระเพ็ดไม่ต่ำกว่า 15,000 คน ที่สำคัญทำให้พวกเขาได้พบกับลุงไพฑูรย์ เจ้าของกิจการเรือนำเที่ยวอยู่ที่บึงบอระเพ็ดมานาน

ทั้งนี้จากการพูดคุยทำให้ทีมงานรู้ว่าผู้ประกอบการเรือส่วนใหญ่ในบึงนี้ต่างประสบปัญหาเรื่องราคาน้ำมันแพง บางช่วงของปีน้ำลดจนสันดินโผล่ขึ้นมาเรือ ก็วิ่งไม่ได้ รายได้ก็หดหายไป ประกอบกับตัวเรือที่ผู้ประกอบการใช้เป็นหลัก ขณะนี้น้ำในบึงบอระเพ็ดเป็นกรด มีฤทธิ์กัดกร่อนเหล็กทำให้ท้องเรือเกิดสนิมและผุพัง แดมเครื่องยนต์ก็เสียงดัง เวลานั้นทึ่งที่เรือมักจะบ่นบ่อย ๆ ว่าคุยกันไม่รู้เรื่อง บางครั้งเสียงที่ดังของเครื่องยนต์ทำให้คนตกใจบินหนีไปหมด แทนที่จะได้ใกล้ชิดกับนก กลับมองไม่เห็นนกเลย

ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงคิดออกแบบเรือพลังงานแสงอาทิตย์ขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา โดยเปลี่ยนเป้าหมายใหม่เป็นการทำเรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อลดเสียงดังของเครื่องยนต์ เพื่อที่จะได้ไม่รบกวนนกและนักท่องเที่ยว ส่วนเรื่องการลดค่าน้ำมันกลายเป็นเป้าหมายรองไปเสียแล้ว...

เวลานักท่องเที่ยว นั่งเรือมักจะบ่นบ่อย ๆ ว่าคุยกันไม่รู้เรื่อง บางครั้งเสียงที่ดังของเครื่องยนต์ก็ทำให้นักตกใจบินหนีไปหมด แทนที่จะได้ใกล้ชิดกับนก กลับมองไม่เห็นนกเลย

กลับมาตั้งต้นที่ “จุดเดิม”

แม้จะตั้งเป้าหมายชัด แต่เมื่อเริ่มต้นทำงานที่ทีมงานกลับ “หลงทาง” จากจุดเริ่มต้นไปเล็กน้อย โดยนึกเอาไว้ล่วงหน้า หลังผ่านเข้ารอบมีโอกาสไปเข้าค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ความรู้ที่ได้จากค่ายนี้ “จุดชนวน” ให้พวกเขาได้กลับมาทบทวนเป้าหมายที่ตั้งไว้อีกครั้ง

“เมื่อกลับมา พวกเรารีบมาทบทวนจุดเริ่มต้นที่ตัดสินใจทำโครงการนี้อีกครั้ง คุยกันอยู่นานเลยกว่าจะได้ข้อสรุปและตัดสินใจกลับไปใช้เป้าหมายโครงการแบบเดิม

นั่นคือ การทำเรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อลดต้นทุนการใช้พลังงานเชื้อเพลิงของเรือรับนักท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการตอนแรก ยอมรับว่าหลังจากคุยกับลุงไพฑูรย์แล้วความคิดพวกเรา ก็เอนเอียงไปเรื่องเสียงมากกว่า เพราะมีเสียงบ่นจากนักท่องเที่ยวมาก แต่ตอนนี้แม้เราจะกลับมาที่เป้าหมายเดิม แต่เรื่องเสียงก็ยังไม่ทิ้งเก็บไว้เป็นเป้าหมายรองแทน”

เมื่อได้ข้อสรุป หนุม ๆ ทั้ง 4 คนกลับไปหาลุงไพฑูรย์อีกครั้งเพื่อศึกษาข้อมูลการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงอย่างจริงจัง ซึ่งการลงพื้นที่ครั้งนี้พวกเขาได้ข้อมูลที่ตอกย้ำเป้าหมายโครงการชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะหลังจากทดลองล่องเรือ 1 รอบ ระยะทาง 1 กิโลเมตรกว่า ในเวลา 1 ชั่วโมงพบว่า เรือใช้น้ำมันดีเซลประมาณ 9 ลิตร ราคาน้ำมันคิดคร่าว ๆ ลิตรละ 27 บาท หนึ่งรอบต้องจ่ายค่าน้ำมันประมาณ 200 บาท ลุงไพฑูรย์และผู้ประกอบการคนอื่น ๆ จึงต้องเก็บค่าบริการนักท่องเที่ยวแบบเหมาค่า ๆ ละ 500 บาท เมื่อค่าใช้จ่ายสูงจึงทำให้นักท่องเที่ยวลดน้อยลง ส่งผลต่อรายได้ของผู้ประกอบการเรือ หากพวกเขาทำเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำเร็จน่าจะช่วยบรรเทาปัญหาของผู้ประกอบการลงได้บ้าง

แบ่งงาน...ตามความถนัด

หลังจากไม่มั่ว ไม่งง กับเป้าหมาย และแรงใจที่พร้อมเต็มเปี่ยม ทีมงานจึงประชุมทีมแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน โดยนิศรับหน้าที่ในการดูระบบไฟที่ใช้กับเรือ โสรับหน้าที่จัดซื้อ ท่อปรับหน้าที่งานช่าง ขณะที่เสริมทำหน้าที่ประสานงานอำนวยความสะดวกและช่วยอุดรอยรั่วงานของทุกคน

นิศเล่าต่อว่า สำหรับการออกแบบเรือทุกคนในทีมจะช่วยกันหมด โดยเรือที่ออกแบบไว้จากการคำนวณทางเทคนิค ต้องเป็นเรือท้องแบนเรียบเหมือนโน้เปะ แต่พอเอาแบบไปปรึกษากับลุงไพฑูรย์แก็แนะนำว่าเรือท้องแบนมันจะเกิดแรงเสียดทานสูง น้ำหนักก็มาก แรงดูดท้ายเรือจึงมากตามไปด้วย และที่สำคัญกำลังไฟจากโซลาร์เซลล์อาจไม่พอ ลุงจึงแนะนำให้เปลี่ยนเป็นเรือพอนทูน ซึ่งเป็นเรือ 2 ท่อร่องเพื่อให้มีน้ำหนักเบา แรงต้านน้อยพวกเขาจึงออกแบบให้เรือสามารถจุคนได้ไม่เกิน 10 คน โดยผลิตกระแสไฟจากแผงโซลาร์เซลล์ 2 แผง ซึ่ง 1 แผงจะให้กำลังไฟ 295 วัตต์ และใช้มอเตอร์ขนาด 500 วัตต์แล่นด้วยความเร็วสูงสุด 30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ส่วนโสบบอกว่า พวกเขาเลือกซื้อเรือสำเร็จรูปที่เป็นพลาสติกเพื่อให้น้ำหนักเบา และด้วยงบประมาณที่จำกัดจึงได้เรือที่ไม่ใหญ่มากขนาดยาว 3 เมตร กว้าง 80 เซนติเมตร จำนวน 2 ลำ ๆ ละ 5,500 บาท นอกจากนั้นก็ต้องซื้อโครงเหล็ก มอเตอร์ ใบพัด และแผงโซลาร์เซลล์โดยเลือกแบบที่ราคาต่ำหน่อยอยู่ที่ 8,850 บาทต่อแผง จำนวน 3 แผง ซึ่งของทุกอย่างต้องไปขนมาเองหนัก ๆ ทั้งนี้ การจัดซื้ออุปกรณ์ค่อนข้างมีอุปสรรคเล็กน้อยเรื่องระยะทาง เพราะร้านอยู่ไกลถึง 20 กิโลเมตร เคยซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แต่พอลงมาถึงปรากฏว่าใช้ไม่ได้ ต้องขับรถกลับไปกลับมาเพื่อเอาไปเปลี่ยน หลัง ๆ เลยมีบทเรียนว่าเวลาจะไปซื้อต้องทดลองที่ร้านก่อนว่าใช้ได้จริง ๆ จะได้ไม่เสียเที่ยว เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

ผ่านไปเกือบเดือน ทั้ง 4 คนร่วมมือกันต่อเรือขึ้นมาได้สำเร็จ ตั้งแต่เชื่อม ท้องเรือ ต่อโครงเรือ ติดชุดควบคุมและแผงโซลาร์เซลล์ ในที่สุดก็ถึงเวลาของการ ทดลองนำเรือไปใช้จริง...

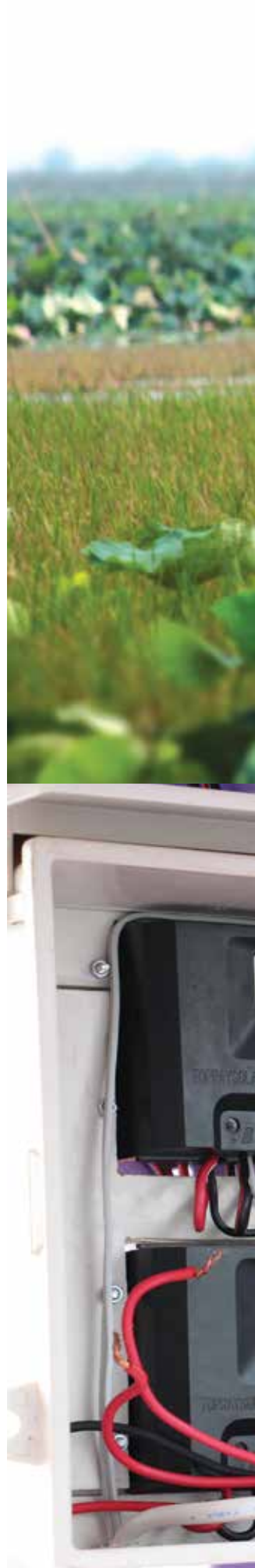
ลงเรือ..ลำเดียวกัน

หลังจากต่อเรือเสร็จ นิคเล่าว่า วันแรกที่ทดสอบเรือมีเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มาช่วย เป็นคนขับเรือให้และยังใจดีสอนพวกเขาทุกคนขับเรือด้วย

“ครั้งแรกเราบรรทุกคนลงเรือ 8 คน แล้วค่อยออกแล่น แต่พอเจอลมแรงและ น้ำหนักบนเรือมาก น้ำดันขึ้นมาเกือบถึงบนเรือ มอเตอร์ทำงานหนักมาก เครื่องก็ร้อนมาก ถ้ายิ่งฝืนก็อาจทำให้มอเตอร์ไหม้ได้ พวกเราแก้ปัญหาด้วยการวนเรือกลับมาที่ฝั่งเพื่อ ถ่ายคนออก จนได้น้ำหนักที่เหมาะสมคือประมาณ 5 คนรวมคนขับ หรือถ้าตัวเล็กหน่อย ก็ได้ถึง 6 คน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะงบประมาณที่มีอยู่ทำให้เรา ต้องลดขนาดของเรือและมอเตอร์ลง ส่วนความเร็วตอนแรกเราตั้งเป้าไว้ 30 กิโลเมตร ต่อชั่วโมง พอมาแล่นจริง ๆ ความเร็วสุดได้ที่ 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เพราะถ้าเร่งเครื่อง มากกว่านี้ก็จะทำให้มอเตอร์พังได้”

โสบเสริมว่า ที่จริงแล้วต้องใช้สวิตช์ที่สามารถรองรับกระแสไฟของมอเตอร์ได้ แต่ในจังหวัดนครสวรรค์ไม่มีขายต้องสั่งซื้อจากบ้านหม้อ เมื่อมาทดลองใช้แล้วพังก็ต้อง ส่งกลับไปซ่อมที่ร้านซึ่งใช้เวลานาน ในระหว่างนั้นพวกเราเลยนำสวิตช์ทั่วไปมาใช้ก่อน ส่งผลให้การทดสอบเรือมีปัญหาเกิดการช็อตเนื่องจากกระแสไฟเกินบ่อย ๆ แต่เราก็ แก้ปัญหากันมาเรื่อย ๆ

ขณะที่นิคเสริมว่า เรือลำนี้ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ จึงออกแบบมาให้มีการ ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ 3 แผง โดย 2 แผงจะถูกต่อแบบชาร์ตไฟจากแผงเข้ามอเตอร์ โดยตรงให้ทำงานเลยคือล่องเรือไปด้วยแล้วก็ชาร์ตไฟมาใช้ไปในตัวซึ่งเหมาะกับวันที่ แสงแดดจัด ส่วนอีกหนึ่งแผงนั้นเราก็ต่อเพื่อนำพลังงานจากแผงเข้าไปเก็บไว้ใน แบตเตอรี่ เพื่อวันฝนตกไม่มีแดดเราก็กยังสามารถออกเรือได้โดยใช้พลังงานจากแบตเตอรี่

ตอนนี้โครงการของพวกเขามาถึงจุดที่ทำเรือออกมาได้จริงๆ ก็เต็มฝันของพวกเขาได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งยังต้องมีการสานต่อ แต่ที่เราต้องขอบคุณจริงๆ ก็คืออาจารย์ที่ปรึกษาที่สนับสนุนพวกเขาตลอด

“ตอนนี้โครงการของพวกเขามาถึงจุดที่ทำเรือออกมาได้จริงๆ ก็เต็มฝันของพวกเขาได้ส่วนหนึ่ง แต่ยังต้องมีการสานต่อ แต่ที่เราต้องขอบคุณจริงๆ ก็คืออาจารย์ที่ปรึกษาที่สนับสนุนพวกเขาตลอด และที่ขาดไม่ได้คนที่มีส่วนสำคัญในการทำเรือลำนี้คือลุงไพฑูรย์ที่ให้ข้อมูลเรื่องการต่อเรือและเป็นทีปรึกษาให้พวกเขาตลอด พวกเราตั้งใจว่าหากเรือเราสมบูรณ์แล้วจะไปชวนลุงไพฑูรย์มาลงนั่งเรือพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อลุงจะติดใจ”

แม้วันนี้เรือพลังงานแสงอาทิตย์ของพวกเขาจะออกมาเป็นรูปร่างแล้วก็ตาม แต่พวกเขายังต้องพัฒนาและแก้ปัญหาในจุดต่างๆ อีก เพื่อให้เรือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยที่อปเล่าให้ฟังว่า ต้นทุนการทำเรือพลังงานแสงอาทิตย์ 1 ลำอยู่ที่ 7 หมื่นบาท และไม่ต้องเสียน้ำมัน ขณะที่เรือของผู้ประกอบการที่ใช้อยู่ราคาลำละ 3 แสนบาท แต่ยังต้องจ่ายค่าน้ำมันทุกวัน และพวกเขาคิดว่าเรือลำนี้น่าจะ “ตอบโจทย์” ของผู้ประกอบการเรื่องการลดต้นทุนเชื้อเพลิงได้ดีทีเดียว ส่วนเรื่องเสียงดังไม่ต้องพูดถึงเลย เพราะเรือลำนี้มีเสียงดังเพียงแค่ 7-8 เดซิเบลเท่านั้น

“มาถึงตรงนี้ได้ พวกเราค่อนข้างภูมิใจมาก และจะรีบแก้ไขจุดบกพร่องให้เสร็จ จากนั้นจะส่งมอบเรือลำนี้ให้แก่อุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ดไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป โดยในเบื้องต้นอาจจะร่วมกับอุทยานฯ จัดอบรมการสร้างเรือพลังงานแสงอาทิตย์ให้แก่ชาวบ้านที่สนใจ โดยพวกเขามีแผนจะจัดทำคู่มืออย่างละเอียด เน้นเรื่องการดูแลรักษา และซ่อมแซมแผงโซลาร์เซลล์ เพราะแผงจะมีอายุการใช้งานประมาณ 5-6 ปี ถ้าเราให้ความรู้เรื่องวิธีซ่อมแซมแผงโซลาร์เซลล์ให้ชาวบ้านได้ก็จะช่วยประหยัดเงินได้อีกนาน”

ตอบข้อสงสัย “ความรู้” สร้าง “ประโยชน์” ให้ชุมชน ได้จริง

นิบอกว่า หน้าที่ของเขามักกวนอยู่กับการดูแลระบบไฟฟ้าของเรือ ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความไม่พร้อมของอุปกรณ์ แต่เขาก็ต้องแก้ไขเฉพาะหน้ากันไป

“จริงๆ แล้วบ้านผมอยู่เพชรบูรณ์แต่เลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพราะต้องการเรียนสาขาวิศวกรรมพลังงาน การทำโครงการนี้ทำให้ได้คำตอบที่สงสัย

มาตลอดว่าสิ่งที่เรียนอยู่จะสามารถสร้างชิ้นงาน หรือ ทำประโยชน์ให้คนอื่นได้จริง ๆ หรือวันนี้เรือพลังงาน แสงอาทิตย์ที่สร้างขึ้นมาเองกับมือได้ให้คำตอบกับผม แล้ว และสิ่งที่ผมประทับใจโครงการนี้ ก็คงเป็นทั้งหมด ที่ทำให้เกิดเรือลำนี้ขึ้นมา โดยเฉพาะปรมาจารย์เรือ คนสำคัญอย่างลุงไพฑูรย์”

ส่วนที่ขอบอกว่า สำหรับเขาที่รับหน้าที่ดูแลเรื่อง งานฝีมือช่าง มีบ้างที่เจอปัญหาระหว่างงาน บางครั้งต้อง เชื่อมอุปกรณ์ชิ้นใหญ่ เช่น โครงเหล็ก ทั้งยังเป็นวันที่ เพื่อนติดีเรียนมาช่วยไม่ได้ เราก็ต้องจับคนเดียว ลำบาก เหมือนกันแต่ก็แก้ปัญหาโดยการค่อย ๆ เชื่อมไปที่ละจุด แม้บางครั้งต้องทำงานคนเดียว ก็ไม่เคยโกรธเพื่อน เพราะเข้าใจว่าต่างคนก็เหนื่อยในหน้าที่ของตัวเอง ถึงคราวเราติดีรูระบ้างเพื่อนก็มาทำแทน

“ผมคิดว่าการที่เรามาร่วมกันทำโครงการนี้ทำให้ เราสามัคคีกันมากขึ้น ได้ฝึกฝนทักษะที่เป็นอยู่แล้ว และได้ทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อนอย่างการขับเรือ เป็นต้น”

ขณะที่โตที่รับทำหน้าที่เป็นฝ่ายจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ บอกว่า ปัญหาในการทำงานก็มีบ้าง เช่น ของที่สั่งไว้ มาไม่ทันเวลาที่ต้องใช้ ต้องแก้ปัญหาโดยหาสิ่งที่ใช้แทน กันได้มาให้เพื่อนก่อน งานจะได้ไม่สะดุด

“สิ่งที่ผมคิดว่าได้จากการทำโครงการนี้คือ ทักษะการสื่อสาร เพราะปกติผมจะสื่อสารไม่ค่อยรู้ เรื่อง แต่ตอนนี้เปลี่ยนไปแล้ว เพราะเราได้ฝึกการ สื่อสารกับคนปลายทางให้เข้าใจชัดเจน การเข้าไป พูดคุยกับผู้ใหญ่ กับชาวบ้าน ควรใช้ภาษาแบบบ้าน ๆ จะทำให้สื่อสารกันเข้าใจมากขึ้น”

ต่อยอด...ขยายผลจากผู้ใช้

นายมังกร จินดาหอม หัวหน้าศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด บอกว่า ต้องขอ ชื่นชมนักศึกษากลุ่มนี้ที่คิดทำเรือพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งนอกจากจะช่วยประหยัดพลังงานแล้ว ยังเกิดประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในบึงด้วย

“ผมมองว่าเรือที่นักศึกษาทำขึ้นเป็นเรือต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งปัจจุบันเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่แล่นเข้าไปในบึงบางครั้งแล่นผ่านพันธุ์ไม้น้ำซึ่งเป็นแหล่งหากินของนกหลายชนิด นอกจากจะส่งเสียงรบกวนสัตว์ชนิดต่าง ๆ แล้วใบพัดขนาดใหญ่ก็ยิ่งทำให้พืชเสียหาย ถ้าเราสามารถเปลี่ยนมาใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์ได้จริง ๆ ก็จะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบึงบอระเพ็ดได้ในระยะยาว”

ต่อจากนี้ถึงแม้ว่าโครงการของนักศึกษากลุ่มนี้จะจบลงแล้ว แต่ทางอุทยานฯ จะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์เพื่อ “ต่อยอด”

ทางอุทยานฯ จะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อ “ต่อยอด” ให้เรือลำนี้สร้างได้สำเร็จจนสามารถจดสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินของชุมชน และจะประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เยาวชนและชาวบ้านโดยรอบมาร่วมเรียนรู้เพื่อนำไปสานต่อ

ให้เรือลำนี้สร้างได้สำเร็จจนสามารถจดสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินของชุมชนในอุทยานฯ แห่งนี้ และจะประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เยาวชนและชาวบ้านโดยรอบหรือลูกหลานเจ้าหน้าที่มาร่วมเรียนรู้เพื่อนำไปสานต่อในอาชีพของตน และจะชักชวนหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมมือเพื่อให้เรือนี้ใช้ได้จริงในพื้นที่บึงบอระเพ็ด โดยเป้าหมายสูงสุดของเราคือการผลักดันให้โครงการนี้กระจายไปสู่พื้นที่การท่องเที่ยวทางน้ำอื่นๆ ของประเทศต่อไป

รู้สึกชื่นชมนักศึกษาทั้ง 4 คนที่มีความสามัคคีกันมาก เป็นกลุ่มที่ให้ความหมายของการทำงานเป็นทีมไว้ชัดเจน การจัดสรรหน้าที่ของแต่ละคนก็ลงตัว ทุกคนได้ทำในสิ่งที่ตัวเองถนัด ปัญหาเลยมีน้อย การที่นักศึกษามาร่วมโครงการนี้ทำให้พวกเขาได้ฝึกทักษะชีวิตหลายอย่าง

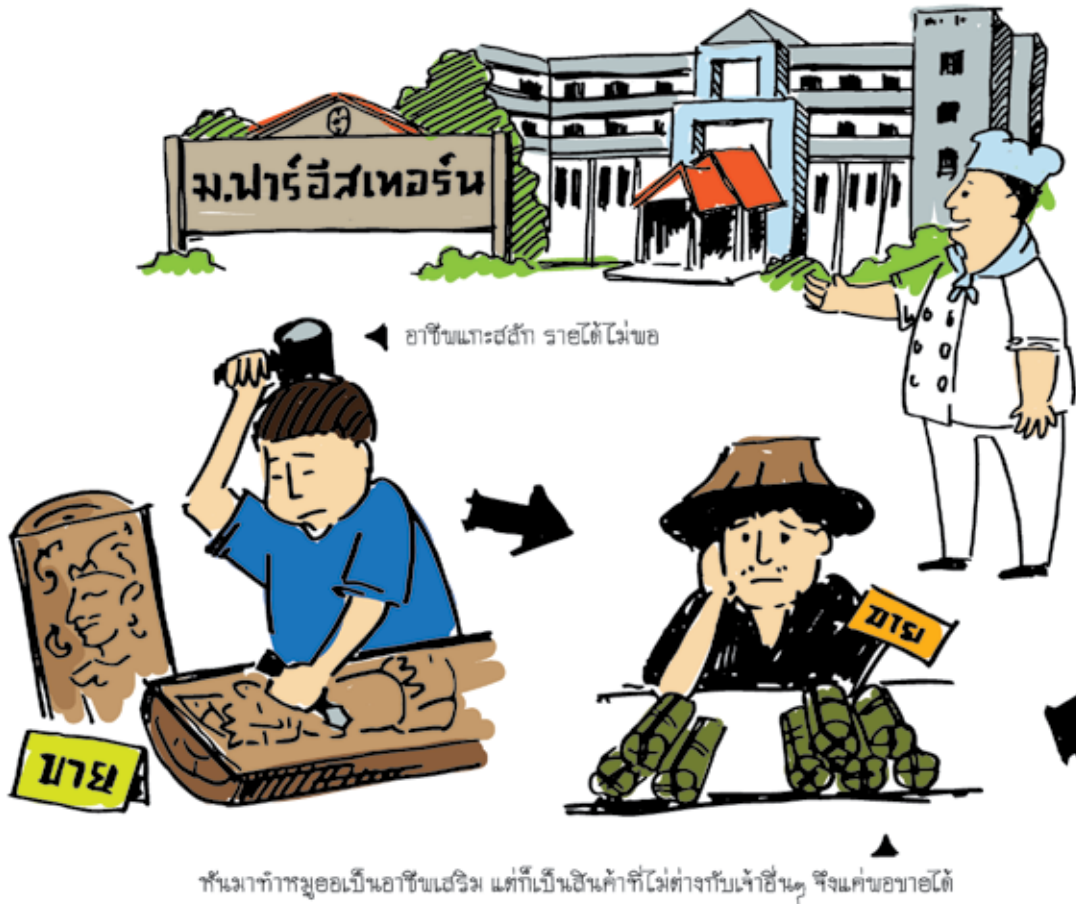
เรียนรู้อะไรจากประสบการณ์จริง

นายธีรายุ ปิ่นทอง อาจารย์ที่ปรึกษาเล่าว่า ตอนแรกรู้สึกกังวลมาก เพราะนักศึกษาไม่เคยทำงานกับชุมชนมาก่อน มหาวิทยาลัยก็ไม่เคยสอนวิชาชุมชน แต่เห็นความมุ่งมั่นของทั้ง 4 คนก็เบาใจและทิ้งในตัวลูกศิษย์ ไม่คิดว่าจะมาไกลถึงขนาดนี้ ทุกอย่างก็เพราะพวกเขาทำทุกอย่างเต็มที่และตั้งใจ

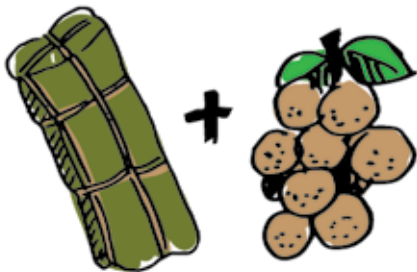
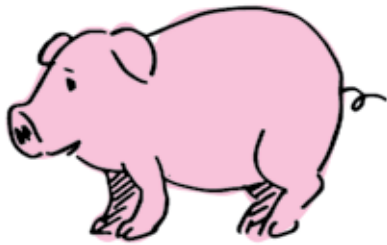
“จากห้องเรียนวิศวกรรมพลังงานที่จุดประกายให้นักศึกษาออกไปค้นหาวิธีนำพลังงานทดแทนไปสร้างประโยชน์แก่ชุมชน วันนี้พวกเขาทำสำเร็จแล้วในระดับหนึ่ง ถึงแม้จะไม่ได้รางวัลแต่ก็ถือว่าการฝึกภาคปฏิบัติจากวิชาเรียนได้อย่างสมบูรณ์แบบ ผมเป็นที่ปรึกษาที่ห่างไกลมาก ผมจะไม่เข้าไปบอกว่าเขาต้องทำอะไร ปล่อยให้คิดเองทำเอง แต่ถ้าติดขัดจริงๆ เราถึงให้คำแนะนำ”

อาจารย์ธีรายุบอกว่า เขารู้สึกชื่นชมนักศึกษาทั้ง 4 คนที่มีความสามัคคีกันมาก เป็นกลุ่มที่ให้ความหมายของการทำงานเป็นทีมไว้ชัดเจน การจัดสรรหน้าที่ของแต่ละคนก็ลงตัว ทุกคนได้ทำในสิ่งที่ตัวเองถนัด ปัญหาเลยมีน้อย การที่นักศึกษามาร่วมโครงการนี้ทำให้พวกเขาได้ฝึกทักษะชีวิตหลายอย่าง คนที่เห็นชัดที่สุดว่าเปลี่ยนไปคือโสภณ จากคนที่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ยิ่งถ้าต้องออกมาแนะนำเสนอต่อหน้าคนมากๆ ยิ่งตะกุกตะกักไปกันใหญ่ แต่ทุกวันนี้เห็นได้ชัดว่าเขาเปลี่ยนไป กล้าพูดด้วยความมั่นใจ และนำเสนอได้ดีมาก ถึงแม้จะเป็นจุดเล็กๆ แต่เรามองว่าเขาเกิดความสำเร็จขึ้นมาระดับหนึ่งแล้ว

หาวิธีสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ
“หมูออ” และ “ลำไย”

ชั้น ยอ โย

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น

โครงการชั้น ยอ โย

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์วิระพันธ์ ฉะนันชัย
หัวหน้าโครงการ นางสาววิชรภรณ์ หมอกเมือง
คณะทำงาน นางสาวณัฐริดา วงศ์จิรที่ปต์
นางสาวกัญญาณี อภิวงศ์
นางสาวสุติทิพย์ คันระ
นางสาวมณีนุสรณ์ ยศปัญญา
นายกิตติพงษ์ ทอนทะษร
นางสาวมัจฉินท์ พรหมสวัสดิ์

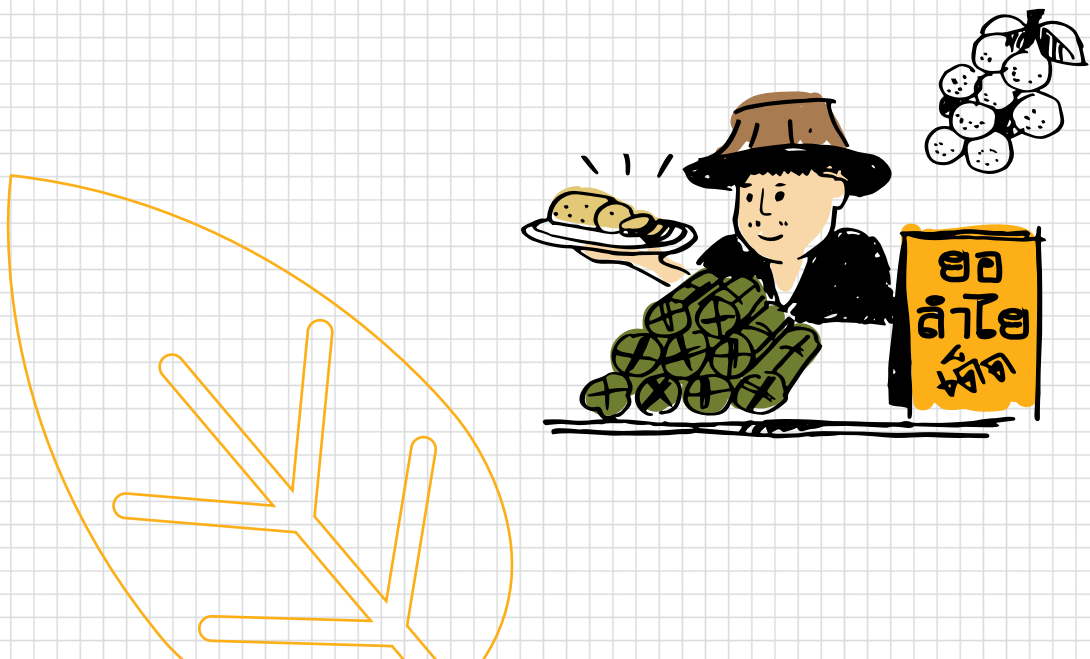

ใครจะคิดว่า “หมุยอ” กับ “ลำไย” จะกลายมาเป็นส่วนผสมกันได้อย่างลงตัว...

จาก “โจทย์” บนฐานคิดที่ต้องการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้กลายเป็น “ฐานการเรียนรู้” แห่งใหม่ให้นักศึกษาในโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ได้เรียนรู้การทำงานจากการลงมือปฏิบัติจริง จนทำให้หมุยอและลำไยกลายเป็น “สินค้า” ตัดตลาดได้ในที่สุดภายใต้โครงการที่มีชื่อว่า “ขึ้น ยอ ไย”

“สนุก” วัชรภรณ์ หมอกเมือง นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เล่าถึงแนวคิดในการทำโครงการขึ้น ยอ ไย ว่า เริ่มจากการที่เธอไปรพบอาจารย์วิระพันธ์ อะนันชัย หัวหน้าภาควิชาการตลาด และเห็นเอกสารโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” วางอยู่บนโต๊ะ จึงหยิบอ่านและเกิดความสนใจ เพราะหากผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบ 20 ทีม จะได้รับงบประมาณมาทำโครงการ ประกอบกับรุ่นพี่ปีก่อนเคยทำโครงการรวมพลคนหัวขี้เลื่อย ประดิษฐ์กระดาษปลูกดอกไม้จากเศษขี้เลื่อยมาแล้ว จึงอยากลองทำดูบ้าง

เมื่อได้คุยกับอาจารย์วิระพันธ์จึงขอให้ท่านเป็นที่ปรึกษา แม้ยังไม่รู้ว่าจะทำเรื่องอะไร พร้อมทั้งชวน “ลูกจ๋า” ณัฐธิดา วงศ์จิรทิพย์ มาร่วมด้วย อาจารย์เลยส่งมาลงพื้นที่บ้านกิ้วแลน้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อาจารย์เคยเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการตลาดไม้แกะสลักแก่ชาวบ้านในช่วงก่อนหน้า และก็มีโอกาสได้พูดคุยกับ “ป้าลัย” ศรีลัย เตชรังษ์ ประธานกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

ขึ้น ยอ โย...ส่วนผสมที่ลงตัว

บ้านกิ้วแลน้อย ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนไม้แกะสลัก ที่ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมารวม 60 ปี จนได้รับเลือกให้เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมเพื่อการท่องเที่ยว หรือหมู่บ้านต้นแบบ OTOP ในปี 2548 โดยภูมิปัญญาแกะสลักของหมู่บ้านกิ้วแลน้อย มีทั้งหมด 3 แขนง คือ การแกะสลักข้าง แกะสลักแผ่นไม้ลายไทย-วิถีชีวิตชนบท และแกะสลักภาพพุทธประวัติหรือวรรณคดีต่าง ๆ แต่ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา การสั่งซื้อไม้แกะสลักลดลง เนื่องจากการออกแบบยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาด และยังเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งที่มีความคงทน ซื่อแล้วสามารถใช้งานได้นานหลายสิบปี

“นอกจากไม้แกะสลักแล้ว ป้าลัยกับชาวบ้านยังทำหมุยยอเป็นอาชีพเสริมด้วย ในภาวะที่ตลาดไม้แกะสลักซบเซาจนไม่สามารถกระจายงานให้สมาชิกได้ ป้าลัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งเคยไปออกร้านจำหน่ายสินค้าตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ หลายครั้ง ได้พบเห็นผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ที่ทำจากวัสดุดิบที่หาได้ง่ายเกิดขึ้นมากมาย เช่น ลูกชิ้นข้าวโพด หมุยยอเห็ดหอม จึงเกิดความคิดอยากยกระดับอาชีพเสริมให้ **เป็นอาชีพหลัก ทำหมุยยอสูตรใหม่ที่แตกต่างจากเจ้าอื่น ๆ เพื่อเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัวของตนเองและสมาชิก**” สนั่นอภิบาย

เธอและลูกจ้าได้แนะนำให้ป้าลัยทดลองทำหมุยยอลำโย หรือหมุยยอมะพร้าว แต่เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนท้องถิ่นแล้วเห็นว่าภายในบริเวณบ้านแต่ละหลังมีต้นลำโยที่ให้ผลผลิตอยู่แล้ว ซ้ำสมาชิกบางรายยังมีสวนลำโยด้วย จึงน่าจะมียุทธศาสตร์ลำโยเพียงพอที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบผสมหมุยยอได้ตลอดทั้งปี ถึงจะไม่อยู่ในช่วงฤดูการก็สามารถเก็บแช่เย็นไว้ได้ โดยที่รสชาติและความหวานยังคงเหมือนเดิม

ข้อมูลที่ได้ทำให้พวกเธอมีความมั่นใจและกระตือรือร้นยิ่งขึ้น ประกอบกับเพื่อนคนหนึ่งในสาขาบริหารการตลาดมีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านกิ้วแลน้อย พวกเขาจึงตัดสินใจเลือกพื้นที่นี้ทันที และกลับไปชักชวนเพื่อนอีก 5 คน เข้าร่วมทีม โดยมีอาจารย์วีระพันธ์ เป็นที่ปรึกษา แต่พอเขียนโครงการส่งไปสมัครแล้ว เพื่อนที่เป็นชาวบ้านกิ้วแลน้อย กลับลาออกจากมหาวิทยาลัย ส่งผลให้พวกเธอต้องเกาะกลุ่มกันเหนียวแน่นยิ่งขึ้น **เพื่อให้รู้สึกอุ่นใจในการลงพื้นที่ และทำให้งานบรรลุเป้าหมาย**

หากด้วยความด้อยประสบการณ์ไม่เคยทำโครงการมาก่อน จึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณลำโยตกเกรด ซึ่งเป็นลำโยที่ไม่ได้คุณภาพหรือมีขนาดเล็ก กระทั่งไปเข้าค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” จึงรู้ว่าวัตถุประสงค์โครงการไม่สามารถตอบโจทย์ได้ เช่น ถ้าไม่ใช่ฤดูลำโยจะลดปริมาณลำโยตกเกรดได้อย่างไร หรือหากในฤดูกาลที่ต้องการลดปริมาณจริง ทำไม่ไม่นำลำโยไปทำผลิตภัณฑ์อื่นด้วย เช่น น้ำลำโย เป็นต้น พอกลับจากค่าย วัตถุประสงค์จึงถูกเปลี่ยนใหม่เป็นการเพิ่มรายได้ให้กลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

กว่าจะเป็นหมุยอลำโยรสอร่อย

แม้ป้าลัยและชาวบ้านจะมีประสบการณ์ในการทำหมุยมาก่อนแล้ว แต่เมื่อต้องผสมลำไยเข้าไปด้วยก็ต้องลองผิดลองถูกร่วมกับกลุ่มนักศึกษาหลายครั้งในการปรับสูตรให้เหมาะสม เพื่อให้เนื้อหมุยแน่นรสชาติดี ถูกปากผู้บริโภค และที่สำคัญคือต้องมีกลิ่นหอมของลำไย

“แซนดี้” ภัณฑุณี อภิวงค์ เล่าว่า รอบแรกทำเหมือนหมุยสูตรปกติที่ชาวบ้านเคยทำ มีส่วนผสมของเกลือ น้ำตาล ผงฟู พริกไทย กระเทียม น้ำแข็ง และเครื่องปรุงรส แล้วใส่ลำไยสดลงไปคลุกเคล้า **ปรากฏว่าเมื่อผ่านกระบวนการออกมาเป็นหมุย มีสภาพและเพราะน้ำลำไยออกมามากเกินไป รอบที่ 2 จึงปรับลดปริมาณน้ำแข็งที่ทำให้หมุยฟู และป้องกันไม่ให้หมุยและก็พบว่าลำไยถูกบดละเอียดเกินไป จนมองไม่เห็นเนื้อลำไย อีกทั้งยังมีรสชาติหวานมาก**

รอบที่ 3 ทำพร้อมกัน 3 แบบ คือ แบบแรกใช้ลำไยอบแห้งเป็นส่วนผสม แบบที่ 2 ใช้ลำไยสีทอง และแบบสุดท้ายใช้ลำไยสด ในอัตราส่วนหมู 3 กิโลกรัมต่อ

ลำไยครึ่งกิโลกรัม ผลที่ได้รสชาติยังคงหวานอยู่ในขณะเดียวกันลำไยอบแห้งกับลำไยสีทอง ก็ไม่ได้รับความนิยมจากชาวบ้านที่ชิม ด้วยเหตุผลคือลำไยอบแห้งสีไม่สวย ส่วนลำไยสีทองมีต้นทุนสูง **ลำไยสดจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด**

รอบที่ 4 ลดปริมาณลำไยลง ช่วยลดความหวานได้ แต่เนื้อหมุยยังคงละเอียดอยู่ในรอบที่ 5 จึงใส่แป้งเพิ่มเข้าไป เนื้อหมุยจึงมีความแน่น และเหนียวนุ่มพอดี **ทั้งนี้ในการทดลองแต่ละสูตร จะผลิตปริมาณตั้งแต่ 3-10 กิโลกรัม แล้วให้ชาวบ้านช่วยกันชิม ช่วยติชมรสชาติ ลักษณะของเนื้อหมุย ซึ่งพอทดลองถึงรอบที่ 5 คนชิมในตลาดบางรายที่เป็นคนทำอาหารหรือขายอาหาร ขายกับข้าว ขายเนื้อ หรือแม้กระทั่งคนขายผัก ต่างตั้งใจและพากันสอบถามว่าอยากนำมาฝากขายไหม**

ในรอบที่ 6 ผลิตตามสูตรที่ลงตัว จากนั้นจึงทดลองวางขาย 7 แห่งๆ ละ 12 ก้อน ในราคา 100 บาท โดยกำหนดราคาขายก้อนละ 10 บาท คนขายก็จะได้กำไร 20 บาท

สำหรับต้นทุนการผลิตนั้น แชนด์เล่าว่า คิดค่าวัตถุดิบทุกอย่าง รวมค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแรงคนผลิต และค่าเสื่อมอุปกรณ์แล้ว ตกก่อนละ 6 บาท เมื่อนำไปวางขายหมูยอ ลำไยนี้จะมีอายุประมาณ 2 สัปดาห์ ขณะที่ในความเป็นจริงขายหมดวันต่อวัน หรือขายหมดภายใน 2 วัน เนื่องจากมีจุดเด่นคือเป็นหมูยอใส่ลำไย ที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน

ใช้ “ความรู้” ขยายฐานการตลาด 🍃

ลูกจ๋าเล่าว่า ผลตอบรับด้านการตลาดที่ดี ทำให้พวกเขามีกำลังใจ และดีใจมากที่โครงการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งต่อไปจะเร่งปรับปรุงแพ็คเกจให้คงที่ เช่น ห่อใบตองแล้วมัดด้วยเชือกกล้วย เพราะก่อนหน้านี้ชาวบ้านใช้วัสดุตามความสะดวก บางครั้งห่อด้วยใบตองแห้งแล้วมัดเส้นตอก แต่บางครั้งใช้เชือกฟางมัด นอกจากนี้ยังต้องมีโลโก้สินค้าบอกสถานที่ผลิต แล้วขยายตลาดให้มากขึ้น โดยใช้ความรู้ที่เรียนมาหาตลาดใหม่หรือตลาดประจำ ควบคู่ไปกับการดูแลตลาดเดิมที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอยู่แล้ว คือ โรงเรียนกิวแลน้อย โรงเรียนบึงมะม่วง และตามงานบุญต่างๆ

ที่ผ่านมาได้นำผลิตภัณฑ์ไปออกร้านในงานสตรีทฟู้ดของดีอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีผลตอบรับที่ดี ถือเป็นโอกาสเปิดตัวอีกทางหนึ่ง และยังขยายตลาดไปยังร้านค้าอีก 24 แห่ง ในตลาดวโรรสและตลาดใหญ่ๆ ของเมืองเชียงใหม่ ทำให้ต้องเพิ่มกำลังผลิตมากขึ้นและสม่ำเสมอ นั่นคือจากเดิมมียอดจำหน่ายเพียง 40 กิโลกรัมต่อเดือน ขณะนี้ต้องผลิตถึง 264 กิโลกรัมต่อเดือน ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

“ไม่เพียงแค่ออนไลน์บุกตลาดโดยตรง ทีมยังทำประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดผ่าน Facebook และ Social media รวมทั้งมีการออกร้านต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น ถนนคนเดิน เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักของลูกค้าอย่างแพร่หลายมากขึ้น” ลูกจ๋ากล่าว

เรียนรู้จากชั้น ยอ ไย 🍃

ผลสำเร็จของโครงการไม่ได้อยู่ที่การเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชนและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลำไยสินค้าประจำถิ่นเท่านั้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือ “กระบวนการเรียนรู้” ที่เหล่านักศึกษาทั้ง 7 คนได้เรียนรู้จากการทำโครงการนี้ โดยสนุกสะท้อนว่า เธอรู้สึกได้ว่าตนเองเกิดความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องเวลา เมื่อก่อนจะทุ่มเวลาให้กับการเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่เที่ยว ไม่ทำกิจกรรมอะไรเลย เป็นคนพูดไม่เก่ง ขาดความมั่นใจในตัวเอง พอมาลงชุมชนก็ทำให้เธอได้เรียนรู้มากขึ้น มีประสบการณ์จริง รู้จักยืดหยุ่นในการทำงานกับคนอื่น และเรียนรู้การวางแผนงาน มีพัฒนาการในการพูดคุยกับคนในชุมชน กล้านำเสนอความคิด ซึ่งเคยได้ยินมาว่าการจะเป็นนักการตลาดที่ดีต้องบริหารเวลาเป็น ไม่ใช่จมปลักอยู่กับหนังสือเท่านั้น จึงคิดว่าการทำงานเป็น

ไม่เพียงแต่ดินหน้าบูทตลาดโดยตรง
ทีมยังทำประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด
ผ่าน Facebook และ Social media
รวมทั้งมีการออกร้านต่างๆ
ตามความเหมาะสม

การทำงานกับคนในชุมชน ซึ่งเคยคิดว่า เหมือนกับการไปช่วยบำเพ็ญประโยชน์ แต่จริงๆ แล้วต่างกันมาก โครงการนี้ ต้องติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การลงพื้นที่แต่ละครั้งไม่จำเป็นต้องผลิตหมวยทุกครั้ง อาจแค่มาพูดคุย แลกเปลี่ยนกับป้าลัยและชาวบ้าน เคยอยู่พูดคุยกันอย่างติดพันไปจนถึง 4 กลุ่มก็มี ทำให้ได้ใจกัน

บริหารเวลาเป็น และการมีความมั่นใจในตัวเอง จะช่วยให้เธอก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงมากขึ้น

ส่วนลูกเจ้าบอกว่า ปกติเธอทำงานออกพื้นที่ พาคณะไปช่วยงานบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ เพราะเป็นประธานชมรมบำเพ็ญประโยชน์ด้วย แต่เมื่อมาร่วมทำโครงการนี้ ทำให้เธอได้ประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม รู้จักการตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน ไม่ใช่ดูงานโดยไม่มีแผน รวมทั้งได้ทำงานร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งเคยคิดว่าเหมือนกับการที่เราไปช่วยบำเพ็ญประโยชน์ แต่จริงๆ แล้วต่างกันมาก โครงการนี้ต้องติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การลงพื้นที่แต่ละครั้งไม่จำเป็นต้องผลิตหมวยทุกครั้ง อาจแค่มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับป้าลัยและชาวบ้าน เคยอยู่พูดคุยกันอย่างติดพันไปจนถึง 4 กลุ่มเศษก็มี ทำให้ได้ใจกัน ส่วนเพื่อนร่วมทีมก็ต้องยืดหยุ่น บางครั้งเราว่าง เพื่อนไม่ว่าง หากเป็นสมัยก่อนจะโวยวายอย่างเดียว ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร งานก็ไม่เสร็จ ต้องรู้จักใจเย็น เสียสละ พูดคุยและช่วยเหลือกันมากขึ้น เพราะความพร้อมแต่ละคนไม่เท่ากัน

สำหรับแซนดี้เธอบอกว่า ด้วยความเป็นคนชอบทำกิจกรรม เข้าค่ายลูกเสือ ออกค่ายอาสา ทำกิจกรรมมหาวิทยาลัยมาตลอด นิสัยจึงเข้ากับคนอื่นได้ง่าย และยังเป็นแกนนำเยาวชนเครือข่ายต้านโลกร้อนมาตั้งแต่สมัยเรียน ม.3 เมื่อถูกชักชวนจึงสนใจเข้าร่วมทันที โดยเธอให้คำนิยามกับตัวเองว่า “เป็นคนขี้เกียจเรียน มีเรื่องที่จะใช้ เป็นข้ออ้างโดดเรียนได้ต้องทำทันที หากพอทำโครงการนี้ กลับได้อะไรมากกว่าที่คิด รู้จักการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา ที่บางครั้งแม้จะวางแผนมาล่วงหน้าแล้ว แต่พอถึงเวลาปฏิบัติจริงกลับนำมาใช้ไม่ได้ ต้องยืดหยุ่นให้เข้ากับสถานการณ์ และยังทำให้เกิดพัฒนาการหลาย ๆ ด้าน เช่น การจัดการกับความเครียด เมื่อเจอปัญหา ต้องรู้จักวิธีสร้างความผ่อนคลายให้ตนเองอย่างถูกวิธี เปิดเพลงฟังแทนการกินขนมที่บ่อนทำลายสุขภาพ รวมไปถึงมีการจัดระเบียบในตัวเอง ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ตั้งใจทำงานและเรียนหนังสือดีขึ้น”

ตั้งเป้าหมายก้าวไปให้ถึง 4 ดาว 🍌

ป้าลัยเล่าถึงความไว้วางใจในการร่วมงานกับกลุ่มนักศึกษาว่า ช่วงแรกอาจารย์วิระพันธ์มาเป็นวิทยากรแนะนำตลาดไม้แกะสลักก่อน จึงเข้าไปปรึกษาเรื่องหยุดคัล้อยหลังเพียงสัปดาห์เดียวอาจารย์ก็โทรมาถามว่ายังอยากทำผลิตภัณฑ์หยุดที่แปลกใหม่ในท้องตลาดอยู่หรือไม่ ป้าก็ยืนยันว่าอยากทำ ถัดมาแค่ 2 วัน อาจารย์ก็ส่งสติกกับลูกจ๋าเข้ามาพูดคุยด้วย มองเห็นได้ชัดว่าเด็กทั้งคู่มุ่งมั่นอยากทำโครงการเพื่อช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาก เลยพร้อมให้ความร่วมมือเต็มที่

“ตั้งแต่ช่วงเก็บข้อมูล ทดลองผลิต เรื่อยมาจนถึงตลาด นักศึกษาทุกคนก็ผลัดกันเข้ามาที่บ้านวันเว้นวัน ช่วยกันทุกอย่าง ทั้งหาข้อมูล คิดสูตร ลองผิดลองถูกวางแผนการตลาด บางครั้งต้องอยู่ถึงกลางคืน เพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหยุดลำไยเชียงใหม่ ซึ่งสมาชิกเป็น

คนในครอบครัวเดียวกับกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิวแลน้อย ส่วนใหญ่มีงานประจำทำในช่วงกลางวัน และในการผลิตหยุดแต่ละครั้งใช้แรงงานหลักเป็นผู้หญิงถึง 12 คน ต้องนัดช่วงเย็นหรือกลางคืนเป็นหลัก ประจวบเหมาะกับนักศึกษาเองก็มักจะติดยุติเรียนช่วงกลางวัน” ป้าลัยบอกเล่าการทำงาน

สิ่งที่น่ายินดีคือ ก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามา ทางกลุ่มผลิตหยุดพริกไทยขายได้สัปดาห์ละ 6-8 กิโลกรัม พอทำผลิตภัณฑ์ใหม่หยุดลำไย ขายดีมาก ต้องเพิ่มกำลังการผลิตแทบทุกวัน สัปดาห์หนึ่งอาจเว้นเพียง 1 วัน และปริมาณการผลิตครั้งละ 10 กิโลกรัม แต่ทั้งนี้ตั้งเป้าไว้ในใจว่าอยากทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน OTOP ระดับ 4 ดาว จะได้นำไปขายหรือออกงานที่เมืองทองธานี และขึ้นห้างสรรพสินค้าได้

เติมทักษะลงชุมชน...เสริมประสบการณ์สู่โลกกว้าง

อาจารย์วิระพันธุ์ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา กล่าวถึงโครงการ ขึ้น ยอ ใย ว่าเป็น “สื่อ” ที่ช่วยให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ในการทำงานกับชุมชน เพราะทุกคนในทีมไม่เคยลงชุมชนมาก่อน ช่วงแรกจึงเกิดปัญหา เช่น คุยกับป้าลัยและชาวบ้านไม่รู้เรื่อง หรือนัดกับกลุ่มแล้วแต่พอถึงเวลาไม่มีคนมาตามนัด เมื่อนักศึกษามาขอคำปรึกษา เราก็ต้องตั้งคำถามย้อนกลับว่าทำไมคุณไม่รู้เรื่อง เราใช้ศัพท์วิชาการ หรือศัพท์วัยรุ่นสมัยใหม่ไปคุยกับเขาหรือไม่ พูดเร็ว

เกินไปไหม ควรปรับเปลี่ยนวิธีการพูดให้ช้าลงและกระชับ ชัดเจนยิ่งขึ้น ให้พูดคุยอย่างเป็นกันเอง เหมือนลูกหลานคุยกับคนในครอบครัว ส่วนการนัดหมายให้มองที่ชาวบ้านเป็นหลักว่าสะดวกในช่วงที่เรานัดหรือไม่ อาจเป็นช่วงที่เขายังทำงานอยู่ แต่เราวางตั้งนั้นควรดูเวลาที่ตรงกัน

และเนื่องจากการรวมกลุ่มของนักศึกษาครั้งนี้ มาจากต่างสาขา ต่างภาควิชากัน ทำให้มีปัญหาเรื่องเวลา การนัดลงชุมชนจึงทำได้ยาก ก็อาจจะมีการต่อกันบ้าง แต่ระยะหลังสังเกตได้ว่านักศึกษามีการปรับตัว ปรับวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับเวลาที่ไม่ตรงกัน มีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เมื่อใครมีเวลาว่างก็จะลงชุมชนด้วยความสบายใจกว่าเดิม

ส่วนพัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนเกิดขึ้นหลังจากนักศึกษาผ่านการเข้าค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” นักศึกษามีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักวางแผนก่อนลงพื้นที่ว่าจะไปทำอะไร ต้องการอะไร กลับมาแล้วก็มีการประเมินว่าได้ตามที่ต้องการหรือไม่ แตกต่างจากก่อนหน้าที่คิดจะลงพื้นที่ก็ลงทันที โดยไม่รู้ว่าจะลงไปทำอะไร ขอให้ได้เข้าไปก่อน แล้วค่อยคิดทีหลัง งานที่ทำในช่วงนั้นจึงไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

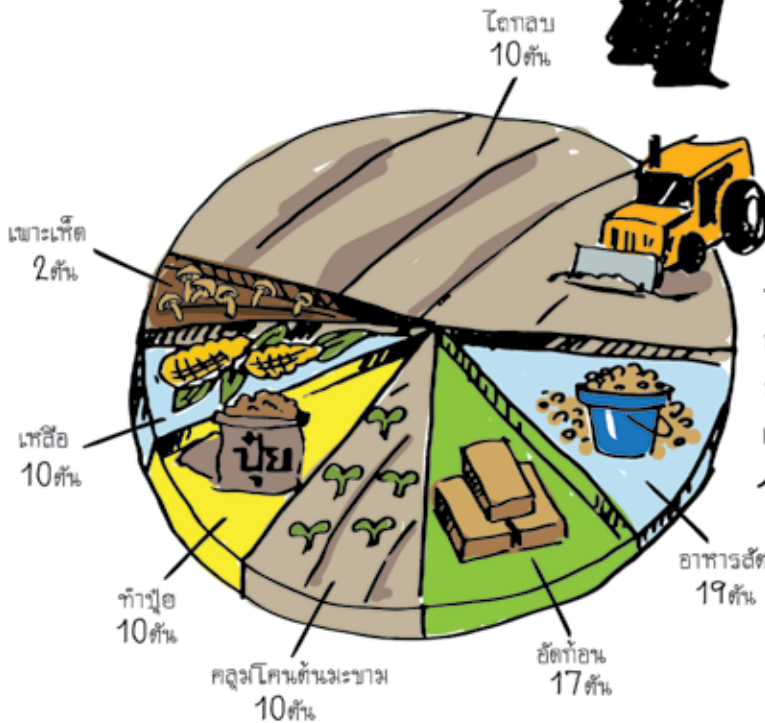
“ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือ ลูกจ้างที่ตอนนี้วางแผนงานได้ค่อนข้างเป็นระบบ ทั้งของตัวเองและของเพื่อนว่า แต่ละคนต้องทำอะไร อย่างไร ในช่วงไหน ทำให้งานเดินหน้าอย่างถูกทิศทางยิ่งขึ้น ส่วนส่นักก็มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล้าพูดกล้าแสดงออกในสิ่งที่คิด ไม่เจี๊ยบขริ้ม และทำเฉพาะกิจกรรมทางวิชาการอย่างที่ผ่านมา”

หาความรู้ในการใช้ประโยชน์
จากเปลือกและขี้ข้าวโพด

ศึกษาดูงานที่ “เชิงใหม่”
เตรียมสร้างองค์ความรู้และความมั่นใจ

การจัดการกับ “เปลือก” และ “ขี้” ข้าวโพด
อย่างเป็นระบบ นอกจากจะไม่สร้าง
มลพิษแล้ว ยังช่วยลดค่าใช้จ่าย
และสร้างรายได้อีกด้วย

120 ตัน “ชาวบ้านเลิกเผา”

“เบรียอก” และ “ซีง” ข้าวโพด
ทำจัดด้วยการเผา

จัดประชุมชาวบ้านผู้ปลูกข้าวโพด

ลงมือปฏิบัติ

ซังซัง ลดโลกร้อน พลิกประโยชน์ สู่ชุมชน

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่
เฉลิมพระเกียรติ

โครงการซัง ซัง ลดโลกร้อน

อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สมศักดิ์ กั้นถาด
หัวหน้าโครงการ	นายกิตติพัฒน์ เกตุศิริ
คณะทำงาน	นายกิตติพงษ์ แต่งอ่อน
	นางสาวอุษาวดี ภูดวงดาษ
	นายอายุวัฒน์ เหมือนโต
	นางสาวสุกัญญา กลิ่นกุหลาบ
	นางสาวสุทธิดา ชิมจันทร์
	นางสาวบุษพัทธ์ พุหล่า
	นายวัชรพล ภาคอินทรีย์
	นางสาวรุ่งนภา สอนดอน
	นางสาวลลิตา เกียรติสมาน

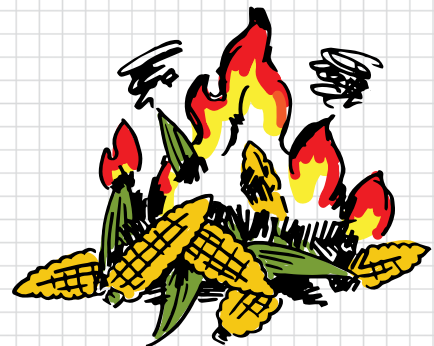
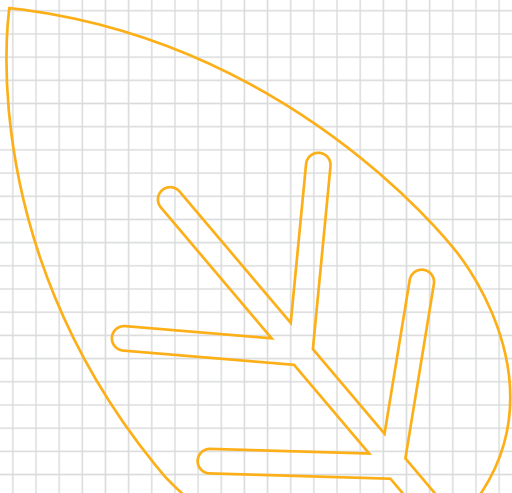
ปี 2557 มลภาวะทางอากาศที่เกิดจากการเผา ทำให้จังหวัดแพร่ถูกประกาศเป็นเขตที่มีฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM.10) เกินค่ามาตรฐาน 120 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ

นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ กลุ่มหนึ่งมองเห็นว่าเปลือกและซังข้าวโพดคือต้นตอหลักที่มีการเผามากที่สุด และชุมชนหลังมหาวิทยาลัยก็เผาเปลือกและซังข้าวโพดกันเป็นจำนวนมาก เพราะชาวบ้านจะนำข้าวโพดมาที่ลานโม้เพื่อแยกเมล็ดข้าวโพดไปทำอาหารสัตว์ไม่ถึง 10 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือ 90 เปอร์เซ็นต์ คือเปลือกและซังข้าวโพดที่ถูกกองทิ้งไว้ จึงคิดหาวิธีที่จะทำให้ชาวบ้านลดการเผา

สร้างทางเลือกเพื่อลดเปลือกและซังข้าวโพด

“โตโต้” กิตติพัฒน์ เกตุศิริ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว บอกว่า เพื่อให้การแก้ปัญหาครบวงจรจึงชักชวนเพื่อนๆ พี่ๆ จากหลายสาขาให้เข้ามาทำโครงการร่วมกัน เช่น สาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ สาขาเกษตรป่าไม้ สาขาบัญชี เป็นต้น โดยบางคนเคยผ่านประสบการณ์ช่วยรุ่นพี่ในปีก่อนๆ ทำโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” มาแล้ว โดยมี “พีผาด” อาจารย์สมศักดิ์ กันถาด หัวหน้าหน่วยประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ เป็นที่ปรึกษา

เมื่อทีมงานลงพื้นที่ไปพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อเก็บข้อมูลชุมชน กลับพบว่าชาวบ้านไม่ได้มองสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นปัญหา แม้จะมีกองเปลือกและซังข้าวโพดมากแค่ไหนก็เผาทำลายได้ ไม่มีใครตระหนักว่าสิ่งเหล่านี้คือ

ต้นเหตุของปัญหาหมอกควันและปัญหาโลกร้อน จึงประสานไปที่ อบต.แม่ทราย อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ จัดประชุมให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้กับชาวบ้าน ถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากการเผา พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์โครงการชิงชังลดโลกร้อน ให้เป็นที่รู้จัก โดยเชิญหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม เช่น อบต.แม่ทราย เกษตรอำเภอ นายอำเภอ เป็นต้น

ขณะเดียวกันทราบว่ามีอาจารย์ในมหาวิทยาลัย คือ **ผศ.ธีระพงษ์ สว่างปัญญากร** ซึ่งเคยทำสูตรปุ๋ยหมักจากเปลือกและขังข้าวโพด ชื่อว่า **วิศวกรรมแม่โจ้ 1** จึงเข้าไปคุยกับอาจารย์ แล้วพาชาวบ้าน 22 คน ทีมนักศึกษา 10 คน ไปดูงานปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง ตามสูตรวิศวกรรมแม่โจ้ 1 ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ และชุมชนคนอินทรีย์ บ้านบ่อสร้าง ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถทำครั้งละมาก ๆ ได้ เนื่องจากไม่ต้องพลิกกลับกอง แต่ใช้ไม้เจาะเสียบเข้าไปในกอง แล้วรดน้ำให้น้ำซึมเข้าไปอย่างทั่วถึงทุก ๆ 10 วัน

หากเมื่อคำนวณปริมาณเปลือกและขังข้าวโพดในพื้นที่เป้าหมาย บริเวณหมู่ 3 ตำบลแม่ทราย ก็พบว่าปีหนึ่ง ๆ ชุมชนในหมู่บ้านนี้เหลือเปลือกและขังข้าวโพดประมาณ 10-20 ตัน การทำปุ๋ยหมักอย่างเดียวจึงลดเปลือกและขังข้าวโพดได้แค่ 10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ยังเหลือกองอีกมหาศาล จึงระดมความคิดหาวิธีการเพิ่ม บ้างเสนอให้นำไปเพาะเห็ด ทำอาหารสัตว์ เพราะช่วงฤดูแล้งฝูงวัวและสัตว์ในมหาวิทยาลัยจะขาดแคลนหญ้าแห้ง เปลือกและขังข้าวโพดน่าจะเข้ามาช่วยทดแทนฟางและหญ้าแห้งในฤดูแล้งได้

“นอกจากนี้ในปีที่ผ่านมา มีการทดลองใช้เปลือกข้าวโพดคลุมโคนต้นมะขามในมหาวิทยาลัย พอถึงปีนี้พบว่าติดฝักดี เพราะเปลือกข้าวโพดมีความหนา เมื่อใช้คลุมดินทำให้หญ้าแทรกขึ้นมาไม่ได้ แต่ชาวบ้านยังมองภาพว่าเปลือกข้าวโพดกองใหญ่ที่คลุมโคนต้นจะทำให้เกิดความร้อนระอุ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วถ้าใช้คลุมดินเพียง 1 ศิບรอบรัศมี 1-2 เมตร จะเป็นผลดีกับต้นไม้มาก เพราะช่วยเก็บความชุ่มชื้นไว้” โต้โต้อธิบาย

ร่วมมือร่วมใจ...ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

“บอยด์” กิตติพงษ์ แต่งอ่อน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ กล่าวถึงขั้นตอนการทำงานหลังกลับจากการดูงานว่า พวกเขาระดมชาวบ้านมาช่วยกันทำปุ๋ยหมัก โดยใช้ทั้งแรงงานคนและเครื่องจักร กองปุ๋ย 4 เมตรสามารถลดเปลือกข้าวโพดได้ถึง 1 ตัน เมื่อทำกองปุ๋ยหมักเสร็จแล้วต้องช่วยกันดูแลรดน้ำด้วย ซึ่งเทียบกับไปไม้ชนิดอื่นที่ไปดูงานมา ใบข้าวโพดย่อยง่ายกว่า แต่มีคุณค่าทางอาหารไม่แตกต่างกัน ผลจากน้ำพักน้ำแรง ยังช่วยให้ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจที่จะได้ใช้ปุ๋ยหมักฝีมือตนเอง เป็นการลดปุ๋ยเคมีลงโดยปริยาย

“แต่ละครั้งที่นัดหมายการทำงานร่วมกัน ชาวบ้านจะเชิดชื่อกันเองว่าใครมาบ้าง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการแบ่งปันผลประโยชน์ในภายหลังว่า ใครควรจะได้

แต่ละครั้งที่นัดหมาย
การทำงานร่วมกัน
ชาวบ้านจะชี้ค้ชื้อ
กันเองว่าใครมาบ้าง
เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม
ในการปันผลประโยชน์
ในภายหลัง...ทำให้
พวกเราได้เรียนรู้
วิธีการที่สามารถ
ลดความขัดแย้งไปด้วย

ปุ๋ยหมักก็ก็โลกรั่ม ทำให้พวกเราได้เรียนรู้วิธีการจัดการที่สามารถ
ลดความขัดแย้งไปด้วย” บอยด์เล่าถึงรายละเอียด

ส่วนการใช้เปลือกข้าวโพดคลุมโคนต้นไม้ ก็ต้องค่อยๆ
ให้ความรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติกันไป โดยเน้นทำให้เห็น
เป็นตัวอย่างก่อน จะได้เกิดการยอมรับ เช่น การใช้เปลือก
ข้าวโพดคลุมโคนต้นมะนาว แล้วเหยียบให้แน่น ชั้นล่างสุตรอง
ด้วยขี้วัว เพื่อไม่ให้น้ำระเหยออกจากดิน เมื่อต้นมะนาวได้น้ำ
ได้ปุ๋ยอย่างพอเพียงจึงออกงามให้ผลผลิตดี ซึ่งขณะนี้ชาวบ้าน
นำไปใช้คลุมโคนต้นไม้กันบ้างแล้ว ช่วยลดปริมาณเปลือก
ข้าวโพดได้ 10.5 เปอร์เซ็นต์ และมั่นใจว่าหากชาวบ้านเข้าใจ
วิธีการใช้เปลือกข้าวโพดคลุมโคนต้นไม้ จะมีส่วนช่วยกำจัด
เปลือกข้าวโพดได้มากกว่าวิธีการอื่นๆ นอกจากนั้นในพื้นที่นี้

มีการปลูกยาสูบอย่างกว้างขวาง สามารถใช้เปลือกข้าวโพดคลุมแปลงยาสูบแทนวัสดุ
อื่นๆ ได้

แปลกด้วยใจ...มูลสัตว์กับเปลือกข้าวโพด

“ป๊ม” อุษาวดี ภูดวงตาษ นักศึกษาชั้นปี 2 สาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์
บอกเล่าในส่วนของกรการผลิตอาหารสัตว์ว่า เธอได้รับมอบหมายจากทีมให้รับผิดชอบ
เรื่องนี้ เพราะเรียนเรื่องการผลิตสัตว์ก็ต้องผลิตอาหารให้สัตว์ด้วย เช่น เมื่อสัตว์พอม
ควรเพิ่มสารอะไรเข้าไปบ้างในปริมาณแค่ไหน

“กล้าใหม่...ไฟรู้” ปี 9

ปุ๋ยหมักสูตรวิศวกรรม 1 แม่โ

โครงการซัง ๆ ลดโลกร้อน

วันที่เริ่มทำปุ๋ย 25 กุมภาพันธ์ 2558

SCB

การทำอาหารสัตว์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเอามูลสัตว์ที่ได้จากวัวและม้าในมหาวิทยาลัย ไปแลกเปลี่ยนและซังข้าวโพดของชาวบ้าน เมื่อผสมอาหารสัตว์ได้เองก็เป็นการลดรายจ่ายค่าอาหารสัตว์ให้มหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง ส่วนชาวบ้านได้ปุ๋ยคอกไปใช้ในการหมักปุ๋ยตามสูตรวิศวกรรมแม่โจ้ 1 เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย และกระบวนการนี้ช่วยลดเปลือกและซังข้าวโพดได้ถึง 20 เปอร์เซ็นต์

“ไปขอสูตรจากรุ่นพี่ แล้วทดลองทำ รอบแรกใช้เปลือกข้าวโพดผสมมูลวัว ผลคือทำได้ดี แต่เกิดเชื้อราเล็กน้อย สัตว์ยังสามารถกินได้ รอบที่ 2 ใช้เปลือกข้าวโพดแห้งผสมมูลและน้ำ ปรากฏว่าลืมน้ำทิ้งจนเน่า ต้องนำไปเป็นปุ๋ยแทน รอบที่ 3 จึงต้องใช้เปลือกข้าวโพดแห้งผสมมูลและน้ำทดลองซ้ำอีกครั้ง จึงได้ผลดี และไม่เกิดเชื้อรา” ปีมอธิบาย

การทำอาหารสัตว์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเอามูลสัตว์ที่ได้จากวัวและม้าในมหาวิทยาลัย ไปแลกเปลี่ยนเปลือกและซังข้าวโพดของชาวบ้าน เมื่อผสมอาหารสัตว์ได้เองก็เป็นการลดรายจ่ายค่าอาหารสัตว์ให้มหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง ส่วนชาวบ้านได้ปุ๋ยคอกไปใช้ในการหมักปุ๋ยตามสูตรวิศวกรรมแม่โจ้ 1 เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย และกระบวนการนี้ช่วยลดเปลือกและซังข้าวโพดได้ถึง 20 เปอร์เซ็นต์

เพาะเห็ด-อัดก้อน เสริมอาชีพแบบพอเพียง

“วัด” อายุวัด เหมือนโต นักศึกษาสาขาเกษตรป่าไม้ กล่าวเสริมว่า นอกเหนือจากวิธีการที่เพื่อน ๆ เล่ามาแล้ว พวกเขายังส่งเสริมให้ชาวบ้านนำมาเพาะเห็ดฟางด้วย ซึ่งทั้งแกนและเปลือกข้าวโพดสามารถนำไปทำเชื้อเห็ดฟางได้ โดยทราบว่าโตได้เคยทดลองทำจากกองปุ๋ยหมักตอนปี 1 หลังรดน้ำจะมีเห็ดฟางออกขึ้นมา เพราะสปอร์ของเห็ดเจริญเติบโตได้ดีในที่ที่มีความร้อนชื้น ในกิจกรรมจึงให้เพาะเห็ดด้วย แม้ว่าจะช่วยลดเปลือกและซังได้ไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ แต่ก็ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มจากเดิม

“การอัดก้อนจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรช่วย เพื่อให้เก็บไว้ได้นานและเก็บง่ายยิ่งขึ้น นำมาใช้ทำอาหารสัตว์ช่วงที่ขาดแคลนได้ ทั้งยังช่วยลดปริมาณของเปลือกและซังข้าวโพดลงถึง 17 เปอร์เซ็นต์ แต่ทุกกิจกรรมก็ยังกำจัดเปลือกและซังข้าวโพดได้ไม่ถึงครึ่ง จำเป็นต้องสูมหิวเพื่อคิดว่าส่วนที่เหลือจะจัดการอย่างไร จนได้ทางออกที่เหมาะสม คือ การไถกลบให้เป็นปุ๋ยในดิน เพิ่มความร่วนซุยของดินได้ วิธีการนี้สามารถลดการเผาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทำลายเปลือกและตอซังข้าวโพดได้ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ทีเดียว” วัดกล่าวย้ำ

“เรียนรู้และเติบโต” จากชาวบ้าน 🌱

โตโตในฐานะหัวหน้าโครงการบอกว่า การเป็นหัวหน้าทีมต้องคอยประสานงานในทีม และคิดตลอดว่าถ้าเขารอบ 20 ทีม จะทำอะไรต่อ พอประกาศผลก็คิดอีกว่าจะเข้าหาชาวบ้านอย่างไร เป็นการทำให้โครงการใหญ่ครั้งแรก แต่การเข้าค่ายการเรียนรู้ “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ทำให้รู้จักการใช้เครื่องมือ Timeline และวิธีการโน้มน้าวชาวบ้าน เราเป็นเด็กเข้าไปพูด เขาก็ไม่ค่อยเชื่อถึงต้องพาไปดูของจริง เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน วันไหนมีกิจกรรมตรงกับช่วงสอบ ต้องใช้วิธีวางปุ๊บเข้าพื้นที่ปั๊บทางที่ดีควรไปตั้งแต่เช้า ถ้าไปสายจะไม่เจอชาวบ้าน เพราะเขาไปทำงานที่อื่นกันหมด ซึ่งพอเราเข้าใจธรรมชาติของชาวบ้าน ปรับตัวเข้าหาเขา ก็จะได้รับคำแนะนำกลับมาว่าควรทำอะไร หรือไม่ควรทำอะไร ปรับปรุงจุดไหน ขณะเดียวกันก็รู้วิธีการทำงาน

เป็นทีม บางครั้งเกิดความคิดนอกกรอบ ก็นำมาปรับใช้ร่วมกับเพื่อน หรือชาวบ้านได้ และที่คิดว่า เป็นความรู้ตรงๆ ก็คือได้ความรู้เรื่องเกษตรเพิ่มขึ้น จากพื้นฐานเดิมที่เรียนด้านท่องเที่ยว

บอยด์บอกว่า เขาเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” มา 3 ครั้งแล้ว คือ ปี 5 ปี 7 และล่าสุดปี 9 รู้ว่าต้องเหนื่อย แต่ก็อยากทำ อยากช่วยชุมชน เพราะนิสัยเป็นคนชอบเข้าหาคน ชอบพูดคุยกับชาวบ้าน เรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ที่ไหนก็รู้สึกรักที่นั่นเหมือนบ้าน การทำงานกับชุมชนสังคมต้องทำเป็นทีม ทำคนเดียวไม่ได้ แล้วชาวบ้านจะบอกเราเองว่าควรทำอะไร เช่น เข้าไปทำปุ๋ยหมักครั้งแรก ใช้กำลังคนเดียว ชาวบ้านก็สะท้อนให้รู้ว่าใช้แรงคนหนักเกินไป ควรมีเครื่องจักรเข้ามาช่วย ก็ปรับตัวในครั้งต่อไป หรือเรื่องแหล่งน้ำที่อยู่ไกล ต้องประสานเทศบาล ขอรถน้ำไปสูบจากบ่อน้ำ

ของชาวบ้านมาใช้ ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้เราทำงานเป็น นำไปใช้ในชีวิตและสังคมได้ เรียกได้ว่าปัญหาทำให้เกิดประสบการณ์ และวิถีแก้ไขก็ไม่มีในตำราเรียน

ส่วนบีมีบอกว่า เดิมเธอเป็นคนไม่มีระเบียบ คิดจะทำอะไรก็ทำเลย ไม่มีแผนรองรับ การมีโอกาสได้เข้าค่าย “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการงานสู่เป้าหมาย” ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้จัดการวางแผนกระบวนการทำงานได้ดีขึ้น ประทับใจมากกับคำพูด การทำงานต้องมีแผนที่ดี แผนที่ดีก็ต้องมีความยืดหยุ่น นอกจากนี้ยังได้ทดลองทำอาหารสัตว์ก่อนเพื่อน ๆ เพราะยังไม่ได้เรียน ก็ได้ลองผิดลองถูก จนเกิดประสบการณ์จริง

สำหรับวัตเขาบอกว่า ก่อนทำโครงการได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าโครงการระบบของไฟ ทำให้มั่นใจว่าจะทำได้ดี เพราะเป็นคนเก่ง นำเพื่อนได้ แต่พอทำจริงกลับโดนคนรอบข้างตำว่า ทำไมทำอย่างนี้ ไม่ทำอย่างนั้น รู้สึกท้อใจมาก พอที่ผาดชวนมาร่วมโครงการนี้จึงรับหน้าที่อำนวยความสะดวก สนับสนุนเพื่อน ตอนนั้นไม่มั่นใจในตัวเพื่อน ๆ เลย กระทั่งเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ จึงเปลี่ยนความคิด รู้ตัวว่าเราเก่งด้านเดียว ไม่ได้เก่งทุกด้าน เราจะนำเพื่อนไม่ได้ ทุกคนต้องก้าวไปพร้อมกัน ตอนนั้นนอกจากร่วมโครงการซังซัง ลดโลกร้อนแล้ว ยังกลับไปทำหน้าที่นำน้อง ๆ ระบบของไฟไปเล่นโซลาร์ รู้สึกทำได้ดีกว่าเดิม เข้าใจน้อง ๆ มองเห็นศักยภาพคนอื่นมากขึ้น ส่วนอนาคตเมื่อเรียนจบแล้วอาจจะได้ประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ดูแลพื้นที่ป่าที่ติดต่อกับพื้นที่ของชาวบ้าน จะนำประสบการณ์ทำงานกับชุมชนไปใช้ในการติดต่อ แนะนำเขาในเรื่องการดูแลรักษาป่า ไม่ใช่จ้องจับเมื่อทำผิดอย่างเดียว

ชาวบ้านดีใจ...ลดต้นทุนการเกษตรได้

บ้านวัลลอย สุวรรณกาศ ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรม บอกว่า สมัยก่อนทำการเกษตรใช้ปุ๋ยและสารเคมีมาก ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ จึงเริ่มทำปุ๋ยหมักใช้เองตั้งแต่ปี 2549 โดยนำผักตบชวา เศษอาหาร วัสดุพืชต่างๆ รวมทั้งเศษเห็ดที่เพาะไว้หลายอย่าง เช่น เห็ดนางฟ้า เห็ดหูหนู อังการี เป้าฮื้อ มาเป็นวัตถุดิบ บางครั้งไม่พอก็ต้องไปหาจากท้องถิ่นอื่นมาเพิ่ม แล้วย่อยยาก ใช้เวลาหมักนานราว 1 ปี จึงนำไปใส่ในข้าว ซึ่งเห็นผลมาหลายปีแล้วว่าช่วยให้ข้าวคุณภาพดี

“พอนักศึกษาเข้ามาชวนให้ใช้เปลือกข้าวโพดทำปุ๋ยหมัก จึงตอบตกลงแบบไม่ลังเลใจ เพราะเห็นว่าเป็นวัตถุดิบที่มีมากมายในท้องถิ่น และยังชวนญาติพี่น้องที่แต่ละคนก็ล้วนปลูกผัก ทำการเกษตร มาร่วมกิจกรรมด้วย ทดลองหมักแค่ 2 เดือน สามารถนำออกไปใช้ได้แล้ว แสดงว่ายุ่ง่ายกว่าวัตถุดิบอย่างอื่น และยังช่วยลดต้นทุนเกี่ยวกับปุ๋ยได้เยอะ” บ้านวัลลอยกล่าวด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม

“ปัญหา” ทำให้เด็กโตขึ้น

“พี่ผาด” อาจารย์สมศักดิ์ กันถาด อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการนี้ เล่าว่า เมื่อนักศึกษาตัดสินใจทำโครงการโดยมีเป้าหมายช่วยลดโลกร้อน ลดมลภาวะในอากาศ ก็มีการ “ต่อยอด” ความคิดมาจากสมาชิกหลายคน เช่น นักศึกษาชมรมขี่ม้าที่มองเห็นว่าฤดูดูแลรักษา ไม่มีอาหารให้สัตว์ในชมรม ก็เลยคิดว่าเปลี่ยนข้าวโพดน่าจะใช้ประโยชน์นำมาทำอาหารให้สัตว์ได้ เมื่อเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านก็พบว่าเขาต้องการปุ๋ย เนื่องจากปุ๋ยมีราคาแพง หน่วยราชการอื่นเคยเข้ามาส่งเสริมทำปุ๋ยอินทรีย์แต่วัตถุดิบไม่พอ เมื่อนักศึกษาอยากได้อาหารสัตว์ ชาวบ้านอยากได้ปุ๋ย ทุกอย่างจึงลงตัวและเป็นจุดเริ่มต้นที่ขยายไปสู่วิธีการอื่นๆ ด้วย

“ผมมองถึงความยั่งยืนของชุมชนเป็นหลัก ฉะนั้นการที่เราจะเข้าไปมีบทบาทใกล้หรือไกลเกินไปย่อมไม่เป็นผลดี สำคัญคือต้องเข้าไปดูช่วงต้นๆ และช่วยผลักดันเมื่อเกิดปัญหาแล้วให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาด้วย ซึ่งยอมรับว่าทุกคนมีใจที่จะทำงานจิตอาสาช่วยเหลือชุมชนสังคม หากศักยภาพความสามารถของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ครั้งหนึ่งคุณภาพของงานอาจสูงมาก พอเปลี่ยนคนเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง อาจได้ไม่ถึงที่กลุ่มแรกเคยทำได้ ก็ต้องทำใจ และแนะนำวิธีปรับแก้ ไม่ใช่บังคับให้ทำ หรือบังคับให้มีประสิทธิภาพสูง ทุกอย่างต้องอาศัยการปรับตัว” พี่ผาดกล่าวด้วยน้ำเสียงจริงจัง

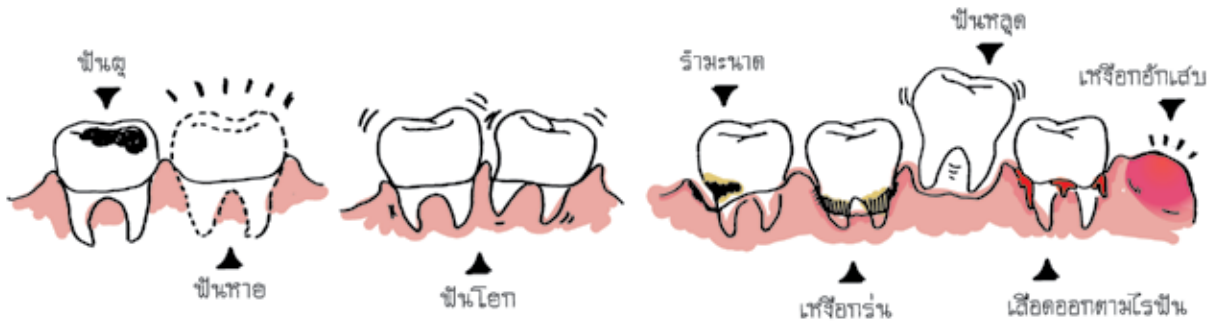
ศักยภาพของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ครั้งหนึ่งคุณภาพของงานอาจสูงมาก พอเปลี่ยนคนเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง อาจได้ไม่เท่าที่กลุ่มแรกเคยทำได้ ก็ต้องทำใจ และแนะนำวิธีปรับแก้ ไม่ใช่บังคับให้ทำ หรือบังคับให้มีประสิทธิภาพสูง ทุกอย่างต้องอาศัยการปรับตัว

สำหรับพัฒนาการของนักศึกษาได้เห็นมุมมองการวางตัวในการลงชุมชน ถ้าไม่สามารถวางตัวให้เหมาะสมตั้งแต่แรก การตอบรับจากชุมชนจะไม่มี พอลงพื้นที่ทุกคนก็ค่อยๆ ปรับตัวให้เข้าหาชุมชนได้ และมีความอดทนต่อความผิดพลาด เร่งรีบแก้ไข เมื่อเกิดปัญหาเพื่อให้งานเดินหน้า เช่น นักศึกษาคิดว่าเปลี่ยนข้าวโพดจะหมด แต่พอดันข้าวโพดได้น้ำ เปลี่ยนข้าวโพดก็มีเข้ามาเรื่อยๆ จึงต้องช่วยกันขบคิดหาวิธีการรับมือให้ได้

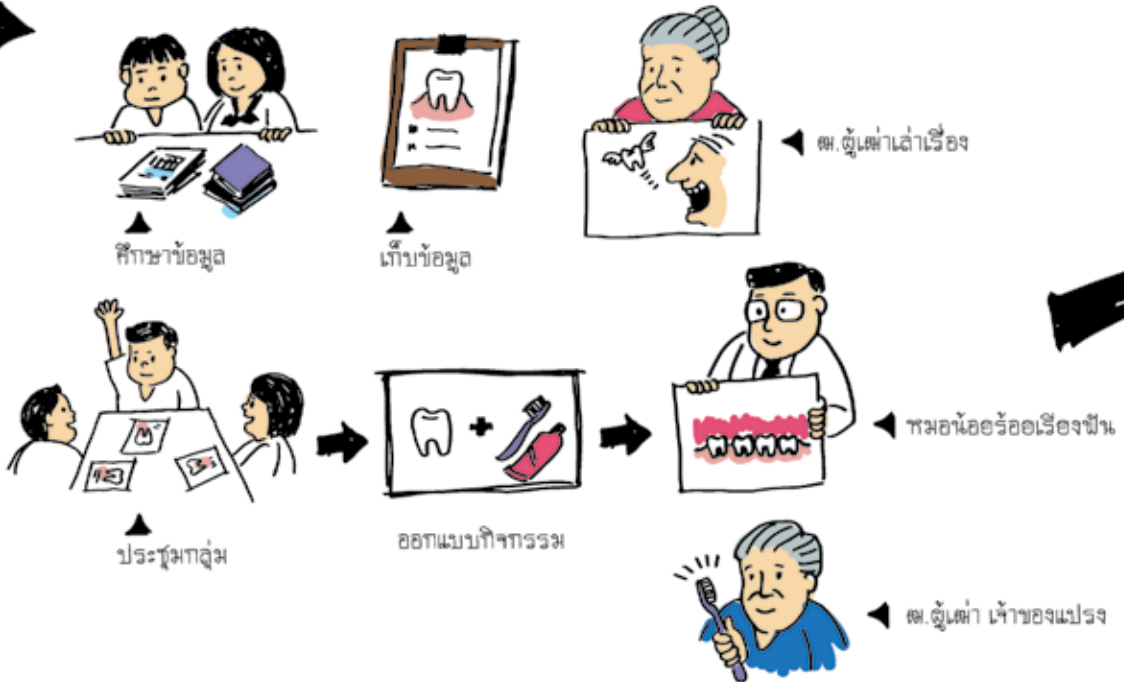
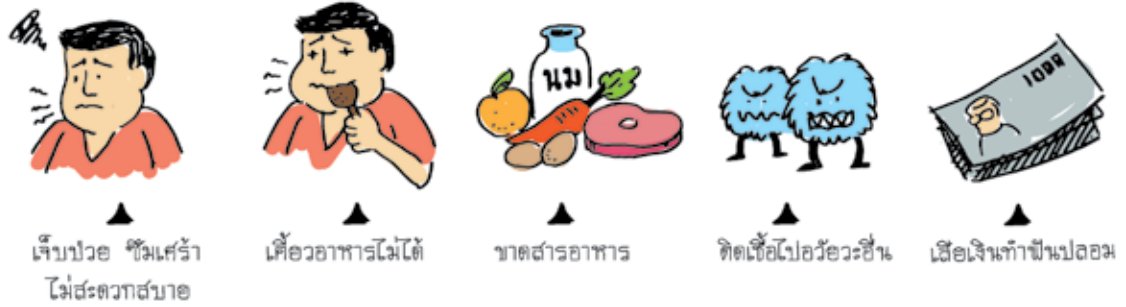
รายที่เห็นได้ชัดที่สุดคือบอยด์ เขามีความเป็นศิลปินมาก ชอบทำงานสบายๆ เคยร่วมโครงการอาสาช่วยน้องสมาริสันมาแล้ว แต่แทบไม่ได้รับผิดชอบโครงการจริงจัง แต่ถึงเวลาก็มาโชว์ แต่วันนี้เขาต้องรับผิดชอบทุกเรื่อง ลงมาเป็นตัวหลักในการทำงาน ก็ถือว่าทำได้ดี มีความรับผิดชอบมากขึ้น โดเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

ผลจากการตรวจช่องปาก

ร่างกาย

เราทำได้

สุขภาพช่องปากที่ดี

ไม่ดำ ไม่ขุ่น
 ไม่โยก ไม่หลวม
 ไม่ฉีกเสียดออกจากเหงือก

เคี้ยวไม่เจ็บ
 ไม่ปวด ไม่เสียวฟัน

หอม สดชื่น
 ไม่ฉีโรค และเชื้อรา

ณ.ผู้เฒ่าฟันดี สร้างรอยยิ้ม ให้ผู้สูงวัย

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

โครงการ ณ.ผู้เฒ่าฟันดี

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ทพ.ดร.อนุพันธ์ ดิทธิโชคชัยวุฒิ

หัวหน้าโครงการ นายวิรัชยุทธ หมื่นแก้ว

คณะทำงาน นางสาวกรรณกาญจน์ ดีเยี่ยม

นางสาวบุญวิเศษ พลอาสา

นางสาวกานต์สุภาภัค พรหมอินทร์

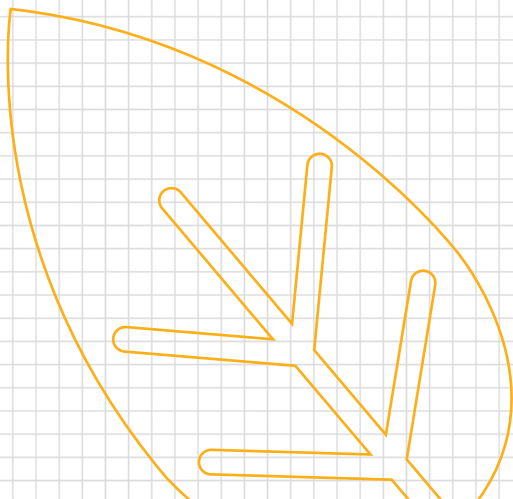

อาการปวดฟัน เหงือกอักเสบ หรือโรคในช่องปาก ไม่เพียงก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดเท่านั้น แต่อาจทำให้ร่างกายขาดสารอาหาร หรือติดเชื้อลุกลามไปยังอวัยวะอื่นๆ ได้ ขณะเดียวกันก็ส่งผลต่อสภาพจิตใจที่ทำให้หดหู่ ซึมเศร้า ขาดความมั่นใจในตัวเอง รวมไปถึงผลทางด้านเศรษฐกิจสังคม ต้องเสียเงินตรวจรักษา บางรายอาจถึงขั้นต้องถอนฟันและใส่ฟันปลอม ยิ่งถ้าเจอฟันปลอมไม่มีคุณภาพ ก็เสียทั้งเวลาและโอกาส

จากจุดเริ่มต้นของการทำกิจกรรมจิตอาสาสอนผู้สูงอายุแปรงฟัน-ตรวจฟัน ทำให้**นิตติคุณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนเรศวร** พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพในช่องปาก หากการออกหน่วยตรวจในพื้นที่ก็ทำแบบวันเดียวจบ ส่งผลให้การดูแลรักษาไม่ต่อเนื่อง เมื่อ **ผศ.ทพ.ดร.อนุพันธ์ สิทธิโชคชัยวุฒิ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต และอาจารย์สาขาวิชาปริทันตวิทยา** นำไปสเตอร์รับสมัครนิสิตนักศึกษา เข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” มาให้ดู จึงเกิดความสนใจ เพราะไม่ยอมให้ผู้สูงอายุถูกละเลยปัญหาในช่องปาก ถ้ามีการดูแลรักษาฟันดี ฟันแท้ก็จะอยู่กับคน ๆ นั้นชั่วชีวิต

“หรั่ง” วิชายุทธ หมิ่นแก้ว เล่าว่า เมื่อเห็นโปสเตอร์ก็จับกลุ่มกันทันที โดยแกนหลัก ๆ เป็นทีมเดิมที่เคยทำวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปากของเด็ก ร่วมกันตั้งแต่ปี 5 ประกอบด้วย **“ลูกปลา” กรองกาญจน์ ดีเยี่ยม “ใหม่” บุญวิเศษ พลาอาสา และ “มะเหมี่ยว” กานต์สุภัก พรหมอินทร์ โดยมี ผศ.ทพ.ดร.อนุพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา** ส่วนเพื่อนคนอื่นๆ แม้จะไม่ได้ทำโครงการด้วย แต่ก็มีจิตอาสาหมั่นเวียนกันมาช่วยในช่วงลงพื้นที่ เช่น ตรวจฟัน และดูแลกิจกรรมในฐานะการเรียนรู้

เรียนรู้การเข้าหาผู้สูงอายุ

โครงการ **ฒ.ผู้เฒ่าพันธุ์ดี** เลือกชมรมผู้สูงอายุวัดสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง พิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพราะอยู่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยนัก ขณะเดียวกันนิสิตบางคนในกลุ่มก็เคยลงพื้นที่ร่วมกับกลุ่มจิตอาสา จึงมีข้อมูลพื้นฐานอยู่บ้าง ทราบว่าผู้สูงอายุในชมรมซึ่งมีประมาณ 50 คน จะนัดทำกิจกรรมร่วมกันทุกเดือน แต่ขณะเดียวกันก็ต้องเก็บข้อมูลอย่างละเอียดซ้ำอีก เพื่อให้ครอบคลุมในทุกมิติ และเฟ้นหากลุ่มเป้าหมายหลักที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป และมีพื้นที่หลงเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า 20 ที่

ทั้งนี้จากการซักประวัติ เก็บข้อมูลในช่องปากพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 49 พันธุ์ หรือพันหาย รองลงมามากกว่าร้อยละ 30 มีหินปูน เหงือกอักเสบ เป็นร้ำเมะนาตา เลือดออกตามไรฟัน และร้อยละ 21 พันโยก จึงนำเสนอให้ผู้สูงอายุมองเห็นว่า **นั่นคือปัญหาของชุมชน ไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคล** เนื่องจากโรคในช่องปากจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและเศรษฐกิจ

ทีมงานต้องค่อย ๆ เรียนรู้ผู้สูงอายุไปเรื่อย ๆ เพราะโดยปกตินิสิตทันตแพทย์ ชั้นปีสุดท้ายต้องใช้เวลาอยู่แต่ในคลินิก มีคนไข้เดินเข้าไปหาเพื่อตรวจรักษาและขอคำแนะนำเกี่ยวกับโรคปริทันต์ แต่พอลงชุมชนต้องลดบทบาทการเป็นหมอลง เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านมากขึ้น บางอย่างหมอมองว่าเป็นปัญหา แต่ชุมชนกลับไม่ได้รู้สึกว่าเป็นปัญหา ก็ต้องค่อยพูดคุยและปรับทัศนคติเข้าหากัน ยอมรับว่าบางเรื่องชุมชนมีความรู้มากกว่า ทีมงานและกลุ่มนิสิตทันตแพทย์อาสา ต้องเรียนรู้จากเขาด้วย ไม่ใช่มาสอน เช่น พฤติกรรมผู้สูงวัยจะคล้ายเด็ก เวลาพูดคุยต้องสนุก กระชับ การเข้าหาควรทำตัวเหมือนลูกหลานคุยกับปู่ตายาย อย่าใช้คำศัพท์ทางวิชาการ มิฉะนั้นอาจเกิดความห่างเหิน ไม่ได้ใจผู้สูงอายุ

นอกจากนี้การทำงานกับผู้สูงอายุ อาจล่าช้ากว่ากำหนดเวลาที่วางไว้ เพราะความล่าช้าของกล้ามเนื้อ และระบบประสาท ต้องปรับกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่น และทำในเวลาที่เหมาะสม เช่น ขยายตัวหนังสือใหญ่ขึ้น เน้นรูปภาพมากกว่าตัวหนังสือ บางครั้งก็ต้องแสดงละครประกอบ ไม่ใช่การบรรยาย ซึ่งสมาชิกในทีมทุกคนย้ำว่าร่วม 6 ปี ที่เก็บเกี่ยวทฤษฎีจากในห้องเรียน ทั้งวิธีป้องกัน รักษา และฟื้นฟู โรคในช่องปาก สามารถนำมาใช้ได้จริง แต่เน้นป้องกันเป็นหลัก และบางรายต้องเริ่มจากการบำบัดรักษาก่อน ถึงจะย้อนกลับมาป้องกัน เนื่องจากเป็นโรคแล้ว

สร้างสรรค์ 4 กิจกรรมเพื่อพันธุ์ดี

แม้จะได้ภาพรวมของปัญหาแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอ และไม่สามารถตอบโจทย์ที่วางไว้ได้ครอบคลุมเท่าที่ควร ทำให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงปัญหาสุขภาพในช่องปาก มีความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพในช่องปากอย่างถูกต้อง กิจกรรม 4 อย่างจึงถูก

การทำงานกับผู้สูงอายุ อาจล่าช้ากว่ากำหนดเวลาที่วางไว้ เพราะความล้าของกล้ามเนื้อ และระบบประสาท ต้องปรับกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่น และทำในเวลาที่เหมาะสม เน้นรูปภาพมากกว่าตัวหนังสือ บางครั้งก็ต้องแสดงละครประกอบ ไม่ใช้การบรรยาย

ออกแบบขึ้น เริ่มจากกิจกรรม “ผ.ผู้เฒ่าเล่าเรื่องฟัน” ที่เป็นการระดมความคิดของผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ว่าปัญหาในช่องปากที่พบเจอมีอะไรบ้าง แต่ละคนมีวิธีการจัดการกับปัญหาของตัวเองอย่างไร และให้กลุ่มลำดับความสำคัญของปัญหา ก่อนนำมาแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ

ครั้งถัดไปเป็นกิจกรรม “หมอน้อยร้อยเรื่องฟัน” นำข้อมูลโรคเหงือกและฟันมาทำเป็นสถิติ เพื่อให้รับรู้ปัญหา และตระหนักว่าการแก้ไขต้องเริ่มจากตัวของผู้สูงอายุเอง ที่อาจต้องปรับพฤติกรรมบางอย่างให้เหมาะสมมากขึ้น จากนั้นแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุให้หมุนเวียนเข้าฐานกิจกรรม ซึ่งมี 3 ฐานหลัก คือฐานแรกให้ความรู้

เกี่ยวกับโรคในช่องปาก อาทิ โรคเชื้อรา ลิ้นปากแห้ง เป็นแผลที่มุมปาก มีอาการปวดแสบปวดร้อน มีเนื้องอก หน้าย่นมุมปากตก ซ้ำกรัใส่ฟันปลอมที่หลวม ไม่พอดีกับเหงือก ยังทำให้เกิดอาการเจ็บปวดเมื่อเคี้ยวอาหาร ตัดอาหารไม่ขาด และอาจเกิดความเสี่ยงจนเป็นสาเหตุของการเกิดเชื้อราได้ พร้อมกับชี้ให้เห็นว่าอาหารบางอย่างส่งผลเสียต่อฟันได้ เช่น อาหารเหนียว อาหารหวาน ขนม น้ำอัดลม เป็นต้น

ฐานที่ 2 เป็นการฝึกแปรงฟันให้ถูกวิธี การดูซี่ฟันจากสีย้อมฟัน เพราะซี่ฟันเป็นสาเหตุของโรคเหงือก ฟัน และสอนการบริหารช่องปาก ด้วยการกระตุ้นต่อมน้ำลาย ส่วนฐานสุดท้าย เป็นการจับคู่ตรวจฟัน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องปากและฟันจากการปฏิบัติจริง

กิจกรรมที่ 3 คือ **“ดูแลผู้เฒ่าเจ้าของแปลง”** เนื่องจากกำลังของกล้ามเนื้อที่ถดถอยลง ทำให้ต้องสร้างแปลงสีพื้นที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยเพิ่มขนาดด้ามแปลงให้ใหญ่ขึ้น หยิบจับง่าย ซึ่งสามารถใช้วัสดุที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นมาผลิตหรือออกแบบด้ามแปลงของตนเองได้ และเมื่อมีส่วนทำแปลงสีพื้นที่ของตัวเองกับมือก็จะเกิดผลด้านจิตใจ ผู้สูงวัยก็จะภาคภูมิใจที่ได้เป็นเจ้าของแปลง และอยากใช้แปลงสีพื้นที่มากขึ้น

กิจกรรมที่ 4 **“ดูแลผู้เฒ่าเราทำได้”** คือการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ทีมงานจะติดตามไปที่บ้าน ตรวจสอบสภาพในช่องปากของผู้สูงอายุคนอื่นๆ ในชุมชน ที่ไม่ได้อยู่ในชมรมผู้สูงอายุวัดสว่างอารมณ์ หรือไม่เข้าเกณฑ์กลุ่มเป้าหมายหลัก พร้อมกับให้คำแนะนำในการดูแลรักษาฟันอย่างถูกวิธี ขณะเดียวกันก็ผลักดันให้มีการขยายผลไปสู่เพื่อนบ้าน ให้กลุ่มเป้าหมายที่ผ่านกิจกรรมมาแล้ว ไปให้คำแนะนำและตรวจฟันเพื่อนบ้าน หรือคนรู้จัก

“เรียนรู้” และ “ปรับตัว”

แม้จะมี “ความรู้” อยู่มาก แต่การทำโครงการนี้ทำให้นิสัยกลุ่มนี้ได้เพิ่มพูน **“ทักษะความรู้”** อีกมากมาย เป็นประสบการณ์นอกห้องเรียนที่พวกเขาไม่มีวันลืม...

ลูกปลาทูบอกว่า จากกิจกรรมจิตอาสาสอนผู้สูงอายุแปรงฟัน-ตรวจฟัน ทำให้ตั้งคำถามกับตัวเองว่าชาวบ้านรู้ไหมว่าปัญหาในช่องปากที่เกิดขึ้นมาจากอะไรอย่างไร และคิดว่าถ้ามีหมอลงไปดูในเชิงรุกบ้างก็น่าจะดี เพราะบางคนรู้ สามารถตอบได้ แต่บางคนก็ไม่รู้อะไรเลย และไม่คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญ พอจัดทีมลงไปทำงานกับชุมชนจริงๆ ก็พบว่าการทำงานร่วมกันบางครั้งอาจขัดแย้ง หรือคิดแตกต่างกันบ้าง ต้องใจเย็น พิจารณารับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย จะได้มองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ขณะเดียวกันในการเข้าหาชุมชนก็อย่าใช้ทฤษฎีทั้งหมด ใช้วิธีเรียนรู้ร่วมกัน แล้วปรับตัวเข้าหา พัฒนาความสัมพันธ์แบบลูกหลานกับผู้สูงอายุดีกว่า

ใหม่บอกว่า เรียนเกี่ยวกับชุมชนมาบ้างตลอดระยะเวลา 6 ปี แต่นำมาใช้จริงได้น้อย เพราะชุมชนมีชีวิตจิตใจ มีภูมิหลัง มีความแตกต่างกัน ฉะนั้นเราจึงต้องปรับตัวเราเข้าหาชุมชน ไม่ใช่ปรับเปลี่ยนคนในชุมชน เพื่อให้เขาอยู่อย่างมีความสุข และการลงพื้นที่ทำโครงการนี้ ยังทำให้ตัวเราเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เริ่มแรกเคยคิดว่าชุมชนมีปัญหา แล้วกลุ่มของเราจะเข้ามาแก้ไขได้ไหม พอเข้ามาในพื้นที่สัมผัสกับผู้สูงอายุจริงๆ ก็เรียนรู้ว่าต้องให้เขามีส่วนร่วม และค่อยๆ แก้ไข ค่อยๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบสอดคล้องที่ละเล็กละน้อย

ขณะที่มะเหมี่ยวบอกว่า การทำโครงการนี้ทำให้เธอได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน ในฐานะเด็กเธอจึงต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ใช่หยิ่งว่ารู้มากกว่า แต่ต้องค่อยๆ ให้คำแนะนำ ดูความเชื่อ ดูทัศนคติของคนในชุมชนประกอบด้วย พูดเหมือนเราเป็นลูกหลาน เน้นคำพูดสั้นๆ เข้าใจง่าย พร้อมกับคอยดูแลด้านจิตใจ

ให้ความสนุกสนาน เป็นกันเองกับเขาด้วย ซึ่งในทางกลับกันก็ทำให้เราทำงานรอบคอบมากขึ้น คิดหน้าคิดหลัง รู้จักวางลำดับความสำคัญอย่างชัดเจน

ส่วนหนึ่งบอกว่า ในโครงการนี้ทุกคนมีส่วนช่วยกันทำงานทุกขั้นตอน และได้เรียนรู้ว่าทฤษฎีที่เรียนมาเน้นการรักษาเป็นหลัก ได้พบว่าไม่ประสบความสำเร็จ เพราะยังรักษาคนไข้ก็ยิ่งมากขึ้นทุกปี เนื่องจากคนไข้ไม่ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้ลดความเสี่ยงต่อปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค ดังนั้นงานทันตกรรมรักษาจึงไม่ใช่ที่สุดของงานทันตกรรม แต่การป้องกันหรือทันตกรรมป้องกันต่างหากที่ต้องทำเชิงรุก เพื่อให้คนมีความรู้ ความเข้าใจ แล้วปรับพฤติกรรมตนเองไม่ให้เสี่ยงกับการเกิดโรคในช่องปากอีกต่อไป

“แนวคิดใหม่” จากประสบการณ์จริง

ผศ.ทพ.ดร.อนุพันธ์ สิทธิโชคชัยวุฒิ ที่ปรึกษาโครงการ อธิบายว่าการที่นิสิตทันตแพทย์กลุ่มนี้เลือกทำงานกับชุมชน ทำให้ได้เรียนรู้ร่วมไปกับพวกเขาด้วย และมองเห็นว่าการพัฒนานวัตกรรมอะไรก็ตาม ถ้านิ่งพัฒนาอยู่ในมหาวิทยาลัยก็เหมือนการอยู่ในหอคอยงาช้าง คิดไปเองว่าสิ่งนั้นดี มีประโยชน์ แล้วยึดเยียดให้ชุมชนหรือชาวบ้าน ทั้งที่ความจริงสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาอาจไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุด และคนที่ได้รับอาจไม่พึงพอใจ จึงไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์จริง วิธีการที่ดีกว่าที่กลุ่มนิสิตเข้าไปทำก็คือการระดมความคิด แล้วพัฒนาร่วมกัน ให้ชุมชนและผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้เขาเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

วิธีการที่ดีกว่าที่กลุ่มนิสิตเข้าไปทำก็คือการระดมความคิด แล้วพัฒนาร่วมกัน ให้ชุมชนและผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้เขาเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ เวทีแข่งขันต่าง ๆ ยังทำให้นิสิตได้แสดงออก ได้แสดงศักยภาพ ซึ่งทุกครั้งที่ได้ไปก็จะได้ประสบการณ์ ได้แนวคิดใหม่ ๆ กลับมาพิจารณางานของตัวเอง และมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถือว่าเป็นทางลัดในการพัฒนาอีกทางหนึ่ง

ณ.ผู้เฒ่ายิ้มได้...ขยายผลสู่ครอบครัว

ป้าพิมพ์ ทองทรัพย์ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุวัดสว่างอารมณ์ วัย 64 ปี เล่าว่า ก่อนหน้าที่กลุ่มนิสิตทันตแพทย์จะเข้ามาให้ความรู้เรื่องสุขภาพฟันช่องปากและการแปรงฟันอย่างถูกวิธี มักจะปวดฟันด้วยโรครำมะนาดเป็นประจำ บางครั้งมีหนองและคัน พอแตกก็จะมีทั้งเลือดและหนองไหลออกมา แล้วหายไปสักกระยะหนึ่งก็กลับมาปวดใหม่

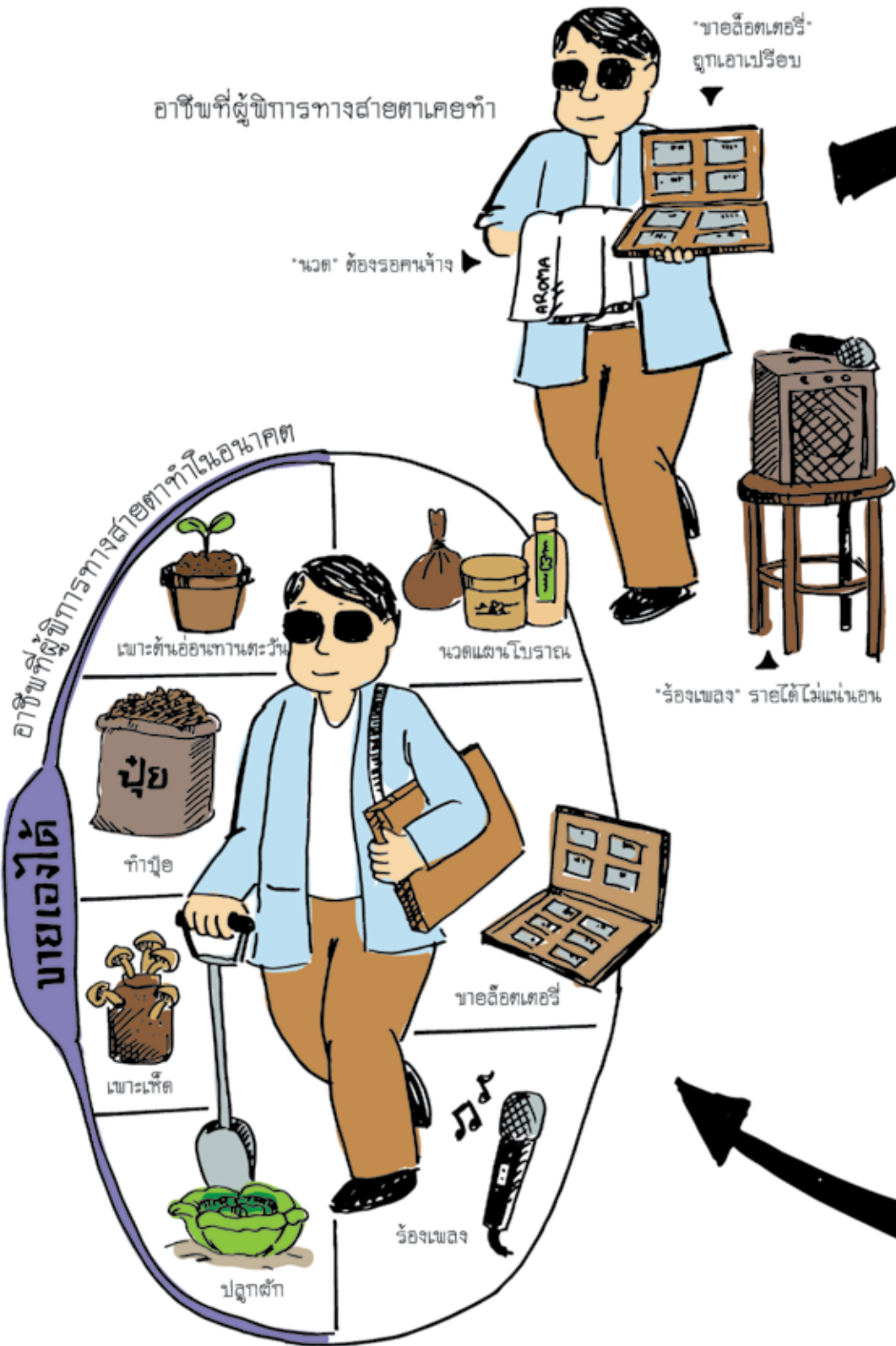
พอได้เรียนรู้การแปรงฟันจากนิสิตจึงรู้ว่าที่ผ่านมากแปรงฟันไม่ถูกวิธี คือแปรงถูวงยาว ๆ อย่างเดียว ไม่ถึงนาทีก็เสร็จ ทำให้เหงือกและฟันไม่สะอาด **เดี๋ยวนี้แปรงฟันได้ถูกวิธีมากขึ้น** คือแปรงทีละ 1-2 ที่ ถูวง 10 ครั้ง ปิดขึ้น 5 ครั้ง ปิดลง 5 ครั้ง ทำให้ใช้เวลาแปรงฟันแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 4 นาที และในแต่ละวันต้องแปรง 3 ครั้ง ซึ่งทางกลุ่มนิสิตจะมีสมุดคู่มือไว้ให้เช็คว่สมาชิกแต่ละคนแปรงฟันวันละกี่ครั้ง

ป้าพิมพ์ อธิบายว่าในช่วงที่ผ่านมาแปรงฟันครบวันละ 3 ครั้งหลังอาหาร ทำให้โรครำมะนาดหายไป **ไม่มีอาการปวดเหงือก ปวดฟันอีก** ช่วงนี้จึงพยายามเข้มงวดกับหลานสาววัย 12 ปี ให้แปรงฟันอย่างถูกวิธี พอแปรงแล้วก็ตรวจฟันทุกวัน ทำให้หลานสาวได้รับคำชมจากครูที่โรงเรียนว่าแปรงฟันได้สะอาดกว่าเพื่อนๆ

เช่นเดียวกับลุงบุญส่ง ประดิษฐ์ วัย 69 ปี ที่ย้ำว่าเข้าร่วมโครงการแล้ว นำความรู้เรื่องการแปรงฟันอย่างถูกวิธีไปปฏิบัติ ทำให้ไม่ต้องทรมานจากโรครำมะนาดอีก สุขภาพในช่องปากก็ดีขึ้น แม้ว่าจะมีฟันผุ 2 ซี่ และหลุดไปแล้ว 4 ซี่ จากการละลายของตนเอง ในช่วงที่ผ่านมา หากตอนนี้ก็รู้สึกได้ชัดเจนว่าฟันขาวขึ้น ไม่มีซี่ฟัน หินปูนเกาะ สามารถพูดจา ยิ้มแย้มกับคนอื่น ๆ ได้อย่างสบายใจ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะมีกลิ่นปากรบกวน

และนี่คือผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่นิสิตคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ได้เรียนรู้ผ่านการทำโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่นอกจากนิสิตจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาและชาวบ้านก็ยังได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับพวกเขาด้วยเช่นกัน

ศึกษาพฤติกรรมผู้พิการแต่ละคน
เพื่อดูความสามารถและความถนัด

ออกแบบกิจกรรม
ให้สอดคล้องกับผู้พิการทางสายตา

ทดลองทำการเกษตรร่วมกัน

ปรับรูปแบบที่เหมาะสม

กล้าอ่อน ทานตะวัน เพิ่มทักษะใหม่ ให้ผู้พิการทางสายตา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลล้านนา ลำปาง

โครงการต้นกล้าสดใส เพิ่มทักษะใหม่ให้ผู้พิการทางสายตา

อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สุรพล ใจวงศ์ษา
หัวหน้าโครงการ	นางสาวจันทรา ไชยแสน
คณะทำงาน	นายวรวิทย์ ร่มฟ้าจรกุล
	นางสาวกรรองกาญจน์ สายมัน
	นางสาวพิสมัย สูงพนาดอน

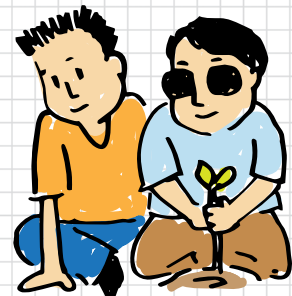
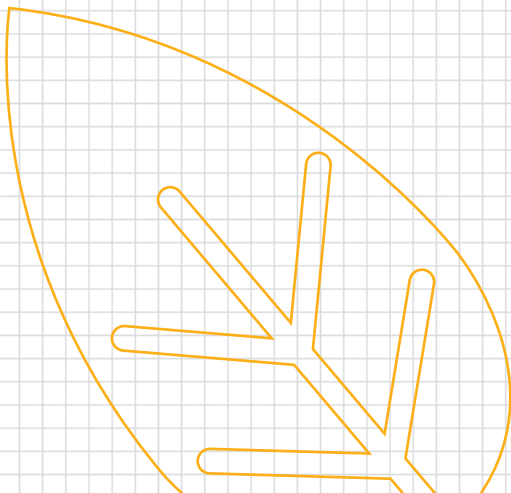
คำบอกเล่าจากรุ่นพี่ที่ทำโครงการข้าวสามสุข ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศในโครงการ “กล้าใหม่...ไผ่รู้” การแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เมื่อปีที่ผ่านมา

ประกอบการที่มีโอกาสได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์คนตาบอด เห็นนิทรรศการ “บทเรียนในความมืด” แล้วนำมาถ่ายทอดให้น้องๆ ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร สาขาพืชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ลำปาง ฟังว่า ผู้พิการทางสายตาทำอะไรได้บ้าง พร้อมกับอวดสิ่งของที่ซื้อจากผู้พิการทางสายตา ช่วยจุดประกายให้รุ่นน้องที่วันนี้ก้าวขึ้นมาสู่ปี 4 ตั้งเข็มทิศมุ่งทำโครงการกับผู้พิการทางสายตา จนกลายมาเป็นโครงการต้นกล้าสดใส เพิ่มทักษะใหม่ให้ผู้พิการทางสายตา

อยากรู้จัก...ต้องคลุกคลี

“จิว” จันทรา ไชยแสน เล่าว่า พวกเธอนำประเด็นดังกล่าวไปพูดคุยกับอาจารย์สุรพล ใจวงศ์ษา ที่ปรึกษาโครงการ และได้รับคำแนะนำให้เข้ามาที่ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาอาชีพคนตาบอด โดยยังไม่รู้ว่าจะทำอะไรได้บ้าง พอมาถึงเห็นน้องผู้พิการทางสายตาใช้ไม้เท้าช่วยเดินไปร้านกาแฟแล้วยังเล่น Facebook บนโทรศัพท์มือถือได้อีก ทำให้เธอรูสึกที่งั้นในความสามารถที่คาดไม่ถึง

“ได้พูดคุยกับ “พี่แต๋น” สุวัจนี ศรีแก้ว ครูฝึกอาชีพในศูนย์ฯ ว่าอยากทำงานกับคนตาบอด อยากรู้ว่าพวกเขาใช้ชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร จึงต้องเข้ามาคลุกคลี พูดคุยกับเขา โดยตั้งใจว่าจะเข้ามาทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี หากพอถึงเวลาจริงต้องมาทุกวัน สังเกต พูดคุยทั่วบริเวณศูนย์ฯ

และยังเข้าไปที่โรงเรียนศึกษาคนตาบอดลำปาง ภายใต้มูลนิธิพิทักษ์ดวงตาลำปางกับที่บ้านของคนตาบอดด้วย ไปดูว่าเขาอยู่อย่างไร มีอาชีพอะไร ก็พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพขนาดแผนไทยกับทำขนมอบ”

จ๊วอธิบายอีกว่า น้องๆ ผู้พิการทางสายตามีศักยภาพสูงมาก พูด สอนอะไรก็ทำตาม มีความใฝ่รู้ สอบถามเมื่อไม่เข้าใจ เช่น รู้ว่าพวกเราเรียนด้านเกษตรก็โทรศัพท์มาปรึกษาเรื่องเห็ดเน่า พวกเราจึงซื้อเชื้อรามาให้ โชคดีที่แก้ไขได้ทันก่อนที่โรคเน่าจะลุกลาม

กว่าจะลงตัวเพื่อผู้พิการทางสายตา... ไม่ง่ายอย่างที่คิด

“พล” วรวุฒิ รมฟ้าจรกุล บอกว่า ที่เขาตัดสินใจเข้าร่วมในโครงการนี้ เพราะเห็นว่าผู้พิการทางสายตามีอาชีพให้ทำน้อย ส่วนใหญ่ก็เป็นขนาดแผนไทย หรือร้องเพลง ซึ่งไม่น่าจะเป็นอาชีพที่ทำรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ พอได้คุยกับพี่แต่นก็คิดว่า น่าจะเสริมอาชีพเกษตรได้ จึงกลับไปคุยกันในทีมว่าจะทำอะไรกันดี บางคนเสนอให้เลี้ยงปลา แต่ทีมงานทุกคนเรียนด้านพืชศาสตร์ ไม่มีความชำนาญพอ จึงตั้งธงว่าน่าจะทำโครงการเกี่ยวกับเรื่องพืชจะดีกว่า ช่วยกันศึกษาค้นคว้าว่าจะให้ปลูกอะไรดี ตอนแรกก็คิดไว้มีทั้งอัลฟิลล่า ไต้วเหมียว ซึ่งเป็นพืชตระกูลถั่ว แต่อัลฟิลล่า ต้นเล็ก เพาะยาก ส่วนไต้วเหมียวก็นำมาทำอาหารได้ไม่อร่อยเท่าถั่วอ่อนต้นทานตะวันที่กำลังเป็นที่นิยมและมีราคาแพง ที่สำคัญคือเพาะง่าย เลยคิดว่าน่าจะเหมาะกับผู้พิการทางสายตา ประกอบกับรูปร่างน้องๆ มีพื้นฐานการเพาะถั่วงอกอยู่แล้ว จึงคิดว่าน่าจะไม่ยากเกินไปนัก

“เมื่อตัดสินใจว่าจะทำ ก่อนจะนำไปให้ผู้พิการทางสายตาได้ทำ พวกเราทดลองเพาะในมหาวิทยาลัยก่อน โดยออกแบบโรงเรือนว่าควรจะเป็นอย่างไร ใช้วัสดุอะไร วางแผนอย่างดี แล้วจึงเริ่มเข้ามาสร้างโรงเรือน ปรากฏว่าผู้พิการต้องใช้พื้นที่ในการเดินมากกว่าคนปกติ จึงต้องปรับแบบ แล้วให้ผู้พิการมีส่วนร่วมในการสร้าง รวมทั้งประกอบชั้นวางพืชด้วย เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับวัสดุอุปกรณ์” พลเล่าถึงความเป็นมา

เมื่อได้โรงเรือน ชั้นวางพืชแล้ว ถึงขั้นตอนเพาะต้นอ่อนทานตะวัน ที่คิดกันไว้จะใช้ขุยมะพร้าวและดิน เพาะในถาดกระบะ แต่พลลองให้พวกเขาทำรู้สึกว่ายากเกินไป กระบะใส่ขุยมะพร้าวและดินมีน้ำหนักมาก แถมยังต้องถือไม้เท้าด้วย เลยปรึกษาคณาจารย์กับครูแต่นปรับเป็น

พวกเราทดลองเพาะในมหาวิทยาลัยก่อน โดยออกแบบโรงเรือนว่าควรจะเป็นอย่างไร ใช้วัสดุอะไร วางแผนอย่างดี แล้วจึงเริ่มเข้ามาสร้างโรงเรือน ปรากฏว่าผู้พิการทางสายตาต้องใช้พื้นที่ในการเดินมากกว่าคนปกติ จึงต้องปรับแบบ แล้วให้ผู้พิการมีส่วนร่วมในการสร้าง รวมทั้งประกอบชั้นวางพืชด้วย

ตะกร้า กระสอบ และตาข่ายแทน แต่ก็ยังไม่เหมาะสม เพราะต้นอ่อนทานตะวันมีอายุสั้น ต้องการน้ำมาก กระสอบเก็บน้ำไม่ดี ในที่สุดก็ลงตัวที่โยสังเคราะห์ แบบที่ผู้พิการเคยใช้เพาะถั่วงอกแทน

ปลูกฝังความมั่นใจให้คนพิการ

“กาญจน์” กรองกาญจน์ สายมัน อธิบายว่าการเพาะกล้าอ่อนทานตะวัน ไม่ได้แค่สร้างอาชีพใหม่ และเสริมรายได้ให้กับผู้พิการทางสายตาเท่านั้น หากยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าพวกเขาทำได้ ทำให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เพราะทุกขั้นตอนเขาต้องพยายามทำเองทั้งหมด แม้บางคนจะต้องคอยกระตุ้นบ้าง เพราะมีอาการพิการด้านอื่นร่วม เช่น ชวนมาทำงาน พอเดินมาถึงกลางทางก็หยุดเดิน แล้วส่ายหัวตลอด ทำงานอยู่ดี ๆ ก็หยุดส่ายหัว วิธีการคือเราต้องชวนคุย ชวนทำ แล้วเข้าไปทำร่วมกับเขาด้วย

ตอนนี้เพาะมาหลายรุ่นแล้ว เว้นระยะเพาะห่างกันครั้งละ 3 วัน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากการเพาะในโยสังเคราะห์ ต้องใช้เวลา 10-12 วัน กล้าจึงจะโตเต็มที่ ซึ่งช้ากว่าการเพาะในขุยมะพร้าว 3-5 วัน สำหรับโครงการนี้มีผู้พิการทางสายตาในศูนย์ เข้าร่วมเรียนรู้จำนวน 10 คน และมีผู้สนใจที่เข้ามาฝึกอาชีพในศูนย์ แต่ไม่อยู่ประจำ เข้าร่วมอีก 3 คน

“ต้นทุนของกล้าอ่อนทานตะวัน 1 กิโลกรัม ราคา 150 บาท เมื่อนำมาเพาะจะได้น้ำหนัก 4 กิโลกรัม โดย 1 ตะกร้าจะได้ต้นอ่อนน้ำหนักประมาณ 3 ขีด ตัดบรรจุถุงขาย เงินที่ขายได้ 50 เปอร์เซ็นต์แบ่งเข้ากลุ่มไว้ซื้อเมล็ดพันธุ์และวัสดุ ที่เหลืออีกครั้งหนึ่งแบ่งปันให้ผู้พิการที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งขณะนี้ผู้พิการทางสายตาบางรายได้ขอให้ทีมงานไปช่วยสอนที่บ้านด้วย เนื่องจากมีคนในครอบครัวที่พิการทางสายตาเหมือนกัน และในอนาคตอยากชวนครอบครัวของผู้พิการทางสายตาคนอื่น ๆ มาดูด้วยว่าลูกหลานเขาทำอะไรได้บ้าง” กาญจน์กล่าว

นอกจากนี้ในศูนย์ฯ เองก็มีการปรับพื้นที่ทำการเกษตรใหม่ แม้จะค่อนข้างยาก เนื่องจากสภาพพื้นดินเป็นหินปูนจากการนำดินทูปตึกมาถมไว้ โดยพวกเขาระดมเพื่อนๆ ในมหาวิทยาลัยกว่า 10 คนมาช่วยทำงาน และให้ความรู้ด้านการเกษตรอื่นๆ นอกเหนือจากการปลูกกล้าอ่อนทานตะวัน เช่น การเพาะเห็ด การปลูกพืชผักสวนครัว ผลิตปุ๋ยไปไม้แห้ง ปลูกมะนาวไร้เมล็ด เป็นต้น

เรียนรู้จากผู้พิการทางสายตา

จ๊อบบอกว่า รู้สึกภูมิใจที่เห็นผู้พิการทางสายตาสนใจทำงานที่เรานำมาให้ ทั้งที่ตอนแรกรู้สึกกลัว ไม่เคยทำงานร่วมกับผู้พิการทางสายตามาก่อน พอเข้ามาจริงถึงรู้ว่าพวกเขามีทักษะพิเศษ แม้จะไม่รู้จักชื่อของเราในตอนแรก แต่ก็จำเสียงได้ โครงการนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกับผู้อื่น เราอาจเคยเรียนเรื่องมนุษยสัมพันธ์มาแล้ว แต่เมื่อต้องมาปฏิบัติจริงมีหลายอย่างที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ อะไรที่คิดว่าดีมีประโยชน์ก็ต้องกล้านำเสนอให้เขา ถ้าไม่ใช่หรือไม่ตรงกับสิ่งที่เขาต้องการ เขาก็จะแนะนำเองว่าควรทำอย่างไร เราอยู่ข้างนอกจะไม่รู้ว่าเขาช่วยตัวเองได้ ทำกับข้าว จับปลา เล่น Facebook ก็ได้ แต่ละวันการใช้ชีวิตไม่ต่างจากคนปกติ เพียงแต่โลกที่เขาอยู่เป็นโลกแห่งจินตนาการ ถ้าไม่มีโครงการนี้พวกเราก็คงแค่เรียน จบแล้วก็ทำงาน รับจ้าง เมื่อผ่านโครงการนี้จึงทำให้รู้ว่าการทำงานประโยชน์เพื่อชุมชน สังคม ทำให้เรามีความสุขมากกว่าการทำได้ผลตอบแทนเป็นเงินอย่างเดียว เพราะไม่เคยมีหลักสูตรสอนว่าเวลาทำงานกับผู้พิการทางสายตาต้องทำอะไร ถือเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่ก้าวต่อไป

ส่วนกาญจน์บอกว่า เธอได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับคนพิการทางสายตา ถ้าไม่มาสัมผัสก็จะไม่รู้ อยากร่วมงานร่วมกับใครก็ต้องรู้จักเขา และหลังจากได้ทำงานร่วมกับคนพิการกลุ่มนี้ วันใดเกิดความท้อแท้ ก็จะคิดถึงพวกเขา ที่มีอวัยวะไม่ครบเท่าคนปกติ แต่พวกเขาก็ยังพยายามใช้ชีวิตให้เหมือนคนปกติได้ เราเป็นคนปกติอวัยวะครบ 32 ประการ ถ้าท้อก็ต้องลุกขึ้นสู้ ทำโครงการนี้เวลาส่วนตัวอาจน้อยลง ความถี่ในการกลับบ้านลดลง ตอนแรกก็รู้สึกเหนื่อย แต่ไม่ได้เหนื่อยคนเดียว เพื่อนร่วมทีมก็เหนื่อย นื่องๆ ผู้พิการที่ถูกชวนมาทำงานด้วยก็เหนื่อย หากหลังจากความเหน็ดเหนื่อย คือความอิ่มเอมใจ พอใจ ที่ได้เห็นว่าผู้พิการทางสายตามีทางเลือกในสายอาชีพมากขึ้น และทำแล้วเขามีความสุข มีเสียงหัวเราะ

ด้านพลบบอกว่า เดิมเป็นคนทำงานแบบไร้แผนว่า แต่ละวันจะทำอะไร ขอแค่เข้ามาในศูนย์ฯ ก่อน ค่อยคิดค่อยทำเฉพาะหน้า หลังจากได้เข้าค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ก็คิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนงานร่วมกัน มองเห็นทิศทางการทำงาน เป้าหมายชัดเจน ทั้งยังเกิดความรับผิดชอบ ความสามัคคีในทีม นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เรื่องการสื่อสาร ให้ความรู้กับคนอื่น ตอนแรกกังวลว่าเวลาเราพูดเขาจะทำตามไหม ทำแล้วถูกต้องตามที่

เราต้องการใหม่ เพราะเรามองไม่เห็น แต่ตอนนี้รู้แล้วว่าต้องพูดอย่างไรให้เขาเชื่อเรา ทำเหมือนที่เราบอก ถ้าเราใช้เสียงสูง จะเกิดการต่อต้านทันที ต้องชวนพูดชวนคุย พร้อมทั้งสอดแทรกความรู้หรือสิ่งที่เราอยากให้เราปฏิบัติ

ต้นเตน-ภูมิใจ ได้ทางเลือกอาชีพใหม่

“นุ่น” กนกวรรณ วันจันทร์ สาวน้อยผู้พิการทางสายตาวัย 22 ปี เล่าด้วยใบหน้าเปื้อนยิ้มว่า บ้านเธออยู่ที่อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ก่อนหน้านี้นักเรียนหนังสือถึงชั้น ม.3 แต่ยากเกินไป เลยขอมาเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาอาชีพคนตาบอดแทน ตั้งแต่ปี 2555 พยายามเรียนรู้ทุกอย่าง ทั้งนวดแผนไทย ทำการเกษตร ทำเบเกอรี่ คุกกี้ เพื่อจะได้เป็นความรู้ติดตัว ช่วยเหลือตัวเองในระยะยาวต่อไป

“พอได้ยินเรื่องเพาะต้นกล้าอ่อนทานตะวันเพื่อกินและขาย รู้สึกแปลกใจว่าทานตะวันกินได้ด้วยเหรอ แต่พอทดลองปลูกแล้วก็ชอบมาก ตื่นเต้นที่ปลูกต้นอ่อนได้ ปกติเจอแต่เมล็ดทานตะวัน ทำงานนี้เธอสนุกทุกขั้นตอน เวลาเพาะใส่เมล็ดเยอะหรือน้อยเกินไป ต้องคอยคลำดูที่ตะแกรง ถ้าเยอะก็หยิบออก ถ้ารู้สึกน้อยเกินไปก็ใส่เพิ่มเพาะแล้วต้องเอาใจใส่ดูแลรดน้ำทุกเช้า-เย็น ได้จับต้นอ่อนทานตะวันที่ได้ขึ้นทุกวันอย่างรวดเร็ว ถึงกำหนดตัดได้ ก็ช่วยกันตัดไปทำอาหาร ส่วนที่เหลือบรรจุถุง แล้วติดสติ๊กเกอร์ขาย กลับไปบ้านช่วงเย็นวันศุกร์-อาทิตย์ จะนำไปทดลองเพาะที่บ้านด้วย เป็นอาชีพใหม่ที่น่าสนใจมาก เดือนแรกๆ ต้องอาศัยทีมงานช่วยสอน เดือนหลังๆ ก็

มีข้อดีกว่าเกษตรอินทรีย์ทั่วไป คือไม่ต้องใช้พื้นที่มาก ผู้พิการไม่ต้องเดินไปทั่ว ซึ่งถ้าใช้พื้นที่กว้าง ผู้พิการทางสายตาอาจดูแลไม่ทั่วถึง ขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับการทำเกษตรอื่นที่ต้องตาก ขุด ลงจอบ ก็ถือว่าอันตรายน้อยกว่า

เริ่มทำได้ดีขึ้น แต่ยังให้คนตาดีช่วยดูเวลาจะแพ้คงจะมีเปลือกหรือเมล็ดติดไปด้วยหรือไม่” นุ่นกล่าว

“ตีพิมพ์” ชัชพงศ์ อริยเครือ หนุ่มปวงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เล่าเสริมว่า ตอนแรกที่ได้รับการแนะนำ คิดในใจว่าคงทำยาก ขึ้นชื่อว่าต้นอ่อนต้องทะนุถนอมเป็นพิเศษ และต้องอาศัยการสังเกตมาก ยิ่งตามอดโอกาสที่จะทำได้ก็มีน้อย แต่พอทำจริงกลับรู้สึกไม่ยาก เริ่มจากการเตรียมอุปกรณ์ ประกอบด้วย ตะกร้า ชั้นวางโรงเรียน ฟองน้ำขนาดเท่ากับตะกร้า ใยสังเคราะห์หรือกระสอบ ตะแกรงรอง เพื่อให้ติดตั้งไม่โดนเนื้อผ้าหรือราก จากนั้นโรยเมล็ดให้ทั่วตะกร้า ปิดหน้าด้วยแผ่นใยสังเคราะห์ แล้วรดน้ำให้ชุ่ม ใช้เวลาแค่ 9-12 วัน คลำดูพบว่าต้นอ่อนมีใบ 2 ใบ ก็เก็บรับประทานหรือขายได้ โดยบรรจุถุงละประมาณ 3 ซีด ขายในราคา 25 บาท เป็นที่นิยมของลูกค้ามาก วันไหนมีโอกาสไปนวดที่จังหวัดเชียงใหม่ก็จะนำไปขายด้วย หมดเกลี้ยงทุกครั้ง

เตรียมยกระดับเป็นหลักสูตรอาชีพ

“ครูแต่น” สุวัจนี ศรีแก้ว ครูฝึกศูนย์การเรียนรู้พัฒนาอาชีพคนตาบอด กล่าวถึงกิจกรรมโครงการต้นกล้าสดใจ เพิ่มทักษะใหม่ให้ผู้พิการทางสายตาว่า เป็นการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีข้อดีกว่าเกษตรอินทรีย์ทั่วไป คือไม่ต้องใช้พื้นที่มาก ผู้พิการไม่ต้องเดินไปทั่ว ซึ่งถ้าใช้พื้นที่กว้างผู้พิการทางสายตาอาจดูแลไม่ทั่วถึง ขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับการทำเกษตรอื่น ที่ต้องตาก ขุด ลงจอบ ก็ถือว่าอันตรายน้อยกว่า ที่ต้องระวังเป็นพิเศษเฉพาะตอนตัด ทั้งกล้าอ่อนทานตะวันยังให้ผลผลิตเร็ว ผู้พิการจะสัมผัสได้ถึงพัฒนาการเติบโตของต้นกล้า ถ้ากลับไปอยู่บ้านแล้วครอบครัวช่วยดูแล ก็อยากนำกลับไปเป็นอาชีพ ลงแปลงที่บ้านได้ หากทำตามลำพังก็คงลำบาก

ระยะยาวจะนำเข้าสู่หลักสูตรอาชีพ และต่อไปเมื่อผู้พิการทำได้เองก็จะดูแลเรื่องการตลาดให้ เนื่องจากทางศูนย์ฯ เพิ่งทดลองเกษตรอินทรีย์รุ่นแรก เดิมมีแต่การนวดแผ่นไทยเป็นหลัก เพราะเกณฑ์การรับผู้พิการทางสายตาของทางศูนย์ฯ คือเป็นคนที่ไม่ได้เรียนต่อและไม่มียาอาชีพ ปัจจุบันมีผู้พิการเข้าร่วมในโครงการนี้ 10 คน คัดจากเด็กที่จบ ม.3 วิเคราะห์แล้วไม่สามารถไปเรียนต่อสายวิชาการได้ เมื่อจบแล้วต้องกลับไปอยู่บ้าน จึงใช้เวลา 6 เดือน - 2 ปี ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้พิการแต่ละคน ช่วยฝึกอาชีพให้ก่อนกลับ จะได้ไม่เป็นภาระครอบครัว แถมยังลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ทำมาหากินเองได้ ช่วยผ่อนคลายความเครียดในชีวิตประจำวัน

“ถ้ามีพื้นที่เฉพาะให้ผู้พิการ
ทางสายตาทำการเกษตร
แล้วมีตลาดรองรับผลผลิต
เน้นคุณภาพสินค้าไม่ใช่ความ
สงสาร ก็จะสร้างรายได้ และ
ความภาคภูมิใจให้ผู้พิการ
ได้มากขึ้น”

จากความรู้สู่คู่มือการกำกษตรสำหรับ ผู้พิการทางสายตา

สุรพล ใจวงศ์ษา อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการฯ สะท้อนว่า นักศึกษาชุดนี้มีความกระตือรือร้นอยากช่วยผู้พิการทางสายตา เพราะได้รับแรงบันดาลใจจากรุ่นพี่ แต่ปัญหาคือ คิดไปเองว่าผู้พิการทางสายตามีขีดจำกัด ทำอย่างนั้น อย่างนี้ไม่ได้ เลยต้องให้เขาเข้ามาคลุกคลีในศูนย์การเรียนรู้พัฒนาอาชีพคนตาบอดทุกวัน จึงรู้ว่าบางเรื่องง่ายกับเรา แต่ผู้พิการทางสายตาทำได้ยาก ส่วนบางเรื่องยากกับเรา กลายเป็นเรื่องง่ายสำหรับเขา เป็นต้น

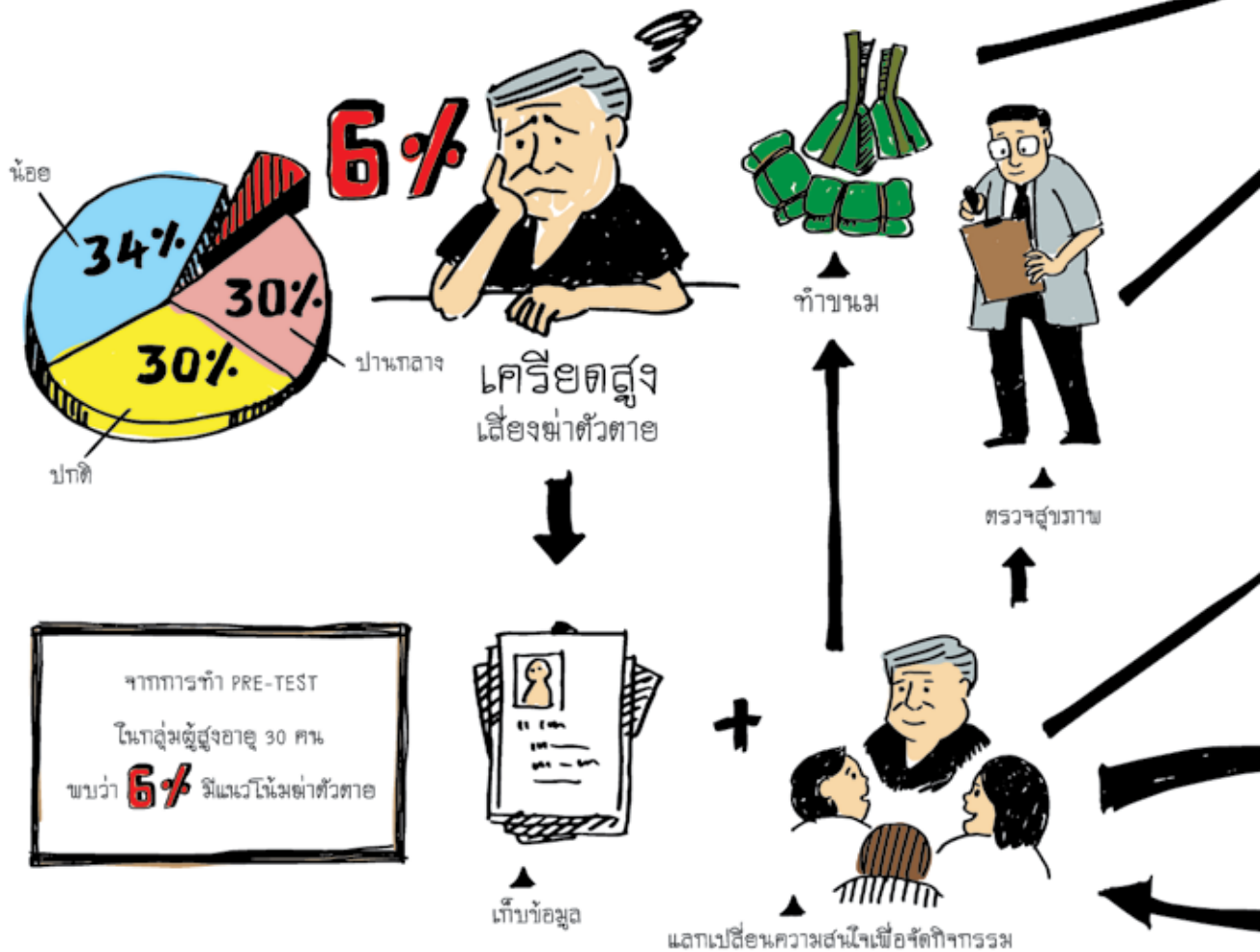
เคยเป็นที่ปรึกษาให้นักศึกษาหลายกลุ่ม
ลงพื้นที่กับชุมชนมาแล้วหลายครั้ง
ก็ยังพบว่าเกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่
ร่วมกับนักศึกษาด้วย นั่นคือ
การเกษตรที่เหมาะสมกับผู้พิการ

*“ถ้ามีพื้นที่เฉพาะให้ผู้พิการทางสายตาทำการเกษตร แล้วมีตลาดรองรับ
ผลผลิต เน้นคุณภาพสินค้าไม่ใช่ความสงสาร ก็จะสร้างรายได้ และความภาคภูมิใจ
ให้ผู้พิการได้มากขึ้น”*

ส่วนนักศึกษาที่เป็นทีมทำงานนั้น อาจารย์มองว่าปกติก็อายุเกือบทุกคน
ถามอย่างตอบอีกอย่างไม่ตรงประเด็น การเข้ามาทำโครงการนี้จึงช่วยพัฒนา
แต่ละคนให้รู้จักพึ่งพาตนเอง รู้จักติดต่อประสานงานกับคนอื่น เกิดจิตอาสา ตั้งใจ
ค้นคว้าวิจัยชนิดไหนเหมาะกับผู้พิการทางสายตา และลองผิดลองถูกเพื่อปรับ
ให้ผู้พิการสามารถทำงาน ตั้งแต่เตรียมพื้นที่เพาะปลูก ไปจนถึงเก็บเกี่ยว บรรจุแพ็คเกจ
และจำหน่ายได้ด้วยตนเอง จนทำเป็น “คู่มือการทำเกษตรสำหรับผู้พิการทางสายตา”
และ “คู่มือการเพาะต้นอ่อนทานตะวันสำหรับผู้พิการทางสายตา” ได้

โดยตัวบุคคลที่เห็นพัฒนาการชัดคือ กาญจน์ ที่มีความเป็นผู้นำสูงขึ้น จากที่เคย
ทำหน้านิ่งๆ ไม่รับแขก ตอนนี้คุยเล่น มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้ดี มีไหวพริบ
มีความเจ็บปวดในการทำงาน และสำหรับตัวเองเคยเป็นที่ปรึกษาให้นักศึกษาหลาย
กลุ่ม ลงพื้นที่กับชุมชนมาแล้วหลายครั้ง ก็ยังพบว่าเกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ร่วมไป
กับนักศึกษาด้วย นั่นคือการเกษตรที่เหมาะสมกับผู้พิการ ในการออกแบบพื้นที่
โรงเพาะชำที่ต้องมีพื้นที่ทางเดินกว้าง ให้วีลแชร์เข้าไปได้ด้วย

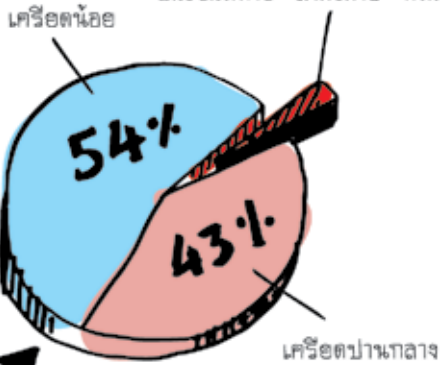

ผลการทดสอบเป็นไปในแนวทาง
ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

3% เครียดสูง

แนวโน้มการ “ฆ่าตัวตาย” หดไป

POST TEST:
ระดับความเครียดในกลุ่มผู้สูงอายุ

พี่บาตร

จัดตั้งกลุ่ม

คืน “ความสุข” ให้ชุมชน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

โครงการทำด้าน...สานใยรัก สร้างชุมชนเข้มแข็ง
ด้วยภูมิรู้ ภูมิรักคู่ภูมิธรรมสู่พ่อแม่แม่เฒ่า

- อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์หิรัญรักษ์ แก้วกับทอง
- หัวหน้าโครงการ นายอภิสิทธิ์ คงสมุทร
- คณะทำงาน นางสาวพาริฉะ สะยะมิง
- นางสาววรรณนิศา สาเมาะหลง
- นางสาวสุธิติมา ฉ่ำจิตต์
- นางสาวประกายดาว ทองอยู่
- นางสาวจุฑารัตน์ งามสน
- นางสาวณิชา พุ่มมาลี
- นายธีรเทพ เดชชนะ

ในฐานะนักศึกษาจิตวิทยาชุมชนที่มองเห็นความขัดแย้ง และเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด พวกเขามีคำถามที่เกิดขึ้นทันทีที่ ย่างเท้าเข้าไปเรียนวิชานี้

“จะใช้ความรู้ทางด้านจิตวิทยา来帮助เหลือชุมชนอย่างไร”

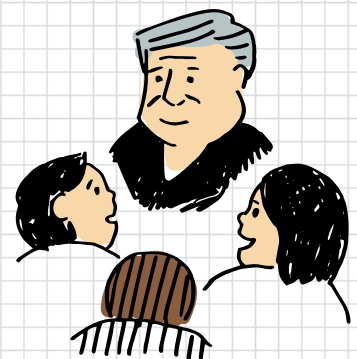
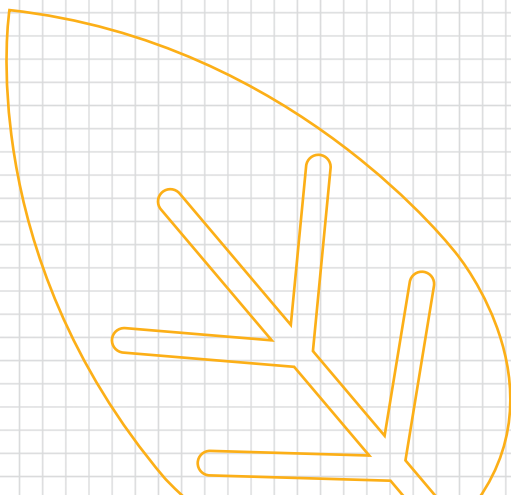
“พวกเราเรียนจิตวิทยา...มีทฤษฎีมากมายก่ายกอง เลยอยากรู้ว่า ความรู้ ที่เรียนกันมาจริง ๆ จะใช้ได้ผลหรือไม่...จึงรวบรวมเพื่อน ๆ ได้ 7-8 คนทำ โครงการงาน” ซึ่งการรวมกลุ่มกันในครั้งนี้ อธิเทพ เตชชนะ บอกว่าเป้าหมายคือ ต้องการลงไปทำงานเพื่อช่วยลดความเครียดของชาวบ้าน

“เพราะในทางทฤษฎีบอกว่า หากสุขภาพใจไม่สมบูรณ์ ก็ส่งผล กระทบต่อสุขภาพกาย เช่น เกิดความเครียดมาก ๆ จะทำให้เป็นโรคเกี่ยวกับ ความดัน รับประทานอาหารไม่ตรงเวลา ไม่สูงส่งกับใคร ไม่เข้าสังคม และใน รายที่รุนแรงจนถึงขั้นเป็นโรคซึมเศร้า ก็มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายได้”

และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ไม่ปกติแบบนี้ พวกเขาเชื่อว่า **“ชาวบ้านย่อมไม่มีความสุขแน่นอน”**

อย่างไรก็ตาม วิธีการทำงานเพื่อให้ได้ผลตามแผนงานที่คิดและอยากทำ โดยเฉพาะกับงานทางสังคม การเลือกพื้นที่นำร่องในการทำงานเป็นเรื่องสำคัญ

“เราต้องหาพื้นที่ตัวอย่างในการทำงานก่อน...เพราะเป็นไปได้ที่เรา จะทำงานแบบเหวี่ยงแห พุดง่าย ๆ คืออาจต้องทำชุมชนต้นแบบ เพราะหาก โครงการประสบความสำเร็จ ชาวบ้านมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ถึงตอนนั้นค่อยคิดเรื่อง การขยายผล”

ณิชชา พุ่มมาลี สมาชิกในทีมอธิบายเรื่องกรอบ เกณฑ์ สำหรับการเลือกพื้นที่ในการทำงานว่า พวกเราวางกรอบคร่าว ๆ ว่าจะเลือกพื้นที่ไหน เช่น ต้องภาษาเดียวกัน คุยกันรู้เรื่อง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นมุสลิม คุยกันคนละภาษากับเรา ดังนั้นการพูดคุยสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญ...อีกเรื่องคือผู้นำชุมชนต้องเข้มแข็งระดับหนึ่ง ระดับที่สามารถทำหน้าที่ประสานงาน และชาวบ้านมีความเชื่อมั่น และที่สำคัญต้องไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยมากนัก

หลังตีกรอบอย่างรอบด้าน ประเด็นที่ทำให้หลายคนเริ่มก้าวแรกแทบจะไม่ได้คือ **“เริ่มต้นจากตรงไหน”** คิดกันนานมาก...สุดท้ายได้มีโอกาสพูดคุยกับพี่ ๆ ทหารที่อาศัยอยู่ที่ท่าด่าน เล่าให้เขาฟังว่าเรากำลังจะทำอะไร พี่ ๆ ก็แนะนำให้ลองไปที่ชุมชน **“บางปลาหมอ”**

พาริตะ สะยะมิง เล่าว่า ที่ชุมชนบางปลาหมอแม้จะไม่ได้นำเครื่องมือเครื่องมือทางจิตวิทยาไปวัด แต่การจับสังเกตรอบริบทชุมชน สภาพความเป็นอยู่ ก็พบว่าชาวบ้านมีความเครียดในระดับที่ค่อนข้างสูง และข้อมูลเบื้องต้นที่พบคือเด็ก ๆ ในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ถึงแม้ที่ชุมชนบางปลาหมอจะเข้าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ...แต่อาจติดขัดเรื่องภาษาและการสื่อสาร เพราะชาวบ้านทั้งหมดเป็นมุสลิม เลยต้องไปหาพื้นที่ใหม่

“กลับออกมาจากชุมชนบางปลาหมอ เราแวะคุยกับทหารเหมือนเดิม พี่ทหารแนะนำให้ลองเข้ามาดูที่บ้านท่าด่าน เพราะเป็นชุมชนไทยพุทธ มีผู้นำท้องถิ่น คือผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ก็เลยเข้าไปดู ซักรถเข้ามาตามที่ทหารบอก...จำได้ว่า...ที่แรกที่เจอคือโรงมะพร้าว เห็นป้ายด้านหลังเขียนว่า หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง”

ที่นั่นเธอได้พบเจอชาวบ้านหลายคน เจอบ้านป่าฝ่อง ซึ่งเพิ่งสูญเสียลูกชายจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้ไม่นาน แกก็เล่าว่าเกิดอะไรขึ้นกับลูกชาย หลังจากนั้นก็ไปบ้านถัดไปก็เจอเหมือนกันคือ ลูกเขยกับลูกชายเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ถึงกระนั้นก็ตามแม้ว่าท่าด่านจะเป็นหมู่บ้านที่เข้าเกณฑ์มากที่สุด แต่การเลือกพื้นที่เป้าหมายก็ยังคงดำเนินต่อไป

ลองไปดูอีก 2 ที่คือ รุสะมีแล และบ้านต๋อง....จากนั้นเราก็กลับมาคุยกัน เพื่อเลือกพื้นที่เป้าหมายในการทำงาน...ซึ่งทุกคนก็มีความเห็นตรงการคือ **“บ้านท่าด่าน”**

เพราะจากความไม่สงบในพื้นที่

บ้านท่าด่าน เป็นชุมชนไทยพุทธที่ถูกแวดล้อมไปด้วยชุมชนมุสลิมซึ่งมีลักษณะเหมือนไข่แดง หากดูจากองค์ประกอบของสภาพพื้นที่พออนุมานได้ว่า...ชาวบ้านเองก็หวาดระแวงซึ่งกันและกัน ซึ่งก็ตรงกับที่ **สุกัญญา บุญสนิท** ผู้ใหญ่บ้านท่าด่าน หมู่ 2 บอกว่า ช่วงที่ผ่านมาเหตุการณ์ความไม่สงบที่หนองจิกเกิดขึ้นบ่อย เมื่อเหตุการณ์เงียบลง เสียงวิพากษ์วิจารณ์ก็มักจะพุ่งเป้าไปที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

“เมื่อคนมุสลิมถูกกระทำ ก็มักคิดว่า คนพุทธน่าจะเป็นคนลงมือ ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนพุทธถูกกระทำ ชาวบ้านก็จะมองว่าคนมุสลิมเป็นคนลงมือ สถานการณ์เป็นแบบนี้ มาโดยตลอด ฝ่ายราชการก็ไม่เข้ามาให้ความกระจ่างเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น สิ่งที่ทำได้คือการดูแลตัวเองให้ปลอดภัยที่สุด”

เบื้องต้นชาวบ้านดูแลกันด้วยการเฝ้าระวังสิ่งแปลกปลอมและคนแปลกหน้า ผู้ใหญ่บ้านเองก็พยายามจัดกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านไม่ต้องสนใจเรื่องร้ายๆ มากนัก แต่ก็ไม่ได้ผลตามที่คาดหวังเพราะ “เหตุร้าย” มักเกิดขึ้นที่หนองจิก โดยเฉพาะบริเวณ ปากทางเข้าหมู่บ้าน และสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านอยู่ด้วยความหวาดระแวง ความกลัว และนำไปสู่ความเครียดในท้ายที่สุด

นักศึกษาพากันกลับไปทำด้านอีกครั้งหลังได้ข้อสรุปว่าจะเข้าไปทำงานในหมู่บ้านนี้ แต่รอบนี้ไปแบบ “จัดเต็ม” ทั้งเครื่องมือเครื่องมือที่เป็นแบบสำรวจ ชุดคำถาม ที่ร่วมกันออกแบบ และสิ่งที่พกไปตั้งแต่เริ่มต้นลงมือคิดทำกิจกรรมนี้คือ “ความตั้งใจ และความปรารถนาดี” พร้อมกับเริ่มต้น “เก็บข้อมูล” อย่างจริงจัง

ข้อมูล Pre-test ซึ่งเก็บจากผู้สูงอายุในชุมชน 30 ราย พบว่า 2 รายมีความเครียดสูง และมีแนวโน้มฆ่าตัวตาย สำหรับที่เหลืออีก 28 คน ก็มีความเครียดในระดับที่ลดหลั่นกันไป หลายคนมีเรื่องความดัน เบาหวาน ที่แย่ไปกว่านั้นคือทั้งหมด ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง

ด้านความสัมพันธ์ของชุมชน ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า คนสองวัยจะไม่ค่อยสูงถึงกัน ต่างคนก็ต่างอยู่ เด็กกลับจากโรงเรียนก็จะออกไปวิ่งเล่นกับเพื่อนๆ ส่วนคนรุ่นหนุ่มสาวไม่ต้องพูดถึง...เพราะไม่มีใครอยู่เลย ย้ายไปอยู่ที่อื่นทั้งหมด

“หลายครอบครัวอพยพออกไปอยู่ที่อื่น บางบ้านก็เหลือแต่คนแก่...ที่ไม่ไปไหน... เพราะไม่อยากไปไหน มียายคนหนึ่งบอกว่า “บ้านยายอยู่ที่นี้...จะให้ยายไปอยู่ที่ไหน” พุดไปร้องไห้ไป แกบอกว่ที่นี่เป็นบ้านของแก ต้องอยู่เฝ้าไว้ ซึ่งคาดหวังว่าสักวันหนึ่ง หากสถานการณ์เป็นปกติ ลูกหลานจะกลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา...แต่ก็มีบางบ้าน ที่ลูกหลานก็รับไปอยู่ด้วย แต่สุดท้ายก็ต้องกลับมา เพราะส่วนใหญ่ติดที่” นิชาอธิบาย ปรากฏการณ์ของชุมชนที่เธอและเพื่อน ๆ ค้นพบ

ระหว่างที่กลุ่มนักศึกษากำลังง่วนอยู่กับการเก็บข้อมูลชุมชน เป็นช่วงจังหวะที่ **ธนาคารไทยพาณิชย์** เริ่มเปิดรับสมัครนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมทำโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ซึ่งจัดขึ้นเป็นปีที่ 9 จึงเขียนโครงการเข้าร่วมในชื่อ **โครงการทำदान...สานใยรัก สร้างชุมชนเข้มแข็ง ด้วยภูมิรู้ ภูมิรักคู่ภูมิธรรมสู่พ่อแก่แม่เฒ่า**

“อาจารย์มาบอก...เรามองว่า ไหน ๆ เราก็ทำโครงการนี้อยู่แล้ว การเขียนโครงการส่งเข้าไปร่วม อย่างน้อยถ้าผ่านเข้ารอบ เราจะมีโอกาสเข้าไปร่วมเรียนรู้กระบวนการ และวิธีการทำงานที่ทางธนาคารจะมีจัดอบรมอยู่เสมอ ๆ นี่อาจเป็นโอกาสในการพัฒนาตนเองอีกทาง” **ธีรเทพ เดชชนะ** อธิบายเหตุผลที่เข้าร่วมในโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

เจตนาและเป้าหมายของโครงการที่ต้องการใช้ความรู้ด้านจิตวิทยาเข้าไปช่วยลด และบรรเทาความเครียดของชุมชนทำให้พวกเขาผ่านเข้ามาในรอบ 20 ทีม จาก 465 ทีม ของนักศึกษาจากทั่วประเทศ และมีโอกาสได้ไปเข้าค่ายการเรียนรู้ เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ที่จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อชุมชน

ความรู้จากค่าย พวกเขานำไปต่อยอดกิจกรรม โดยเฉพาะกระบวนการทำงานของโครงการที่ยังไม่ค่อยชัดเจนมากนัก แต่ในส่วนของเป้าหมายยังเหมือนเดิม

“เราอยากเห็นผู้สูงอายุไม่เครียด เมื่อไม่เครียดสุขภาพกายก็จะดีตามมาเอง” นิชายืนยันเป้าหมาย

ห้องเรียนชุมชน : ปฏิบัติการค้นความสุขให้ชุมชน

หลังใช้แบบวัดสุขภาพจิตของกรมสุขภาพจิต ซึ่งมีวิธีการวัดที่เป็นสากล เช่น จากแบบสอบถาม จากการสังเกตพฤติกรรม รวมทั้งจากสภาพแวดล้อมที่อาศัย...กล่าวคือ ถ้าคำตอบบอกว่ามีความสุขดี แต่สายตายังเหม่อลอย เมื่อบวกกับสภาพแวดล้อมที่อาศัยแล้วไม่น่าจะมีความสุขก็อาจจะต้องปรับคำตอบใหม่

ข้อมูลเหล่านี้พวกเขานำไปจัดหมวดหมู่ สำหรับการออกแบบกิจกรรม **“ทำลายความเครียด”**

“เราเอาข้อมูลจากแบบสอบถาม มาผนวกกับคำบอกเล่าของผู้ใหญ่บ้าน คือเด็ก ๆ กับผู้สูงอายุไม่ค่อยได้มีเวลาทำกิจกรรมด้วยกัน มาออกแบบการทำกิจกรรม เพราะฉะนั้นเลยคิดว่า กิจกรรมที่ทำน่าจะเป็นกิจกรรมที่เด็กและผู้ใหญ่ต้องทำด้วยกัน” **ฐิติมา ฉ่ำจิตต์** อธิบายเพิ่มว่า เริ่มด้วยกิจกรรมทำขนม โดยให้ผู้สูงอายุเป็นคนสอนเด็ก ๆ แต่ปัญหา

หน้าคุณ... ใจดี 9

คือว่า กิจกรรมนี้ นักศึกษาเป็นคนคิดให้ และไม่มีกรร่วมคิดจากชุมชน ซึ่งผลของการ “คิดให้” คือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนค่อนข้างน้อย จึงปรับกระบวนการทำงานใหม่ คราวนี้ลงไปจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านเป็นคนออกความเห็นและความ ต้องการ

ส่วนใหญ่เสนอกิจกรรมทำบุญตักบาตร...

“เหตุผลก็เพราะ ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ยังไม่เคยมีการทำบุญตักบาตรที่เป็นกิจจะลักษณะเลย...เพราะส่วนใหญ่กลัวว่าจะเกิดปัญหาเลยไม่กล้าทำ...”

นักศึกษาจึงอาสาจัดสถานที่ ช่วยกันใช้แรงงานเป็นหลัก โดยชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ ด้านพิธีการ

อภิสิทธิ์ คงสมุทร หัวหน้าโครงการบอกว่า บรรยายภาศงานบุญในวันนั้นเป็นไป ด้วยความอบอุ่น เด็ก ๆ เดินออกไปรับปู ตา ย่า ยายออกมาจากบ้าน และในส่วนของ พิธีกรรมทางศาสนา ผู้สูงอายุก็สอนเด็ก ๆ ไปในตัว ซึ่งอย่างน้อยต่อจากนี้ก็จะมีคน รับช่วงต่อในการทำพิธีกรรม

นิขาบ ออกอีกว่า ภาพที่เห็นคือ เด็กพยายามที่จะเรียนรู้ วิธีการถวายของพระว่าทำกันยังไง เห็นชัดว่าเด็ก ๆ พยายาม ช่วยเหลือทุก ๆ อย่าง อะไรที่พอจะช่วยได้ก็เข้าไปช่วยโดยที่ไม่ต้องมีการสั่งการ...ซึ่งตรงนี้เราไม่รู้ว่ามันเกิดขึ้นเพราะอะไร อาจจะเป็นเพราะว่าเขาเปิดใจที่จะยอมรับ เปิดใจที่จะเรียนรู้ วัฒนธรรม เปิดใจที่จะเรียนรู้กับผู้สูงอายุที่อยู่ในหมู่บ้าน และ นี่ก็เป็นเป้าหมาย และความต้องการของคนในชุมชน คือการ ที่เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรม การที่ผู้สูงอายุกับเด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน คุยกัน และก็เหมือนว่า ผู้สูงอายุจะภูมิใจเต็มใจที่จะถ่ายทอด

นอกจากทำขนม ทำบุญ ยังมีอีกหลายกิจกรรมที่น้อง ๆ นักศึกษานำเข้ามาเป็น กิจกรรมสานสัมพันธ์ เช่น กิจกรรมเสียดตามสาย ที่ให้เด็ก ๆ ในชุมชนไปเล่าเรื่อง การดูแลสุขภาพ โดยก่อนหน้านั้น ได้ประสานงานให้สาธารณสุขมาจัดอบรมเด็ก ๆ ในเรื่อง การดูแลสุขภาพอย่างง่าย ๆ

ผู้ใหญ่สุกัญญาบอกว่า หลังจากทีน้อง ๆ เข้ามาทำกิจกรรม เด็กกับคนแก่ก็หัน หน้าเข้าหากัน พูดคุยกัน ไม่อยู่กันคนละมุมเหมือนเมื่อก่อน

“ดีกว่าเมื่อก่อนเยอะ...” ผู้ใหญ่สรุป

หลังจากที่น้องๆ
เข้ามาทำกิจกรรม
เด็กกับคนแก่ก็หันหน้า
เข้าหากัน พูดคุยกัน
ไม่อยู่กันคนละมุม
เหมือนเมื่อก่อน

ได้มากกว่า “ความสุข”

“ความสุข” อาจเป็นผลลัพธ์แรก ๆ ของการทำโครงการนี้ ความสัมพันธ์อันดี อาจจะเป็นผลลัพธ์ตัวที่สองของการทำโครงการ

และสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ คือเป้าหมายสูงสุด ซึ่งก็จะวกกลับไป “ความสุข” เช่นเดิม

ถึงวันนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนยังคงดำเนินต่อไป เด็ก ๆ ยังคงจัดรายการเสียงตามสาย โดยเอาเรื่องราวนอกหมู่บ้านมาอ่านออกอากาศ ทั้งหมดจะผ่านการทำงานร่วมกันระหว่าง “กลุ่มผู้สูงอายุ” และ “กลุ่มเยาวชน” บ้านท่าด่าน ที่ทีมนักศึกษาไปช่วยกันจัดตั้งกลุ่มทั้ง 2 ขึ้นมา เพื่อหวังให้เกิดการร่วมกันของคนสองวัย

พาริตะเล่าว่าหลังจากนี้เธอและเพื่อน ๆ อาจไม่ได้กลับเข้ามาที่บ้านท่าด่านเนื่องจาก **“ชีวิตต้องดำเนินต่อไป”** พวกเขาต้องกลับไปเรียนหนังสือต่อ

“เชื่อว่าน้อง ๆ เยาวชนในหมู่บ้านจะสานต่อกิจกรรมที่เราเริ่มต้นให้ได้... หนูรู้สึกว่าคุณที่น้องสถานต้องงานจากเรามันไม่ใช่เพราะหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่มันคือหน้าที่ของคุณของหลานที่ต้องทำ... ที่ต้องดูแลปู่ย่าตายายของเขาเอง”

พาริตะบอกว่า สิ่งที่เขาได้เรียนรู้เพิ่ม และมันจะอยู่ในตัวของเธอตลอดไปคือ **“การเปิดใจยอมรับความแตกต่าง”**

“ตอนลงพื้นที่ครั้งแรก... ชาวบ้านไม่ต้อนรับเรา ก็คิดว่าเอาอย่างไรดี ไม่ช่วยเพื่อนก็ได้ สุดท้ายต้องก้าวข้ามมาภาวะตรงนั้นออกไปให้ได้และระลึกอยู่เสมอว่าเราทำอะไรดีใจที่ชาวบ้านยอมรับ เห็นเราเป็นลูกเป็นหลานของเขาคนหนึ่ง... **บทเรียนนี้บอกว่าเราต้องพิสูจน์ให้เห็นให้ได้ว่าเรามาด้วยเจตนาบริสุทธิ์** และสิ่งที่เขามองเรานั้นเป็นเพราะประสบการณ์เดิมที่เคยได้รับมา”

สำหรับณิชาบอกว่า เธอเปลี่ยนจากคนที่ไม่เคยเปิดใจรับอะไรเลยแม้แต่หนึ่งมาเป็นคนที่ **นิ่ง เจียบ และฟังคนอื่นมากขึ้น**

“ยอมรับว่าเป็นคนที่ไม่เปิดรับอะไร และทำไมเราต้องไปปรับฟังปัญหาคนอื่น เพราะเรื่องของเราก็เยอะอยู่แล้ว แต่พอมาทำงานครั้งนี้ เห็นปัญหาที่คนในชุมชนช่วยกันสะท้อน เห็นชัดเลยว่า เรื่องเราต่างหากที่ไร้สาระ... ไร้สาระมาก ๆ ก็เลยเกิดเป็นแรงบันดาลใจว่า จะลดปัญหาของตัวเอง เพื่อจะเปิดรับคนอื่นมากขึ้น”

ส่วนณิธาบอกว่า โครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ประยุกต์ใช้ความรู้จากห้องเรียนสี่เหลี่ยมออกมาใช้ในชุมชนจริง ๆ เช่น การวัด การประเมิน อีกประการที่ได้มากคือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

“ผมว่ากระบวนการกลุ่มเป็นอะไรที่สำคัญมาก งานนี้ผมว่ามันสำเร็จคนเดียวไม่ได้มันต้องพึ่งกันเป็นกลุ่ม แต่ละคนจะมีหน้าที่ความสามารถเด่นในแต่ละทาง แต่ว่าจะทำยังไงที่จะเอาความสามารถของแต่ละคนมารวมกันเป็นผลงานหนึ่งชิ้น มันก็เหมือนเมนูหนึ่งอย่าง มีผัก มีปลา เครื่องปรุงสารพัดเราจะเอามารังสรรค์ยังไงให้มันเป็นเมนูที่ดีเลิศ สำหรับสังคมนี้”

ด้าน**อภิสิทธิ์**พบว่า สิ่งที่เขาได้เปลี่ยนแปลงไปคือ **“ได้ลดอัตตาตัวเอง”**

“ถ้าตอบในเชิงจิตวิทยา ผมว่าอัตตาหรือตัวตนของเรามันลดลง จากที่อัตตาเราสูงหรือมีความเป็นตัวตนสูง **เมื่อได้มาทำงานกับกลุ่มได้เห็นบริบทของหมู่บ้าน ทำให้**

เมื่อได้มาทำงานกับกลุ่มได้เห็นบริบทของหมู่บ้าน ทำให้เราเกิดการเรียนรู้ ถ้าเราทำตัวเหมือนน้ำเต็มแก้วคงไม่มีอะไรใส่เข้าไปได้ ดังนั้นเราต้องลดน้ำในแก้วนั้นลง เพื่อจะได้ใส่สิ่งใหม่ๆ เข้าไป

เราเกิดการเรียนรู้ ถ้าเราทำตัวเหมือนน้ำเต็มแก้ว คงไม่มีอะไรใส่เข้าไปได้ ดังนั้นเราต้องลดน้ำในแก้วนั้นลง เพื่อจะได้ใส่สิ่งใหม่ๆ เข้าไป...สำหรับผมก็ต้องขอขอบคุณหมู่บ้านนี้ ขอคุณจริงๆ ที่ทำให้ผมและเพื่อนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาทางความคิดว่าเราไม่ได้เป็นนักศึกษาเฉพาะแค่เรียน สอบ จบ และไปทำงาน”

เราต่างหากที่กลัวเด็กทำไม่ได้

สำหรับมุมมองของอาจารย์หริรักษ์ แก้วทับทอง อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่เห็นการทำงานของนักศึกษาจากกลุ่มนี้มาโดยตลอด มองว่า ลูกศิษย์กลุ่มนี้เติบโตขึ้นมากจากเด็กที่ต้องคอยเคี่ยวเข็ญ ชี้แนะ กระทั่งให้ความช่วยเหลือประหนึ่ง “ถ้าเป็นข้าวก็กต้องเอาป้อนใส่ปาก” สุดท้ายต้องตัดใจให้เด็กลงมือทำงานกันเอง

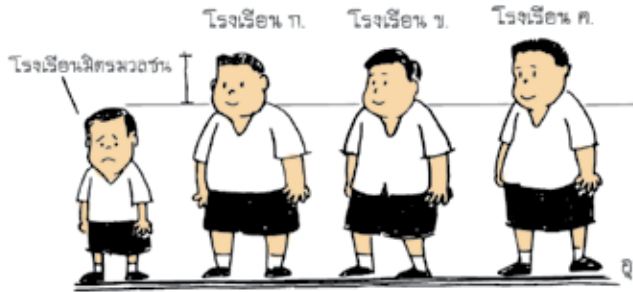
“ผมว่าเราต่างหากที่กลัวว่าเด็กทำไม่ได้...มีอยู่ครั้งหนึ่งที่พวกเขานัดมาทำงานกันที่หมู่บ้าน ผมก็รับปากว่าจะมา...แต่สุดท้ายผมเบี้ยว ปล่อยให้ทำงานกันเอง..สุดท้ายพวกเขาก็พิสูจน์ว่าทำได้...และทำได้ดีด้วย”

อีกประเด็นที่เห็นชัดเจนและสะท้อนเรื่องคุณธรรมก็คือการจัดสรรงบประมาณ อาจารย์เล่าว่า นักศึกษาเบิกเงินน้อยมาก เอาไปเท่าที่จำเป็นต้องใช้เท่านั้น

“ที่แน่ ๆ คือ ได้ลูกศิษย์กลุ่มเดิมที่เป็นคนใหม่ แม้บางเวลาจะทำตัวเหมือนเด็กแต่วิถีคิดเขาเติบโตขึ้น ตรงนี้สังเกตได้จากเวลาประชุมกันเรื่องงาน”

เปรียบเทียบความสูงโดยเฉลี่ยเด็กอายุ 6 ปี

▲ ร่างกายขาดโปรตีน
รับโปรตีนน้อยกว่า 50 กรัม/วัน

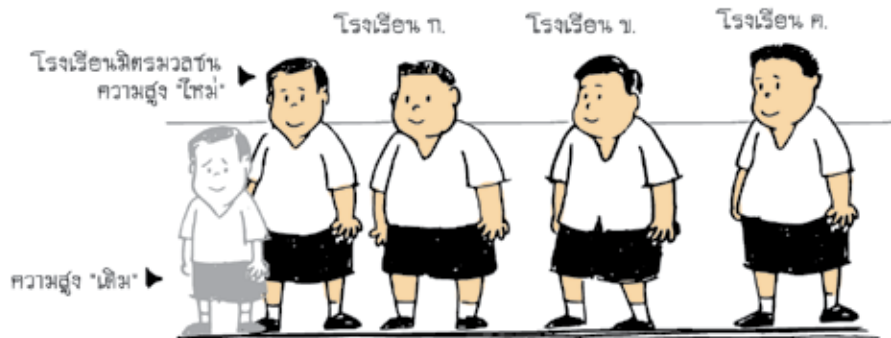
น้ำเข้าแก๊งไปปลาไม่โต

ปลาดุก : เจริญเติบโตได้ดีที่อุณหภูมิ 28 - 30°C

บ่อเดิม อุณหภูมิ 28°C

“เด็กๆ” ได้รับโปรตีนในปริมาณที่มากกว่า จึงพัฒนาการ “สูงขึ้นมา”

โรงเรียนมิตรพรวลักษ์

“ปลาดุก” เจริญเติบโตได้ดี

เด็กๆ ได้รับประทาน “ปลาดุก”
แหล่ง “โปรตีน” สำคัญ

น้ำร้อน ปลากบเป็น... น้ำเย็น ปลากบไม่โต

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

โครงการน้ำร้อนปลากบเป็น น้ำเย็นปลากบไม่โต

- อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.ณัฐวุฒิ ดุษฎี
ว่าที่ ร.ต.ปิยะพงษ์ ยงเพชร
ดร.ยิ่งรักษ์ อรรถเวชกุล
- หัวหน้าโครงการ นายนิเวศน์ ตีจิ่งมั่ง
- คณะทำงาน นางสาวธัญวรัตน์ สมร่าง
นางสาวปาณิสดา อ่อนดอกไม้
นายเข้มรราช อินทร์ชน
นายพงศ์พิพัฒน์ หิรัญโกเมนทร์
นายกฤษณ์ เครือแสงทิพย์
นายกฤษฏา ต๊ะทา
นายกรกฎ มหาวิน
นายยงยุทธ ได้เงาสน
นายปิยะราช จุฑานันท์

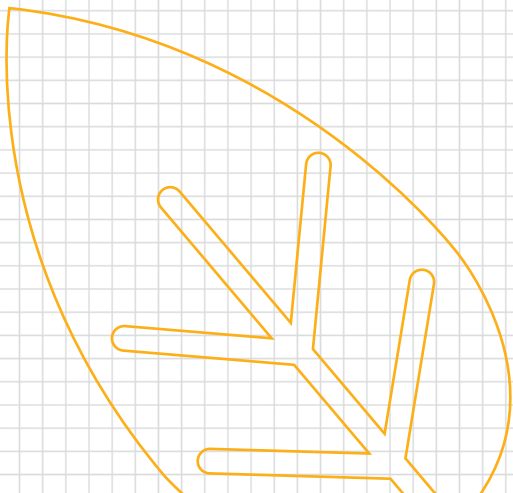
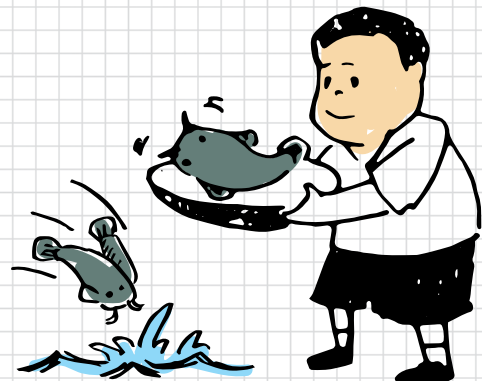

ความสนุกและปรี้มเปรมจากหลายๆ โครงการที่เคยทำกับชุมชนมาก่อนหน้านี้ เช่น สร้างสรรค์ขยะให้ชุมชน ปลูกใจรักโลก ฯลฯ ทำให้นักศึกษาจากวิทยาลัยพลังงานทดแทน มหาวิทยาลัยแม่โจ้กลุ่มหนึ่ง ที่เรียกตัวเองว่าทีมลูกแม่เดียว เกิดความฮึกเหิม อยากเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และประยุกต์ความรู้ที่เรียนมาสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะความรู้ชุดพลังงานน้ำ ลม แสงอาทิตย์ที่มีอยู่มาแปรรูปให้เป็นประโยชน์ เพราะต่างเชื่อมั่นว่าเป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดความรู้จริง ถ้าไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เมื่อไปถึงหน้างานจะทำไม่สำเร็จ 100 เปอร์เซ็นต์

ด้าน...ลงใจ

“น้ำ” ธีญวรัตน์ สมร่าง เล่าถึงแนวคิดในการทำโครงการน้ำร้อนปลากบเป็น น้ำเย็นปลากบไมโต ว่า เกิดจากการที่เธอและเพื่อนๆ เห็นโมเดลโรงเรียนเลี้ยงปลาพลังงานแสงอาทิตย์ในโดมที่มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นงานวิจัยของ ผศ.ดร.ณัฐฉิ ดุษฎี จึงเข้าไปขอคำปรึกษา อาจารย์แนะนำให้หาพื้นที่โรงเรียนเป็นฐานการทำงาน โชคดีที่ “อาจารย์นาย” ว่าที่ ร.ต.ปิยะพงษ์ ยงเพชร นักวิจัยศูนย์วิจัยพลังงาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กับ ผศ.ดร.ณัฐฉิ เคยทำงานวิจัยในพื้นที่โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่มาก่อน จึงแนะนำให้เธอลงมาดูเพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่

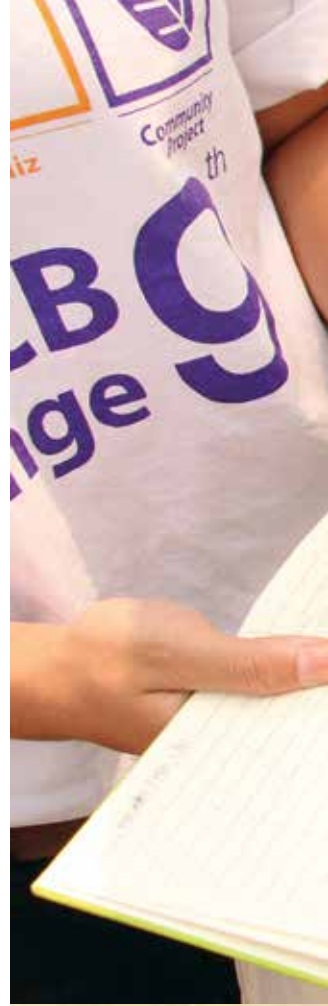
เธอชวนเพื่อน ๆ ในทีมนั่งรถสองแถวมาที่โรงเรียนเป็นระยะทาง 92 กิโลเมตร โดยตั้งความหวังว่าจะมาพูดคุยกับผู้อำนวยการ แต่มาถึงแล้วไม่เจอตัว เลยได้คุยกับครูในโรงเรียนแทน ระหว่างนั้นเห็นนักเรียนที่เดินผ่านไปมา เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะร่างกายค่อนข้างตัวเล็ก จึงสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโภชนาการโรงเรียน ทราบว่าอาหารโปรตีนมีไม่เพียงพอ เมื่อขอดูเมนูอาหารก็พบว่าไม่มีอาหารที่ทำจากปลาเลย จึงเกิดความคิดอยากเลี้ยงปลาตกเพื่อเสริมโปรตีนให้นักเรียน เนื่องจากตามข้อมูลโภชนาการพบว่า ปลาตกมีโปรตีนสูงสุดในประเภทปลาด้วยกัน และเมื่อผนวกกับแนวคิดแรกคือการประยุกต์ภาคทฤษฎีเกี่ยวกับชุดพลังงานสู่การปฏิบัติ ก็เกิดแนวทางทำบ่อเลี้ยงปลาพลังงานแสงอาทิตย์ เพราะโรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่สูง มีอากาศค่อนข้างเย็นกว่าพื้นราบ

“มาครั้งที่ 2 ก็ยังไม่พบผู้อำนวยการ แต่ได้ข้อมูลเพิ่มเติมขึ้นว่าโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนขยายโอกาส มีพื้นที่ 13 ไร่อยู่ในเขตโครงการหลวงห้วยลึก เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 2 ถึงชั้น ม.3 มีนักเรียนร่วม 400 คน มีทั้งเด็กพื้นราบและเด็กชาติพันธุ์ เช่น ม้ง กระเหรี่ยง มีครู 22 คน กระทั่งครั้งที่ 3 จึงมีโอกาสพบผู้อำนวยการ ซึ่งได้รับฟังข้อมูลเบื้องต้นถึงสิ่งที่พวกเราอยากทำจากครุข่ายในโรงเรียนมาแล้ว พวกเราถูกหลงใจด้วยขนาดทรวง ๆ ว่าจะทำจริงจังกัไหน เป็นแค่การขายฝัฒหรือปลา เพราะต้องฝัฒานให้เข้ารอบ 20 ทีมถึงจะไต้บประมาณดำเนินการ ถ้าทำแล้วโรงเรียนจะไต้อะไร นักศึกษาเองจะไต้อะไร พวกเราต้องจัดเองงานเก่ามาให้ดู ผู้อำนวยการจึงยอมตกลง และชี้ให้ดูพื้นที่บริเวณหน้าโรงเรียน ทั้งที่เดิมพวกเราเคยสำรวจจั่ว ๆ แล้วจะว่าถ้าโครงการผ่านจะไต้พื้นที่ด้านหลังโรงเรียนในการทำงาน” น้าอธิบาย พร้อมกับเล่าต่อไปว่า

เมื่อกลับจากโรงเรียน ทีมงานรีบเขียนข้อเสนอโครงการส่งเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ทันที และโครงการก็ผ่านเข้ารอบที่ 2 เป็น 1 ใน 40 ทีม ได้เข้าค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ทำให้เกิดวิธีคิดและมุมมองที่ต่างจากเดิม จึงกลับมาทบทวนแผนการดำเนินงานใหม่ พร้อมปรับเปลี่ยนจากการทำบ่อเลี้ยงปลาขนาดใหญ่เพียงบ่อเดียว เป็นแยกทำบ่อขนาดเล็กจำนวน 5 บ่อ เพื่อที่ปลาจะไต้โตไม่พร้อมกัน ที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียนมีโปรตีนจากปลาไต้รับประทานตลอดทั้งปี

อบรมให้ความรู้ชาวบ้านเพื่อสร้างรายได้เสริม

หลังจากผ่านเข้ารอบ 20 ทีม “ฉิม” นิเวศน์ ดีจึงมั่ง บอกว่า ทีมงานเร่งประสานงานกับผู้อำนวยการโครงการหลวงห้วยลึกในฐานะเจ้าของพื้นที่ตัวจริง แต่เนื่องจากโครงสร้างบ่อปลาพลังงานแสงอาทิตย์ต้องไต้พื้นที่กว้างในการประกอบ จึงตัดสินใจประกอบในมหาวิทยาลัยก่อน จากนั้นจึงขอยืมรถยกจากมหาวิทยาลัยนำไปติดตั้งในโรงเรียนจำนวน 5 บ่อ ตามที่วางแผนไว้

ตอนทำบ่อ มีเพื่อน ๆ จากมหาวิทยาลัยมาช่วย มีผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านมาดูด้วย ทำให้ทีมงานได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยน ถึงปัญหาในพื้นที่ที่เคยเลี้ยงปลาแล้วไม่โต พบว่าชาวบ้านสนใจ วิธีการเลี้ยงปลาพลังงานแสงอาทิตย์มาก ภายหลังจึงจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งชาวบ้าน ผู้ปกครอง รวมทั้งนักเรียน ชั้น ป.4 เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาดุกและกบนาด้วยบ่อพลังงานแสงอาทิตย์ แถมพ่วงด้วยการเลี้ยงไส้เดือนดินเป็นอาหารเสริมเพื่อช่วยลดค่าอาหารปลา

“กระบวนการอบรม ทำให้นักเรียนรู้วิธีเลือกปลา เลี้ยงปลาและ กบให้โตเร็ว และนำไปขยายผลที่บ้านได้ ส่วนชาวบ้านก็มีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง ทั้งยังใช้เป็นอาหารในครัวเรือน ลดรายจ่ายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อีกด้วย” ชิมกล่าว

อย่างไรก็ตาม หลังจากทำบ่อเสร็จแล้ว พวกเขาเกือบให้เป็นบ่อเลี้ยงปลาแสงอาทิตย์ ทั้งหมด แต่ทีมที่เลี้ยงโครงการให้ข้อคิดว่า น่าจะต้องมีบ่อเปรียบเทียบหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นว่าน้ำเย็นทำให้ปลาไม่โตจริง ๆ พวกเขาเลยแยกเป็นบ่อเลี้ยงปลาแบบธรรมชาติ 1 บ่อ ซึ่งผลชี้ให้เห็นชัดเจนว่าแม้จะปล่อยลูกปลาดุกพร้อมกัน แต่ยิ่งทอดระยะเวลา ออกไปนานเท่าใด การเจริญเติบโตของปลาในบ่อธรรมชาติจะมีอัตราการรอดชีวิต น้อยกว่าปลาที่เลี้ยงในบ่อแสงอาทิตย์

ตอนทำบ่อ...มีผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านมาดูด้วย ทำให้ทีมงานได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยน ...พบว่าชาวบ้านสนใจวิธีการเลี้ยงปลาพลังงานแสงอาทิตย์มาก ภายหลังจึงมีการอบรมให้ความรู้ทั้งชาวบ้าน ผู้ปกครอง รวมทั้งนักเรียนชั้น ป.4 เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาดุก และกบนาด้วยบ่อพลังงานแสงอาทิตย์

จากบ่อปลาสู่อร่อยครัว สร้างอาหารโปรตีนให้นักเรียน

“มีนทร์” ปาณิสดา อ่อนดอกไม้ หนึ่งในทีมงานเล่าเสริมว่า บ่อที่พวกเขาทำเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 3.5 x 3.5 เมตร ลึก 1 เมตร ซึ่งขนาดของบ่อมาจากการคำนวณจำนวนนักเรียนทั้งหมด 395 คน เพราะข้อมูลจากกรมประมงระบุว่า 1 ตารางเมตร สามารถเลี้ยงปลาได้ 70-100 ตัว แต่บ่อจึงลงลูกปลาได้ประมาณ 500 ตัว และอาจลดลงเหลือ 450 ตัวจากอัตราการตายในแต่ละบ่อ ใช้ระยะเวลาเลี้ยง 3 เดือน ก็จะได้เต็มวัย นำไปประกอบอาหารได้

“แต่ละบ่อจะปล่อยลูกปลาดุกห่างกัน 1 เดือน เพื่อให้ปลาโตไล่กันไป พอครบกำหนดจับแล้ว เว้นระยะพักบ่อ 2 เดือน ระหว่างนั้นก็เอาน้ำออกจากบ่อเพื่อทำความสะอาด โดยทีมงานเลือกใช้ผ้าพลาสติกแทนบ่อซีเมนต์ตั้งแต่ต้น เนื่องจากเห็นว่าทำความสะอาดได้ง่ายกว่า ล้างฉีดด้วยน้ำธรรมดา ขัดซีลैनออก จากนั้นตากแดดให้แห้งได้ทันที”

ส่วนแนวทางบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นมีนทร์บอกว่า โรงอาหารของโรงเรียนจะซื้อปลาจากบ่อในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด เงินที่ได้จากการขายปลาก็จะเข้าไปที่สหกรณ์โรงเรียน ใช้เป็นทุนหมุนเวียนซื้อพันธุ์ปลา และอาหารปลาต่อไป ซึ่งวิธีทำเองซื้อเองนี้ ส่งผลให้โรงเรียนมีเงินหมุนเวียนสำหรับใช้เลี้ยงปลาดุกได้ตลอดเวลา และนักเรียนก็ได้รับอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ขณะที่โรงเรียนก็ได้วัตถุประสงค์ทำอาหารกลางวันในราคาถูกกว่าท้องตลาด และเกิดแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนและบุคคลภายนอกสามารถเข้ามาศึกษาได้

“อุปสรรค” บทเรียนเสริมความแกร่ง

น้ำเล่าถึงปัญหาในการทำงานว่า การประสานงานผ่านคนกลาง เช่น ครูน้อย เมื่อเรื่องไปถึงผู้อำนวยการก็ทำให้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปคนละอย่าง หรือแม้กระทั่งการโทรศัพท์คุยกันก็ไม่เหมือนการพูดคุยกันต่อหน้า ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ช่วงหลังจึงต้องมาพบผู้อำนวยการและครูน้อยโดยตรง งานจึงราบรื่นด้วยดี

กระนั้นในทีมเองก็มีปัญหาเรื่องเวลาทำงานไม่ตรงกับแผนที่วางไว้ เพราะมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมรับปริญญา และสอบ ทุกคนต้องไปช่วยงาน จึงว่างไม่ตรงกัน ส่งผลถึงการดำเนินงานที่ติดขัด ลำช้า ต้องใช้วิธีแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน และสลับกันลงพื้นที่ ไม่ต้องรอมาพร้อมกันทั้งหมด

“โดยนิสัยส่วนตัวเป็นคนไม่สนใจอะไรจริงจัง ไม่คิดวางแผนล่วงหน้า อยากทำอะไรก็ทำเลย พอมาทำโครงการนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้หลายอย่าง เช่น การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จากที่ไม่ได้คิดเผื่อว่าจะเกิดอะไรขึ้น ตอนขุดบ่อจึงมีดินเหลือคาปากบ่อเป็นจำนวนมาก ต้องอาศัยความสามัคคี ช่วยกันตักใส่กระสอบทราย เพื่อให้จัดการกับดินที่เหลือได้”

ขณะที่**มินท์**บอกว่า เธอได้เรียนรู้การเข้าหาคนอื่น วิธีพูดคุยกับคนอื่น เพื่อน คนในชุมชน นักเรียน ผู้อำนวยการ ซึ่งแต่ละคนใช้วิธีการไม่เหมือนกัน และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพราะต่างคนต่างถนัดกันไปคนละด้าน ก็ได้แลกเปลี่ยนกัน เกิดประสบการณ์จากการทำงานจริงที่จับต้องได้ ไม่ใช่แค่หลักทฤษฎี ซึ่งจะนำไปใช้ในอนาคตเมื่อทำงานแล้ว รวมถึงใช้ในชีวิตประจำวันได้

ส่วน**ซิม**บอกว่า จากเดิมที่ไม่เคยรู้จักรุ่นพี่รุ่นน้องเลย แต่พอได้มาทำงานด้วยกัน ก็เรียนรู้กันมากขึ้น เกิดความสามัคคีกัน ได้เทคนิควิธีการทำงานเป็นทีม การประสานงาน และยังเรียนรู้เรื่องการทำเอกสาร การติดต่อประสานงาน ซึ่งเดิมทำไม่เป็นและไม่เคยคิดจะทำงานพวกนี้เลย พอต้องทำโครงการ ก็ต้องปรึกษาอาจารย์ สอบถามจากพี่ๆ จนตอนนี้สามารถทำเองได้แล้ว

เกิดประสบการณ์
จากการทำงานจริง
ที่จับต้องได้ ไม่ใช่แค่
หลักทฤษฎี ซึ่งจะนำ
ไปใช้ในอนาคตเมื่อ
ทำงานแล้ว รวมถึง
ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เสริมทักษะอาชีพติดตัวให้นักเรียนชนเผ่า

อาจารย์สำราญ ปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ กล่าวว่า ด้วยบริบทของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการหลวง และเป็นชุมชนใหม่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จุดหนึ่งในการปลูกฝังนักเรียนของโรงเรียนก็คือการสร้างอาชีพให้นักเรียนเพื่อเป็นทักษะให้พวกเขาดำรงชีวิตต่อไปได้ การที่นักศึกษาจากวิทยาลัยพลังงานเข้ามาทำโครงการครั้งนี้ ก็ช่วยเติมเต็มทักษะอาชีพให้กับนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง จึงเห็นด้วยและสนับสนุนเต็มที่ ถือได้ว่าโครงการนี้ช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

“เมื่อนักศึกษาเข้ามาทำงาน นักเรียนในโรงเรียนก็ซึมซับการทำกิจกรรมของพี่ๆ มีโอกาสได้ช่วยงานตั้งแต่เตรียมพื้นที่ ทำบ่อ ยังมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฝึกฝนให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลปลาให้อาหาร พวกเขาก็อธิบายถึงความเป็นเจ้าของ จนเข้ามาติดตามดูแลบ่อปลาอย่างใกล้ชิด”

อาจารย์สำราญบอกต่อไปว่า แต่กว่าจะมาเป็นบ่อปลาแสงอาทิตย์ได้ ทั้งทีมงานนักศึกษาและทางโรงเรียนต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาคอจำกัดของโรงเรียนที่มีพื้นที่น้อย ประกอบกับโรงเรียนขาดแคลนอาหารโปรตีนอยู่แล้ว การออกแบบโครงการของนักศึกษาจึงต้องทำหลายบ่อ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคของนักเรียน

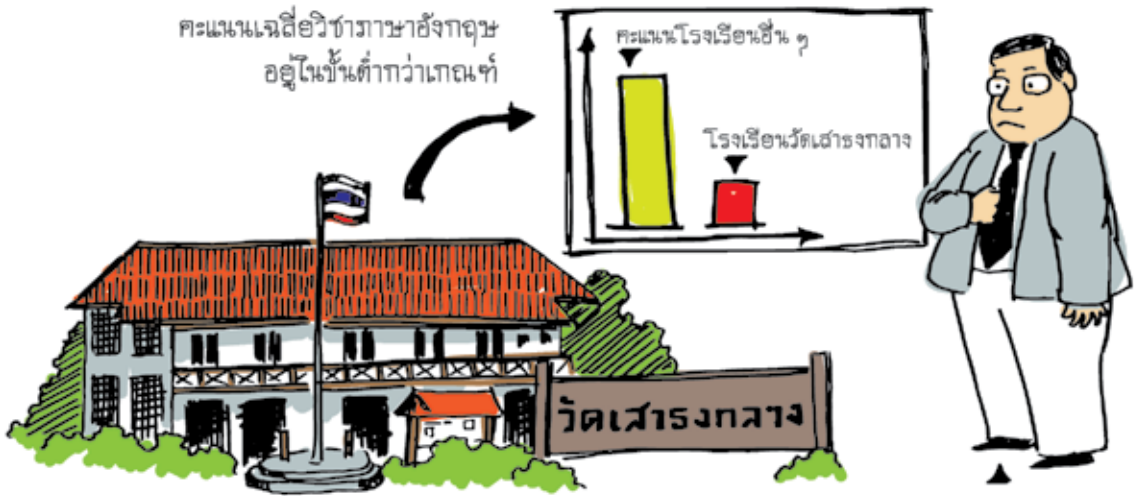
เกรดช่วยให้คนได้งาน...ประสบการณ์ช่วยให้คนทำงานเป็น

“อาจารย์นาย” ว่าที่ ร.ต.ปิยะพงษ์ ยงเพชร นักวิจัยศูนย์วิจัยพลังงาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หนึ่งในอาจารย์ที่ปรึกษา เล่าถึงสาเหตุที่แนะนำให้นักศึกษาของพื้นที่โรงเรียนมิตรมวลชน เชียงใหม่ว่า เป็นพื้นที่ที่มีอุณหภูมิต่ำ เลี้ยงปลาไมโต นักเรียนส่วนใหญ่ด้วยโอกาส เห็นว่าหากนักศึกษาใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น บ่อเลี้ยงปลาพลังงานแสงอาทิตย์ที่มีการวิจัยไว้แล้ว ด้วยการเลี้ยงปลาและกบในอุณหภูมิที่เหมาะสม คือ 28-32 องศาเซลเซียสก็น่าจะช่วยพื้นที่นี้ได้ ซึ่งพอเข้ามาทำจริง ๆ ก็ไม่เพียงแค่ออกกำลังกายและนักเรียนเท่านั้น แต่พวกเขายังคิด “ต่อยอด” ด้วยการจะตั้งกลุ่มคนเลี้ยงปลาห้วยลึกที่เป็นการเลี้ยงปลาในกระชังด้วย

“การทำโครงการเช่นนี้ ทำให้นักศึกษารู้จักการจัดการ วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ พอมีปัญหา เช่น เวลาไม่ตรงกัน เพราะมีทั้งระดับชั้นปี 2 และปี 3 พวกเขา ก็รู้จักแบ่งหน้าที่กัน เพื่อให้งานเดินหน้า นอกจากนี้ยังทำให้นักศึกษามีจิตสาธารณะมากขึ้น จากเดิมที่เคยตั้งหน้าตั้งตาเรียนอย่างเดียว พวกเขาเริ่มมองหาทำอย่างไรให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์ คิดหาวิธีช่วยสังคม มีการร่วมมือร่วมใจกัน เห็นได้ชัดเจนในช่วงที่ทำบ่อ ที่ต้องลงแรงทำทั้งกลางวันกลางคืนตลอด 3 วัน 2 คืน” อาจารย์นายสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

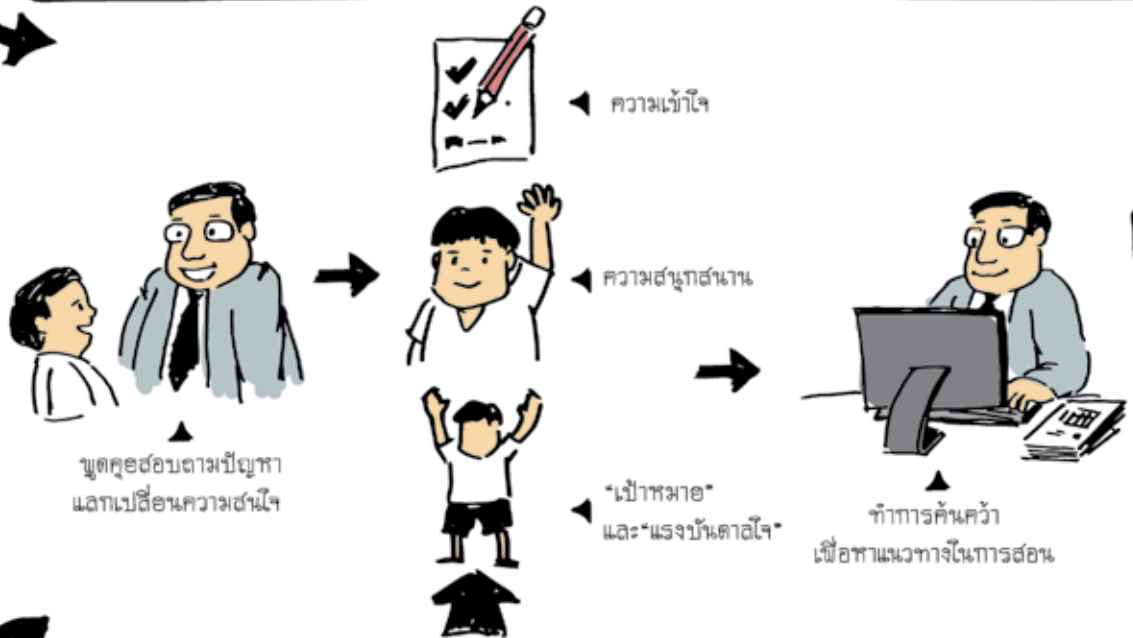
ที่สำคัญทุกคนมีความคิดเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ซึ่งเกรดอาจช่วยให้คนได้งาน แต่ประสบการณ์จะช่วยให้คนทำงานเป็น และมีขีดความอดทนมากกว่าเดิม

คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษ
อยู่ใต้น้ำต่ำกว่าเกณฑ์

ผู้อำนวยการไม่เพียงพอ
ต่อจำนวนนักเรียน

พูดคุยสอบถามปัญหา
และเปลี่ยนความสนใจ

← ความเข้าใจ

← ความสนุกสนาน

← “เป้าหม้อ”
และ “แรงบันดาลใจ”

ทำการค้นคว้า
เพื่อหาแนวทางในการสอน

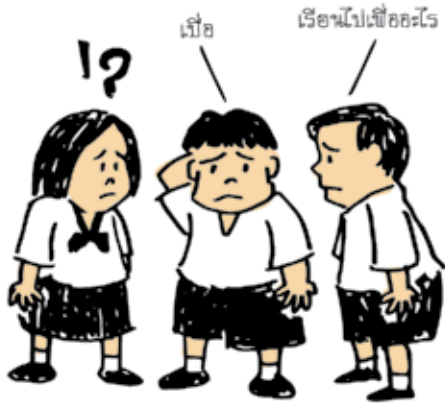

สร้าง “เป้าหม้อ” และ “แรงบันดาลใจ”

สนุกกับการเรียน

← เป้าใจ = จำ

เกิดปัญหา
“ไม่รู้ว่าเรียนภาษาอังกฤษไปเพื่ออะไร?”

คุณครูพันธุ์ใหม่ “ป๊นฮั่ม”

“ป๊นฮั่ม”

ความรู้และรอยยิ้ม ที่แบ่งปันกันได้

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

โครงการป๊นฮั่ม

- อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ณัฐพล ทวีวัฒน์
- หัวหน้าโครงการ นางสาวพลอยภิญญา จันจาด
- คณะทำงาน นายณัฐวุฒิ ผลภักดี
นางสาวธัญชนก ระวังเหตุ

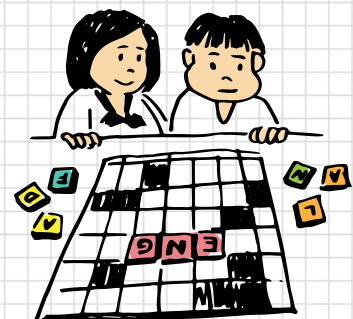
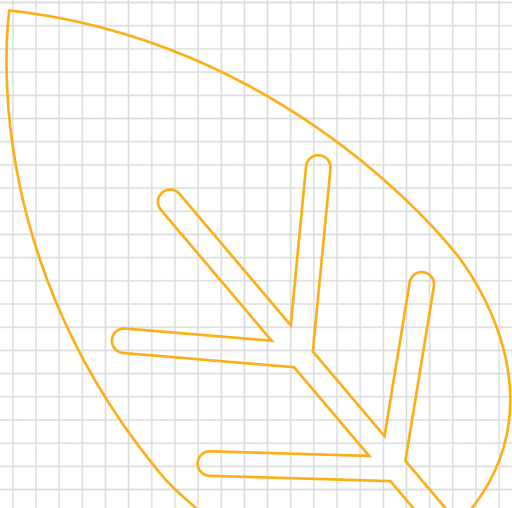
“จำได้ว่าตอนเป็นเด็ก เราก็ไม่อยากจะเรียนภาษาอังกฤษอยู่แล้ว รู้สึกว่าเรียนไม่สนุก แต่ถ้าเราทำให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนได้ จะทำให้เด็กตั้งใจมากขึ้น วันนี้ในประเทศไทยเด็กเจอรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษในรูปแบบเดิม ๆ มาโดยตลอด หากวันนี้เราสามารถนำตัวเราซึ่งมีอายุใกล้เคียงกับนักเรียน ทำให้เขาหัวเราะ และสนุกกับวิชาเรียนได้น่าจะดี”

นี่คือปรากฏการณ์จริง ที่ “เอท” พลอยภิญญา จันจาด แกนนนำ “ปันยิ้ม” นำไปเป็น “โจทย์” ให้เพื่อนๆ ในทีมช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้น้องๆ เรียนภาษาอังกฤษอย่างสนุกสนาน และไม่รู้สึกลำบาก

“เบื่อ...เพราะไม่รู้จะเรียนไปทำไม” ณัฐวุฒิ ผลภักดี ตั้งข้อสังเกต บนประสบการณ์ของตนเองที่เห็นว่า บางครั้งการเรียนภาษาอังกฤษก็ต้องรู้เป้าหมายว่าจะเรียนไป “เพื่ออะไร”

ถ้าเราสร้างแรงบันดาลใจให้น้องๆ รู้สึกอยากเรียนภาษาอังกฤษได้...น้องๆ ก็อาจจะสนใจ และตั้งใจเรียนมากขึ้น “อาย” ธันย์ชนก ระวังเหตุ เสนอไอเดีย

ที่ว่า “รูปแบบ” และ “วิธีการ” สร้างแรงบันดาลใจหน้าตาจะเป็นอย่างไร “สร้างแรงบันดาลใจด้วยการ์ตูน หนังสือ หรืออาชีพที่เค้าอยากเป็น” นี่เป็นข้อสรุปที่ทุกคนถอดประสบการณ์จากตัวเองว่าทำไม “ชอบภาษาอังกฤษ”

เรื่องของ “ปันยิ้ม”

จากรุ่นพี่ที่เคยทำของตกท่อ ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง และมีรุ่นน้องนักเรียนอาสา มาช่วยเก็บให้ นั่นคือ **“จุดเริ่มต้น”** ที่ทำให้นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ หรือเอแบค มาทำ**โครงการปันยิ้ม** เพื่อ **“ปัน”** ความรู้ และส่งต่อความดีที่เคยได้รับ จากน้องนักเรียนคนนั้น

ซึ่งสิ่งที่ **“ปันยิ้ม”** ถนัด และก็เป็นสิ่งที่น้องๆ นักเรียนขาดคือ **“ทักษะภาษาอังกฤษ”**

ปันยิ้มเริ่มต้นตั้งกลุ่มจากคนที่มีจิตอาสาและต้องการทำงานเพื่อสังคมเพียงไม่กี่คน ทหาอาสาสมัคร และออกตระเวนสอนภาษาอังกฤษให้กับน้องๆ ในโรงเรียนที่อยู่รอบๆ มหาวิทยาลัย...โดยดำเนินการแบบนี้มาแล้วเป็นเวลากว่า 2 ปี

แต่กิจกรรมที่ผ่านมา มักเป็นไปในลักษณะของการสอนเสริมวิชาภาษาอังกฤษ นอกเหนือจากที่คุณครูสอนในห้องเรียน ดังนั้นทั้งปันยิ้มและน้องๆ (ที่เป็นเสมือนลูกศิษย์ของคุณครูจากมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ) ต่างก็ประเมินไม่ได้ว่าได้รับการพัฒนาไปแค่ไหนหรือได้ความรู้เพิ่มมากขึ้นแค่ไหนและอย่างไร

เอิทหนึ่งในสมาชิกปันยิ้มเล่าว่า **กิจกรรมของปันยิ้มก็เริ่มนิ่งๆ เพราะทำได้แค่การสอนภาษาอังกฤษ** ซึ่งก็อยากจะพัฒนาศักยภาพของกลุ่มให้มากกว่านี้ เนื่องจากที่ผ่านมา ทำไปเพราะความอยาก แต่ไม่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ว่าทำไปเพื่ออะไร มีแค่ **“ความอยาก”** ที่จะช่วยเหลือนักเรียนเท่านั้น เพราะฉะนั้นการทำงานในช่วงแรกๆ ของปันยิ้มจึงเป็น **“งานอาสา”** เสียส่วนใหญ่

“พอทำงานมาระยะหนึ่งก็เห็นว่ากลุ่มเราไม่มีรูปแบบ หรือโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนก็เลยคิดว่าอยากจะพัฒนากลุ่มให้แข็งแรง...ซึ่งจริง ๆ ตอนนั้นก็ไม่ได้อ่อนแออะ แต่คิดว่าถ้าเราทำงานอย่างมีระบบ งานที่เราทำก็จะมีประสิทธิภาพ และน้องๆ ที่เราไปสอนก็จะได้รับผลดีตามไปด้วย เลยอยากให้กลุ่มปันยิ้มเกิดการเปลี่ยนแปลง มีรูปแบบการทำงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่ผ่านมา โดยเฉพาะวิธีคิด วิธีทำงาน”

“ณัฐ” **ณัฐวุฒิ ผลภักดี** สนิบสนุนแนวคิดรุ่นพี่ที่ว่า การทำงานที่ผ่านมาของปันยิ้มคือการทำงานแบบ **“ไร้รูปแบบ”** จากที่เขาเข้ามาทำงานในกลุ่มนี้ ก็เห็นว่าปันยิ้มไม่มีรูปแบบการทำงานตั้งแต่แรก ทั้งรูปแบบการทำงาน การพัฒนาคน

“อยากให้คนมองภาพปันยิ้มแล้วรู้ว่าเราเป็นปันยิ้ม เพราะเราไม่ได้ไปสอนแทนครูทั้งหมด เราแค่เข้าไปสร้างแรงบันดาลใจให้น้องๆ ในเรื่องการเรียนมากกว่า”

เมื่อมีความคิดจะทำความดี เรื่องดี ๆ ก็ผ่านเข้ามา เพราะอาจารย์**ณัฐพล ทวีวัฒน์** อาจารย์ที่ปรึกษา นำโครงการ **“กล้าใหม่...ใฝ่รู้”** มาแนะนำให้ทางปันยิ้มรู้จัก

“เลยไปหารือกับเพื่อน ๆ ในทีม ทุกคนก็ลงความเห็นกันว่าจะส่งโครงการเข้าร่วมด้วย”

เทคนิคการคิดโครงงานของปณิธิ

หลักการเขียนโครงงานของทีมคือการมองหา “จุดเด่น” ของตัวเอง ซึ่งก็คือ สมาชิกทุกคนมีความเป็นจิตอาสาสูง ส่วนอีกประเด็นคือ ทุกคนมี “ทักษะภาษาอังกฤษ” ที่สูงเช่นเดียวกัน

จะให้น้องเรียนรูภาษา
อังกฤษผ่าน “เกม” หรือ
“กิจกรรม” ต่าง ๆ ที่ก๊ม
ออกแบบขึ้น มากกว่า
การเรียนการสอนแบบ
อ่านแล้วท่องจำ “เรา
อยากทำให้น้องรู้สึกว่
ภาษาอังกฤษมันง่าย”

พอมองหา “จุดอ่อน” กลับพบว่า เป็นเรื่องของ “เทคนิคการสอน” ดังนั้น ใจทย์ของปณิธิคือการ พัฒนา “เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ” แต่แอบซ่อน เป้าหมายสำคัญคือ “จะนำพาปณิธิไปในทิศทางใด” “จากนั้นลงพื้นที่สำรวจโรงเรียนเสาชิงช้า เพราะได้ข้อมูลว่ที่โรงเรียนเสาชิงช้ามีครูสอนภาษา อังกฤษอยู่แค่ 1 คน และสอนตั้งแต่ ป.4 - ม.3 จึงนำ แนวคิดนี้ไปเสนอกับผู้อำนวยการโรงเรียนและท่านก็ เห็นด้วย เลยพูดคุยกันถึงเรื่องเนื้อหาการเรียนการสอน ต่อว่จะเป็นแบบไหนอย่างไร เน้นไปที่การ “สร้าง แรงบันดาลใจ” ให้น้องมากกว่า”

สำหรับรูปแบบของการสร้างแรงบันดาลใจนั้นเอืบทบอกว่า ปณิธิจะมีการแบ่งทีม ทำงาน ทั้งทีมเนื้อหา ทีมกิจกรรม ทีมสำรวจ ทีมทำแบบประเมินผล โดยจะให้น้อง เรียนรูภาษาอังกฤษผ่าน “เกม” หรือ “กิจกรรม” ต่าง ๆ ที่ทีมออกแบบขึ้น มากกว่า การเรียนการสอนแบบอ่านแล้วท่องจำ “เราอยากทำให้น้องรู้สึกว่ภาษาอังกฤษ มันง่าย” ปณิธิจะทำให้ภาษาอังกฤษดูง่ายสำหรับน้อง

นี่คือโครงการที่สมาชิกป็นยิ้มทุกคนเห็นว่า Perfect ที่สุด เพราะผ่านทั้งกระบวนการ คิด วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมจากสมาชิกในทีม

เพราะตอนวางแผน ทุกคนก็ช่วยกันออกแบบการสอนว่า น่าจะมีรูปแบบเดียวกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างสอนกันเอง ซึ่งสิ่งที่คิดไว้ก็คือ สัปดาห์แรกสอนผ่านนิทาน สัปดาห์ที่สองเป็นร้องเพลง โดยให้ทีมงานที่รับผิดชอบแต่ละคนไปคิดรูปแบบมานำเสนอ แต่ให้เน้นไปที่ **“ภาษาอังกฤษ”**

กระทั่งผ่านเข้ารอบ 40 ทีม และมีโอกาสได้ไปค่ายการเรียนรู้ **“การทำงานกับชุมชน”** และ **“การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย”** ที่จังหวัดสมุทรสงคราม

“ที่คิดว่าดีแล้ว...ต้องกลับมาปรับใหม่หมดเลย” ாயหนึ่ง ในสมาชิกป็นยิ้มกล่าว เพราะกิจกรรมที่วางแผนไว้ตั้งแรกไม่มีรูปแบบตายตัวว่าจะต้องเป็นอย่างไร แต่หลังกลับจากค่ายเห็นว่าเราจะสอนแบบเดิมไม่ได้แล้ว จึงเริ่มมาวางรูปแบบและเนื้อหาการสอนใหม่โดยอ้างอิงบทเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ก็หยิบมาเพียงบางเรื่องเท่านั้น เน้นไปที่เรื่องง่าย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น เรื่องครอบครัว อาชีพ โดยส่วนมากเราจะเน้นเรื่องคำศัพท์มากกว่า หน้าทีของป็นยิ้มไม่ใช่มาสอน A B C D แต่เป็นการสร้าง **“แรงบันดาลใจ”** ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

“พี่เลี้ยงแนะนำว่าทำอย่างไรจะให้การสอนภาษาอังกฤษของพวกเขาดูเหมือนเป็นการสอนพิเศษเหมือนที่ผ่าน ๆ มา เพราะแบบเก่า เราก็อายุแล้วซึ่งไม่จำเป็นต้องมาทำเป็นโครงการ...ทำได้เลย แต่ถ้าจะให้ป็นโครงการที่ยกระดับจากงานเดิม มันต้องคิดให้เยอะกว่านั้น”

เอิบบอกว่า พวกเราก็ต้องกลับมาคุยกันใหม่ว่า...ถ้าต้องการพัฒนารูปแบบการทำงาน และพัฒนากระบวนการสอนไปด้วยก็ต้องปรับตัวโครงการใหม่....ซึ่งทุกคนก็เห็นพ้องต้องกันว่าเราจะไปต่อ

แต่การ **“ไปต่อ”** ของพวกเขาคือการ **“หยุด”** คิด ทบทวน และค้นหาเป้าหมาย และสิ่งที่อยากเห็นให้ชัดเจนก่อน...

“แรงบันดาลใจ” สร้างได้

ณัฐเล่าว่า รูปแบบของการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนภาษาอังกฤษคือ ต้องค้นหาให้พบก่อนว่า เด็ก ๆ มีฝันอยากเป็นอะไร เพราะความฝันจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้ห้อง ๆ หนึ่งมาสนใจภาษาอังกฤษกับเรามากขึ้น

“วิธีการสร้างฝัน คือการเริ่มต้นด้วยตัวอย่าง เช่น เรื่องอาชีพ โตขึ้นอยากเป็นอะไร พอเราได้คำตอบ เราก็เอาตรงนั้นมาแปลงเป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเราจะไม่เน้นที่การผสมคำ เพราะจะยากเกินไป อีกอย่างก็คือก่อนหน้าที่เราจะมาสอน เราทำ Pre-Test แล้วพบว่า น้อง ๆ ที่ได้คะแนนต่ำสุดคือได้ 2 คะแนน เต็ม 10 เพราะน้องอ่านไม่ออก พออ่านไม่ออกก็ทำข้อสอบไม่ได้ ซึ่งวิธีการที่เราคิดก็คือการสร้างแรงบันดาลใจนี้”

เรานำเรื่องที่เคยสอนในสัปดาห์แรก
เอามาถามในสัปดาห์ที่ 5 เขาก็ยัง
จำได้ ตอบเราได้อย่างอัตโนมัติและ
มีความมั่นใจในการพูดคำศัพท์นั้น
เมื่อเปรียบเทียบกับในสัปดาห์แรก ๆ
น้องสามารถตอบคำถามจากบท
เรียนได้อย่างที่น้องไม่ต้อง
ท่องจำอะไรเลย อันนั้นก็เป็
ผลสำเร็จของโครงการปบยืม

สมมติว่าน้องเรียนแล้วสนุก มันตอบใจด้วยความต้องการ เพราะรู้แล้วว่าจะเรียนไป
เพื่ออะไร น้องก็จะกลับไปฝึก หรือหัดเขียนพยางค์นะ ท่องจำ และหัดผสมคำ”

ซึ่งเอิทเสริมว่า รูปแบบที่ใช้สอนคือการใช้เกม หรือกิจกรรมอะไรที่แตกต่างจาก
การเรียนในห้องธรรมดา

“เราเน้นการเรียนรู้ในรูปแบบของเกม หรือกิจกรรมมากกว่าการเรียนการสอน
แบบอ่านแล้วท่องจำ คือเราจะทำให้น้องรู้สึกว่ภาษาอังกฤษมันง่าย เพราะที่ผ่านม
ในเวลาการเรียนภาษาอังกฤษของน้อง ๆ กับคุณครูที่โรงเรียน น้อง ๆ อาจจะคิดว่าภาษา
อังกฤษทำไมมันดูยากจังเลย แต่ว่าบ๊นอีม์จะทำให้ภาษาอังกฤษดูง่ายสำหรับน้องโดย
ใช้วิธีเล่นเกม ซึ่งการเล่นเกมนจะทำให้น้องรู้สึกสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น
อาจจะมีการแข่งขันเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรม ซึ่งน้อง ๆ อาจจะ
ไม่คิดว่าตนเองจำได้แต่ว่าคราวหน้าเรามาถามถึงคำเดิม ๆ น้อง ๆ สามารถทบทวนและ
ตอบคำถามเราได้ว่า คำนี้แปลว่าอะไร โดยที่น้องไม่ต้องท่องจำเลย”

นอกจากวิธีการสอนที่เน้นไปในเรื่องของเกมและกิจกรรมแล้ว ในส่วนของผู้สอน
แต่ละคนก็ต้องไปในทิศทางเดียวกัน เพราะฉะนั้นในทุก ๆ สัปดาห์ที่จะลงไปสอนหนังสือ
น้อง ทุกคนในทีมจะมานั่งคุยกันก่อนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและไม่ซ้ำซ้อน

ทั้งนี้หลังจากสอน - เล่น และทำกิจกรรมร่วมกัน ก็จะมีการทดสอบอีกครั้ง
ซึ่งก็เห็นว่า น้องจำศัพท์ได้มากขึ้น พูดและตอบได้มากขึ้น และจำสิ่งที่เราสอนได้

“เรานำเรื่องที่เคยสอนในสัปดาห์แรกมาถามในสัปดาห์ที่ 5 เขาก็ยังจำได้ สามารถตอบเราได้อย่างอัตโนมัติและมีความมั่นใจในการพูดคำศัพท์นั้นออกมา เมื่อเปรียบเทียบกับในสัปดาห์แรก ๆ น้องสามารถตอบคำถามจากประโยคง่าย ๆ ที่เรามาจากบทเรียนไปได้อย่างที่น้องไม่ต้องท่องจำอะไรเลย อันนั้นก็เป็ผลสำเร็จของโครงการปันยิ้ม”

พัฒนาการของน้อง...พัฒนาการของปันยิ้ม

แม้จะเป็นเพียงแค่การสร้างแรงบันดาลใจให้น้อง แต่ทีมปันยิ้มก็พบว่า น้อง ๆ ที่ได้ร่วมเรียนรู้กับพวกเขาเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด พวกเขาเห็นว่าน้องพูดได้ตอบได้มากขึ้น จุดจ่าสิ่งทีพวกเขาสอนได้เป็นอย่างดี มีความมั่นใจในการพูดคำศัพท์นั้นออกมาเมื่อเปรียบเทียบกับสัปดาห์แรก สามารถตอบคำถามจากประโยคง่าย ๆ ได้โดยไม่ต้องท่องจำอะไรเลย เรียกได้ว่านี่คือผลสำเร็จของโครงการปันยิ้ม

ถึงตอนนี้ “ปันยิ้ม” คงพูดได้เต็มปากว่า “รูปแบบ” การสอนภาษาอังกฤษได้เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งโครงการของน้อง ๆ ได้นำไปสู่ข้อค้นพบมากมายหลายเรื่องโดยเฉพาะเรื่องของ “ความยั่งยืน”

“นี่คือโจทย์ยากสำหรับพวกเรา...เพราะตอนแรกคิดว่าความยั่งยืนคือการที่เราไปสอนภาษาอังกฤษให้น้องเรื่อย ๆ เพราะระบบของปันยิ้มคือ เมื่อรุ่นพี่เรียนจบก็จะส่งต่องานให้รุ่นน้องทำต่อไป แต่สิ่งที่เราเรียนรู้ก็คือ ความยั่งยืนไม่ใช่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แต่หมายถึงโรงเรียนจะทำกิจกรรมในแบบที่เราไปชวนทำต่อด้วยตนเองได้อย่างไรต่างหาก...ซึ่งตรงนี้ทำให้เราวางแผนลดครูอาสาลง แต่ไปเน้นที่ตัวคู่มือปันยิ้มแทน เพื่อครูในโรงเรียนจะได้สานต่อได้”

เอิบบอกว่า โครงการนี้นอกจากจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านวิถีคิด และวิธีการทำงาน ยังทำให้เธอได้เรียนรู้เรื่องการเป็นผู้ให้ ยิ่งให้ยิ่งได้ นั่นคือเมื่อเราให้ความรู้ น้อง เราก็ได้ความสุขกลับคืนมาเช่นกัน

“คนเรามีโอกาสที่ต่างกัน อย่างในโรงเรียนที่หนึ่ง น้องอาจได้เรียนภาษาอังกฤษมากกว่า ทำให้เขามีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ในอีกโรงเรียนหนึ่ง เขาอาจจะมิครูสอนภาษาอังกฤษแค่คนเดียว และน้องก็ไม่ได้มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษเลยทำให้น้องเขาขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษและเกิดอาการกลัว แล้วการที่เราได้ไปทำอย่างนี้คือ ได้เรียนรู้การเป็นผู้ให้ คือความสุขที่เราให้น้องไป ส่วนเราก็ได้รับจากน้องคืนมาเหมือนกัน”

สิ่งที่เราเรียนรู้ก็คือ ความยั่งยืนไม่ใช่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แต่หมายถึงโรงเรียนจะทำกิจกรรมในแบบที่เราไปชวนทำต่อด้วยตนเองได้อย่างไรต่างหาก...ซึ่งตรงนี้ ให้เราลดครูอาสาลง แต่ไปเน้นที่ตัวคู่มือปันยิ้มแทน เพื่อครูในโรงเรียนจะได้สานต่อได้”

สำหรับณัฐโครงการนี้ทำให้เขาได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ได้เรียนรู้เรื่องการจัดการทำงานทั้งเรื่องของการเรียนการสอน และการทำงานในโครงการ รู้จักจัดการกับชีวิตตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการแบ่งเวลาในเรื่องการเรียนของตนเอง

“สิ่งที่ได้เต็ม ๆ คือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น เวลาไปสอนและเปิดตำราเรียนศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำยากมาก เราก็ต้องพลิกแพลงเอาคำง่าย ๆ อันนี้ก็ได้ความรู้ อีกเช่นกันคือ ต่อไปคนเขียนตำรากับคนสอน ต้องมาคุยกัน เพื่อให้ได้ตำราที่ให้ประโยชน์ได้จริง ๆ กับผู้เรียน”

ส่วนการทำงานร่วมกับเพื่อนช่วยสร้างความสัมพันธ์ให้ทีมมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ร่วมทุกข์ร่วมสุขไปด้วยกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีวิธีคิดเป็นระบบ และรับฟังความคิดของคนอื่นมากขึ้น

ด้านยายบอกว่า โครงการนี้ทำให้เธอเรียนรู้ทั้งสองส่วน คือส่วนของกระบวนการทำงานและส่วนที่ลงไปสอนภาษาอังกฤษให้น้องในฐานะของครูอาสา

“ส่วนแรกคือการทำงานร่วมกับคนอื่น เห็นชัดว่ามันต้องมีการวางแผนร่วมกัน การคิดร่วมกัน ไม่ใช่อยากทำอันนี้ก็ทำเลย คือเราจะต้องวางแผนก่อนว่า วัตถุประสงค์ของเราเป็นแบบนี้ ปัญหาของเราเป็นแบบนี้ เราจะวางแผนและแก้ไขอย่างไรให้งานออกมาดีที่สุด”

อีกส่วนที่ได้รับจากการสอนคือ การเอาความรู้ที่เรามีไปถ่ายทอดให้น้อง ๆ น้องได้ เราก็ได้ด้วย

“ยายจะมีความสุขทุกครั้งทีไปสอนหนังสือน้อง ๆ”

โครงการช่วยปณิธานทำงานเป็นระบบ

ขณะที่อาจารย์ نرمล สิริสมบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียนเสาชิงช้า กรุงเทพฯ เล่าว่า ไม่ได้คาดหวังว่าเมื่อนักศึกษาเข้ามาทำกิจกรรมแล้ว นักเรียนจะเก่งหรือพูดภาษาอังกฤษได้ เราแค่อยาก “จุดประกาย” ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในอนาคตนั่น

“แม้ที่โรงเรียนจะมีครูสอนภาษาอังกฤษอยู่แล้ว แต่เป็นเพราะช่องว่างระหว่างวัยของคุณครูกับเด็ก ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน แต่พอนักศึกษาเข้ามาคลับพบว่าช่องว่างที่มีอยู่หายไป ผลคือนักเรียนใส่ใจและเห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเขาจะสามารถนำไปใช้ในการเรียนต่อหรือทำงานได้ในอนาคต”

ขณะที่อาจารย์ ณัฐพล ทวีวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบอกว่า เขาเห็นปณิธานทำโครงการมานาน ทำให้รู้ว่านักศึกษามีการทำงานที่ไม่เป็นระบบมากนัก ไม่มีการวางแผน ไม่มีการประชุม ไม่รู้ว่าสมาชิกทั้งหมดมีกี่คน ไม่มีข้อมูล Database ใดๆ ทั้งสิ้น อยากทำอะไรก็ทำ อยากไปสอนหนังสือก็ไปสอน เวลาไปสอนก็ไม่มีหลักสูตร ไม่มีตำรับตำราใดๆ ทั้งสิ้น แต่สิ่งที่ทำให้ปณิธานอยู่ได้ทุกวันนี้คือ “ใจ” ล้วนๆ พวกเขามีจิตใจดีงามที่อยากทำเรื่องดีๆ ให้กับชุมชน ให้ชาวบ้าน

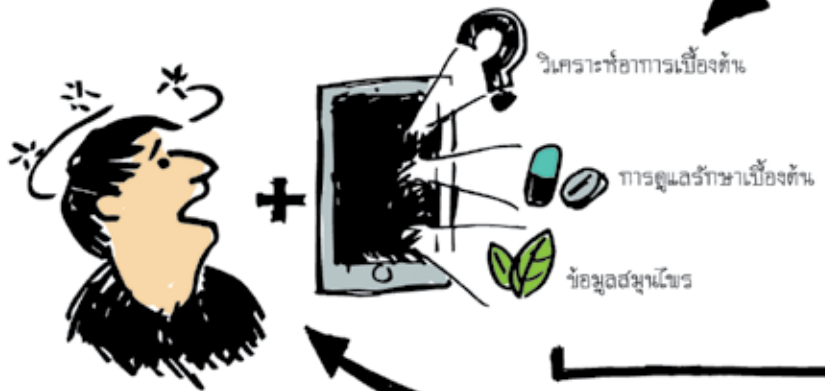
“ผมเลยแนะนำโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ให้พวกเขา ถามว่า...สนใจไหม อย่างน้อยก็จะได้ทำอะไรที่เป็นระบบมากขึ้น”

สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การคิดอย่างเป็นระบบ โตขึ้น มีความรับผิดชอบ อย่างเมื่อก่อน อยากทำก็ทำ ไม่อยากทำก็ไม่สนใจอะไร แต่หลังๆ มานี้เห็นเลยว่าพวกเขารอบคอบกันมากขึ้น รับผิดชอบงานที่ตัวเองต้องทำได้เป็นอย่างดี เปรียบเทียบง่ายๆ คือ ระหว่างคนที่ไปค่ายกับไม่ได้ไป คนที่ได้ไปเข้าค่าย เวลาประชุมกันนี้เห็นชัดว่า เวลาเขาพูดหรือนำเสนอมันต่างกัน คนไปค่ายพูดได้เป็นระบบ มีข้อมูลรองรับสิ่งที่ตัวเองพูด ขณะที่คนไม่ได้ไปจะพูดจากสิ่งที่ตัวเองคิด

“ที่สำคัญคือพวกเราเริ่มมีการทำฐานข้อมูลทั้งคน โรงเรียน เพราะผมจะบอกเสมอว่า งานแบบนี้เราไม่จำเป็นต้องทำให้ทั้งหมด...การที่เรามีข้อมูลไปให้ชุมชนอย่างน้อยเขาจะเอาไปต่อยอดเองได้ ขณะเดียวกันหากเวลาที่ต้องส่งโครงการให้รุ่นน้องมารับช่วงต่อ ก็สามารถดำเนินงานได้เลย ซึ่งต่างจากรุ่นเราที่รุ่นที่ไม่ทำ Database ไว้ให้ เวลาจะทำอะไรจึงต้องเริ่มใหม่หมด ส่วนวิธีการโค้ชที่ผมทำคือ จะคอยตั้งคำถามกับสิ่งที่เขาคิดและต้องการจะทำ ถ้าสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ ไม่จําแนกด้วยข้อมูล ก็แสดงว่าเขาคิดมาอย่างรอบคอบ แต่ถ้าตอบคำถามไม่ได้ แสดงว่าคุณยังไม่พร้อม”

ซึ่งหลังๆ จะเห็นว่านักศึกษามีความคิดแบบนี้มากขึ้น...เหมือนจะรู้ว่าถ้ามาคุยกับอาจารย์ ณัฐแล้วข้อมูลไม่พอ ก็จะไม่มา!!!

▲
มหาวิทยาลัยพายัพ

▲
รักษาได้ด้วยตนเอง

▲
ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล

Application หมอเมือง

มหาวิทยาลัยพายัพ

โครงการโปรแกรมตรวจและดูแล สุขภาพตนเองด้วยสมุนไพร

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์พนมธรรม อมรเลิศวิทย์
อาจารย์อัชฌา วารีย์

หัวหน้าโครงการ นายเอกชัย คำนวน

คณะทำงาน นางสาวนภณภัทร แก้วยา
นายฟ้าดีฟ สาและ
นายเมธาวิณ อินทรคำ
นางสาวรัตนภรณ์ กันลิตธิ์
นางสาวศรัญญาพร สุริวรรณ
นางสาวมาณีนีรัตน์ วงษ์บุญเรือง
นางสาวทักษพร พูปัง
นางสาวธารมณี คำจิ้น

โรงพยาบาลแมคคอร์มิค

MCCORMICK HOSPITAL

1889

ส่วนใหญ่เด็กที่เรียนคอมพิวเตอร์เมื่อทำโปรเจกจบแล้วมัก
ทิ้งให้สูญเปล่า โดยไม่มีการพัฒนาต่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ
แต่ “ตี” เอกชัย คำนวน และ “ปอน” นวภัทร ประทุมทรัพย์
กลับไม่ได้คิดแบบนั้น ทั้งสองคิดตรงกันว่า ถ้าจะทำแล้ว
ให้คนได้ใช้ประโยชน์น่าจะดีกว่า

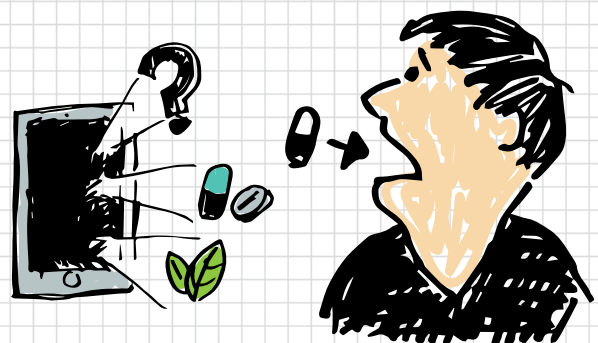
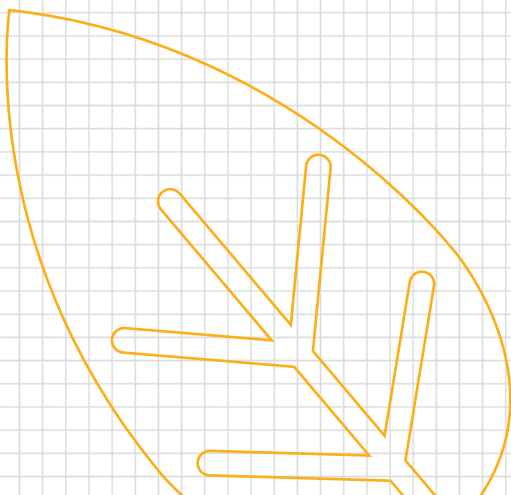
“แต่จะทำอะไร” เป็นคำถามที่ทั้งสองคนต้องร่วมกันคิดหาคำตอบ
และเมื่อหันมองไปรอบๆ ตัวพบว่า ทุกวันพวกเขาเห็นคนป่วยอยู่รอบตัว
แต่ประเด็นคือทุกคนมักรู้ตัวก็ต่อเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยแล้ว

“ถ้าทำ Application ที่ให้ทุกคนสามารถตรวจเช็คร่างกายได้ทุกๆ วัน
ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน...น่าจะเป็นประโยชน์ไม่มากก็น้อย...”

นี่คือไอเดียของการนำ “ความรู้” ที่จำเรียนมาพัฒนาโปรแกรมเพื่อดูแล
สุขภาพ

จากทางเลือกที่หลากหลายทั้ง Website, Program, Application เมื่อ
พิจารณาแล้วทั้งสองเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันโทรศัพท์มือถือกลายเป็นปัจจัยห้าที่
ทุกคนต้องมี ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงเลือกทำ Application บนมือถือ เพื่อให้เข้าถึง
ผู้ใช้ได้มากขึ้น ซึ่งอยู่ในช่วงที่กำลังเขียน Proposal ของโปรเจกจบ อาจารย์
พนมธรรม อมรเลิศวิทย์ ที่ปรึกษาโครงการแนะนำว่า ธนาคารไทยพาณิชย์
จำกัด (มหาชน) กำลังเปิดรับสมัครโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” พวกเขาสนใจ
ส่งโครงการหรือไม่

ไหนๆ ก็ต้องทำโครงการอยู่แล้ว ทั้งคู่จึงตกลงใจที่จะพัฒนา Proposal
โครงการและมองหาทีมงาน ซึ่งก็ได้ชวนน้องปี 3 คือ “เด็ก” กนกกมลภัทร แก้วยา
“ตีฟ” ฟ้าตีฟ สาและ และ “ไป๋” เมธาวิณ อินทรคำ เข้าร่วม บนพื้นฐานที่ว่า
มีความคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว เพราะในสาขาที่เรียนมีคณน้อย การทำกิจกรรมต่างๆ
ในสาขาร่วมกันมาจึงเป็นสิ่งที่หลอมความสัมพันธ์ของรุ่นพี่รุ่นน้องเป็นอย่างดี
“ชวนกันคราวๆ ว่า จะส่งโครงการ สนใจไหม ถ้าผ่านก็ได้ทำ”

หาจุดตั้งหลัก

หลังทราบข่าวว่าโครงการโปรแกรมตรวจและดูแลสุขภาพตนเองด้วยสมุนไพรมานการพิจารณาที่ใจกันถ้วนหน้า แต่อาจารย์ที่ปรึกษารีบสกัดความลึกลับ ด้วยการหยอดคำถามมากระตุกต่อมคิดว่า “พวกคุณดีใจอะไรกันหรือ เข้าไปดูสิว่าเขาให้ทำอะไรบ้าง” ปอนเล่าเสริมว่า ดีใจได้แค่ 1 วัน เข้าไปดูกรอบระยะเวลาโครงการแล้วก็อึ้ง! จากนั้นแยกย้ายกันไปทำใจอีก 1 วัน

ดีในฐานะหัวหน้าทีมจึงตั้งต้นการทำงานด้วยการประชุมทีม เพื่อวิเคราะห์ร่วมกันถึงกรอบการทำงานว่าต้องทำอะไรบ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นใคร และต้องมีข้อมูลอะไรบ้าง รวมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานในทีม

“ผมเป็นคนดูแลทั้งหมดเป็น Project Manager ไปทำ Graphic ปอนทำด้านข้อมูลและติดต่อประสานงาน แค้ทำเรื่องข้อมูลสมุนไพรมาดิพทำข้อมูลเรื่องอาการของโรค โดยเลือกจากความถนัดของแต่ละคน เห็นไปสนใจกราฟิก ก็จัดหนักให้เลย อย่างรูปภาพตอนแรกเราก็ Copy มาแต่มาคิดได้ว่าอาจจะเจอปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ไปเลยต้องวาดเองทั้งหมด” ดีเล่าถึงการแบ่งหน้าที่ในทีม

งาน “ข้อมูล” เป็นงานที่ทีมงานใส่ใจที่สุดและเป็นส่วนที่ยากที่สุดของการทำงาน ด้วยข้อมูลที่ทั้งเยอะและไม่ใช่อะไรที่คุ้นเคย หรือรู้มาก่อน สำคัญที่สุดคือ “ความถูกต้อง” ด้วยตระหนักว่า ถ้าข้อมูลไม่ถูกต้อง อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ใช้ Application ได้ ดังนั้นพวกเขาจึงต้องแสวงหาผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพรมะแพทย์แผนไทย และอาการของโรคเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงข้อมูล

งาน “ข้อมูล” เป็นงานที่ทีมงานใส่ใจที่สุดและเป็นส่วนที่ยากที่สุดของการทำงาน สำคัญที่สุดคือ “ความถูกต้อง” ด้วยตระหนักว่าถ้าข้อมูลไม่ถูกต้องอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ใช้

สืบค้นข้อมูลจากผู้รู้และประชาชนชาวบ้าน

อาจารย์พนมธรรมแนะนำให้รู้จักกับอาจารย์อัชฌมา วารีย์ จากคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้รู้เรื่องสมุนไพรมะและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งต่อมาอาจารย์อัชฌมาก็เป็นตัวเชื่อมให้ทีมงานได้รู้จักกับประชาชนชาวบ้านด้านการแพทย์พื้นบ้าน รวมทั้งนำทีมนักศึกษาพยาบาลเข้าร่วมงาน

“การเก็บข้อมูลช่วงแรกของพวกเราดูไม่น่าเชื่อถือเท่าไร เพราะทีมงานเรียนสายคอมพิวเตอร์ ไม่มีความรู้เรื่องการลงชุมชน สมุนไพรมะ และอาการของโรค ทั้งยังขาดทักษะในการพูดคุยและการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลผู้ป่วย พวกเราจึงไม่มั่นใจว่า ข้อมูลที่เก็บมาจะถูกต้อง ประกอบกับกังวลว่า ถ้าข้อมูลไม่ถูกต้องจะเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ได้ อาจารย์อัชฌมาจึงหาทีมพยาบาลเข้ามาช่วยเก็บข้อมูลและจัดการเรื่องข้อมูลด้วย”

ช่วงแรกของการคิดงาน ทีมคิดว่า น่าจะทำการวิจัยรักษาโรค แต่เมื่อลองค้นข้อมูลทาง Internet จากต่างประเทศ พบเงื่อนไขสำคัญคือ การซื้อขายในต่างประเทศ

ย่ามสมุนไพร

Herbal-Bag Group

ติดตั้ง

20+

สุขภาพและ
การออกกำลังกาย

คล้ายกัน

ตรวจและดูแลรักษาสุขภาพตนเองด้วยสมุนไพร

อ่านเพิ่มเติม

ต้องใช้ใบสั่งยาจากแพทย์ แต่ประเทศไทยไม่ได้เข้มงวดเรื่องนี้ จึงเกรงว่า ถ้าให้ข้อมูลเรื่องยาจะเป็นอันตรายต่อผู้ใช้งาน Application นี้จึงเปลี่ยนประเด็นเนื้อหาเป็นเรื่องสมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการแทน

“พวกเราใช้วิธีถามกันเองว่า เวลาป่วยเราต้องทำอะไรบ้างจึงจะรักษาได้ สิ่งที่เราคืออาการ แต่ไม่รู้โรคจึงเริ่มกำหนดกรอบเนื้อหาว่า เริ่มจากอาการเจ็บป่วย และระบุให้ได้ว่าสมุนไพรตัวไหนจะบรรเทาได้ โดยไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่สันทก้าแพง ก็ได้รับคำแนะนำว่าสมุนไพรตัวไหนใช้อย่างไร และหากจะนำข้อมูลไปเผยแพร่ต้องเผยแพร่อย่างไร เช่น ใช้สมุนไพรรักษาอาการตามลักษณะของธาตุเจ้าเรือน เป็นต้น” ปอนเล่า

การทำงานได้เปลี่ยนมุมมองความเข้าใจว่า สมุนไพรไม่ได้รักษาโรค แต่รักษาอาการ และเป็นการบำบัดดูแลสุขภาพที่ต้นเหตุ ซึ่งจะใช้เวลาในการรักษา แต่ทำให้สุขภาพดีขึ้น ดีกว่ากินยาแผนปัจจุบัน

จากอาการเจ็บป่วยที่หลากหลาย พวกเขานำข้อมูลมาคัดกรองโดยมีทีมนักศึกษาคณะพยาบาลและอาจารย์อัชฌาช่วย จนสามารถสรุปโรคพื้นฐาน

ที่สามารถรักษาเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง 14 โรค จากนั้นจึงได้เชื่อมข้อมูลอาการกับโรค และข้อมูลเรื่องอาหารกับสมุนไพร

“การเก็บข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตและหนังสือ แต่ที่ทีมให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญกับหนังสือเพราะสามารถอ้างอิงได้และมีความน่าเชื่อถือ”

ถัดไป...ทำไป

ในระหว่างที่ทีมเก็บข้อมูลดำเนินงาน ทีมก็พัฒนาโปรแกรมไปเรื่อยๆ โดยเลือกใช้ระบบปฏิบัติการ Android เพราะผู้ใช้เข้าถึงได้ง่ายกว่า แต่ความยากอยู่ที่การออกแบบการใช้งาน Application ให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้ง่าย ซึ่งต้องจินตนาการให้เห็นภาพทั้งหมดของ Application แล้วจึงนำภาพความคิดทั้งหมดมาให้อาจารย์พนมธรรมรีวิงเป็นเหมือนผู้ช้คนหนึ่ง ถ้าผู้ใช้บอกว่าใช้ยาก ก็ต้องปรับใหม่

ผมคิดว่าความคิดเห็นส่วนรวมสำคัญกว่าเสมอ คือ สายตาเรากับสายตาคนอื่นอาจมองไม่เหมือนกัน ซึ่งเราต้องเอา Application ไปให้คนอื่นใช้ ไม่ใช่เราใช้เอง ช่วงแรกที่ต้องแก้งานบ่อยๆ ก็ท้อ มันเหนื่อย แต่ยังยืนยันว่าต้องทำต่อ

ตีบอกว่า การเขียน Code ของเขามีเทคนิคคือ เขียนเป็นส่วนๆ ก่อนแล้วค่อยนำมารวมกัน เพราะเวลาแก้งานก็สามารถแก้เป็นส่วนๆ ได้ ไม่ต้องแก้ทุกตัว ตัวไหนผิดก็แก้เฉพาะตัวนั้น โดยแต่ละสัปดาห์ก็ฝ่ายข้อมูลกับฝ่ายพัฒนาจะเอางานมาช่วยกันดูความถูกต้อง

ระหว่างนั้นข้อมูลส่วนไหนที่พร้อมแล้วก็ใส่เข้าไปเรื่อยๆ กระบวนการทำงานจึงเป็นลักษณะของการคิด เขียน เอาไปให้ผู้ใช้ลองใช้ แล้ววิพากษ์วิจารณ์กลับมา ก็นำมาปรับวนอยู่อย่างนี้ประมาณ 2 เดือน แต่เป็น 2 เดือนที่พวกเขาต้องทำงานอย่างเข้มข้น เพราะในความเป็นจริงการเขียน Application ขนาดนี้ต้องใช้เวลาประมาณ 5 เดือน แต่ตอนนี้พวกเขาทำได้ 85 เปอร์เซ็นต์แล้ว เหลืออีก 15 เปอร์เซ็นต์คือ รูปภาพและปรับแต่งให้ใช้งานง่ายยิ่งขึ้น เหตุที่งานก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วเป็นเพราะพวกเขาทำงานทุกวัน เลิกเรียนก็นั่งทำงานจนถึง 5 ทุ่มเที่ยงคืน วันเสาร์อาทิตย์ก็ไม่หยุด

“งานเยอะกว่าที่คิดไว้มาก ตอนแรกมันไม่ใหญ่โตขนาดนี้พอลงมือเก็บข้อมูลแล้วรู้เลยว่ามันยาก มันเยอะกว่าที่เราคิดไว้ เช่น การถ่ายรูปสไลด์ไฟเพื่อผู้ใช้บางคนไม่รู้จักรู้ว่าสไลด์ไฟมันไม่ได้อยู่รวมกันทีเดียว แต่อยู่กระจายกันไปคนละที่แต่ละที่ไกลๆ ทั้งนั้นการเดินทางก็ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 1 วัน” ปอนเล่าถึงความยากที่ต้องฝ่าฟัน

สำหรับไปซึ่งรับผิดชอบงานกราฟิกเล่าว่า อย่างโลโก้ก็แบบที่ 5 แล้ว แก้ไปเรื่อยๆ จนออกมาอย่างนี้ ซึ่งการที่ต้องแก้ไขงานที่รับผิดชอบบ่อยๆ เขามองว่า ไม่เป็นปัญหาเพราะรู้สึกว่ามันเองก็ค่อยๆ พัฒนามากับโครงการนี้ เช่น บางโปรแกรมไม่เคยได้ใช้ก็ได้ลองทำ ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาฝีมือของตนเอง

ให้ความสำคัญกับ “ทีมทำงาน”

ด้วยสำนึกว่าสร้าง Application มาให้คนใช้ การปรับแก้เพื่อให้ผู้ใช้ใช้งานได้สะดวกที่สุด การระดมความคิดเห็นให้เกิดความเห็นร่วมกัน ระหว่างนักศึกษา วิศวะ นักศึกษาพยาบาล และอาจารย์เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขัดเกลาผลงานของพวกเขาให้ดีขึ้น

“ผมคิดว่าความคิดเห็นส่วนรวมสำคัญกว่าเสมอ คือ สายตาเรากับสายตาคนอื่นอาจมองไม่เหมือนกัน ซึ่งเราต้องเอา Application ไปให้คนอื่นใช้ ไม่ใช่เราใช้เอง

ช่วงแรกที่ต้องแกลงบ่่อย ๆ ก็ท้อ มันเหนื่อย แต่ยังยืนยันว่าต้องทำต่อ” ไปเล่า

เมื่อเกิดอาการ “ท้อ” ระหว่างทาง ทีมงานใช้วิธีบำบัดด้วยการแยกย้ายกันพักผ่อน 1 วันเต็ม ๆ ทำสิ่งอื่นที่ชื่นชอบโดยไม่ทำงานในโครงการเลย ในขณะที่เดียวกันดีซึ่งเป็นหัวหน้าก็ต้องคอยประคับประคองทีมไม่ให้เครียดจนเกินไป ด้วยการพยายามหาอะไรที่สนุกๆ มาให้เพื่อนๆ เกิดความเพลิดเพลิน

“ทำงานกับคนไม่ใช่หุ่นยนต์ มันต้องมีอะไรตอบแทนเขาบ้าง พาไปเที่ยวบ้าง เลี้ยงขนมบ้าง” ดีเล่าถึงวิธีการดูแลทีมงาน

แน่นอนว่าอุปสรรคของการทำงานในวัยเรียนก็คือเรื่องการจัดสรรเวลา ทีมนี้ก็เช่นกันที่มีปัญหาเรื่องการจัดสรรเวลาบ้าง ทั้งความล่าช้า และเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน แต่พวกเขาใช้วิธีสื่อสารกันผ่าน Facebook บ้าง Line บ้าง โดยมีดีซึ่งเป็นคนคุมงานคอยตามงาน และถามไถ่ความคืบหน้า ผสานกับอาจารย์พนมวรรณที่โพสต์ข้อความบน Facebook กระตุ้นลูกศิษย์ทุกวันชนิดที่ไปบอกว่า

“ดีแล้วกำลังจะเข้านอน แต่พออาจารย์ทักมากก็ต้องกระดุ้งตัวขึ้นมาทำงานต่อทันที”

ในระยะสุดท้ายทีมงานเตรียมแนะนำ Application ไปสู่ผู้ใช้ผ่านช่องทางการออกบูธร่วมกับทีมนักศึกษาพยาบาลที่โรงพยาบาลแมคคอมมิค โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลข้าวมุง (รพ.สต.ข้าวมุง) อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และโรงพยาบาลแม่อน จังหวัดเชียงใหม่

“คนใช้ Smart Phone ส่วนมากใช้ระบบ Android อย่างน้อยบ้านละ 1 เครื่องต้องมี แล้วเราก็จะปล่อยทางตรง คือให้พยาบาลเขาไปสาธิต และ Download ผ่าน Google Play ด้วย แจกแผ่นพับด้วย”

นับเป็นความภาคภูมิใจของทีมงานที่เห็นชิ้นงานสำเร็จ แต่ทุกคนพูดตรงกันว่า จะภูมิใจมากกว่านี้ถ้ามีคนใช้จริง ได้ประโยชน์จริง ทั้งนี้ทีมงานจะมีการติดตามว่ามีคนใช้หรือไม่ โดยส่วนหนึ่งจะนับจากยอด Download และติดตามผลโดยการเก็บข้อมูลจากการสอบถามกับคนไข้ในโรงพยาบาลในวันที่คนไข้มาพบแพทย์ตามนัด

ทำประโยชน์ให้กับคนอื่นไม่ใช่เรื่องง่ายและไม่ใช่ว่าเรื่องยาก เราจะทำประโยชน์ให้กับคน แต่ถ้าเราทำลวกๆ มันก็ไม่มี ความหมายอะไร แทนที่จะทำประโยชน์ให้เขาก็กลายเป็นโทษไป แต่ถ้าเราทำให้มันดี ๆ มันก็จะมีประโยชน์มาก ฉะนั้นไม่ว่าจะ แก่งานมากแค่ไหน เราก็ต้องทำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และดีที่สุด

การเรียนรู้ที่แท้จริง

ทีมงานสะท้อนว่า โครงการนี้ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้การทำงานกับคนที่แตกต่าง หลากหลายจากเพื่อน ๆ ต่างสาขา ได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสามารถพัฒนาทักษะ การใช้โปรแกรมต่าง ๆ และการทำงานเป็นทีมของจริงที่แตกต่างจากที่เคยทำงานกลุ่ม ชั่วประเดี่ยวประด้าวในชั้นเรียน และการจัดการเวลา

การทำงานกลุ่มก่อให้เกิดความรับผิดชอบอย่างแท้จริง ทั้งเรื่องการบริหาร จัดการโครงการ การบริหารงบประมาณ การจัดการเอกสาร โดยเฉพาะความรับผิดชอบ ต่อผู้ใช้ในอนาคตที่ดีสะท้อนว่า

“ทำประโยชน์ให้กับคนอื่นไม่ใช่เรื่องง่ายและไม่ใช่ว่าเรื่องยาก เราจะทำประโยชน์ ให้กับคน แต่ถ้าเราทำลวก ๆ มันก็ไม่มี ความหมายอะไร แทนที่จะทำประโยชน์ให้ เขาก็กลายเป็นโทษไป แต่ถ้าเราทำให้มันดี ๆ ไปเลยมันก็จะมีประโยชน์มาก ฉะนั้น ไม่ว่าจะแก่งานมากแค่ไหน เราก็ต้องทำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและดีที่สุด”

ณ วันนี้เมื่อมองย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้น ดีกับปอนสรุปว่า งานที่ทำในโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” กับโปรเจกจบ แม้จะแตกต่างกันในตอนแรกในแง่ขอบเขต แม้ช่วงแรก งานโครงการจะใช้เป็นโปรเจกจบไม่ได้ เพราะเขตเขตของงานเล็กกว่า แต่เมื่อเริ่มทำไป เรื่อย ๆ กลายเป็นว่าขอบเขตของงานโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ขยายขึ้นเรื่อย ๆ จน ใหญ่กว่าโปรเจกจบไปแล้ว จึงไม่แปลกที่ทั้งคู่จะนำโครงการนี้มาใช้เป็นโปรเจกจบ ได้เลย แต่สิ่งที่พวกเขาคาดหวังกลับเป็นเรื่องการใช้ประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมาย ที่ต่างเฝ้าลุ้นว่า งานที่พวกเขาทำจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงสมดังเจตนารมณ์ ที่ตั้งไว้ตั้งแต่เริ่มต้นหรือไม่...

สิ่งที่ได้มากกว่า Application

อาจารย์พนมธรรม อมรเลิศวิทย์ อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาที่เฝ้ามองการทำงานของทีมงานสะท้อนว่า การทำงานถือว่าผ่าน เพราะได้เรียนรู้ได้ปรับตัว ที่สำคัญอาจารย์เห็นนักศึกษาเปลี่ยนไปจากเดิม **มีความรับผิดชอบมากขึ้น อย่างผิดหูผิดตา** และการที่พวกเขามีโอกาสได้ติดต่อกับคนอื่นก็ทำให้เขามีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น เพราะที่ผ่านมามีวัยรุ่นมักมองตนเองเป็นศูนย์กลาง ยิ่งเด็กที่เรียนคอมพิวเตอร์ด้วยแล้ว พวกเขาจะมีโลกส่วนตัวสูงมาก เขาจะคุยกับคอมพิวเตอร์มากกว่าคน ฉะนั้นในแง่ของการสื่อสารแล้ว**พวกเขามีทักษะเรื่องการสื่อสารมากขึ้น รู้จักการทำงานเป็นทีม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น** เห็นได้ชัดมากจากการที่พวกเขาไปพูดคุยกับแพทย์แผนไทยที่อาวโสภาว่า พวกเขาจึงต้องรู้จักการพูดคุย การซักถามเก็บข้อมูล การพูดคุยกับผู้หลักผู้ใหญ่ หรือชาวบ้านที่มารักษาตัว เป็นต้น

อาจารย์อัชฌา วารีย์ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ ในฐานะผู้ใช้ประโยชน์บอกว่า โครงการนี้ เธอมี 2 บทบาทคือ ช่วงแรกเข้ามาช่วยในฐานะแหล่งข้อมูลเป็นผู้ให้ความรู้และแนะนำแนวทางแก่นักศึกษา ส่วนช่วงหลังเข้ามามีบทบาทในฐานะทีมทำงาน ด้วยการเชื่อมโยงนักศึกษาพยาบาลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน โดยมองว่าโครงการแบบนี้เป็นผลดีต่อสาขาวิชา โดยเธอได้นำผลงานจากโครงการนี้บรรจุเป็น**ส่วนหนึ่งของวิชา พบ.239 วิถีสุขภาพทางเลือก (Alternative Health Care)** โดยนำ Application มาสอนให้กับนักศึกษาเพื่อใช้ในการลงชุมชน และแนะนำวิธีดูแลสุขภาพให้แก่ชาวบ้านต่อไป

ด้าน **“นุ้ย” รัตนาภรณ์ กนสิทธิ์** นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 บอกว่า ในมุมมองของนักศึกษาพยาบาล ถ้าสมมุติเราขึ้นฝึกปฏิบัติเวลาเราเจอคนไข้ หรือญาติคนไข้ที่ห่อผู้ป่วยที่สนใจเรื่องสมุนไพรอยากทราบสรรพคุณ ถ้าเรามี Application นี้เราก็สามารถอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่เขายังไม่รู้ เหมือนยืนยันว่าที่รู้มาถูกต้องหรือไม่

วัยรุ่นมักมองตนเองเป็น
ศูนย์กลาง ยิ่งเด็กที่เรียน
คอมพิวเตอร์ด้วยแล้ว
เขาจะมีโลกส่วนตัวสูงมาก
เขาจะคุยกับคอมพิวเตอร์
มากกว่าคน ฉะนั้นในแง่ของ
การสื่อสารแล้วพวกเขามี
ทักษะเรื่องการสื่อสารมากขึ้น
รู้จักการทำงานเป็นทีม และ
การทำงานร่วมกับผู้อื่น

เพราะ App นี้จะมีการตรวจสอบข้อมูลและอ้างอิงข้อมูล
จากแหล่งที่น่าเชื่อถืออยู่แล้ว

ขณะที่ “จ๊ะเอ๋” ศรัณยูพร สุริวรรณ นักศึกษา
พยาบาลชั้นปีที่ 3 บอกว่า การทำงานกับเพื่อนต่างสาขา
แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การลงชุมชนเพื่อเข้าไป
ช่วยเหลือชุมชนให้ได้รับความรู้ทางด้านสุขภาพ ถือเป็น
ความร่วมมือเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีให้เกิดคุณค่ามากขึ้น
ให้ประชาชนได้ดูแลสุขภาพตนเองและมีการรักษาสุขภาพ
เบื้องต้น ซึ่งต่อไปก็จะช่วยติดตามผลว่า คนไข้งานจริงแล้ว
เป็นอย่างไร เพื่อปรับปรุง Application นี้ให้ดียิ่งขึ้น

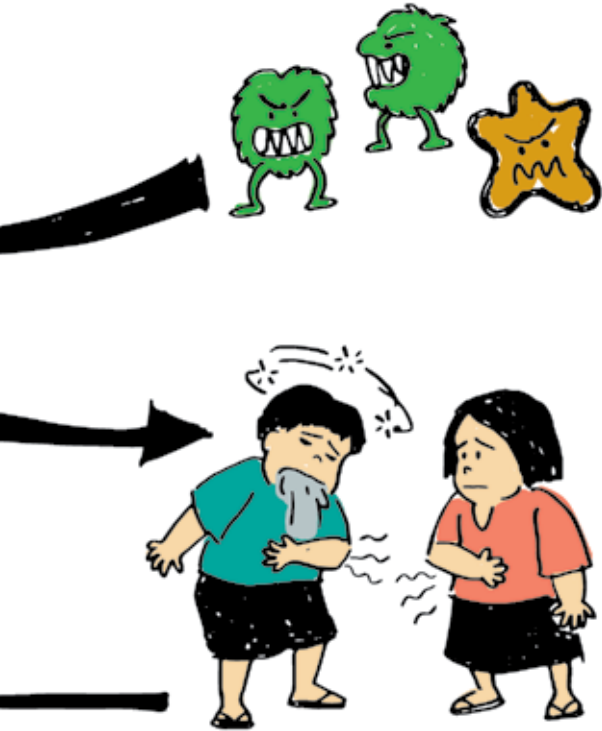
บ้านจะจ้อ ต.ตอฮ้าง อ.เมือง จ.เชียงใหม่
ไฟฟ้าและน้ำประปาเข้าไม่ถึง

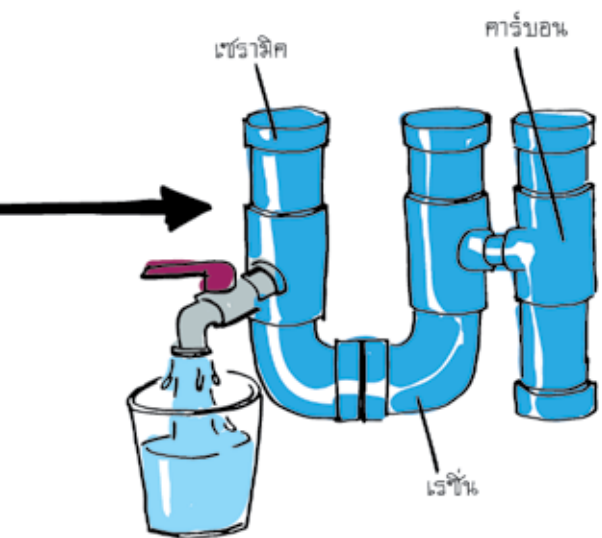
นักศึกษาถ่ายทอดความรู้การทำเครื่องกรองน้ำจากท่อ PVC ผู้ชาวบ้าน

ชาวบ้านสามารถทำเครื่องกรองน้ำจากท่อ PVC
ที่หาซื้อง่าย ประกอบไม่ยาก ราคาถูก
และชาวบ้านบำรุงรักษาได้เอง

ข้าวบ้วนเกิมน้ำจากแหล่งน้ำโดยตรงจึงปนเปื้อนเชื้อโรค และป่วยเป็นโรกระบบทางเดินอาหาร

เครื่องกรองน้ำทำให้น้ำสะอาดไม่มีเชื้อโรค

ใช้ “น้ำใจ” ผลิตน้ำบริสุทธิ์

วิทยาลัยเชียงราย

โครงการพลังน้ำบวกพลังใจ กลับไปช่วยชุมชนชาวเขา

- อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ศิริพงษ์ ตวีรัตน์
 อาจารย์ภักดี สิทธิฤทธิ์กวิน
 อาจารย์วรพงศ์ กันทะ
- หัวหน้าโครงการ นายเทวินทร์ ทรัพย์ล้านแสน
- คณะทำงาน นายอาคม ทิวัตถ์ธวันันท์
 นายปรณัฐ กาศมณี
 นายอนิรุทธิ์ แก้วจันตะ
 นายศราวุธ ลินศิริ
 นายชัชพงศ์ กลิ่นทอง
 นายนิรันดร์ สามหมื่นคำ
 นายสรวิศ อินสุวรรณ

ในวันที่ “ปิ่น” อาคม กวีตถ์รณวันท์ ไปช่วยรุ่นพี่ทำเครื่อง
อบกล้วยพลังงานแสงอาทิตย์ให้ชาวบ้านจะจั่ว หมู่ 6
ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เขาสังเกต
เห็นว่า “น้ำ” ที่ชาวบ้านใช้ดื่มกิน ไม่สะอาด และที่ศูนย์การ
ศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา หรือ ศศช. ซึ่งมีเด็ก ๆ เรียน
อยู่ที่นั่นหลายคน และเด็ก ๆ ต้องกินน้ำจากแหล่งเดียวกัน
ทำให้มีปัญหาเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะระบบทางเดินอาหาร

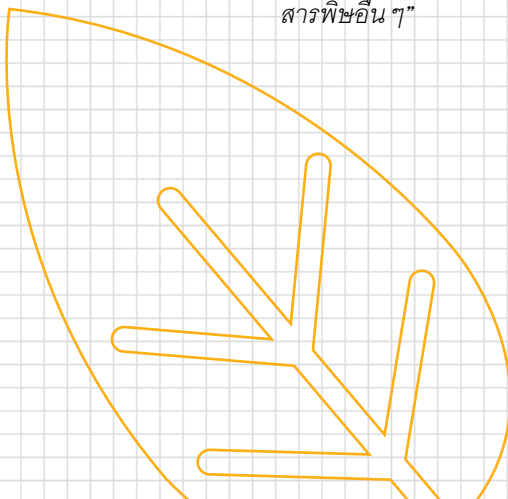
และสิ่งที่ประสบกับตัวเองหลังดื่มน้ำจากบ้านจะจั่วแล้วกลับเข้ามา
ในเมืองคือเกิดอาการ “ปวดท้อง”

นี่คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เขาตั้งปณิธานไว้ว่า...หากได้ทำโครงการ
“กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เหมือนกับรุ่นพี่ของเขาเมื่อปีที่แล้ว เขาตั้งใจจะทำ
“เครื่องกรองน้ำ”

ใช้ “น้ำใจ” ผลิตน้ำบริสุทธิ์

ถึงวันนี้ปิ่นเดินตามที่ตัวเองตั้งปณิธานด้วยการทำโครงการพลังงานน้ำบวก
พลังใจช่วยชุมชนชาวเขา โดยชักชวนเพื่อน ๆ ที่มีใจต้องการเห็นชาวบ้าน
และเด็ก ๆ ที่บ้านจะจั่วมีน้ำสะอาดไว้ดื่มกิน

“เมื่อก่อนชาวบ้านดื่มน้ำดิบจากธรรมชาติ ด้วยการต่อท่อประปาภูเขา
เข้ามาที่บ้านแล้วก็เปิดกินกันเลย อย่างดีที่สุดคือใช้ถุงผ้าสวมก๊อกน้ำไว้ ซึ่งเรา
ก็สังเกตเห็นว่า จากถุงผ้าสีขาวหรือสีอ่อน เมื่อสวมได้
สักระยะหนึ่งก็จะเห็นว่าผ้าเปลี่ยนเป็นสีเหลืองคล้ำเข้ม
ขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นสีน้ำตาลแดง และดำในที่สุด
แสดงว่าน้ำไม่สะอาด และอาจปนเปื้อนจุลินทรีย์หรือ
สารพิษอื่น ๆ”

และเมื่อพวกเขานำน้ำไปตรวจก็พบว่า มีสารพิษและเชื้อจุลินทรีย์ปนมากับน้ำหลายชนิด

ทั้งนี้จากการสำรวจประชากรพบว่า หมู่บ้านนี้มีชาวบ้านอาศัยอยู่ 40 หลังคาเรือน มีประชากรประมาณ 200 คน เป็นชนเผ่าลาหู่เกือบทั้งหมด ผู้สูงอายุหรือวัยกลางคน ไม่รู้ภาษาไทย จึงสื่อสารกันลำบาก ต้องอาศัยผู้นำหมู่บ้านและครูเป็นล่ามให้ โดยในการประชุมร่วมระหว่างผู้นำหมู่บ้านกับชาวบ้านพวกเขาสอบถามความต้องการของชาวบ้านว่า ถ้าพวกเขาทำเครื่องกรองน้ำให้ ชาวบ้านจะใช้ไหม จะยอมรับหรือไม่ ซึ่งผลสรุปของการประชุมวันนั้นคือ ชาวบ้านทุกคนต่างให้การยอมรับเป็นอย่างดี

สำหรับในส่วนของการดำเนินงาน ปิ่นและทีมมีแผนที่จะเข้าไปติดตั้งเครื่องกรองน้ำให้ชาวบ้านโดยจะนำร่องก่อน 20 ครัวเรือน ซึ่งจะให้ผู้ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกว่าจะให้บ้านใครก่อนหลัง

เครื่องกรองน้ำแบบง่าย เน้นให้ชาวบ้านดูแลเองได้

“ปลื้ม” ปรณัฐ กาศมณี สมาชิกอีกคนหนึ่งของทีมเล่าว่า พวกเขาเริ่มงานแรก ด้วยการศึกษารองจากเครื่องกรองน้ำสำเร็จรูปที่วางขายในท้องตลาด โดยพบว่าส่วนใหญ่ใช้สารกรอง 3 ชนิด ได้แก่ 1.คาร์บอน ช่วยกรองสี กลิ่น และสารเคมีบางชนิด 2.เรซินใช้กรองหินปูน และ 3.เซรามิกที่มีความละเอียดสูงใช้กรองแบคทีเรีย

“เรานำรูปแบบเครื่องกรองน้ำที่มีขายตามท้องตลาดมาดัดแปลง เพราะของที่ขายในท้องตลาดมีระบบที่ยุ่งยาก โดยเฉพาะการถอดประกอบ จึงต้องดัดแปลงให้มีรูปแบบที่ง่าย และสะดวกต่อการซ่อมบำรุงของชาวบ้าน” ปลื้มเล่าแนวคิดเกี่ยวกับปรับปรุงแบบของเครื่องกรองน้ำ

โดยเครื่องที่ดัดแปลงแล้วเสร็จจะมีลักษณะเหมือนเครื่องกรองน้ำตามท้องตลาด แต่มีท่อเล็ก ๆ สำหรับให้น้ำเข้าเพื่อเพิ่มแรงดันให้น้ำ และจุดกรองอันแรกจะเป็นคาร์บอนที่ใช้กรองสีและกลิ่น จากนั้นน้ำจะผ่านท่อกรองที่ 2 คือเรซินที่ใช้กรองหินปูน และจะไหลไปท่อที่ 3 ซึ่งเป็นเซรามิกเพื่อกรองแบคทีเรีย โดยแต่ละท่อจะมีฝาปิดแยกต่างหาก ซึ่งชาวบ้านสามารถถอดล้างทำความสะอาดได้เฉพาะจุดโดยไม่ต้องรื้อทั้งหมด

“เวลาจะล้างก็สังเกตเห็นง่าย ๆ ถ้าน้ำไหลอ่อนก็ควรถอดออกมาทั้งหมด กับเซรามิกนี่ง่าย แค่ถอดออกมาล้างน้ำ แล้วใส่กลับเข้าไปใหม่ก็ได้แล้ว”

เมื่อได้แบบและได้วิธีการในการถอดประกอบแล้ว ทีมงานจึงได้จัดหาอุปกรณ์ทำเครื่องกรองน้ำจำนวน 20 ชุด แบ่งทีมงานออกเป็น 5 ทีม ๆ ละ 2 คน แต่ละทีมรับผิดชอบชาวบ้าน 4 หลังคาเรือน โดยแต่ละทีมจะมีนักศึกษาปี 1 เข้าไปร่วมเรียนรู้ด้วย เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในการทำงานกับชุมชน

“วิธีการคือ...เราจะสาธิตวิธีการทำให้อ่อน พร้อม ๆ กับอธิบายคุณสมบัติของสารกรองน้ำให้ชาวบ้านรับรู้ จากนั้นก็จะให้ชาวบ้านลงมือทำกันเอง...ของใครของมัน

เรานำรูปแบบเครื่องกรองน้ำ
ที่มีขายตามท้องตลาดมา
ดัดแปลง เพราะของที่ขายใน
ท้องตลาดมีระบบที่ยุงยาก
โดยเฉพาะการถอดประกอบ
จึงต้องดัดแปลงให้มีรูปแบบ
ที่ง่าย และสะดวกต่อการ
ซ่อมบำรุงของชาวบ้าน

ทำผิดก็แก้ไขกันตรงนั้น...ซึ่งส่วนมากไม่มีปัญหา เพราะทักษะเชิงช่าง
ของชาวบ้านมีสูงอยู่แล้ว”

“ฟลุค” อนุรักษ์ แก้วจันทะ อธิบายว่า การเข้ามาสอนให้
ชาวบ้านทำเครื่องกรองน้ำครั้งนี้ ไม่เพียงแค่ชาวบ้านจะจ้อเท่านั้น
ที่ได้รับประโยชน์ ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.)
ก็พลอยมีน้ำดื่มสะอาดให้เด็กและครูได้บริโภคด้วย

ของดีมีคุณภาพ...แถมราคาถูก

สำหรับเครื่องกรองน้ำที่ผลิตขึ้นนี้มีราคาอยู่ที่ประมาณ 400
บาทต่อเครื่อง ถือว่าถูกกว่าเครื่องกรองน้ำสำเร็จรูปที่ขายในตลาดมาก จึงเป็นเหตุผล
ให้หมู่บ้านจะซื้อที่อยู่ข้างเคียงกับบ้านจะจ้อมาขอเรียนรู้เรื่องการผลิตเครื่องกรองน้ำ
ด้วย ซึ่งทีมงานได้จัดกิจกรรมให้ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ให้กันเอง จะได้สื่อสาร
ด้วยภาษาเดียวกัน ไม่ต้องยุ่งยากในการแปลกลับไปมา โดยมีผู้นำชุมชนบ้านจะจ้อ
เป็นหัวขบวนถ่ายทอด

“ส่วนของทีมงานก็ได้รับเชิญให้ไปออกบูธสาธิตและถ่ายทอดความรู้ที่ศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเชียงราย เพื่อให้นักศึกษา กศน.เชียงรายนำไป

ขยายผลต่อในชุมชนต่างๆ ที่ยังขาดแคลนน้ำดื่มสะอาดไว้บริโภค ทำให้เกิดความภูมิใจที่ผลงานของพวกเขาเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และมีคนเห็นความสำคัญ” วินอธิบายด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม

“ประสบการณ์” คือ “กำไร”

หลังการให้ความรู้ผ่านไป “วิน” เทวินทร์ ทรัพย์ล้านแสน บอกว่า เขารู้สึกดีใจมากที่โครงการนี้เป็นที่ต้องการของชุมชน และได้รับการร้องขอให้ขยายผลในวงกว้างขึ้น โดยในส่วนของชาวบ้านเองจากครั้งแรกที่นักศึกษานำอุปกรณ์มาให้ช่วยกันประกอบ 20 ชุด พบว่าไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชนที่มีอยู่ 40 หลังคาเรือน จึงจัดหาอุปกรณ์เพิ่มให้กับผู้นำชุมชนอีกครั้งละ 2-3 ชุด จนครบ 20 ชุด เพื่อให้ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งทำเพิ่มอีก 1 ชุดให้กับ ศศช. เมื่อหลังคาเรือนใดได้รับอุปกรณ์สร้างเครื่องกรองน้ำ ผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่ผ่านการอบรมรอบแรกก็จะช่วยกันสอนวิธีผลิต พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการดูแลรักษา โดยทีมงานจะเข้าไปเป็นที่ปรึกษาอยู่ห่างๆ เพราะการที่ชาวบ้านทำเองกับมือ จะรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ

วินบอกว่า เขาต้องใช้ความละเอียดกับงานเก็บข้อมูลรายละเอียดโครงการเพื่อให้ได้สาระสำคัญครบถ้วน และในฐานะผู้นำกลุ่มต้องคอยมอบหมายหน้าที่ให้เพื่อนๆ และน้องๆ ที่มาช่วยงาน ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้เรื่องการสื่อสารกับชุมชน ที่ควรพูดคุยให้เข้าใจง่ายๆ ตรงๆ นัดแล้วต้องไป ต้องกล้าติดต่อพูดคุย เช่น ผู้นำชุมชน และครูก็เข้าหาด้วยความอ่อนน้อม แนะนำตัว แนะนำโครงการ เป็นต้น

ปิ่นบอกว่า การทำงานในโครงการนี้ทำให้เขาได้ทำงานที่ไม่เคยคิดทำมาก่อน เช่น การเงิน ทำเอกสารติดต่อประสานงานโรงพยาบาลเพื่อขอข้อมูลโรคที่มากับการดื่มน้ำที่ไม่สะอาด หรือขอความอนุเคราะห์หน่วยงานเพื่อใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และยังวางแผนงานรายสัปดาห์ด้วยเครื่องมือ Timeline ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาออกแบบเครื่องกรองน้ำ รู้วิธีการทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าไปอยู่กับเขา เรียนรู้กับเขาไปพร้อมๆ กัน เมื่อเกิดปัญหาที่ต้องคิดหาทางออกร่วมกัน ต้องรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากทีมให้ดีที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาเพียงไม่กี่เดือน แต่มีคุณค่ามาก

ส่วนปลื้มซึ่งเป็นคนพูดน้อย แต่บอกว่า เขาได้เรียนรู้เยอะมาก โดยเฉพาะกับบทบาทหน้าที่ที่เขารับผิดชอบ

“ผมมีหน้าที่จัดหาอุปกรณ์ในการทำเครื่องกรองน้ำ ทำให้รู้แหล่งซื้อของที่ราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป ได้เรียนรู้ว่าขนาดท่อพีวีซีต้องเหมาะสมกับแรงดันน้ำ ถ้าบางเกินไปก็จะแตกรั่วง่าย ด้านทานแรงดันน้ำไม่ไหว และโดยส่วนตัวเป็นคนไม่ค่อยพูดกับคนที่ไม่รู้จัก เมื่อทำโครงการนี้เขาจึงปรับเปลี่ยนตนเอง ต้องเป็นฝ่ายเข้าหา ต้องติดต่อประสานกับผู้คน จึงเกิดความกล้าโดยปริยาย และรู้สึกดีใจมากที่มีส่วนร่วมทำงานช่วยเหลือชาวบ้านกับทีมงานนี้”

“กล้าใหม่...ไฟรู้” ปี 9

ขณะที่พลู๊บบอกว่า โครงการนี้ทำให้เขาเป็นครอบครัว
มากขึ้น เพราะต้องสำรวจสถานที่ สำรวจแหล่งน้ำ ดูความดัน
ดูปัญหาระบบน้ำว่ารั่วไหม ต้องซ่อมแซมอะไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ยัง
ไม่ได้เรียนแต่ก็ได้ทำ ได้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น พบท่อแตก
ไม่มีข้อต่อ ต้องหาวัสดุทดแทน นำท่อขนาดใหญ่กว่ามาปรับให้
เข้ากัน ถือว่าได้กำไรประสบการณ์มากกว่าเพื่อนคนอื่นๆ ที่
ไม่มีโอกาสมาร่วมงานกัน

เพราะ “น้ำ” คือชีวิต

ลุงเจี๊ยะ สว่างฮ้อ ผู้นำชุมชนบ้านจะจ้อ สะท้อนภาพการ
ใช้น้ำของชาวบ้านก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาสอนวิธีการทำเครื่อง
กรองน้ำว่า ก่อนนี้ชาวบ้านกินน้ำจากลำห้วย และน้ำบนดอยที่ไหลมาตามท่อประปา
ภูเขา พอมาถึงหมู่บ้านก็นำเข้าแทงค์น้ำแล้วปล่อยจ่ายสู่ครัวเรือน ถ้าบ้านไหนใช้ถังผ้า
กรองก่อนดื่มก็จะเห็นตะกอน โคลน หรือใบไม้ติดมาด้วยเสมอ หลายคนในหมู่บ้าน
เป็นนี้ว ยิ่งฤดูฝนมักจะพบอาการท้องร่วงบ่อยๆ

“พอรู้ว่านักศึกษาจะทำเครื่องกรองน้ำให้พร้อมสอนวิธีการผลิตให้ ชาวบ้านรู้สึก
ตื่นเต้นกันมาก เพราะไม่เคยมีใครเข้ามาแนะนำให้ทำในลักษณะนี้มาก่อน ข้าทำแล้วยัง
เห็นผลชัดเจนว่า น้ำใส ไม่มีสีขุ่น มองไม่เห็นตะกอนหรือเศษใบไม้อีก และทุกคนยัง
ทราบด้วยว่าผ่านการตรวจสอบคุณภาพมาแล้ว ทำให้มั่นใจมากกว่าสะอาด ปลอดภัย
ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพในระยะยาว”

เห็นผลชัดเจนว่า
น้ำใส ไม่มีสีขุ่น
มองไม่เห็นตะกอน
หรือเศษใบไม้ และ
ทุกคนยังทราบว่
ผ่านการตรวจสอบ
คุณภาพมาแล้ว
ทำให้มั่นใจว่สะอาด
ปลอดภัย ไม่ส่งผลเสีย
ต่อสุขภาพในระยะยาว

ทีมงานชุดนี้มีประสบการณ์ทำงานกับชุมชนจากการช่วยรุ่นพี่มาก่อน และยังค้นพบโจทย์ปัญหาตั้งแต่ปีที่แล้ว ทำให้การทำงานมีทิศทางชัดเจน กระนั้นเมื่อลงพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูลโครงการของตนเอง โดยปราศากรุ่นพี่ กลับพบว่า พวกเขายังมีปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงาน และการวางตัวที่เกิดความเหลื่อมล้ำ ทั้งด้านอายุ วิทยวุฒิ เราจึงต้องคอยให้คำปรึกษา และร่วมฟังการประชุม เพื่อให้แนวคิดในการทำงาน

ลุงทองคำ ณ เชียงใหม่ คนพื้นราบที่ขึ้นไปปักหลักครอบครัวในหมู่บ้านจะจ้อบอกว่า การได้ประกอบเครื่องกรองน้ำด้วยตนเอง เวลาใช้จึงรู้สึกสุขใจ พอใจที่ได้ดื่มน้ำคุณภาพดี ไม่มีกลิ่น สีใส ทุกวันนี้ตื่นเช้าต้องกรองน้ำใส่กระติกให้พอกินในแต่ละวัน ก่อนจะนำไปใช้อีกอย่างอื่น เช่น ทำอาหาร บ้วนปากแปรงฟัน และต่อจากนี้หากเครื่องชำรุดเสียหาย หรือครบกำหนดการใช้งาน ก็พร้อมที่จะถอดล้างหรือซ่อมแซมเองได้

เรียนรู้และปรับตัว...ประสบการณ์ไม่มีที่สิ้นสุด

อาจารย์ศิริพงษ์ ตริรัตน์ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา วิทยาลัยเชียงราย และอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบอกว่า ทีมงานชุดนี้มีประสบการณ์ทำงานกับชุมชนจากการช่วยรุ่นพี่มาก่อน และยังค้นพบโจทย์ปัญหาตั้งแต่ปีที่แล้ว ทำให้การทำงานมีทิศทางชัดเจน กระนั้นเมื่อลงพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูลโครงการของตนเอง โดยปราศากรุ่นพี่ พวกเขาก็ยังมีความปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงาน และการวางตัวที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำ ทั้งด้านอายุ วิทยวุฒิ เราจึงต้องคอยให้คำปรึกษา และร่วมฟังการประชุมเพื่อให้แนวคิดในการทำงาน พร้อมแนะนำให้พูดคุยผ่านผู้นำชุมชนเป็นหลัก เพราะไม่แค่สื่อสารกันด้วยภาษาไทยรู้เรื่อง แต่ยังได้ข้อมูลภาพรวมของหมู่บ้านด้วย

“ส่วนพัฒนาการที่เกิดกับแต่ละคนจากการทำโครงการนี้ เห็นได้ชัดคือวินกับปิ่น ซึ่งเป็นคนไม่ค่อยกล้าพูดกับคนแปลกหน้าหรือผู้ใหญ่ พอพาไปแนะนำก็ทำได้ กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น มีความรับผิดชอบสูงเมื่อมีการประชุม ทั้งคู่ก็จะช่วยกันแจกแจงงานให้ทุกคนได้เป็นอย่างดี และไม่เพียงแต่นักศึกษาเท่านั้นที่ได้เรียนรู้ ตัวผมเองก็ได้เรียนรู้ความร่วมมือจากคนแปลกหน้าด้วยเช่นกัน”

2546

“สลัดถิ่นท่าน”
ปีชงประจำถิ่นหรืออยู่เต็มไปหมด

“สลัดถิ่นท่าน” 1 ต้น : ให้อ่าน 15 ต้น

ให้ชาวบ้านทดลองอาชีพ
ใหม่ปลอดจากทดลอง

2547

“สลัดถิ่นท่าน”
หมดไปจากภาค

2550

เริ่มเพาะ “สลัดถิ่นท่าน” ในพื้นที่ตนเอง
ที่โลกร่วมละ 200 บาท

50 ต้น

15 ต้น

750 ต้น

20ครัวเรือน

2558

“ราชภัฏภูเก็ต” ทำแนวทางจอยักษ์
“ผักลิ้นห่าน” โดยการจัดกลุ่ม “เฮาว่าน”
ช่วยกันเพาะเมล็ดจอยักษ์ในชั้นที่สาธารณะ

15,000 ต้น

การกลับมาของ “ผักลิ้นห่าน”

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชท้องถิ่น
(ผักลิ้นห่านคืบกันคืบชีวิตและการทำกิน
บ้านไม้ขาว)

อาจารย์ที่ปรึกษา	นายสนธยา ปานแก้ว
หัวหน้าโครงการ	นายวุฒินันท์ ย่องชื่อ
คณะทำงาน	นางสาวจิววรรณ ทวนดำ
	นางสาวฉัตรทริกา แซ่อึ้ง
	นายสุกฤษฎี ผลพนัก
	นายพิทศรุต บุญยีน
	นายณเจตพิพัทธ์ ศรีชน
	นายสุสกลาน สิทธิศักดิ์
	นายจิรพงศ์ บุญยีน
	นางสาววราภรณ์ ทรงเดชะ
	นายเรืองศักดิ์ ไพษานาญ

“កត់ត្រា...វិវត្ត” ប្រ ១

ธันวาคม ปี 2547 “สินามิ” ไม่ได้กวาดเอาเฉพาะบ้านเรือน
ผู้คนหายไปไหนเลยที่นั่น แต่พืชเล็กๆ อย่าง “ผักลิ้นห่าน”
ที่อาศัยอยู่เฉพาะบนหาดทรายที่บ้านไม้ขาว อำเภอเมือง
จังหวัดภูเก็ต ก็อันตรายหายไปด้วย

มีเพียงไม่กี่คนที่สนใจพืชเล็กๆ ชนิดนี้ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็ “โกจู” วิโรจน์
ประเสริฐ ซึ่งเป็นเพียงคนเดียวในจังหวัดภูเก็ตที่เพาะและขยายพันธุ์ผักลิ้นห่าน
บนที่ดินของตัวเอง

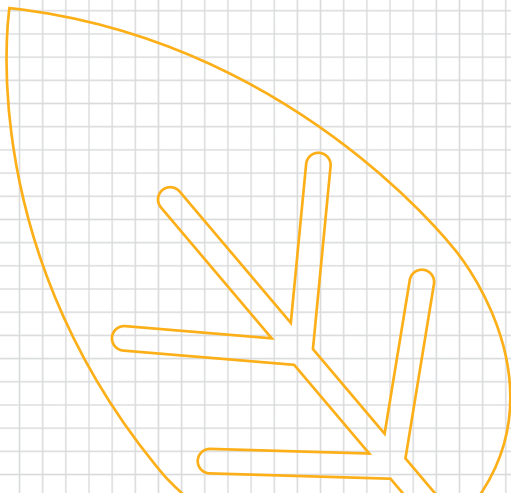
อีกกลุ่มคือ นักศึกษาสาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
“จะว่าไป...ผักลิ้นห่านก็เหมือนของคู่บ้านคู่เมืองภูเก็ตเรา แล้วตอนนี้มัน
ก็เริ่มหายาก พวกผมก็อยากอนุรักษ์ และขยายพันธุ์ให้มันกลับมาเต็มหาด
เหมือนเดิม” นี่คือฝันของ “นนท์” วุฒินันท์ ย่องชื่อ และเพื่อน ๆ

อนุรักษ์ให้ได้ผลต้องมาจากความต้องการของ ชุมชน

เพราะเป็นนักกิจกรรมตัวยงมาตั้งแต่ปี 1 เมื่อเห็นประกาศรับสมัครโครงการ
“กล้าใหม่...ไฝ่รู้”

ฉัตรทริกา แซ่เอ็ง พร้อมกับเพื่อน ๆ รวมตัวกันเขียนข้อเสนอโครงการ
“อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น (ผักลิ้นห่านคืนถิ่นคืนชีวิตและการทำกิน
บ้านไม้ขาว) ขึ้น โดยหวังให้โครงการนี้เข้าไปช่วยฟื้นฟู และอนุรักษ์พันธุ์
ผักลิ้นห่านที่หายไป

“แม้จะยังหลงเหลือให้เห็นอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่มากพอ”

หากดูจากขนาดของโครงการแล้ว จำเป็นต้องใช้สรรพกำลังจากคนค่อนข้างมาก ดังนั้นโครงการนี้จึงเป็นการรวมตัวกันทำงานระหว่างรุ่นพี่ปี 2 และรุ่นน้องปี 1 รวมทั้งชาวบ้านและอาจารย์ที่ปรึกษา สิ่งที่ได้มากกว่าโครงการคือ “**ความสัมพันธ์**” อันดีระหว่างนักศึกษากับชาวบ้าน

นันท์ เสริมว่า “เราเรียนสาขาที่เราต้องมีจิตอาสาที่จะช่วยเหลือชุมชน ถ้าเราไม่รักก็คงไม่มาเลือกเรียนสาขานี้”

ด้วยการทำงานที่มาจากใจรักที่จะช่วยเหลือชุมชน การทำงานของทีมจึงเน้นไปที่การถามความเห็นของชุมชนเป็นหลัก ด้วยฐานคิดว่า “**การทำงานชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชน ไม่ใช่ความต้องการของเรา**” แม้จะคลุกคลีกับชุมชนบ้านไม้ขาวมานาน แต่เมื่อต้องเขียนข้อเสนอโครงการ ทีมงานจึงต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชน พูดคุยกับชุมชนว่ามีปัญหาอะไรบ้าง จนมาพบ “**ผักลิ้นห่าน**” ชาวบ้านก็ถามว่ารู้จักไหม เคยกินไหม พวกเราถามเพื่อนในทีมก็ไม่มีใครรู้จัก เลยคิดกันว่าไหน ๆ เราก็ใช้ชุมชนนี้เป็นฐานการเรียนรู้มา 2 ปีแล้ว น่าจะตอบแทนชุมชนด้วยการอนุรักษ์ให้ผักลิ้นห่านอยู่คู่บ้านไม้ขาวต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น (ผักลิ้นห่านคืนถิ่นคืนชีวิตและการทำกินบ้านไม้ขาว) ขึ้นมา

“จำได้ว่าตอนนั้นพวกเราจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้านว่าจะจัดทำโครงการอนุรักษ์ผักลิ้นห่าน แม้ในความเป็นจริงชาวบ้านก็มีการปลูกผักลิ้นห่านอยู่แล้วแต่อยากขยายให้มากขึ้น เมื่อรู้ว่านักศึกษาจะมาทำโครงการนี้ชาวบ้านก็รู้สึกดีใจ และให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการประมาณ 10 คน พวกเราก็กลับไปที่มหาวิทยาลัยและช่วยกันเขียนข้อเสนอโครงการทันที” **จวีร์รณ ทวนดำ “ภู”** อธิบายที่มาที่ไปของการทำงาน

แม้จะมีฐานข้อมูลชุมชนและฐานความรู้อยู่บ้าง แต่เมื่อต้องเขียนโครงการก็คิดมากเหมือนกันว่า ต้องวางแนวคิดอย่างไรเพื่อให้โครงการผ่านเข้ารอบ ตอนนั้นคิดว่าเราจะทำได้หรือ มีมหาวิทยาลัยส่งผลงานเข้ามามากมาย คิดว่าคงไม่เข้ารอบแน่ ๆ ตอนเขียนเสร็จก็ส่งให้หนัดดูในฐานะที่เป็นหัวหน้าโครงการ

ขณะที่นันท์บอกว่า เขามั่นใจมากกว่าโครงการของพวกเขาต้องผ่านเข้ารอบแน่นอน เพราะเขาตั้งใจจริงมั่นใจในสิ่งที่ทำ

“ข้อเสนอโครงการของเราถูกขยำทิ้งหลายรอบมาก แก้วแล้วแก้วอีก โดยเฉพาะข้อมูลที่อาจารย์แนะนำว่าให้ไปลองสืบค้นดูว่าผักลิ้นห่านมีที่ไหนอย่างไร วิธีการดูแลและสรรพคุณ ฯลฯ ทั้งค้นจาก Internet สอบถามจากโกจู เรียกได้ว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการบวกกับความรู้ชาวบ้านเลยทีเดียว”

ด้วยการทำงานที่มาจากใจรักที่จะช่วยเหลือชุมชน การทำงานของทีมจึงเน้นไปที่การถามความเห็นของชุมชนเป็นหลัก ด้วยฐานคิดว่า “**การทำงานชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชน ไม่ใช่ความต้องการของเรา**”

นันท์บอกว่า ช่วงที่ต้องแก้ไขข้อเสนอโครงการบ่อย ๆ นั้น เขาและทีมงานรู้สึกท้อเหมือนกัน แต่ในฐานะหัวหน้าเขาจึงต้องคอยให้กำลังใจทีม บอกเพื่อนเสมอว่าต้องไปต่อนะ เราต้องทำได้อยู่แล้ว **“เชื่อผมเถอะ”**

อาจเป็นเพราะบุคลิกและความเป็นผู้นำของนันท์ที่พอเขาเอ่ยปากว่า **“เชื่อผมเถอะ พวกเราต้องได้แน่นอน”** ทีมงานทุกคนต่างมีกำลังใจฮึดสู้ขึ้นมาทันที บอกว่า **“ว่าไงว่าตามกัน”** แม้บางครั้งต้องแก้งานถึงตี 3 ก็ไม่มีใครบ่นอีกแล้ว เรียกได้ว่า **“ปรับเปลี่ยน”** รายละเอียดโครงการไปมาจนไม่เหลือเค้าโครงเดิมเลย พอถึงวันประกาศผลว่าโครงการผ่านเข้ารอบ 40 นี้มีเฮกันเลยทีเดียว

นำ “ความรู้” จากค่าย “เติมเต็ม” การทำงาน

นันท์เล่าต่อว่า ดูเหมือนว่าโครงการของพวกเขาจะมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ยิ่งหลังจากกลับจากค่ายการเรียนรู้เรื่อง **“การทำงานกับชุมชน”** และ**“การ**

จัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ที่ทีมพี่เลี้ยงชวนคิดว่าพวกเขาต้องทำความเข้าใจชื่อโครงการให้ชัดเจนก่อน เพราะบางครั้งอนุรักษ์อาจจะไม่ใช่อนุรักษ์เสมอไป พี่เขาแนะนำให้เราทบทวนวัตถุประสงค์ใหม่ พอคิดได้ว่าเราต้องการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ให้กับชาวบ้าน โจทย์การทำงานก็เปลี่ยนอีกครั้ง

ภูบอกว่า ค่ายนี้ทำให้เธอได้เรียนรู้หลายสิ่งมาก ตอนแรกที่ได้ฟังการนำเสนอโครงการของพี่นิตติจุฬา แล้วอึ้งเลย คิดว่าทำไมโครงการของพี่เขาดีจัง ของเราดูไม่ดีเลย แต่พี่เขาก็เข้ามาถามคอดคอแล้วบอกว่า **“สู้สิน้อง”** เท่านั้นแหละ ความคิดเปลี่ยนเลย ยิ่งตอนนำเสนองานแล้วมีเพื่อน ๆ พี่ ๆ มาช่วยเติมเต็ม ยิ่งทำให้เธอรู้สึกดี หลังกลับจากค่าย เธอและทีมงานนำข้อคิดที่ได้จากค่ายมาปรับเปลี่ยนก่อนเริ่มลงมือทำงานจริง

“ตอนรู้ว่าเข้ารอบ ทีมก็ถามกันว่า แล้วใครจะเป็นคนนำเสนอ เพื่อนก็ชี้มาที่นันท์กับภู หลังจากนั้นก็แบ่งบทบาทหน้าที่กันตามความถนัด ตอนแรกภูเองก็ไม่มี ความมั่นใจ กลัวตอบคำถามกรรมการไม่ได้ ส่วนนันท์ก็บอกว่า ถ้าเรารู้ว่าเราไม่เก่งเราก็ต้องซ้อม ใช้เวลาซ้อม

เป็นอาทิตย์ ขึ้นรถตู้เดินทางมานำเสนอโครงการ อาจารย์ก็ยังไม่ให้ข้อมูลอีก พอไปเจอกรรมการแล้วเขาสั้นหมดเลย ผมยังไม่ชินกับการนำเสนอ พอได้นำเสนอจริง ๆ ผมคิดว่าผมทำได้” นันทบอกเล่าความรู้สึกของการนำเสนองาน

นันทบอกต่อว่า มหาวิทยาลัยสง 2 โครงการแต่อีกโครงการไม่ผ่าน เห็นเพื่อนอีกทีมีใจอยากทำงาน จึงชวนให้มารวมเป็นทีมเดียวกันเลย

รวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อความยั่งยืน

หลังตั้งใจและภูมิใจกับความสำเร็จที่ได้รับ ทีมงานทุกคนจึงลงพื้นที่ชักชวนผู้นำชุมชนและชาวบ้านพูดคุยถึงการ “รวมกลุ่ม” เพราะอยากให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ผักลิ้นห่าน และเพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน ด้วยหวังว่าท้ายที่สุดจะเกิดเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ผักลิ้นห่าน” ขึ้นที่บ้านไม้ขาว เพื่อที่อนาคตข้างหน้าผักชนิดนี้จะได้ไม่สูญหายเหมือนที่ผ่านมา

นันทบอกเล่าต่อว่า หลังชี้แจงวัตถุประสงค์แล้วพบว่ามีชาวบ้านให้ความสนใจ 10 คน ทีมงานจึงลงพื้นที่สำรวจบ้านของแต่ละคนเพื่อดูสถานที่ทำแปลงผักลิ้นห่าน โดยแปลงผักจะมีขนาด 2 x 4 เมตร จากนั้นมาคำนวณว่าแต่ละแปลงต้องใช้พันธุ์ผักลิ้นห่านเท่าไร ต้องใช้อุปกรณ์อะไรเท่าไร โดยความรู้เรื่องการปลูกก็ได้มาจากใจตนเอง ใจถูกถือเป็นครูภูมิปัญญาของพวกเรา ลูกเขาสอนวิธีปลูก วิธีดูแลการขยายพันธุ์ ปัจจุบันชุมชนแห่งนี้มีแปลงผักลิ้นห่านทั้งสิ้น 11 แปลง ซึ่งทั้ง 11 แปลงก็มีขนาดแตกต่างกันไปตามพื้นที่ของบ้านแต่ละหลัง

แม้แปลงผักจะอยู่ในบ้านสมาชิก แต่ทีมงานต่างผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปดูแลการเจริญเติบโต หากต้นไหนไม่รอดก็หาต้นใหม่ไปทดแทน วันไหนที่พวกเขาไม่ได้เข้าไป ใจก็อาสามาช่วยดูแลให้

แม้จะได้รับการตอบรับที่ดีจากชาวบ้าน แต่นันทบอกว่าเขายังไม่พอใจผลงานของทีมเท่าไร เพราะจริงๆ แล้วคาดหวังว่าจะได้พื้นที่การเพาะปลูกมากกว่านี้ แต่เมื่อมีพื้นที่น้อย พวกเขา ก็ยอมรับข้อจำกัดนี้ ส่วนผลที่เกิดขึ้นนี้เป็นอย่างไร นันทบอกว่า ได้ผลเชิงขยายพันธุ์แต่เรื่องการอนุรักษ์พวกเขายังทำไม่ได้

“การอนุรักษ์ในความคิดของพวกเราคือการรักษาไว้ให้ได้มากที่สุด สิ่งที่เราทำคือการอนุรักษ์อย่างหนึ่งเพียงแต่มันไม่ได้อยู่ในพื้นที่ส่วนรวมเช่นในเขตอุทยานเท่านั้น แต่อยู่ในบ้านชาวบ้าน ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ผักลิ้นห่านไม่มี แต่อยู่ที่วิธีการเก็บผิดวิธีเท่านั้น แม้เราจะอนุรักษ์ให้ผักลิ้นห่านงอกเต็มหาด แต่หากยังเก็บผิดวิธีอยู่ ต่อให้ผักลิ้นห่านงอกงามเพียงใด ก็คงไม่พอ ด้วยเหตุนี้พวกเราจึงคิดว่าต้องมีกฎ กติการ่วมกันว่าต้องเก็บแบบไหน จึงจะอนุรักษ์ผักลิ้นห่านไว้ได้”

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ผักลิ้นห่านไม่มี แต่อยู่ที่วิธีการเก็บผิดวิธีเท่านั้น แม้เราจะอนุรักษ์ให้ผักลิ้นห่าน งอกเต็มหาด แต่หากยังเก็บผิดวิธี ต่อให้ผักลิ้นห่านงอกงามเพียงใด ก็คงไม่พอ ด้วยเหตุนี้พวกเราจึง คิดว่าต้องมีกฎ กติการ่วมกันว่า ต้องเก็บแบบไหน จึงจะอนุรักษ์ ผักลิ้นห่านไว้ได้

เรียนรู้และปรับตัว...ความงอกงามของ การทำโครงการ

หากถามว่าความสำเร็จของโครงการนี้อยู่ตรงไหน ทุกคนตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “การขยายพันธุ์” เพราะเห็นและจับต้องได้ชัดเจน นอกจากนี้คือความมีส่วนร่วมของชาวบ้านกับนักศึกษาที่เหนียวแน่นมากขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ของทีมทำงาน

“เมื่อก่อนทุกคนในกลุ่มไม่กล้าพูดคุยกันไม่กล้าถกเถียงกัน เกรงว่าถ้าพูดแล้วเพื่อนจะโกรธ แต่เดี๋ยวนี้ทุกคนกล้าถกเถียงกัน และยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น”

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการนี้ นั่นทีในฐนะหัวหน้าโครงการบอกว่า การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนของเขาคือ ระบบทำงาน เพราะเป็นคนเข้ากับคนยาก จึงไม่อยากทำงานร่วมกับใคร การได้มารวมกลุ่มกันทำงานกับเพื่อนๆ รุ่นน้อง และชาวบ้าน นอกจากจะได้รับความสนุกสนานแล้วยังมีเรื่องความอดทนต่อสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ทำให้เขาต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง เรียนรู้การทำงานเป็นทีม

วราภรณ์ ทรงเดชะ บอกว่า สิ่งสำคัญที่สุดคือทำให้เธอได้รู้จักพื้นที่ชุมชนบ้านไม้ขาว เรียนรู้การทำงานกับชาวบ้านว่าควรปรับอย่างไรเพื่อให้เข้ากับชาวบ้านได้ และได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่เราเรียนรู้กับสิ่งที่เราคิดอาจจะไม่ถูกเสมอไป

เมื่อก่อนทุกคนในกลุ่ม
ไม่กล้าพูดคุยกัน
ไม่กล้าถกเถียงกัน
เกรงว่าถ้าพูดแล้ว
เพื่อนจะโกรธ
แต่เดี๋ยวนี้ทุกคน
กล้าถกเถียงกันและ
ยอมรับซึ่งกันและกัน
มากขึ้น

“เมื่อก่อนเป็นคนพูดเยอะมาก แต่พูดวกไปวนมา พอทำโครงการก็กล้าพูดกล้าตอบได้มากขึ้นจนอาจารย์บอกว่าเรามีวิธีการนำเสนอดีขึ้น คือพูดนำเสนอจากความเข้าใจของตัวเอง จนสามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนสาขาที่ต้องเจอกับผู้คนหลายประเภท ทำให้รู้ว่าการที่เราจริงจังทำจริงทำให้เราสามารถพูดออกมาได้ดี สามารถสื่อให้เราเข้าใจในสิ่งที่เราต้องการได้”

ส่วนภูบอกว่า โครงการนี้ทำให้เธอ**ได้เรียนรู้** กระบวนการทำงานร่วมกับชาวบ้าน **เรียนรู้เรื่อง** การวางแผนว่า การทำงานทุกครั้งต้องมีการวางแผน ไม่ใช่มาถึงก็ลงมือทำเลย และต้องมีรูปแบบและกระบวนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอน กล้าพูด กล้านำเสนอมากขึ้น ไม่ว่าจะโครงการจะได้รางวัลหรือไม่ แต่เธอจะทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

“ข้อต่อ” ชุมชนกับมหาวิทยาลัย

“โกจู” วิโรจน์ ประเสริฐ ผู้ที่คลุกคลีและร่วมปั้นโครงการร่วมกับนักศึกษา มาตั้งแต่ต้นบอกว่า ถ้าไม่มีโครงการนี้ผักลิ้นห่านคงหมดไปจากบ้านไม้ขาวแน่นอน เพราะนอกจากจะช่วยอนุรักษ์ผักลิ้นห่านไว้แล้วยังช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้ขยายไปทั่วทุกหมู่บ้าน

“ในความคิดของลุงคิดว่าปลูกผักลิ้นห่านไว้ที่บ้านดีกว่าปลูกไว้ที่ชายหาดนะ เพราะการปลูกบริเวณหาดทำได้ยาก ต้องขออนุญาตจากอุทยานฯ ด้วย แถมปลูกไว้ชาวบ้านก็เก็บเหมือนเดิม เนื่องจากไม่มีหลักเขตกัน ชาวบ้านเก็บหมด ลุงปลูกไว้ที่บ้านดีกว่า ดูแลได้ทั่วถึงกว่า”

โกจูยังบอกอีกว่า ตอนนี้ผักลิ้นห่านเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ราคาสูงถึงกิโลกรัมละ 200 บาทเลยทีเดียว คนในชุมชนก็อยากให้นักศึกษาช่วยขยายผลให้ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน เพราะนอกจากจะช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนแล้ว ผู้บริโภคยังได้รับประทาน

ผักลิ้นห่าน

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Launaeasarmentosa* เป็นไม้ล้มลุกในวงศ์ Asteraceae ลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน แตกกอเป็นช่วง ๆ ต้นสีเขียวอมเหลือง ตามข้อมีใบแตกเป็นกระจุก หลังใบสีเขียวนวล ดอกช่อ มีริ้วประดับซ้อนกันเป็นรูปกรวยคว่ำ ช่อดอกชั้นนอกมีกลีบสีเขียว ช่อดอกชั้นในไม่มีกลีบดอก ผลแห้ง รูปยาวรีอยู่ในกรวยของริ้วประดับ ปลายเมล็ดมีขนสีขาว ปลิวตามลมได้ ใช้เป็นผักแกล้มหรือนำไปปรุงอาหาร

ข้อมูลจากวิกิพีเดีย

นักศึกษามี “ทักษะ” การทำงานร่วมกับชุมชน
ได้เป็นอย่างดี สิ่งที่เห็นคือ พวกเขาสามารถ
สร้างฐานการทำงานในพื้นที่นี้ได้ และหลังจากนี้
คงส่งไม้ต่อให้รุ่นน้องต่อไป นอกจากนี้ก็มี
เรื่องการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา
รู้จักวางแผนการทำงาน

ผักปลอดสารพิษ แถมผักชนิดนี้ยังมีข้อมูลทางวิชาการรองรับว่าเป็นผักที่มีโปรตีน
ไฟเบอร์ และโอโอดีสูง ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดมาก มีเท่าไรก็ไม่พอขาย

ขณะที่ อาจารย์สนธยา ปานแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา บอกว่า จริง ๆ แล้วโครงการ
นี้เรียกได้ว่าเป็น “จิ๊กซอว์” ของงานนักศึกษาที่ทำได้ เพราะในรายวิชาการศึกษาชุมชน
ระบุไว้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต้องมีการลงพื้นที่ศึกษาชุมชน ซึ่งชุมชนแห่งนี้เป็นฐาน
การทำงานของนักศึกษามา 2 ปีแล้ว เห็นปัญหาในหมู่บ้านหลายประเด็นที่เรามองว่า
โครงการนี้เป็น “ข้อต่อ” ของการเรียนวิชานี้เพราะทำให้เขาได้เรียนรู้ว่า พวกเขาต้อง
ทำให้การทำงานเดินไปได้ และการทำงานร่วมกับชุมชนก็เป็นการพิสูจน์ฝีมือพวกเขา
ด้วยเช่นกัน

การทำโครงการแบบนี้นักศึกษาสามารถนำไปบูรณากับการเรียนในมหาวิทยาลัยได้เลย...ยิ่งวิชาการศึกษาชุมชนแล้วยังเป็นประโยชน์มาก เพราะทำให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ทั้งเรื่องการเก็บข้อมูลชุมชน การสร้างสัมพันธ์กับคนในชุมชน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ฯลฯ และที่สำคัญคือสามารถ **“ตอบโจทย์”** เรื่องการให้บริการวิชาการกับชุมชนของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

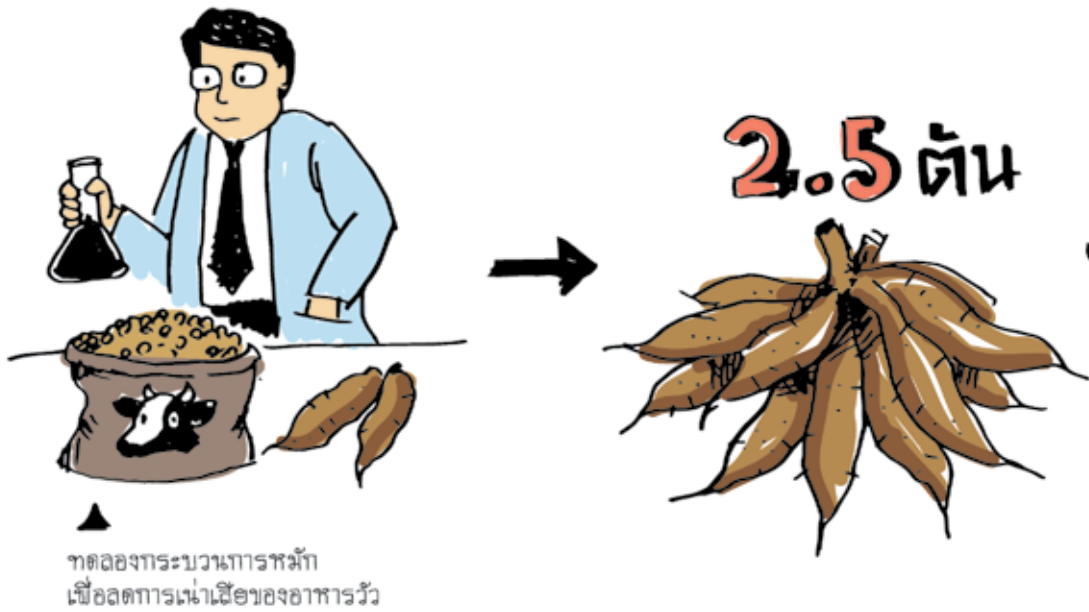
ถามว่าแล้ว **“ข้อต่อ”** นี้ส่งผลดีกับนักศึกษาอย่างไร อาจารย์สนธยาบอกว่าสิ่งที่เห็นชัดที่สุดคือ นักศึกษามี **“ทักษะ”** การทำงานร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี ในกระบวนการทั้งหมดที่เราเป็นที่ปรึกษา สิ่งที่เห็นคือพวกเขาสามารถสร้างฐานการทำงานในพื้นที่นี้ได้ และหลังจากนี้คงส่งไม้ต่อให้รุ่นน้องต่อไป นอกจากนี้ก็มีเรื่องการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา รู้จักวางแผนการทำงาน เป็นต้น

หน้าที่ของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เราจะปล่อยให้เขาทำก่อน ตรงไหนที่เขาทำไม่ได้ก็ให้เข้ามาคุยกัน ถ้าเขาไม่เล่าแสดงว่าไม่มีปัญหา บางครั้งเขาก็มาบรรยายให้เราฟังบ้างเหมือนกัน เช่น เพื่อนไม่มาช่วยทำงาน หรือว่าชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เป็นต้น เราก็เปิดโอกาสให้เขาได้ระบายเต็มที่เลย ถือเป็นเทคนิคที่ใช้กับกลุ่มนี้

“ชาวบ้านชุมชนบ้านไม้ขาวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เวล่านักศึกษาเข้าไปจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือดีมาก แต่พอชวนชาวบ้านลงมือทำ แม้เขาจะอยากทำแต่เขาก็ไม่มีแรงทำ”

ส่วนที่ว่าโครงการนี้เข้ามาเสริมการเรียนการสอนอย่างไร อาจารย์สนธยาบอกว่า การทำโครงการนี้นักศึกษาสามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนในมหาวิทยาลัยได้เลย ยิ่งวิชาการศึกษาชุมชนแล้วยังเป็นประโยชน์มาก เพราะทำให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ทั้งเรื่องการเก็บข้อมูลชุมชน การสร้างสัมพันธ์กับคนในชุมชน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ฯลฯ และที่สำคัญคือสามารถ **“ตอบโจทย์”** เรื่องการให้บริการวิชาการกับชุมชนของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

จากห้องเรียน... สู่ฟาร์ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

โครงการมันหมัก รักษ์โคขุน

อาจารย์ที่ปรึกษา น.ส.พ.จักรพรรดี ประชาชาติ

หัวหน้าโครงการ นางสาวจิราภรณ์ อักษรดี

คณะทำงาน นางสาวดาริษา เพ็งวัน

นางสาววัลภา ผาสีดา

นางสาวธัญญารัตน์ นาโสก

นางสาวยุวีนดา นามโคตร

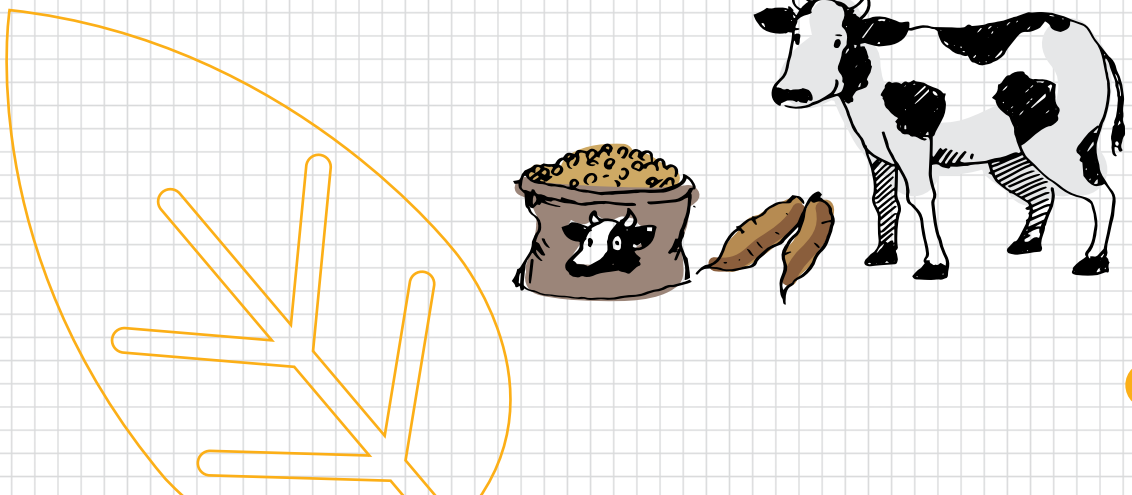
เพราะเป็นนักศึกษาที่ติดสอยห้อยตามอาจารย์ลงพื้นที่ไปให้บริการวิชาการแก่ชุมชนอยู่เมือง ๆ เมื่อมีโอกาสทำโครงการทีมงานแต่ละคนจึงยินดีที่จะเข้าร่วมเรียนรู้ “อ๊ว” จิราภรณ์ อักษรดี เป็นคนหนึ่งที่อาสาเข้าร่วมด้วย เพราะมองว่าเป็นโอกาส และที่ผ่านมาก็ชอบทำโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ อยู่แล้ว ประจวบกับมีแรงจูงใจ คือ “ถ้าได้รางวัล มหาวิทยาลัยจะงดค่าทอมให้ 1 ปี” นี่คือแรงจูงใจที่อ๊วบอกเล่าถึงเบื้องหลังความคิด

ส่วนเพื่อนร่วมทีมคนอื่น ๆ ได้แก่ “เปรี๊ยะ” ดาริษา เฟิงวัน “โซนา” วัลภา ผาสีตา “ละเอียด” ธัญญรัตน์ นวโสดา และ “ยู” ยูวันดา นามโคตร ต่างได้รับการทาบทามจากอาจารย์ผ่านอ๊วซึ่งเป็นหัวหน้าห้อง

ใช้ประสบการณ์การลงพื้นที่ตั้ง “ใจกย” โครงการ

เมื่อจะทำโครงการ ทีมงานร่วมกันหา “ประเด็น” ของงาน ประสบการณ์จากการลงพื้นที่กับอาจารย์ทำให้ได้เห็นปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน ที่พยายามลดต้นทุนด้วยการทำมันสำปะหลังหมักยีสต์เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมให้โคขุนถูกดึงออกมาใช้

“ลุงสันต์ศิลป์ ยาสาไชย ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าของฟาร์มสิงโต เล่าให้ฟังว่า ได้ไปอบรมการทำมันสำปะหลังหมักยีสต์หลายครั้ง ได้สูตรมาก็พยายามทำมันหมักยีสต์ แต่ไม่รู้วิธี จึงไม่ได้ผล หมักแล้วมันเน่าต้องทิ้ง จึงอยากให้มหาวิทยาลัยช่วยวิจัยว่าเป็นเพราะอะไร” เปรี๊ยะเล่าถึงที่มาของใจกยในการทำงาน

ทีมงานจึงได้หารือกันและนำปัญหาดังกล่าวไปปรึกษากับอาจารย์ว่า น่าจะทำโครงการนี้ ประจวบเหมาะที่โครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เปิดรับสมัครโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” พอดี สาว ๆ ทั้ง 5 คนจึงนำประเด็นดังกล่าวมาเป็นโจทย์ในการทำโครงการมันหมัก รักรัษโคขุน

“ความรู้” เรื่องการทำมันหมักไม่ใช่เรื่องใหม่ ทีมงานทุกคนก็ผ่านการเรียนในวิชาโภชนาการศาสตร์มาแล้ว แต่สิ่งที่ต้องดำเนินการคือ **“ค้นหาวิธีที่ทำให้มันหมักไม่เน่า และนำวิธีการนั้นไปถ่ายทอดสู่เกษตรกร”** ก่อนนำไปทดลองเพื่อให้ได้ผลเชิงประจักษ์ และนำไปให้เกษตรกรได้ใช้จริงต่อไป

อาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำวิธีการหมักมันโดยไม่ใช้ออกซิเจน ซึ่งมีวิธีการหมักและมีวัตถุดิบดังนี้ ถึงขนาด 150 ลิตร เหยือกขนาด 1 ลิตร มันสำปะหลังบด 2.5 ตัน ยีสต์ 1 ถุง (ประมาณ 1 กิโลกรัม) น้ำตาลทรายแดง 3 กิโลกรัม น้ำ 100 ลิตร และยูเรีย ส่วนวิธีการหมักคือ ใช้น้ำ 90 ลิตรละลายยูเรีย รดมันในถังให้ชุ่ม ส่วนอีก 10 ลิตรใช้ละลายน้ำตาล 3 กิโลกรัมกับยีสต์ ทิ้งไว้รอให้เกิดปฏิกิริยาของยีสต์ (กระบวนการกินสมบูร์ม) โดยเช็คจากอุณหภูมิว่าอุ่นขึ้นหรือยัง ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ระหว่างรอให้อัดมันลงถังให้แน่นและเต็มที่สุด เมื่อกระบวนการกินของยีสต์สมบูร์ม โดยดูได้จากฟองที่ฟูขึ้น ใช้น้ำ 1 ลิตร ตักกรดมันในถัง (1 เหยือกต่อ 1 ถัง) แล้วปิดฝาให้สนิทนาน 21 วัน (ระหว่าง 21 วันห้ามเปิดฝาโดยเด็ดขาด) คิดแล้วเป็นต้นทุนทั้งหมด 2,695 บาท ได้มันหมักยีสต์ 22 ตัง ตกราคาดังละ 122.50 บาท

การทำงานร่วมกับชุมชนจึงเริ่มต้นขึ้นด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เรื่องการทำมันสำปะหลังหมักยีสต์ พร้อมสาธิตการทำและให้เกษตรกรได้ลงมือปฏิบัติไปพร้อมกัน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคุณลุงสันต์ศิลป์ช่วยประสานงานเชิญชวนเกษตรกรเข้ารับการอบรมร่วม 30 คน

“ต้องให้เกษตรกรลงมือทำไปพร้อมกับเราด้วย เพื่อที่เขาจะได้เข้าใจ เพราะถ้านั่งฟังเฉย ๆ เดียวก็ลืม” ยูเล่าถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร

สิ้นสุดการอบรมทีมงานแบ่งสรรปันส่วนมันหมักที่ได้ให้เกษตรกรแต่ละรายนำไปหมักต่อที่บ้านตนเอง โดยย้ำเตือนถึงเทคนิคว่า **ต้องหมักในภาชนะที่ปิดสนิทนาน 21 วันจึงจะใช้งานได้**

ทดลองมันหมัก...เพื่อผลเชิงประจักษ์

ผ่านไป 21 วัน ผลที่เกิดขึ้นคือ **มันสำปะหลังหมักยีสต์ไม่เน่า** เป็นความภูมิใจแรกที่ทำให้ทีมยิ้มได้ ยิ่งเมื่อคำนวณต้นทุนในการผลิตมันหมัก 1 ตันอยู่ที่กิโลกรัมละ 3-5 บาท ขึ้นอยู่กับว่าวัตถุดิบจะใช้กากมันสำปะหลังหรือหัวมันสำปะหลัง สามารถแทนอาหารสำหรับขุนได้ 20-50 เปอร์เซ็นต์ และช่วยให้ลดต้นทุนได้ 20-30 เปอร์เซ็นต์

ระหว่างรอผลการชั่งน้ำหนักครั้งสุดท้าย ทีมงานยังคงแวะเวียนเข้าชุมชน เพื่อติดตามความคืบหน้า และร่วมกิจกรรมในฟาร์มของเกษตรกรอยู่เสมอ บางครั้งอาสาเป็นแรงงานช่วยต้อนโค หรือช่วยงานต่างๆ เพราะแต่ละคน มองว่านี่คือโอกาสสำคัญในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน

แต่สิ่งที่จะตัดสินใจว่า เกษตรกรจะหันมาใช้มันหมักเป็นอาหารเสริมหรือไม่ อยู่ที่เกรดไขมัน (marble grade) ซึ่งจะมีผลต่อรายได้ของเกษตรกร ดังนั้นขั้นตอนสำคัญในโครงการคือ การทดลองให้โคขุนกินมันหมักเป็นอาหารเสริม โดยได้รับความอนุเคราะห์จากลุงสันต์ศิลป์ผู้เป็นต้นเรื่องของการทำงาน ยอมอุทิศโคขุนมูลค่าสูง 8 ตัวให้ทำการทดลอง โดยทดลองเปรียบเทียบ 4 ชุด ระหว่างโคที่กินมันหมักเป็นอาหารเสริม และโคที่เลี้ยงด้วยอาหารข้นแบบเดิม

“ปกติระยะเวลาในการขุนโคคือ 10-12 เดือน แต่โครงการของเราทำในช่วงท้ายของการขุน คือ 3 เดือนสุดท้าย การทดลองจึงต้องเก็บข้อมูลน้ำหนัก การกิน

และเกรดไขมัน การชั่งน้ำหนักจะชั่งทุกวัน 42 วัน ซึ่งจากการชั่งน้ำหนักครั้งแรก โคคู่ที่ตัวเล็กที่สุดพบว่า โคที่กินอาหารข้นแบบเดิมน้ำหนักเดิม 481 กิโลกรัม ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 504 กิโลกรัม (เพิ่มขึ้น 23 กก.) ขณะที่โคที่กินมันหมักมีน้ำหนักตัวเริ่มต้น 494 กิโลกรัม ปัจจุบันน้ำหนักเพิ่มขึ้นเป็น 558 กิโลกรัม (เพิ่มขึ้น 64 กก.)”

นอกจากน้ำหนักแล้ว ทีมงานยังต้องติดตามสังเกตพฤติกรรมการกินของโคว่า สามารถกินมันหมักได้หรือไม่ เมื่อกินแล้วมีอาการอย่างไร ท้องเสียหรือท้องอืดหรือไม่ ซึ่งที่ผ่านมามีพบอาการผิดปกติในโคที่กินมันหมักแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามตัวชี้ขาดคือ เกรดไขมัน ซึ่งทีมต้องรอจนโคถูกชำแหละเสียก่อนจึงจะทราบข้อมูล

“การบวกเกรดไขมัน เหมือนโบนัส คือ เกษตรกรจะได้เงินตามสัดส่วนของเนื้อโค ซึ่งไม่รวมซากและขน ถ้าเกรดไขมันตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป เกษตรกรจะได้ราคาเพิ่มอีกอีกโลกรัมละ 50 บาท ถือเป็นโบนัสทำให้เกษตรกรได้กำไรมากขึ้น” อีวอธบาย

แต่ระหว่างรอผลการชั่งน้ำหนักครั้งสุดท้ายและรอการชำแหละ ทีมงานยังคงแวะเวียนเข้าชุมชนเพื่อติดตามความคืบหน้า และเข้าร่วมกิจกรรมในฟาร์มของเกษตรกรอยู่เสมอ บางครั้งอาสาเป็นแรงงานช่วยต้อนโค หรือช่วยงานต่างๆ **เพราะแต่ละคนมองว่านี่คือโอกาสสำคัญในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน**

ดูเหมือนการทำงานจะราบรื่น แต่ทีมงานบอกว่า การทำงานของพวกเขาแฝงด้วยอุปสรรคเล็กๆ น้อยๆ ให้พอมีรสชาติ ทั้งเรื่องภาระการเรียนที่หนักหน่วงตั้งแต่ 8.30-16.30 น. วันจันทร์ถึงวันศุกร์ พวกเขาต้องเจียดเวลาพักผ่อนวันหยุดหรือหลังเลิกเรียนมาลงพื้นที่ทำโครงการ ประกอบกับระยะทางระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยค่อนข้างไกลและเป็นทางสายเปลี่ยว ทีมงานซึ่งเป็นผู้หญิงล้วนตกใจว่า ไม่ขอเสี่ยงเดินทางมาเอง การลงพื้นที่แต่ละครั้งจึงต้องมากับอาจารย์เพื่อความปลอดภัย

ปรับตัว...เพื่อเรียนรู้

เปรี๊ยะบอกว่า การทำโครงการทำให้เธอมีความอดทนและใจเย็นมากขึ้น เพราะได้พบปะกับผู้คนที่หลากหลายจึงต้องรู้จักที่จะรับฟังคนอื่น ปกติเป็นคนที่ไม่ค่อยเข้าหาผู้ใหญ่ แต่พอได้ลงพื้นที่ ได้เจอกับชาวบ้าน มีผู้ใหญ่เตือนว่า ถ้าเราไม่พูดไม่ถามชาวบ้านจะมองว่าหยิ่ง ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง

“การทำงานกับชุมชนเราต้องปรับตัวเข้าหาเขา ไม่ใช่ให้เขาปรับตัวเข้าหาเรา”

ส่วนละเอียดเล่าว่า เธอได้ฝึกความเป็นระเบียบในตัวเอง เพราะมีภาระงานเพิ่มขึ้นนอกจากการเรียน จึงต้องจัดสรรเวลา และสร้างวินัยในการทำงานทั้งงานส่วนตัวและงานโครงการ

สำหรับมุมมองว่า การได้อยู่ร่วมกับชาวบ้านเป็นความสุขปนความสนุก ได้เป็นทั้ง **ผู้ให้ความรู้ และได้รับความรู้**

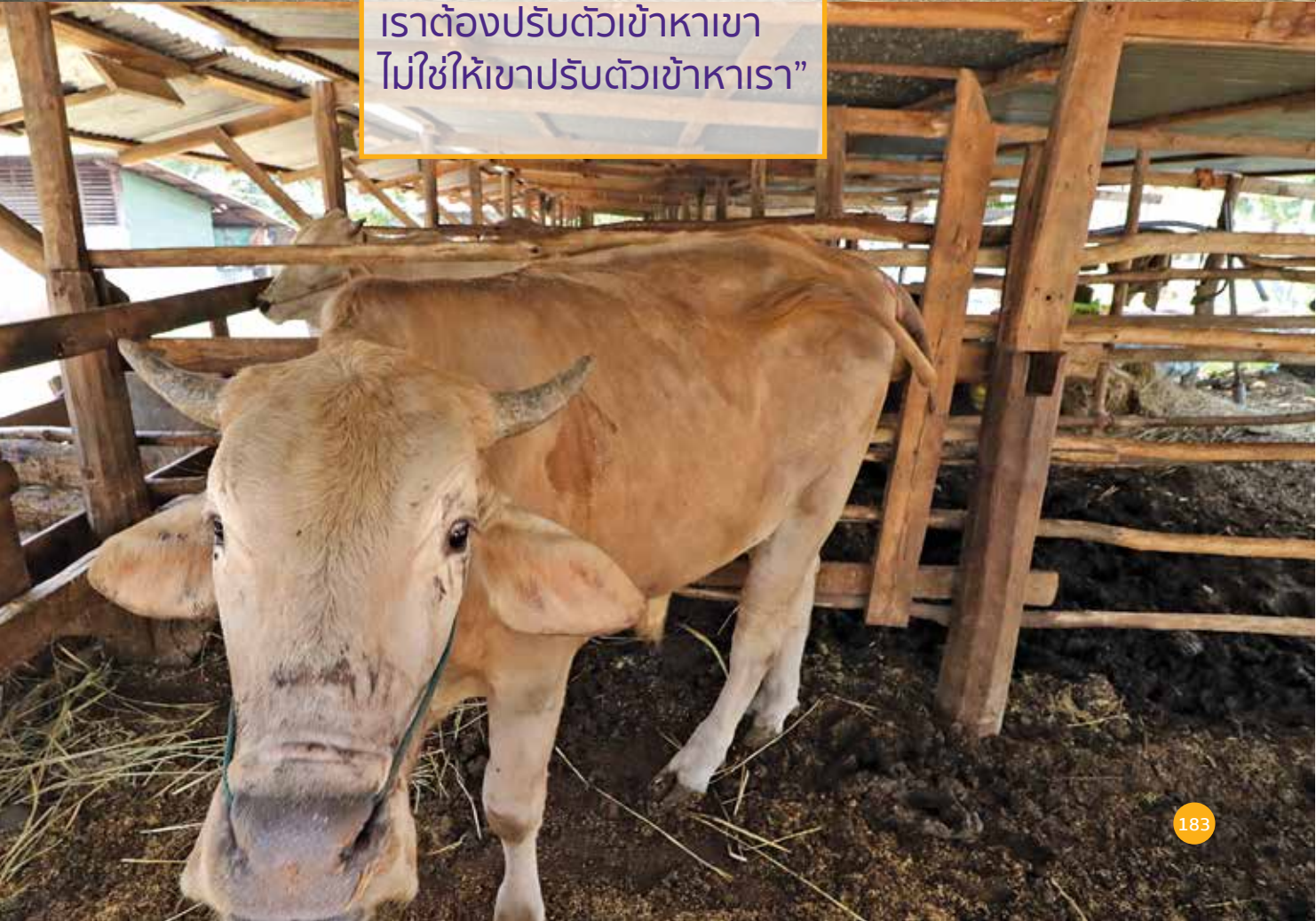
ด้านอีวอบอกว่า ได้นำความรู้และประสบการณ์จากค่ายการเรียนรู้ “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ที่จัดขึ้นโดยธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มาปรับใช้ในการทำงาน เช่น การทำแผนที่ชุมชนเพื่อให้รู้ว่าหมู่บ้านนี้มีลักษณะอย่างไร และใช้แผนที่ชุมชนวางแผนการทำงานว่า บ้านของคุณลุงสันต์คิลปี อยู่จุดไหน จะกระจายข่าวสารไปทั่วถึงทุกหลังคาเรือนหรือไม่ ทำอย่างไรเกษตรกรในหมู่บ้านจึงจะรับรู้เท่ากัน

“การทำงานกับชาวบ้านจะใช้ภาษาวิชาการจำไม่ได้ บางครั้งต้องใช้ภาษาถิ่น หรือเลือกใช้คำให้เหมาะสม เราพูดลาว แต่ชาวบ้านในบ้านทำเป็นภูไท เราพูดภูไทไม่เป็น ก็ต้องให้ละเอียดช่วยแปล”

“การทำงานกับชุมชน
เราต้องปรับตัวเข้าหาเขา
ไม่ใช่ให้เขาปรับตัวเข้าหาเรา”

อียังบอกอีกว่า การทำงานกับชาวบ้านทำให้เธอต้องคิดก่อนพูดมากขึ้น และต้องมีสติกับตัวเองมากขึ้น เพราะต้องสื่อสารกับชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงต้องตั้งสติปรับการพูดให้ช้าลง เพื่อที่ชาวบ้านจะได้ฟังทันและเข้าใจ

ทั้งนี้ทุกคนในทีมเห็นตรงกันว่า การทำโครงการทำให้พวกเขามีความรู้ลึกซึ้งจริงในวิชาที่เรียนมากขึ้น แตกต่างจากเพื่อนที่เรียนเฉพาะในห้องเรียน การลงพื้นที่เข้าชุมชนทำให้ได้สัมผัสกับของจริง วิธีการเลี้ยงโคขุน ทั้งปัญหาและการแก้ปัญหา

สิ่งที่นักศึกษาเข้ามาทำกับชุมชนคือ เขาพบโจทย์ปัญหาจากชาวบ้าน เป้าหมายของเขาคือ ช่วยชาวบ้านลดต้นทุนด้วยมันหมัก โดยใช้วัตถุดิบที่มีศักยภาพและหาได้ในท้องถิ่น

เรามีหน้าที่คอยให้คำแนะนำว่า สิ่งที่เขาคิดใช้หรือไม่ โดยจะไม่บอกว่าใช้หรือไม่ใช้ แต่จะใช้วิธีตั้งคำถามให้เด็กไปสืบค้น พอทำแล้วเราก็จะช่วยดูว่าเป็นอย่างไร ความเป็นไปได้หรือไม่ ขาดเหลืออะไร ก็พยายามเติมเข้าไป

โครงการนี้ตอบโจทย์มหาวิทยาลัย รับใช้ชุมชน

น.สพ.จักรพรรดิ ประชาชาติ อาจารย์สาขาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้จุดประกายให้นักศึกษารวมทีมทำงาน บอกว่า ทีมงานชุดนี้มีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น คนนี้เก่งเรื่องนำเสนอ คนนี้เก่งเรื่องลงพื้นที่ คนนี้เก่งเรื่องการทำสื่อ การทำโครงการนี้เป็นลักษณะของการต่อยอด เพราะองค์ความรู้เรื่องมันหมักนั้นมีอยู่แล้ว แต่ทำอย่างไรจึงจะขยายผลให้เกษตรกรใช้เพื่อลดต้นทุน

“เป้าหมายของโครงการจะเป็นเรื่องการขยายผลให้เกษตรกรนำมันหมักไปใช้มากขึ้น เพราะเรื่องนี้้องค์ความรู้มีอยู่แล้ว แต่อาจจะยังไม่ได้สูตรที่เหมาะสม และเกษตรกรบางรายอาจจะไม่มั่นใจว่าใช้ได้ผลดีหรือไม่ การทำโครงการครั้งนี้ก็เพื่อจะพิสูจน์ให้เห็นว่าได้ผลจริง การบอกต่อจากคนที่เลี้ยงโดยตรงเพื่อขยายผลจะทำได้เร็วขึ้น”

น.สพ.จักรพรรดิบอกว่า สิ่งที่นักศึกษาจะทำกับชุมชนคือ เขาพบโจทย์ปัญหาจากชาวบ้าน เป้าหมายของเขาคือ ช่วยชาวบ้านลดต้นทุนด้วยมันหมัก โดยใช้วัตถุดิบที่มีศักยภาพและหาได้ในท้องถิ่น สกลนครมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเยอะ แต่การที่จะทำให้เกษตรกรเชื่อมั่นได้นั้น ต้องเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม สำคัญที่สุด

คือให้โคกิน ก็มีการจับคู่ให้กินสูตรที่คิดกับสูตรดั้งเดิม เปรียบเทียบให้เกษตรกรเห็นชัดเจนเลยว่าโคที่กินอาหารชนิดไหนโตกว่ากัน

“แม้จะเป็นอาจารย์ประจำที่ดูแลนักศึกษาอยู่แล้ว แต่ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาก็จะให้เขาลองคิดกันมาก่อนว่า สิ่งที่เขาคิดคืออะไร เราอยากให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์และการต่อยอด เรามีหน้าที่คอยให้คำแนะนำว่า สิ่งที่เขาคิดใช้หรือไม่ จะไม่บอกว่าใช้หรือไม่ใช้ แต่จะใช้วิธีตั้งคำถามให้เด็กไปสืบค้นมาว่า ใช้หรือไม่ พอทำแล้วเราก็จะช่วยดูว่าเป็นอย่างไร ความเป็นไปได้หรือไม่ ขาดเหลืออะไรก็พยายามเติมเข้าไป และพยายามชี้แนะให้นักศึกษาหาเครือข่ายเข้ามา เช่น ปศุสัตว์ สหกรณ์โปนยางคำ ประชาชนชาวบ้าน คอยแนะนำว่าต้องทำอะไรเพิ่ม หรือสิ่งที่ทำคืออยู่แล้ว ต้องเติมอะไรเป็นต้น”

กระบวนการหนุนเสริมของอาจารย์จักรพรรดิ ใช้วิธีตั้งคำถามให้คิด และการแนะนำแนวทางว่าจะไปหาข้อมูลได้จากใคร ที่ไหน โดยพยายามลดการสอนให้น้อยลง แต่ให้นักศึกษาได้ไปเรียนรู้จากบริบทที่เป็นจริงในชุมชน เพื่อที่จะได้แก้ปัญหาได้ถูกจุด ทั้งนี้ก็จะเสริมเติมเต็มในส่วนที่เป็นวิชาการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด

“เห็นความเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา อย่างแรกคือ ความรับผิดชอบ เรื่องการตรงต่อเวลา พวกเขาก็ทำได้ดี ส่วนการค้นหาโจทย์ ค้นหาคำตอบ เช่น เอ๊ะ! เกิดคำถามขึ้นมา แล้วเขาก็หาคำตอบ และทำได้ ส่วนเรื่องการประสานงานกับชุมชนยิ่งเห็นชัดมาก บางครั้งสิ่งที่พวกเขาเรียนมาทำให้ใช้ศัพท์วิชาการมากเกินไป แต่การทำงานกับชาวบ้านมันต้องอีกแบบใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้มีเรื่องแนวคิดในการที่จะเรียนรู้ การศึกษา การปรับใช้กับชุมชน การฝึกคิดและการทำงานเป็นที่ที่ชัดเจขึ้น เพราะตอนที่เขามารวมทีมกันเขาก็มีปัญหากันอยู่ แต่เขาก็คลี่คลายได้ด้วยการสื่อสาร ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร หากเกิดข้อผิดพลาดซ้ำซ้อน เขาก็แก้ไขได้”

ส่วนประโยชน์ต่อสาขาวิชาและคณะ อาจารย์จักรพรรดิบอกได้ว่า ได้เครือข่ายการเรียนรู้ สำหรับภาพใหญ่ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า ผลลัพธ์ที่ดีที่เป็นคนดี มีจิตสาธารณะ มีทักษะวิชาชีพ โดยอาจารย์สะท้อนว่า การทำโครงการลักษณะเช่นนี้สามารถตอบวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยได้ว่า จิตสาธารณะคือ นักศึกษามีจิตอาสา ทำงานเพื่อชุมชน มีทักษะวิชาชีพซึ่งเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ที่ช่วยเติมเต็มประสบการณ์นอกห้องเรียน

การทำโครงการเช่นนี้สามารถตอบวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยได้ เรื่องจิตสาธารณะคือ นักศึกษามีจิตอาสา ทำงานเพื่อชุมชน มีทักษะวิชาชีพซึ่งเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ที่ช่วยเติมเต็มประสบการณ์นอกห้องเรียน

การทำโครงการนี้ทำให้ผมได้มาเรียนรู้กับชาวบ้าน เราไม่มีความรู้เราก็ต้องไปค้นหา ผมว่าเราเรียนรู้ไปด้วยกัน ได้ประโยชน์ทั้งอาจารย์ เด็ก และมหาวิทยาลัย

“ในฐานะอาจารย์ บางครั้งเราเรียนมาแทนที่เราจะสอนแต่หนังสือ เราก็ได้ลง
ชุมชนและมีเครือข่ายของหน่วยงานอื่น เช่น ปศุสัตว์ หรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัย
อื่นที่เขามาทำวิจัยก็ได้แลกเปลี่ยนกัน ได้แลกเปลี่ยนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก
ปราชญ์ชาวบ้าน ที่บางครั้งไม่มีอธิบายในตำรา ได้โจทย์วิจัยด้วย ผมสามารถเอาไป
ทำวิจัยได้ เพราะนี่มาจากปัญหาของชาวบ้านอย่างแท้จริง **เราเป็นอาจารย์
มหาวิทยาลัยบางที่เราอาจจะมองว่า ชาวบ้านเขาต้องการอย่างนี้ แต่เราคิดของ
เราเอง เอาไปทำวิจัยแล้วก็ขึ้นบนหิ้ง ไม่ได้เอามาใช้งาน** การทำโครงการนี้ทำให้
ผมได้มาเรียนรู้กับชาวบ้าน เราไม่มีความรู้เราก็ต้องไปค้นหา ผมว่ามันเรียนรู้ไปด้วยกัน
มันได้ประโยชน์ทั้งอาจารย์ เด็ก และมหาวิทยาลัยนะ”

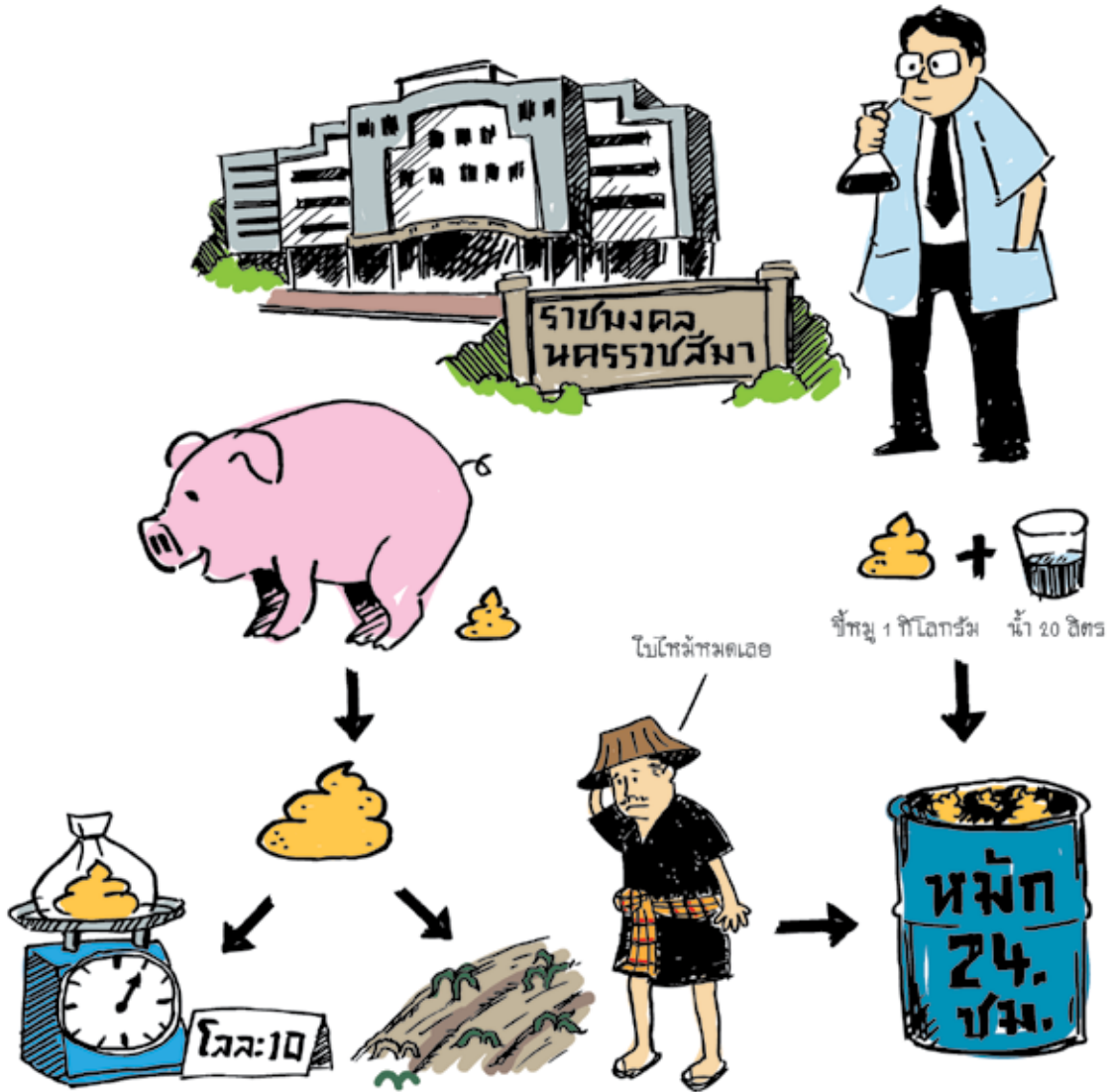
ลุงสันต์ศิลป์ ยาสาไชย ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าของฟาร์มสิงโต

ในฐานะผู้ที่มีความเสี่ยงสูงสุด เพราะนำโคที่เลี้ยงไว้มาให้นักศึกษาได้
ทดลองถึง 8 ตัว ลุงสันต์ศิลป์บอกว่า **ที่สนับสนุนเพราะเห็นว่าเป็น
โครงการที่ดี ที่มีนักศึกษาเข้ามาต่อยอดในสิ่งที่เกษตรกรไม่รู้
สูตรมันสำปะหลังหมักยีสต์และวิธีการหมักที่นักศึกษาคิดและทำ
สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เพราะวัตถุประสงค์หาได้ง่าย
ในท้องถิ่น** ทำให้ต้นทุนลดลงครั้งต่อครั้ง

“พวกผมดูทุกอย่างไม่ใช่แค่น้ำหนัก 1.ซีไหลใหม่ 2.วัวแข็งแรงใหม่
3.ผิวพรรณดีใหม่ ไม่ใช่ให้กินอย่างเดียว ตอนนี้ผมรอเกรดไขมัน ถ้าผล
ออกมาดี ก็เท่ากับว่าเกษตรกรจะมีทางเลือกใหม่ในการลดต้นทุน”

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและเกษตรกรต่าง
สลับกันไปมาระหว่างการเป็นผู้ให้และผู้รับ นักศึกษามาสอนเรื่อง
การคำนวณสูตรวิธีการทำมันหมักยีสต์ ปริมาณการให้อาหารโค
ขณะเดียวกันเกษตรกรก็สอนนักศึกษาเรื่องการคัสดายพันธุ์
กระบวนการทำงานร่วมกันลุงสันต์ศิลป์บอกว่า **ไม่ได้เชื่อนักศึกษา
หมดทุกอย่าง แต่เชื่อเพราะทดลองไปด้วยกันเห็นผลร่วมกันจึง
มั่นใจ**

สามารถนำไปรดเพื่อบำรุงต้นไม้ได้เป็นอย่างดี

+

น้ำหมัก 2 บาท / ไร่

VS

สารเคมี 35 บาท / ไร่

“มูลสุกร” น้ำหมักมหัศจรรย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน นครราชสีมา

โครงการมูลสุกรสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้เกษตรกร

- อาจารย์ที่ปรึกษา นางสาวพรทิพย์ รอดพัน
- หัวหน้าโครงการ นางสาวเสาวนีย์ เตียวหมื่นไวย์
- คณะทำงาน นางสาวอนุศรา สุขกลาง
นางสาวปวีณา หัดสูงเนิน
นางสาวชนกสุดา ดีใหม่
นางสาวกันยารัตน์ ตอมพุดชา
นางสาวมณฑนา สุวรรณไตรย์
นางสาวเพ็ญทร แผงงาม

หากดูจากคณะที่สมาชิกทั้ง 8 คนของทีมนี้เรียน แน่แน่นอนว่า
โครงการที่พวกเขาคิดและทำ คงต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ
ระบบบัญชี การจัดการเรื่องรายรับ รายจ่าย หรือไม่ก็เป็น
เรื่องเกี่ยวกับบริหารจัดการ

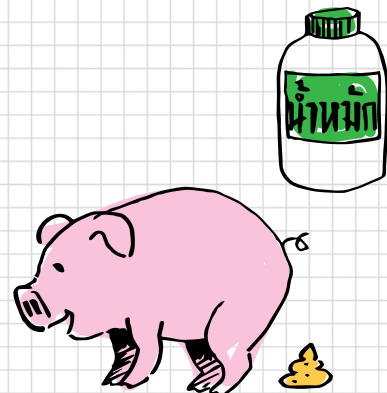
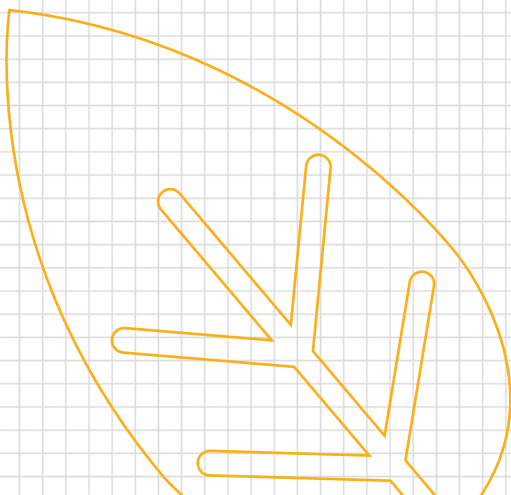
แต่ใครจะคิดว่า “นักศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ” มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี นครราชสีมา คิดและทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับ
การเกษตร...และที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ โครงการที่ทำก็เป็นเรื่อง “เชิงเทคนิค”
คือเรื่องของการทำน้ำหมักชีวภาพจากมูลสุกร...หรือ “ขี้หมู”

จากนักศึกษาที่ไม่สนใจกิจกรรมใดๆ นอกจากการเรียนและอยู่กับเพื่อน
หลังเลิกเรียนก็ไปเดินห้างสรรพสินค้า กินไก่ กินแฮมเบอร์เกอร์ เล่น Social
media

จนกระทั่งอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า “จะจบกันอยู่แล้วลองหาอะไรที่เป็น
ประโยชน์เป็นเรื่องเป็นราวทำดีไหม” อาจารย์ไม่พูดเปล่าๆ แต่เอาโครงการ
“กล้าใหม่...ใฝ่รู้” มาแนะนำ...เพื่อนๆ ในกลุ่มก็สนใจ ที่สนใจเพราะว่าที่ผ่าน
มาเราเรียนกันอย่างเดียว เลิกเรียนก็เดินห้าง เล่นเน็ต ลองทำอะไรที่เป็นเรื่อง
เป็นราวก็ดีเหมือนกัน

หาโจทย์...เมื่อต้นทุนคือปัญหาของชาวบ้าน 🌱

ไม่เพียงแค่ว่าคิดจะทำ “อะไรที่เป็นเรื่องเป็นราว” เท่านั้น แต่ทั้งหมด
ลงมือค้นคว้าข้อมูลทันทีในวันรุ่งขึ้น...โดยยึดกรอบของการทำโครงการคือ “มี
ความเป็นไปได้ ตอบโจทย์ หรือเป็นปัญหาของชุมชน และอยู่ไม่ไกล
มหาวิทยาลัย”

เมื่อสมาชิกมีทั้งหมด 8 คน การค้นหาเรื่องหรือประเด็นจึงต้องทำกันอย่างรอบคอบและรัดกุม ที่สำคัญคือต้องได้รับการเห็นพ้องต้องกันจากสมาชิกทุกคน ซึ่งทั้งหมดเลือกพื้นที่บ้านลำโพง เพราะไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยมากนักขณะเดียวกันหนึ่งในสมาชิกก็พักอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้

“แรก ๆ เราให้แต่ละคนไปคิดเรื่องที่ยากทำมาคนละเรื่อง หรือมากกว่านั้นก็ได้ จากนั้นก็ให้นำมาเสนอหรือเล่าสู่กันฟัง แต่ก็จะมีกรอบให้คือ ต้องเป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ โดยพิจารณาจากศักยภาพของพวกเรา ระยะเวลาที่ต้องไปทำงาน รวมถึงทรัพยากรหรือต้นทุนชุมชน...เพื่อนบางคนเสนอการทำสบู่ แต่พิจารณาแล้วเห็นว่าบ้านลำโพงไม่มีวัตถุดิบในการทำเลย...อีกคนเสนอให้ทำเรื่องปุ๋ยหมักจากต้นหอม เพราะที่บ้านปลูกต้นหอมเยอะ แต่ต้นหอมก็ไม่ได้ทำทั้งปี และจะหมักได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่วิธีการหมักเขาก็ไม่ค่อยนิยมกันด้วย เพราะต้นหอมเมื่อถูกน้ำก็เหม็นอยู่แล้ว ปุ๋ยหมักจากต้นหอมเลยตกไป”

แต่เมื่อไปพิจารณาเรื่องอื่นๆ ก็เห็นว่า ชาวบ้านที่บ้านลำโพงนอกจากทำเกษตรทำอะไร ทำนา ทำสวนแล้ว **“เกือบทุกบ้านเลี้ยงหมู”**

“เราก็คิดต่อว่า ชี้หมูจะสร้างประโยชน์อะไรได้ เพราะในการทำเกษตร เราก็มองว่าเมื่อก่อนเราสามารถนำชี้หมู ชี้ไก่ ชี้วัว มาทำเป็นปุ๋ยได้ ชี้หมูก็น่าจะเป็นประโยชน์ได้ จึงกลับมาวางแผน มาคุยกันว่าจะทำอะไรโดยตั้งเป้าไปที่ชี้หมู อีกอย่างตอนลงพื้นที่ชุมชน

ก็ถามคนในชุมชนว่า ถ้าพวกเราทำโครงการจะทำเรื่องอะไรดี...คือส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องต้นทุนปุ๋ยเคมีค่อนข้างสูง และปัญหาเรื่องซีหนูที่มีอยู่มากมาย แม้ชาวบ้านจะเอามาใช้เป็นปุ๋ยแต่ก็ใส่แบบตรงๆ ไม่ได้เอาไปหมัก แรกๆ พี่ซผักก็งามดี แต่งามแต่ใบนะ ไม่มีลูก บางทีก็ใบไหม้”

คำว่า “มูลสุกร” จึงถูก search เข้าไปใน google ซึ่งข้อมูลที่ไหลผ่านหน้าจอ และอยู่ในอันดับต้นๆ คือ “น้ำหมักมูลสุกร”

“อ้อม” เสาวนีย์ เขียวหมื่นไวย หัวหน้าที่มแล้วว่า ถ้าจะทำเรื่องนี้จริงๆ ต้องเอาตัวเองไปเรียนรู้ ลำพังแค่อ่านเอกสารหรือดูคลิปวิดีโอจากอินเทอร์เน็ตไม่น่าจะเพียงพอ... ดังนั้นการค้นคว้ายังดำเนินต่อไปถึงเรื่องวิธีการทำ การใช้ประโยชน์ ที่สำคัญคือ “ที่ไหนมีอบรม” ให้ความรู้เรื่องนี้บ้าง

“พวกเราไปที่เกษตรอำเภอมืองคง...ทางเกษตรอำเภอก็แนะนำว่าหากสนใจน่าจะไปเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้ในนทัย เพราะว่าที่นทัยมีทั้งการปลูกข้าว ปลูกมัน ปลูกผัก และมะนาว แต่ที่เมืองคงจะมีความรู้แค่เรื่องข้าวอย่างเดียว พวกเราเลยไปตามที่พี่ๆ แนะนำ เพราะอยากหาข้อมูลให้มากที่สุดว่าน้ำหมักมูลสุกรจะเหมาะกับพืชชนิดไหนบ้าง”

อ้อมบอกว่า เท่ากับว่า พวกเราไปดูงาน 2 รอบ รอบแรกไปอบรมเพราะอยากได้ความรู้ รอบที่ 2 เพื่อให้ได้ความรู้เพิ่มเติม ได้รู้จริง เห็นจริง จะได้นำมาเล่าให้กลุ่มเป้าหมายฟังได้ถูกต้อง

ซึ่ง “ความรู้” ที่ได้คือขั้นตอนและกระบวนการทำน้ำหมักมูลสุกร ซึ่งอ้อมบอกว่า ตอนแรกคิดว่าจะมีวิธีการที่ยาก ปรากฏว่าทำง่ายมาก แค่เก็บซีหนูสดใส่ห่อที่เป็นตาข่ายหรือผ้า โดยมีส่วนผสมคือ ซีหนู 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร แช่ไว้ 24 ชั่วโมง วิธีการใช้ก็ไม่ยาก เพียงตักน้ำหมักมาผสมน้ำในอัตรา 1:10 ส่วน ก็ได้น้ำหมักมูลสุกรคุณภาพดี

“ความน่าเชื่อถือ” สิ่งที่มีมือใหม่ต้องสร้าง

ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูลเพื่อมาประกอบการเขียนโครงการ นอกจากจะเป็นการเก็บข้อมูลที่ต้องการ อาทิ จำนวนครัวเรือน อาชีพ จำนวนบ้านที่เลี้ยงหมูและเลี้ยงกิ้งตัว อ้อมบอกว่า สิ่งหนึ่งที่ต้องทำควบคู่ไปด้วยคือการสร้างสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชาวบ้าน เพราะความน่าเชื่อถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการทำโครงการ

“ถ้าไม่มีตรงนี้นะ...จบเลย”

สำหรับวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่ความเชื่อใจในตอนท้าย อ้อมบอกว่าเราต้องทำให้ชาวบ้านเห็นว่าเราจริงจังกับเรื่องที่เรากำลังทำอยู่ เช่น ลงพื้นที่บ่อยๆ เป็นต้น

“ที่สำคัญคือกระถินรู้จักกับคนในชุมชนอย่างดี เพราะเป็นคนในชุมชน จึงทำให้เราสามารถเข้าถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย”

ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ เกษตรกรที่เลี้ยงหมูในหมู่บ้าน 13 ราย โดยให้เหตุผลว่า ชาวบ้านที่เลี้ยงหมูจะปลูกข้าวและปลูกผักควบคู่กันไปด้วย จึงไม่มีปัญหาเรื่องวัตถุดิบในการทำน้ำหมัก ขณะเดียวกันน้ำหมักที่ทำออกมาก็สามารถนำไปใช้ในแปลงผักของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ และหากได้ผลจริง ๆ อาจจะนำไปทดลองใช้ในนาข้าวต่อไป

“ตอนที่เราไปชวนคุย ดูเหมือนว่าชาวบ้านจะไม่เชื่อ เพราะวิธีการหมักมันง่ายเกินไป...ก็ต้องมาคิดแล้วว่าทำอะไรให้ชาวบ้านเชื่อ..ขนาดพวกเราเองตอนแรกยังไม่เชื่อเลยว่าสามารถทำได้จริง จนกระทั่งได้ไปศึกษาดูงานและมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม”

“ชั้น” ชนกสุดา ดีใหม่ บอกว่า ช่วงแรกที่วางแผนไว้คือ การพาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน เพราะต้องการให้เขาได้เห็นผลผลิตในสถานที่ทำจริง ได้เห็นวิธีการใช้

น้ำหมักมูลสุกรจากผู้ใช้จริง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและจะได้กลับมาทำของตนเอง แต่เนื่องจากขณะนั้นกำลังอยู่ในช่วงของการเก็บเกี่ยวจึงไม่สามารถเดินทางไปไหนได้

“ในเมื่อชาวบ้านไม่สามารถไปได้ พวกเราเลยคิดว่า จะเชิญวิทยากรเข้ามาในชุมชน แต่อาจจะมีข้อเสียตรงที่ชาวบ้านจะไม่เห็นผลผลิตจริง แต่ก็สามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้ เพราะวิทยากรเป็นผู้ที่มีภูมิความรู้อยู่แล้ว”

ทางออกคือ **“ใช้วิทยากรมาอบรม”** ควบคู่กับการทำแปลงสาธิตเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องการเอาไปใช้ประโยชน์อย่างไร ขณะเดียวกันก็จะเปรียบเทียบการใช้ให้เห็นว่า ผลผลิตจากน้ำหมักมูลสุกร และปุ๋ยเคมีมีความแตกต่างกันอย่างไร

นี่จึงเป็นครั้งแรกที่ได้กับบริหาร...ลงมือขุดดินเพื่อทำแปลงสาธิต แต่เนื่องจากดินแข็งเกินไป จึงประสานขอความร่วมมือจากชาวบ้านมาช่วย เมื่อชาวบ้านเห็นว่า **“เด็กพวกนี้เอาจริง”** จึงให้ความร่วมมือเต็มที่ ตั้งแต่เริ่มทำแปลง บางวันก็มาช่วยรดน้ำ และแนะนำการปลูกผัก

ในส่วน of นักศึกษา นอกจากจะเรียนรู้วิธีการปลูกผักจากชาวบ้านแล้ว พวกเขา ยังต้องเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบ “ต้นทุน” และผลผลิตที่ได้อีกด้วย

เราแบ่งเป็นแปลงคละน้ำ 2 แปลงๆ หนึ่งใช้น้ำหมักมูลสุกร อีกแปลงใช้ปุ๋ยเคมี กวางตุ้งก็เช่นเดียวกัน สำหรับวิธีการปลูกผักเราถามจากลุงที่ปลูกแปลงข้างๆ และสืบค้น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตด้วย เริ่มแรกเราจะใช้วิธีการหยอดก่อน เพราะถ้าหว่านผักมันจะ ขึ้นเยอะและถี่มาก หลังจากหยอดแล้วก็ใช้ฟางข้าวคลุมเพื่อช่วยกักเก็บความชื้นให้ดิน

“ตอนแรก...ผักที่ใช้ปุ๋ยเคมีโตเร็วมาก ส่วนผักที่ใช้น้ำหมักจะค่อยๆ โต ตอนนั้น รู้สึกตกใจมาก ถ้าออกมาแบบนี้ชาวบ้านคงไม่เชื่อมั่นน้ำหมักของเราแน่ๆ แต่พอ ผ่านไป 2 สัปดาห์ ผักที่ใช้น้ำหมักเริ่มโตขึ้น...ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันจะ เห็นชัดว่า ผักที่ใช้น้ำหมักจะมีลำต้นอวบกว่า สีใบเข้มกว่า และมีรากฝอยเยอะกว่า... ที่สำคัญคือ...ราคาต้นทุนต่อแปลงต่ำกว่ามาก โดยปุ๋ยเคมีใช้ต้นทุน 35 บาท ขณะที่ปุ๋ยจากน้ำหมักมีต้นทุนแค่ 2 บาทเท่านั้น”

นอกจากนี้นักศึกษายังนำผลการทดลองไปนำเสนอต่อชาวบ้านเพื่อให้เห็นความ แตกต่างของผักทั้ง 2 แปลง ซึ่งชาวบ้านก็มั่นใจ เพราะหลายคนมาช่วยนักศึกษา ทำแปลงด้วยเช่นกัน

เมื่อมั่นใจ...การขยายผลจากการบอกต่อก็เกิดขึ้น ซึ่งนักศึกษากล่าวอย่างภาคภูมิใจว่า

“แค่นี้งานพวกเราก็ประสบความสำเร็จแล้ว เพราะ ชาวบ้านเชื่อและมั่นใจในสิ่งที่เราทำ หลายบ้านเอาไป ทดลองหมัก...และใช้รดผัก และก็หมักต่อเป็นถึงที่ 2 ที่ 3 อย่างบ้าแหวจริง ๆ ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของเรา เมื่อกลับ จากศึกษาดูงาน ป้าเอาไปรดต้นมะนาวที่แก่ปลูกไว้... ป้าดีใจใหญ่เพราะต้นมะนาวดูสมบูรณ์ขึ้น”

**แค่นี้งานพวกเราก็
ประสบความสำเร็จแล้ว
เพราะชาวบ้านเชื่อและ
มั่นใจในสิ่งที่เราทำ
หลายบ้านเอาไป
ทดลองหมัก...และ
ใช้รดผัก และก็หมักต่อ
เป็นถึงที่ 2 ที่ 3**

เมื่อหว่านพืช...ก็ต้องหวังผล

จริงๆ แล้ว “ความสำเร็จ” ของโครงการนี้มีมากกว่านั้น เพราะผลที่ได้ไม่ใช่แค่ ชาวบ้าน 13 ครัวเรือนเริ่มเห็นความสำคัญของน้ำหมักมูลสุกรและมีการนำไปใช้เพื่อลด ต้นทุนการผลิตของตัวเอง

แต่ในฐานะของ “คนทำโครงการ” สิ่งที่น่าห่วงไปคือ การทำงานด้วยความตั้งใจ โดยเฉพาะการเอาตัวเองไป “เรียนรู้จากของจริง” ซึ่งนอกจากความรู้ที่ได้รับ ประสบการณ์ที่ได้ไปสัมผัสและเรียนรู้จะทำให้การออกไปทำงานจริงๆ มีความหมาย มากยิ่งขึ้น

ซึ่งอ้อมบอกว่า ทุกวันนี้พวกเธอกำลังพูดได้เต็มปากว่า มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านน้ำหมักมูลสุกรมากกว่าใคร

“อีกเรื่องที่เป็นเรื่องสำคัญคือ การคิดโครงการโดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมาย ตรงนี้ได้มาจากการไปเข้าค่าย เพราะตอนคิด เรามั่นใจว่าเรามาถูกทางแล้ว คือการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรด้วยการทำน้ำหมักขาย แต่จากคำแนะนำของพี่ๆ ถ้าเราจะนำไปขาย ผู้บริโภคจะมั่นใจในตัวสินค้าของเราได้อย่างไร เราเลยกลับมาปรับ ตอนนี้รู้แล้วว่าทำอะไร ทำไปทำไม มีเป้าหมายอะไร และอยากเห็นอะไร”

“กระถิน” กันยารัตน์ ตอมพุดชา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่า “กระถิน” เรียนอย่างเดียวไม่เคยสนใจกิจกรรม แต่พอมาทำงานกับเพื่อน ๆ ทำให้รู้ว่าตำราทำให้เราทำได้ แต่การพิสูจน์ว่ามันจริงหรือไม่ เราต้องลงมือทำ

“โครงการนี้ได้ทำให้เราเห็นว่า ความรู้ต้องได้รับการพิสูจน์ เหมือนกับที่เราอ่านการทำน้ำหมักในอินเทอร์เน็ต เราก็รู้วิธีการว่าทำอย่างไร ส่วนผสมเป็นอย่างไร แต่ถ้ารู้ให้ลึก รู้ให้จริง รู้ในแบบที่ไปบอกคนอื่นได้เราก็ต้องทดลองทำเหมือนกับที่ทดลองทำน้ำหมัก และลองเอาไปใช้ในแปลงทดลองของเรา”

สำหรับ “ซัน” ชนกสุดา ดีใหม่ หญิงแกร่งอีกคนในทีม มีหน้าที่ เป็น “กำลังเสริม” และ “แรงงาน” ของเพื่อน ๆ บอกว่า งานนี้ทำให้รู้ว่า สิ่งไหนที่เราไม่เคยทำ และถ้าลองได้ลงมือทำมันจริงๆ เราก็ทำได้

“หน้าที่หลักคือซื้อของและงานอื่น ๆ ตามที่เพื่อนขอให้ช่วย ประสบการณ์ที่ได้รับ มีหลากหลาย เช่น ไม่เคยรู้มาก่อนว่าน้ำหมักทำอย่างไร ไม่รู้่วาวิธีการปลูกผักทำอย่างไร ได้รู้ถึงความอดทนของเพื่อน ๆ รู้ว่าคนแบบพวกเราถึงเวลาทำงานหนัก ๆ ก็ทำได้”

ส่วน **เพ็ญทร แฉงงาม** สิ่งที่เธอเรียนรู้คือ การทำงานร่วมกับเพื่อน โดยเฉพาะการทำงานเป็นทีม ที่ต้องมีการแบ่งบทบาทกันทำ **แต่สิ่งที่เธอคิดว่าเป็นประโยชน์มากคือ การทำงานกับชุมชน**

“นอกจากเรียนรู้ร่วมกันแล้ว การทำงานเป็นทีม และการทำงานกับชุมชนถือว่าเป็นเรื่องที่ยาก การที่มาทำอย่างนี้ทำให้เรารู้มากขึ้น เพราะต้องใช้เวลาใช้การทำความเข้าใจ จากปกติที่เป็นคนกล้าแสดงออกกับกลุ่มเพื่อนไม่ค่อยออกไปทำอะไรเพื่อชุมชน การได้ทำอย่างนี้ก็เป็นความรู้สึกที่ดี เป็นประสบการณ์หนึ่งที่สุดยอด”

เรียนรู้...จากสิ่งที่ไม่รู้

สำหรับ**อาจารย์พรทิพย์ รอดพัน** ซึ่งแนะนำให้ นักศึกษากลุ่มนี้ได้เข้ามาทำงานร่วมกับชุมชน ขณะเดียวกันก็พยายามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด บอกว่า **แม่นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนบริหารธุรกิจ ไม่ได้เรียนมาทางเกษตรโดยตรง ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อลูกศิษย์อยากลองทำก็ต้องปล่อยให้ทำดู แต่ก็ต้องโค้ชมากกว่าปกติ** เพราะเขาทำในเรื่องที่เขาไม่มีความรู้

เห็นว่าทุกคนมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเมื่อทำงานกับชุมชน เปลี่ยนจากเด็กที่เรียนหนังสืออย่างเดียว อยู่กับกลุ่มของตัวเอง ไม่สูงส่งกับใครมาทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ได้...ถือว่า มีพัฒนาการ

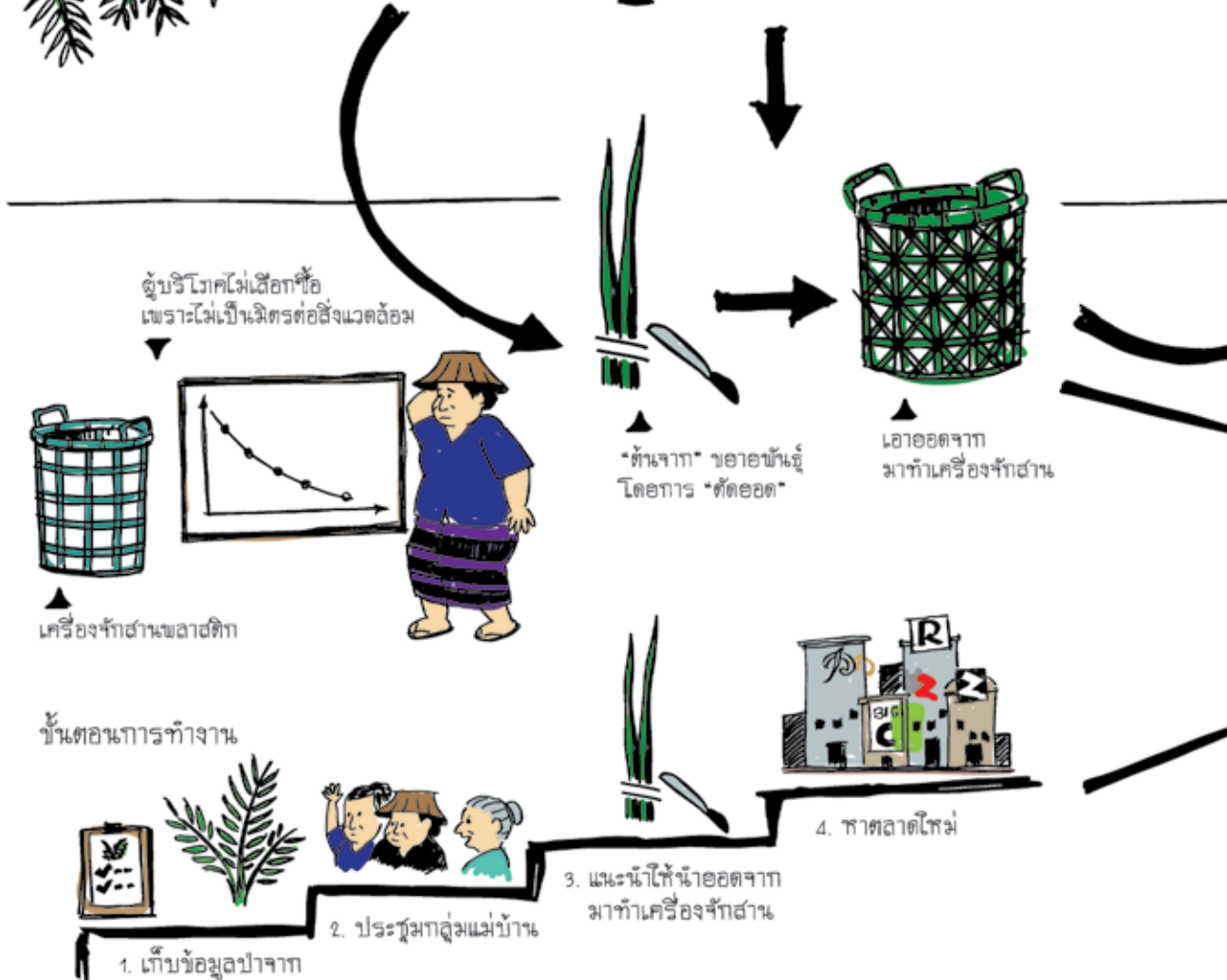
“ถ้าจะมองในเชิงการทำโครงการอาจจะเห็นว่าค่อนข้างผิดพลาด เพราะไม่ได้เรียนเกษตรมาโดยตรง แต่ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะทำได้ แต่ก็ต้องทำงานหนักกว่าเดิม เราก็พยายามให้นักศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากการอ่าน หรือจากผู้มีประสบการณ์ตรง เราจะเอาจากหนังสืออย่างเดียวไม่ได้ อีกประเด็นคือแนะนำให้ทำงานเป็นทีม เราไม่สามารถทำงานเฉพาะในสาขาเราได้ ควรจะมีเพื่อน ๆ จากต่างสาขามาช่วยกันทำงาน”

ทั้งนี้หลังจากการทำโครงการจบลง เห็นชัดเลยว่าพวกเขาทำกันได้ โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับคนอื่นได้ สามารถติดต่อประสานงาน หรือทำงานเป็นทีมได้ สามารถให้ความรู้กับเกษตรกรได้ และทำงานร่วมกับชุมชนได้

“เห็นว่าทุกคนมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเมื่อทำงานกับชุมชน เปลี่ยนจากเด็กที่เรียนหนังสืออย่างเดียว อยู่กับกลุ่มของตัวเองไม่สูงส่งกับใครมาทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ได้...ถือว่า มีพัฒนาการมากกว่าที่คิด”

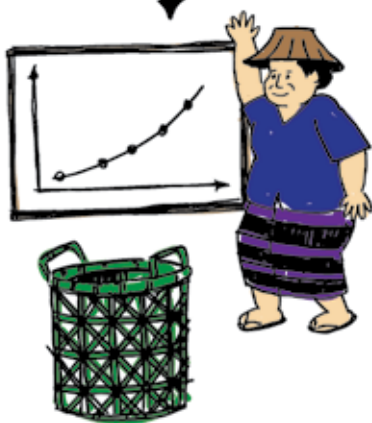
ปริมาณป่าจากลดลงจากการขยายเมือง

ตัดออกจากมาสร้างดิทรโณนท์
ป่าอาย สร้างรายได้

ออกขายเครื่องจักสานจากออกจาก
เชียงใหม่

เครื่องจักสาน
จากออกจาก

सानจาก สานใจ สานภูมิปัญญาไทย ให้ยั่งยืน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการสานจาก สานใจ สานภูมิปัญญาไทยให้ยั่งยืน

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ทิพภากร รังคศิริ

หัวหน้าโครงการ นางสาววรรณวิภา กองแก้ว

คณะทำงาน นางสาวพัทธ์ธีรา ไชคชัยวัฒนพร

นางสาวภัทรภรณ์ แดงเขียว

นางสาวปานิดา กุลเกลี้ยง

นายกวินภพ จิโน

เพราะตั้งใจอยากทำอะไรเพื่อชุมชนสักครั้งก่อนที่จะเรียนจบมหาวิทยาลัย และอยากไปสัมผัสชีวิตการทำงาน...คือจุดเริ่มต้นของการค้นหาเรื่องราวหรือประเด็นของนิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในโครงการ “สานจาก สานใจ สานภูมิปัญญาไทยให้ยั่งยืน”

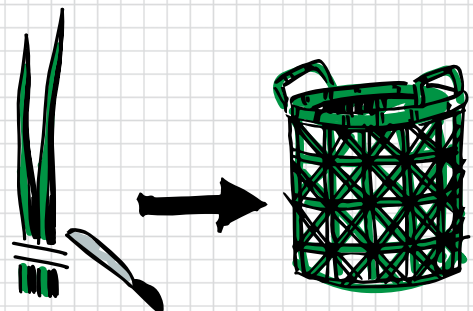
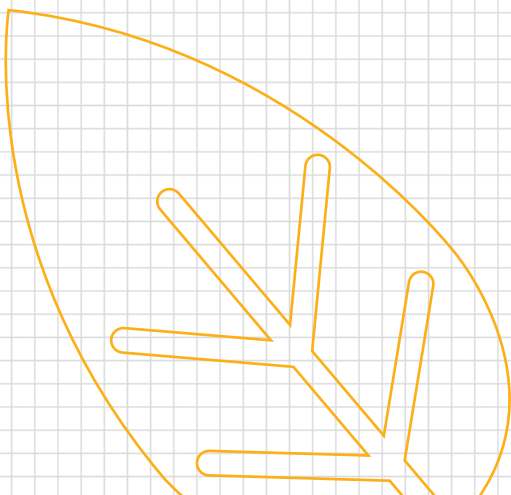
“อยากรนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ประโยชน์กับชุมชน เพราะที่ผ่านมาทำแต่โครงการบนแผ่นกระดาษ...” คือคำพูดที่ “หนึ่ง” วรรณวิภา กองแก้ว เกรียนถึงที่มาก่อนที่จะมาร่วมกันทำโครงการนี้

เริ่มจาก “โจทย” ที่ท้าทาย

“อยากจะทำปัญหาอะไรให้หมดไปจากสังคม”

นี่คือโจทย์ของทีมนิสิตจากรั้วจามจุรียี่ห้ากำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางในการหาประเด็นการทำงานชุมชน ก่อนที่สมาชิกในทีมจะเสนอเรื่องของตัวเองสนใจมาคนละ 1 เรื่อง

“เมย์” พัทธิธิดา โชคชัยวัฒนพร บอกว่า “สนใจเรื่องเกษตรอินทรีย์” เพราะเห็นว่าคนในเมืองสมัยนี้ไม่ค่อยสนใจเรื่องผัก ผลไม้ที่เสี่ยงต่อสารพิษตกค้าง และสุขภาพในระยะยาว ส่วน “จิโน” กวินภพ จิโน มองเรื่องของตัวเองสนใจจากปัญหาครอบครัว แล้วพบว่าปัจจุบันคนเร่ร่อนในเมืองมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงอยากเข้าไปช่วยให้คนเหล่านั้นมีอาชีพ และสามารถสร้างรายได้ให้กับเขา

“ถึงขั้นจะสร้าง Mobile Home ให้เขาสามารถนอนและขายของได้โดยที่เดียว” แต่ฝันนี้ก็ต้องพับไปเพราะหากทำจริง ๆ คุณจะเป็นการ “ให้” มากกว่าการทำงานแบบร่วมกันทำ

ขณะที่ “มุก” ภักทรภรณ์ แดงเขียว และ “ปาน” ปานิดา กุลเกลี้ยง เน้นไปที่สถานสงเคราะห์คนพิการพระประแดง เพราะทั้งสองเคยเข้าไปสัมผัสและคิดว่าผู้พิการเหล่านี้ไม่ค่อยมีรายได้ จึงอยากที่จะเข้าไปช่วยเขาในเรื่องการสร้างอาชีพ

แต่หลังจากวิเคราะห์ในแง่ความเป็นไปได้ ทักษะความรู้ที่มี พบว่าเรื่องทั้งหมดยังไม่เข้ากรอบที่พวกเขา “อยากจะแก้ปัญหาอะไรให้หมดไปจากสังคม”

“เรื่องเกษตร เรามองว่าคนยังไม่ได้ตระหนักขนาดนั้น จึงตัดไปเพราะไม่สามารถทำได้จริง ๆ เพราะตัวเราเองก็ไม่ได้มีความรู้ในเรื่องของเกษตรเลย ส่วนสถานสงเคราะห์ เขามีเจ้าหน้าที่คอยสอนอยู่แล้ว” ทีมงานร่วมกันสะท้อนความคิด

เมื่อปัญหาที่มองเห็นกว้างเกินไป หนุ่มสาวทั้ง 5 คนจึงเริ่มมองหาประเด็นที่แคบลง โดยดูจากบ้านเกิดของแต่ละคน จนท้ายที่สุดตกลงเลือกจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นบ้านของมุกเป็นพื้นที่เรียนรู้ อาศัยความคุ้นเคยของพื้นที่ เข้าไปเริ่มต้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด

“เราได้ที่เต...รองนายก อบต.เป็นผู้ประสานงานหลัก...ซึ่งตอนไปคุยพี่เต้ก็เอาเอกสารให้อ่านแล้วบอกว่าเลือกเอาเลยว่าสนใจจะทำเรื่องไหน” มุกเล่าถึงจุดเริ่มต้นของการทำงานในพื้นที่ในคลองบางปลากด

ชุมชน คนคุณหลัก...

หนุ่มสาวทั้ง 5 เริ่มจับจุดจากการลงพื้นที่ในเขต อบต.ในคลองบางปลากด พบว่า หมู่ 2 กำลังเผชิญกับปัญหาป่าจากที่ค่อย ๆ ลดจำนวนลงอย่างเงียบ ๆ ชนิดที่ไม่สังเกตย่อมไม่มีทางรู้

จึงโน้หนุ่มวิริยะจึงใช้หลักการคำนวณค้อย ๆ หาปริมาณการลดลงของต้นจาก ซึ่งข้อมูลบอกว่าป่าจากลดลงทุกปี ๆ อย่างน่ากังวล ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้ลดลงก็คือ การขยายตัวของเขตเมือง

“จากเดิมป่าจากที่เคยมีอยู่ในคลองบางปลากดจำนวนมาก ปัจจุบันมีปริมาณลดลงจากการรุกคืบของสังคมเมืองที่เริ่มขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ จาก 13 หมู่บ้าน ปัจจุบันลดเหลือเพียง 6 หมู่บ้าน”

ขณะที่ฟากสาว ๆ การตลาดที่ได้เข้าไปพูดคุยกับกลุ่มผู้ผลิตเครื่องจักสานพลาสติก ก็พบว่าประสบปัญหาเช่นกัน

“ป่า ๆ บอกว่า เครื่องจักสานขายไม่ค่อยได้...เพราะคนทำกันเยอะ ภาษากการตลาดเรียกว่า over supply เมื่อผลิตแข่งกัน สินค้าก็ล้นตลาด”

แนวทางแก้ไขปัญหาคือต้องหาความแปลกใหม่ให้กับสินค้า หรือผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ซึ่งตอนนั้นก็ยังไม่คิดว่าจะใช้วัสดุอะไรมาทดแทนเส้นพลาสติก จนกระทั่งมีโอกาสได้ไปเที่ยวที่วังน้ำผึ้ง เห็นตะกร้าสานจากของตำบลบางด้วน

“จึงนำเรื่องนี้มาหารือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน... หลายท่านเห็นด้วย และคิดว่าอยากจะทำดู เลยติดต่อประสานและขอให้ผู้รู้ที่มีความชำนาญด้านการสานตะกร้ามาช่วยถ่ายทอดความรู้ให้” นั่นจึงเป็นที่มาของการนำจากมาทดลองสานเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

ยั้งตัด ยั้งแตก...กลวิธีอนุรักษ์ ป่าจาก

สำหรับ **“ต้นจาก”** ในทางทฤษฎีมีการขยายพันธุ์ 3 วิธีคือ 1.ขยายพันธุ์จากลูกที่หล่นจากต้น ถูกพัดพาไปตามกระแสน้ำอาจจะติดอยู่ฝั่งน้ำและเติบโต 2.แยกกอเอาไปปลูกที่อื่น ซึ่งวิธีนี้ไม่ค่อยทำ เพราะต้นจากขยายตัวเองโดยวิธีแรกอยู่แล้ว และวิธีที่ 3 คือการตัดยอด...

ซึ่งการตัดยอดนี้เองที่จะไปกระตุ้นให้จากต้องแตกยอดใหม่เพื่อรักษาชีวิต...และยอดอ่อนๆ ที่ตัดออกมานำไปเป็นวัสดุสำหรับการทำเครื่องจักสาน

“พวกเราศึกษากันมาแล้วว่าถ้าเราไม่ตัดยอดต้นจากมีโอกาสยืนต้นตายได้ ฉะนั้นการตัดยอดของเราจึงเป็นการช่วยการขยายพันธุ์อีกวิธีหนึ่ง การที่เรานำจากมาใช้ประโยชน์ยิ่งส่งผลให้ต้นจากสามารถขยายพันธุ์ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังส่งผลต่อระบบการหมุนเวียนของป่าจาก เพื่อให้เกิดการใช้ต้นจากอย่างคุ้มค่า ที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์ระบบนิเวศริมคลองปลากดด้วย” เมย์และหนึ่งช่วยกันอธิบายถึงวิธีการขยายพันธุ์ของต้นจาก

ซึ่งเมื่อทราบถึงวิธีการขยายพันธุ์ต้นจากแล้ว ทางกลุ่มจึงเริ่มหันมาดูแลเรื่องการหมุนเวียนของป่าจาก มีการทำแผนที่ป่าจากขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนตัดยอดจากมาใช้สานตะกร้า โดยใช้วิธีการหมุนเป็นวงกลม จิโนอธิบายเสริมว่า **“เราแบ่งออกเป็น 5 ส่วน เพื่อวนตัดยอดจาก ยอดจากจะงอกสมบูรณ์ใช้ระยะเวลาประมาณ 2-3 เดือน โดยคำนวณจาก**

รายได้ที่ชาวบ้านในคลองปลากดพึงพอใจที่จะผลิตตะกร้าจำนวนก็ใบ และนำส่วนนั้นมาตีเป็นจำนวนยอดจากที่ต้องตัดในแต่ละครั้ง โดยตะกร้าหนึ่งใบจะใช้ยอดจากประมาณ 2 ยอด หากในอนาคตมีการตัดยอดจากเพื่อนำไปสานตะกร้าเพิ่มขึ้น มีการขยายพื้นที่การใส่สอยป่าจากเพิ่มขึ้นนั่นคือการตอบใจที่ว่าเราอนุรักษ์ป่าจาก”

“คิดว่าวิธีนี้...จะช่วย 2 ทางคือ หนึ่งกลุ่มแม่บ้านจักสานมีผลิตภัณฑ์ใหม่ และสองถ้าการตัดเป็นการต่อชีวิตให้ต้นจากที่ลดจำนวนลงมันจะเป็นเรื่องที่มีศรัทธามาก” เมย์อธิบายเพิ่มเติม

สร้างแบรนด์ “สานรัก” เพื่อสานใจ

ซึ่งหลังจากกลุ่มจักสาน ภายใต้การนำของแม่สมควร ลิมสกุล มีโอกาสได้ไปศึกษาขั้นตอนการสานตะกร้าด้วยจากแล้ว แม่สมควรซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน จึงนำความรู้และเทคนิคที่ได้มากระจายสู่กลุ่มแม่บ้านที่ให้ความสนใจและต้องการสร้างสิ่งใหม่ๆ จากนั้นจึงตั้ง “กลุ่มแม่บ้านจักสาน สืบสาน ภูมิปัญญาไทย” ขึ้น โดยมีเป้าหมายคือต้องเป็นสินค้าขายได้ ในทางทฤษฎีการตลาดที่ร่ำเรียนมาคือสินค้าต้องมี “แบรนด์” เพื่อสร้างการจดจำสำหรับการซื้อครั้งต่อไป ดังนั้นทีมนักศึกษาและชาวบ้านจึงร่วมกันคิดชื่อ จนในที่สุดก็ได้ชื่อ “สานรัก”

“เราไม่ได้สานเฉพาะจากอย่างเดียว...แต่กิจกรรมที่จะทำให้ทุกคนมาร่วมกลุ่มกัน รักใคร่สามัคคีกัน เป็นเสมือนการสานรักไปในตัว” หนึ่งในอธิบายที่มาของชื่อนี้

เมื่อมีตัวผลิตภัณฑ์มีแบรนด์ ถัดมาจึงเป็นเรื่องของการหาตลาดใหม่ ซึ่งก่อนหน้านี้จะลงมือสานกันเป็นเรื่องเป็นราว ทีมงานได้ออกไปสำรวจตลาดเพื่อหาข้อมูลสำหรับเจาะตลาดให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งพบว่ากระแสตอบรับออกมาในเชิงบวก ซึ่งอาจจะต้องปรับในเรื่องของดีไซน์ และความหลากหลายของตัวสินค้า

“ตัวสินค้าถูกออกแบบมาเพื่อให้ใช้เป็นส่วนประกอบของสินค้าอื่น เช่น ใช้เป็นกระเช้าของของขวัญ ดังนั้นเราจึงมองไปที่ตลาดผลไม้ หรือตลาดของที่ระลึก”

สำหรับรูปแบบประชาสัมพันธ์สินค้า ทีมงานใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือหลัก ในการทำประชาสัมพันธ์ ด้วยการจัดทำ Fanpage บน Facebook ภายใต้แบรนด์ “สานรัก”

“จาก” สร้างการเรียนรู้

สิ่งที่นิสิตทีมนี้ทำไม่ต่างอะไรกับการแตกยอดของต้นจาก ทำ 1 อย่างแต่สิ่งที่ได้มากลับแตกยอดออกมาให้ชาวบ้านได้มากกว่า 1 กล่าวคือ ชาวบ้านได้อาชีพได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เป็นวิถีธรรมชาติ จากของที่มีอยู่ในชุมชน ชาวบ้านได้

ป่าจากกลับคืนมา ลดการหายไปของป่าจาก เด็กและเยาวชนในชุมชนได้สืบสานภูมิปัญญาการสานจากที่ใกล้จะสูญหายไป แต่สิ่งที่ได้มากกว่าตัวผลิตภัณฑ์นั้นคือ “ความผูกพัน” ที่ค่อยๆ ก่อตัวขึ้นผ่านการทำงานร่วมกัน แดกหน่อ ต่อยอดคล้ายกับว่า นิสิตคือลูกหลานของคนในชุมชนไปโดยปริยาย

“เราไม่รู้หรอกว่าโครงการของเราจะได้รางวัลหรือไม่ แต่พวกเราคุยกันแล้วว่าไม่ว่าจะได้รางวัลหรือไม่ พวกเราก็จะยังทำโครงการนี้ต่อ เพราะสิ่งที่เราอยากเห็นตอนนี้คือการที่คนในชุมชนมีรายได้จากการจักสาน อยากให้ชาวบ้านเขาเห็นคุณค่าของป่าจากที่กำลังจะหายไป ให้เขาเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีในชุมชนมากกว่า” คำพูดทั้งทักของน้องๆ ที่ทำให้รู้ว่า ณ วันนี้พวกเขาได้สานใจคนในชุมชนหมู่ 2 ชุมชนในคลองบางปลากดให้กลายเป็นครอบครัวเดียวกันกับเขาไปแล้ว...

ซึ่งจ๊ะโอบอกว่า แม้ตัวเองจะเรียนมาทางสายวิศวกรรมซึ่งเป็นคนละศาสตร์กับโครงการที่ทำ

ไม่ว่าจะได้รางวัลหรือไม่ พวกเราก็จะยังคงทำโครงการนี้ต่อ เพราะสิ่งที่เราอยากเห็นตอนนี้คือการที่คนในชุมชนมีรายได้จากการจักสาน อยากให้ชาวบ้านเขาเห็นคุณค่าของป่าจากที่กำลังจะหายไป ให้เขาเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีในชุมชน

“ปกติชีวิตมหาวิทยาลัยเราจะเน้นเรียน ทำอย่างอื่นก็ไม่ได้ เกี่ยวข้องกับงานเพื่อชุมชน แต่พอได้ลองทำงานจริงๆ... ค่อยๆ ปรับตัวเราก็เห็นว่า อนาคตเราควรจะพัฒนาตัวเอง ไปถึงจุดอื่น เพื่อให้ชีวิตการทำงานราบรื่น และมีประสิทธิภาพ เรามองเห็นอนาคตว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป ทำให้ชีวิตดูจริงจังขึ้น”

“จริง ๆ ตอนแรกที่เข้ามาทำโครงการที่นี่ ผมมองเรื่องการทำงานกันพหลังน้ำ เพราะมันเป็นสิ่งที่ผมรู้เรื่องมากที่สุด แต่พอมาสำรวจและเก็บข้อมูล ก็ทำให้เปลี่ยนความคิด เพราะถ้าทำแบบนั้นก็เท่ากับเอามาให้เหมือนเดิม ชาวบ้านจะไม่รู้สึกเป็นเจ้าของ” และจากการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ จิโนบอกว่า มุมมองการทำงานของเขาเปลี่ยนไป

“ที่เปลี่ยนคือวิธีคิดเรื่องจิตอาสา...เพราะที่ผ่านมามีแค่ทำเสร็จก็จบ..ไม่ได้ดูว่าจะยั่งยืนไหม คำว่ายั่งยืนไม่มีอยู่ในหัวเลย แต่พอได้ไปเข้าค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” และ “การทำงานกับชุมชน” ก็ช่วยเปิดมุมมองให้ผม นั่นคือการทำอะไรก็ได้ที่จะทำให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จริงๆ และเห็นผลอย่างชัดเจน ไม่ใช่การทำเหมือนครั้งก่อน ๆ ที่ทำแล้วก็จบไป”

สำหรับมุกแม้จะเป็นคนพื้นที่ แต่การศึกษาทำให้เธอต้องออกจากชุมชนที่เธออยู่อาศัย แต่โครงการนี้ทำให้เธอได้หันกลับมาคิดถึงสิ่งที่มีความสำคัญของชุมชน

“เราในฐานะเป็นคนในพื้นที่ กลับไม่ค่อยรู้จักพื้นที่เท่าไร ดีใจที่เห็นเพื่อน ๆ สนใจชุมชน เรายุ่เองก็สนใจชุมชนของเราเหมือนกัน การทำโครงการนี้ทำให้เราได้รู้จักชุมชนมากขึ้น จากเดิมไม่ค่อยสนิทกับชุมชนเลย แต่พอได้ลงมารู้จักจริงๆ ทำให้เรามองเห็นแง่มุมดี ๆ ของชุมชน เช่น เห็นรอยยิ้มของคนในชุมชน หรือป่าจากที่มีอยู่ในชุมชน แต่เดิมเราไม่เคยสนใจ ไม่เคยห่วงแหน แต่มาทุกวันนี้ทำให้เรารู้จักป่าจากมากขึ้น”

ด้านป่านบอกว่า เธอไม่เคยรู้มาก่อนว่าการขยายพันธุ์ต้นจาก คือยังตัดก็ยิ่งแตก เดิมเคยรู้จักแต่ชื่อต้นจาก แต่ไม่เคยรู้เรื่องประโยชน์ของต้นจากเลย ในส่วนของชาวบ้านเองเวลาที่เรานำเสนอความคิดใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ชาวบ้านเองก็ไม่เคยอึดออดที่จะทำ ยิ่งทำให้พวกเราเ้ากำลังใจที่จะทำโครงการนี้ต่อ

ซึ่งคล้าย ๆ กับพัทธ์ธิราที่บอกว่า ปกติเรียนอย่างเดียว ไม่เน้นกิจกรรม หรือถ้าเข้าร่วมกิจกรรมแต่ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานชุมชนและสังคม

“ปกติชีวิตมหาวิทยาลัยจะเน้นเรียน ทำอย่างอื่นก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานเพื่อชุมชน แต่พอได้ลองทำงานจริงๆ ซึ่งตอนแรกก็เล่น ๆ ไปวัน ๆ แต่พอลองๆ ปรับตัวเราก็เห็นว่า อนาคตเราควรจะพัฒนาตัวเองไปถึงจุดอื่น เพื่อให้ชีวิตการทำงานราบรื่น และมีประสิทธิภาพ เรามองเห็นอนาคตว่าควรจะทำอย่างไรต่อไปทำให้ชีวิตดูจริงจังขึ้น”

ขณะที่หนึ่งในฐานะหัวหน้าโครงการบอกว่า นอกจากทักษะเรื่องการสื่อสาร การวางตัวกับคนในชุมชนแล้ว สิ่งที่ได้จากการทำโครงการนี้คือ การใช้ภาษาในการสื่อสาร เพราะแต่ละครั้งเธอต้องดูว่าควรจะใช้คำพูดอย่างไรเวลาติดต่อประสานงาน รวมทั้งการรับมือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งดีและร้าย อีกอย่างคงเป็นเรื่องการจัดการเวลา และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น

โครงการช่วยเอื้อประโยชน์ให้ชุมชน

อาจารย์ทิพภากร รั้งศิริ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา บอกว่า งานนี้ต้องยกเครดิตให้นิสิตไปเต็ม ๆ เพราะเป็นงานที่พวกเขาคิดทำกันเอง แล้วเดินเข้ามาขอให้เราเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้ เราเห็นว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เลยตอบตกลง หน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาของเราคือให้คำแนะนำนิสิตตั้งแต่เริ่มต้นก่อนลงพื้นที่ การเลือกโครงการ การวางตัวและการปฏิบัติตัวทั้งต่อชุมชน และการทำงานในกลุ่มให้เขามีความสามัคคีกัน เมื่อทีมพร้อมจึงค่อยลงลึกด้านทฤษฎี คอยตรวจและช่วยดูงานที่เขาทำมา โดยเราจะคอยดูอยู่ห่าง ๆ ไม่ได้ลงพื้นที่กับเขาเลย อาศัยการติดตามงานผ่านภาพถ่ายเท่านั้น

“ถือเป็นข้อดีของโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร นิสิตกลุ่มนี้สร้างไลน์กลุ่มขึ้นมา โดยทุกชั้นตอนกระบวนการทำงานพวกเขาจะสื่อสารผ่านไลน์กลุ่ม ทำให้เรารับทราบข้อมูลตลอด การให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ก็ทำผ่านไลน์ คุยกับเขาไปพร้อม ๆ กัน เวลาเขาลงพื้นที่มีอุปการะทำกิจกรรมอะไร เขาจะส่งมาให้เราดูตลอด แต่หากวันไหนที่เขามีปัญหากัน แล้วเราคุยกันผ่านไลน์ไม่ได้ ก็จะใช้วิธีโทรคุย ถามปัญหา และร่วมคิดร่วมแก้ไปกับเขา”

แต่อย่างไรก็ตามเราก็มีโอกาสได้เจอกับนิสิตกลุ่มนี้สัปดาห์ละครั้งอยู่แล้ว เพราะเราต้องสอน Marketing Channel และ Detail Management บางที่เราเจอเนื้อหาอะไรที่เกี่ยวกับโครงการก็จะส่งไปทางไลน์

อาจารย์ทิพภากรบอกต่อว่า ปัญหาอุปสรรคที่นิสิตมักเข้ามาปรึกษาส่วนใหญ่เป็นเรื่องช่องทางการจัดจำหน่ายว่าเน้นไปที่ตัวผลิตภัณฑ์ ที่ตัวคน หรือที่ตัวตลาดก่อน เราแนะนำว่าให้เขาจัดลำดับให้ดี แต่พอถึงเวลาพวกเขาทำไม่ได้ แม้จะยังไม่ทันไกลมากนัก เพราะเขาใช้เวลาพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ก่อน หลังจากนั้นเขาเขียนแผนว่าจะขยายตลาดไปที่ไหนอย่างไร เช่น ร้านภูฟ้า ซึ่งพวกเขาทำได้ แต่ผลสัมฤทธิ์อาจจะยังไม่ชัดเจนมากนัก

“สำหรับปัญหาการทำงานในทีมก็มีบ้างเหมือนกัน เช่น บางครั้งเป็นช่วงใกล้สอบ ต่างคนต่างห่วยเรียน เราก็จับเขามาคุยกัน ให้หันหน้าคุยกัน ปรับความเข้าใจเพื่อให้โครงการนี้ไปต่อได้”

สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทีมงานอาจารย์ทิพภากรบอกว่า เห็นได้ชัดเจนว่าจิตใจเขาผูกพันกับชุมชนมาก เขาจะเรียกคนในชุมชนว่า “แม่” บางทีเราเองก็สงสัยว่าเขาเรียกใคร เขาจะไปกินข้าวกับชุมชนตลอด จากเด็กที่เคยนึกถึงแต่เรื่องเรียนเป็นหลัก ใช้ชีวิตหรูหรา แต่พอเขาเริ่มลงชุมชนเขาก็สามารถทำได้ แต่ที่เราภูมิใจมากคือพวกเขาสามารถมองภาพรวมทั้งโครงการได้ ไม่ได้มองแค่แผนการตลาดเท่านั้น แม้ว่าพวกเขาจะเป็นเด็กการตลาดก็จริง แต่เขามองตั้งแต่เรื่องคน การผลิต สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ แสดงให้เห็นว่านิสิตเขาสามารถมองภาพใหญ่ของสังคมได้ชัดเจน ที่สำคัญเขามุ่งสร้างที่คน

“เราจะเน้นย้ำเสมอว่า ถ้าเขาต้องการสร้างอะไรให้ยั่งยืน เขาต้องไปสร้างที่คนถึงแม้เขาไม่ชนะในวันนี้แต่ขอให้เขาอย่าทิ้งโครงการ อย่าทิ้งชุมชน ใจเขาจะผูกอยู่ในชุมชน เราเห็นว่าพวกเขาภูมิใจมากที่สามารถทำอะไรเพื่อสังคมได้ วันนี้พวกเขาได้มองออกจากตัวเองไม่ใช่แค่เด็กคนหนึ่ง แต่เขามองทั้งสังคม สร้างคนในสังคม เรามองเห็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่มากกว่าเกรด A ที่พวกเขาได้รับเสียอีก”

อย่างไรก็ตามหนุ่มสาวทั้ง 5 คนบอกว่า แม้ผลของโครงการจะผ่านเข้าไปสู่รอบลึกๆ หรือไม่ก็ตาม แต่เป้าหมาย ณ ขณะนี้ของพวกเขาสำเร็จแล้ว ด้วยการทำให้ชุมชนในคลองบางปลากดประสบความสำเร็จ มีรายได้จากการขายสินค้าจักสาน และที่สำคัญป่าจากที่กำลังลดลงค่อยๆ ฟื้นกลับมา

“ชาวบ้านโหมหนองลาด”
ต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดินทำกิน
มาอย่างยาวนาน
และได้รับสิทธิในที่สุด

Time line

ปฏิทินฤดูกาล

แผนที่ที่ดิน

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น

ชวนชาวบ้านช่วยกันสร้างบ้านดิน
เป็นศูนย์การเรียนรู้

เพื่อให้เรื่องราวของคนรุ่นพี่ยังคงอยู่
“ชาวบ้านโนนเทพสงคราต” ร่วมมือกับ
นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
สร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

“พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น” สำหรับเด็กและ
คนรุ่นใหม่ในชุมชน ที่ได้เรียนรู้รากเหง้า
สร้างสำนึกให้คนรุ่นพี่
หวงแหนและรักษาแผ่นดิน
ที่คนรุ่นพ่อ-แม่ ต่อสู้จนได้สิทธิทำกิน

เทศกาล ความคิด... ด้วยการทำงาน เพื่อชุมชน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ถนนสู่การพัฒนาตนเอง

- อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สถาพร เริงธรรม
- หัวหน้าโครงการ นายจิรายุทธ ธิยะวงษ์
- คณะทำงาน นายสรวิชัย นาแพงสอน
นายพีรพันธ์ เจียรสุรัมย์
นายชาญชัย แสงสว่าง
นายดิวิษ จำนงค์ธรรม
นางสาวศิริประภา วงศ์แก้ว

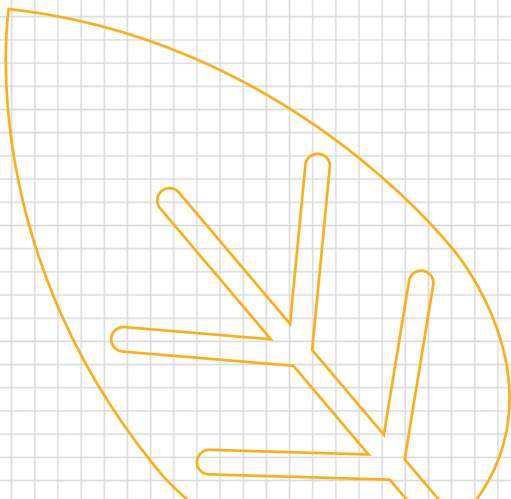

กิจกรรมการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยที่เน้นให้นักศึกษาได้สัมผัสการทำงานร่วมกับชุมชน เป็น “เช็ททุน” อย่างดีที่จะต่อยอดการทำงานเพื่อชุมชน เมื่อเห็นโอกาสพัฒนานักศึกษาผ่านโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” อาจารย์สภพร เริงธรรม จึงได้แนะนำกับนักศึกษาซึ่งขณะนั้นกำลังลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ชุมชนบ้านโนนหนองลาดต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 3 แล้วให้ทำโครงการนี้

ใช้ “โจทย์” ชุมชนออกแบบกิจกรรมร่วมกัน

ชุมชนบ้านโนนหนองลาด ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีเป้าหมายคือต้องการทำ “ศูนย์การเรียนรู้” เพราะมีประวัติศาสตร์เรื่องราวของการต่อสู้ในเรื่องสิทธิที่ดิน ทำให้เกิดการรวมตัวของคนในชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังในเรื่องของการพัฒนาชุมชนของตนเอง จึงอยากจัดทำหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดให้คนในชุมชนและเด็กได้เรียนรู้

“เราสังเกตเห็นว่าในชุมชนชนบทส่วนมากจะมีแต่เด็กกับคนแก่ ไม่มีคนวัยทำงานอยู่เลย เขาอยากถ่ายทอดปลูกฝังให้ลูกหลานรู้ว่าประวัติศาสตร์การก่อตั้งของหมู่บ้านเป็นอย่างไร วิถีชีวิต การใช้ประโยชน์ที่ดิน การดำรงชีพให้มีความสุขในบ้านตนเอง อยากให้คนในชุมชนรักบ้านรักชุมชนแล้วเอาความรู้ที่มีกลับมาพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง มากกว่าที่จะไปทำงานข้างนอก” จิรายุทธ์ ริยะวงษ์ “ต้น” หัวหน้าโครงการ เล่าถึงแรงบันดาลใจของชุมชน

เมื่อ “โจทย์” ของชุมชนชุด “เป้าหมาย” การทำโครงการของพวกเขา ก็ชัดเจนขึ้นตามไปด้วย

ด้วยเหตุนี้กิจกรรมในโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ถนนสู่การพัฒนาตนเอง จึงเกิดจากแผนงานที่ทำร่วมกับชุมชน โดยชุมชนอยากสร้างองค์ความรู้ให้ลูกหลานในชุมชน การทำงานจึงเริ่มจากการประชาคมว่า ชาวบ้านเห็นด้วยกับการพัฒนา ร่วมกันหรือไม่ เมื่อชาวบ้านซึ่งมีเป้าหมายที่อยากจะพัฒนาชุมชนอยู่แล้วเห็นด้วย ทีมงานจึงได้หารือกับผู้นำและชาวบ้านเรื่อยๆ โดยเฉพาะการหารือกับผู้นำชุมชนค่อนข้างถี่ มีการพูดคุยกันนอกรอบบ่อยครั้ง เพราะต้อง “ออกแบบ” โครงการร่วมกัน พอออกแบบเสร็จจึงนำมาเสนอต่อที่ประชุมของชุมชนว่า ถ้าจะทำศูนย์การเรียนรู้ต้องประกอบไปด้วยอะไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร ชาวบ้านเห็นด้วยไหม มีข้อเสนอต้องปรับปรุงอย่างไรบ้าง

ต้นเล้าถึงกระบวนการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่า เป็นการพูดคุยระหว่างนักศึกษากับแกนนำชุมชน เช่น พ่อสังวาล พ่อสวาท แม่เนียม และผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน แต่ไม่ได้เสิร์ฟเสร็จในครั้งเดียว พวกเราสนิทกับชาวบ้านแล้ว ก็พยายามลงเก็บข้อมูลในชุมชนเรื่อยๆ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่แท้จริง

ศูนย์การเรียนรู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนของอาคารสถานที่ และส่วนขององค์ความรู้ โดยในส่วนของอาคารสถานที่ที่ชุมชนเลือกสร้างบ้านดินเพื่อใช้เป็นอาคารเรียน ซึ่งสอดคล้องกับเบื้องหลังความคิดของนักศึกษาที่จะใช้บ้านดินเป็นเครื่องมือในการรวมคน เพราะการสร้างบ้านดินต้องอาศัยแรงจากคนในชุมชนช่วยสร้าง ซึ่งตามแผนคือนักศึกษาจะเป็นคนกระตุ้นให้เกิด ส่วนชาวบ้านเป็นคนสร้างให้เสร็จ

“ที่ต้องเป็นบ้านดิน เพราะใช้ทรัพยากรในชุมชนทั้งหมด และชาวบ้านต้องมาลงแรงร่วมสร้าง ประเด็นหลักคืออยากให้ชุมชนเป็นเจ้าของ เพื่อที่พวกเขาจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลมากกว่าที่เราเอาอิฐบล็อกมาสร้างให้” สรวิชญ์ นาแพงสอน “จืด” เฉลยเบื้องหลังความคิด

ในด้านขององค์ความรู้ที่จะเป็นเนื้อหาสาระในการถ่ายทอด แม้จะเรียกว่าหลักสูตร แต่ก็ยังเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการถกแถลงของความรู้ของชุมชนผ่านการใช้เครื่องมือการทำงานที่ชุมชน การทำ Time line ประวัติศาสตร์ ปฏิทินการผลิต-วัฒนธรรม-วิถีชีวิต ซึ่งเป็นความรู้ที่ทีมงานได้เรียนรู้จากค่าย “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” แล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ของชุมชน เนื่องจากเมื่อครั้งเริ่มต้นทำหลักสูตรทีมงานพยายามอิงกรอบคิดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่นั่นกลับเป็นสิ่งแปลกปลอมสำหรับชาวบ้าน

จึงยากที่จะเข้าใจ จึงต้องปรับกระบวนการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้โดยใช้เครื่องมือที่เอื้ออำนวยให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และร่วมกันถักทอองค์ความรู้ของชุมชนว่า แต่ละช่วงเวลาเกิดอะไรขึ้นบ้าง

“จากข้อมูลที่ศึกษาร่วมกับชุมชน เราใช้วิธีให้ชาวบ้านประชาคมแล้วเลือกคนที่มีความรู้มาเป็นครู ให้มีหลักสูตร กระบวนการสอน โดยชุมชนออกแบบหลักสูตรว่า วิชาหนึ่งให้มีผู้สอน 3 ระดับ ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ คนวัยทำงาน-วัยกลางคน เขียวชนวัยรุ่น เป็น 3 ช่วงอายุเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายมากขึ้น”

ปัจจุบันชุมชนได้รวบรวมเนื้อหาได้ 3 ประเด็นหลัก คือ ประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีเกษตรอินทรีย์ การจัดการทรัพยากร โดยให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร่องปกป้องสิทธิ และได้นำเนื้อหาดังกล่าวมาทดลองสอน หลังจากทดลองสอนแล้วจะประเมินร่วมกันทั้งชุมชน นักศึกษา และอาจารย์ว่า ควรมีการปรับปรุงอย่างไรให้สมบูรณ์ และเมื่อได้ร่างหลักสูตรแล้วจึงนำเข้าสู่กระบวนการรับรองของชุมชนอีกครั้ง

ทั้งนี้ชุมชนและโรงเรียนบ้านโนนหนองลาดได้วางแผนร่วมกันไว้ว่า จะจัดการเรียนการสอนร่วมกัน โดยนำนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1-6 มาเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ ทุก 2 สัปดาห์ ครั้งละ 1 วัน โดยมีครูของชุมชนเป็นผู้สอน

ปรับตัวให้เข้ากับชุมชน

การทำงานกับชาวบ้าน แม้ทีมงานยึดเอาเวลาของชุมชนเป็นหลัก แต่ก็พยายามจัดสรรเวลาในการลงชุมชนให้เป็นช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือช่วงปิดเทอม ทั้งนี้ต้องยอมที่จะสลับสับเปลี่ยนเวลาทำงานเมื่อชุมชนมีงานอื่นๆ ที่สำคัญกว่า เช่น งานศพ งานบุญ งานในท้องไร่ท้องนา โดยต้นซึ่งทำหน้าที่ประสานงานจะเป็นผู้คอยโทรศัพท์เช็คกับผู้นำชุมชนเป็นระยะๆ เพื่อวางแผนการทำงานไม่ให้กระทบกับการเรียนของทีมงาน

แม้ว่าจะวางแผนการทำงานดีแล้ว ก็ยังมีส่วนที่ผิดความคาดหมาย เช่น เวลาการประชุมของชาวบ้านกับนักศึกษาตรงกันน้อย บ่อยครั้งที่ภาคี เช่น อบต. ไม่ว่าง ผู้นำไปประชุม ชาวบ้านมีงาน หรือบางคราที่นักศึกษาต้องเรียนทั้งวันเสาร์และอาทิตย์ ส่งผลให้กิจกรรมต้องเลื่อน และบางครั้งก็กิจกรรมเลื่อนมาใกล้กันมากจนต้องรวบ โดยต้องเลือกว่าจะทำอะไร

อาศัยการตัดสินใจร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่นักศึกษาจะให้ชาวบ้านตัดสินใจก่อน

“นอกจากนี้ก็มีเรื่องของการปรับตัวทั้งเราและชาวบ้าน โดยเราก็ต้องปรับตัวกับการเข้ามาทำงานกับชุมชนเยอะๆ สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน พวกผมจะมีวิธีการคือ เข้าพื้นที่หนักในตอนแรก ๆ คือทีมงานมีส่วนลงมือทำงานมากกว่า แล้วเบาลงเพื่อที่ชุมชนจะได้ทำเอง” ต้นเล่าถึงเทคนิคการทำงาน

นอกจากนี้เรื่องสภาพอากาศก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน จากปกติที่เคยปิดเทอมในฤดูร้อน พอปรับเปลี่ยนเวลาปิดเปิดเทอมใหม่ให้สอดคล้องกับอาเซียน กลายเป็นว่า การทำงานในช่วงเปิดเทอมตรงกับมกราคม ซึ่งชาวบ้านมีงานเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้ไม่มีเวลาทำงานร่วมกัน หรือในช่วงเมษายนที่ปกติชาวบ้านจะไม่ว่างเพราะทำนาปรัง แต่ในปีนี้รัฐบาลมีนโยบายไม่ให้นาปรัง นักศึกษาจึงต้องปรับแผนกันใหม่เพราะชาวบ้านว่างแล้ว

เรื่องการปรับตัวทั้งเราและชาวบ้าน โดยเราก็ต้องปรับตัวกับการเข้ามาทำงานกับชุมชนเยอะ ๆ สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน พวกผมจะมีวิธีการคือ เข้าพื้นที่หนักในตอนแรกๆ คือทีมงานมีส่วนลงมือทำงานมากกว่า แล้วเวลาเพื่อที่ชุมชนจะได้ทำเอง

อย่างไรก็ตาม แม้จะเลื่อนบ้าง ปรับบ้างในบางกิจกรรม แต่การทำงานก็ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้คือ **ความร่วมมือของชุมชน** โดยสามารถตั้งกลุ่มชุมชนได้ในลำดับที่แรกที่สุด มาเพราะชุมชนเขามีความพร้อมอยู่แล้ว **“ความรู้หลายๆ เรื่องชุมชนมีอยู่แล้วเราแค่มากระตุ้นหนึ่งเขาก็คิดต่อได้”** พิรพันธ์ เจียรสุมัย “โอม” สะท้อนบทเรียนการทำงานกับชุมชน

พัฒนาชุมชน...พัฒนาตนเอง

สิ่งที่ทีมงานได้เรียนรู้เรื่องหลัก ๆ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน เพราะปกตินักศึกษาจะวางแผนโดยคำนึงถึงปัจจัยในส่วนของตนเองเป็นสำคัญ แต่ว่าเมื่อทำงานกับชุมชนต้องเอาปัจจัยของชุมชนมาออกแบบงานด้วย ซึ่งต้องถือเป็นปัจจัยส่วนใหญ่ด้วยซ้ำ เพราะถ้าหากชุมชนมีความพร้อมในการทำกิจกรรม ก็จะทำให้โครงการออกมาสมบูรณ์ และสามารถเดินต่อไปได้โดยชุมชนเอง

“วิธีที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งเขาต้องคิดเอง ทำเอง สร้างเอง เพื่อตนเอง ที่นี้เขาคิดมาเราไปร่วมผลักดันให้มันเกิด ถ้าชาวบ้านมีกลุ่มแล้ว มีความคิดแล้ว พวกเราก็จะเป็นตัวทำให้มันผลิดอกออกผล คือจะไม่ใช่คนไปคิดให้ แต่ให้เขาเสนอออกมา เพราะถ้าชุมชนเป็นคนคิดเขาก็จะตระหนักกว่าเป็นความคิดของเขา แล้วเขามีส่วนร่วมเขาจะจัดการของเขาเองต่อไปได้” จี๊ดเล่าถึงบทบาทการพัฒนาชุมชน

โครงการนี้จึงเปรียบเสมือนพื้นที่ที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งการวางแผนอย่างรอบคอบ การปรับทัศนคติในการทำงาน การปรับตัว และการสร้างสัมพันธ์ภาพกับชาวบ้าน สอดคล้องกับการเรียนซึ่งเน้นด้านการบริหาร

ขณะที่ **ชาญชัย แสงสว่าง “ไต้ด”** เล่าถึงประสบการณ์ล้ำค่าของตนเองว่า เขาได้เรียนรู้มากเรื่องการประชุมประชาคมกับชุมชน เพราะเราใช้ชีวิตในเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมากที่จะหาประสบการณ์แบบนี้

โครงการนี้ช่วย “เหลาคม” ความคิด ให้นักศึกษา 🍃

ผศ.ดร.สถาพร เริงธรรม อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา บอกว่า ในอดีตนักศึกษาในกลุ่มนี้ได้ไปฝึกการทำงานเพื่อสังคมในหลาย ๆ พื้นที่ จึงได้รับกลิ่นอายของความเป็นนักพัฒนาและรักในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอยู่แล้ว สิ่งแรกที่อาจารย์ได้ให้คำแนะนำกับนักศึกษาคือ ต้องให้นักศึกษาเข้าใจชุมชน ไม่อยากให้นักศึกษาเป็นคนคิดแบบคนภายนอกคิดมาให้แล้วเป็นสิ่งแปลกปลอม ดังนั้นเขาต้องมาศึกษาเรียนรู้ชุมชนก่อนว่า สิ่งที่นักศึกษาคิดกับสิ่งที่ชาวบ้านต้องการตรงกันหรือไม่ หลังจากนั้นจึงได้มีการติดตามนักศึกษาเป็นระยะ ๆ โดยพยายามเป็นที่ปรึกษาแบบไม่ชี้แนะ ส่วนใหญ่จึงเป็นการใช้คำถามเพื่อให้นักศึกษาได้ถกเถียงกับอาจารย์ที่ปรึกษา

“นี่คือบทบาทที่ผมใช้กับนักศึกษามาหลายรุ่น เราเรียนรู้กับนักศึกษามาพอสมควร จนรู้ว่า ถ้าอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าไปแทรกแซงมากเกินไป ความมั่นใจของนักศึกษาที่จะสร้างองค์ความรู้ของตนเอง สร้างความเป็นผู้นำของนักศึกษาจะหมดไป เพราะฉะนั้นผมใช้กระบวนการกระตุ้น วิพากษ์ ติดตาม แล้วก็กลับมาประชุมกัน นี่คือบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในโครงการนี้”

ความคิด||เหลาคมขึ้น
เพราะมีประสบการณ์
พอมีประสบการณ์
ก็มีวิธีการตอบที่
เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น
คิดนอกกรอบมากขึ้น
สามารถอธิบาย
ปรากฏการณ์ที่
เชื่อมโยงกับสิ่งที่ทำได้
ต่างจากเมื่อก่อน
ที่ติดตำรามาก

ผลลัพธ์จากการเหลาคมในการทำโครงการ ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น นั่นคือ นักศึกษามีความกระตือรือร้นมากขึ้น วิถีคิดเปลี่ยนไปจากนักศึกษาที่ชอบออกค่ายธรรมดา เกิดกระบวนการในเชิงขับเคลื่อนการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งอาจารย์สถาพรบอกว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์อย่างมากของโครงการ “กล้าใหม่...ไฝรู้” ที่ให้โอกาสนักศึกษาในการพัฒนาตนเอง

อาจารย์สถาพรบอกว่า ดูจากการที่นักศึกษาที่มาพบในครั้งหลัง ๆ พบว่า พวกเขา มีความมั่นใจมากขึ้น โจทย์ คำถามมีความคมชัดมากขึ้น กล้าที่จะตัดสินใจ จับจุด ได้ว่าความคิดแหลมคมขึ้นเพราะมีประสบการณ์ พอมีประสบการณ์ก็มีวิธีการตอบ ที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น คิดนอกกรอบมากขึ้น สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ทำได้ ต่างจากเมื่อก่อนที่ติดตำรามาก

“ผมไม่เห็นด้วยกับการสร้างบ้านดิน เวลาฝนตกมันก็ทะลายนักศึกษาก็ตอบด้วยความมั่นใจว่า บ้านดินเป็นเพียงสัญลักษณ์ หรือ เครื่องมือให้ชาวบ้านมาหลอมรวมกันเท่านั้น แน่นอนสักวันมันต้องพังไป แต่ผลจากการที่ชาวบ้านมารวมตัวกัน มันจะเกิดผลสำเร็จ จะเกิดเป็นบ้านดินหลังที่ 2 ที่ 3 โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภายนอก”

พ่อสวาท อุปฮาด ผู้นำชุมชนบ้านโนนหนองลาด เล่าถึงทิศทางในการพัฒนาชุมชนบ้านโนนหนองลาดว่า ที่นี่เป็นชุมชนขนาดเล็ก แต่จะทำอะไรให้คนในชุมชนสามารถจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้ เพราะปัญหาของชุมชนที่ผ่านมา ชาวบ้านพึ่งพาปัจจัยภายนอกมากเกินไป เมื่อนักศึกษาเข้ามาพบว่า มีความคิดไปในทางเดียวกัน คือ เรื่องของการจัดการตนเองหรือการแก้ปัญหาโดยชุมชน

“สิ่งที่ผมคิดว่าตรงกันมาก ๆ คือ เป็นทิศทางใหม่ที่เราเห็นว่าน่าจะสำเร็จได้ แต่เราต้องมีความพร้อม 2 ส่วน คือ 1.ชุมชนต้องเป็นหลักในการจัดการ 2.นักศึกษาเข้ามาหนุนช่วยและเรียนรู้ร่วม ซึ่งการเรียนรู้ร่วมนี้นักศึกษาจะได้เห็นพัฒนาการ เห็นสถานการณ์ เห็นปัญหาที่เราจะแก้ร่วมกันได้”

พ่อสวาทเล่าว่า สิ่งที่นักศึกษาเข้ามาเติมเต็มให้กับชุมชน คือ 1.การช่วยกันคิดช่วยกันออกแบบ บนฐานสภาพและสถานการณ์ของชุมชน 2. แง่มุมความเป็นเชิงวิชาการ โดยเฉพาะการคิดทำงานที่เป็นระบบ สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมหรือการช่วยถอดองค์ความรู้ ช่วยรวบรวมองค์ความรู้ นำมาสู่การจัดระเบียบจัดระบบ ทำให้ชุมชนเห็นถึงทิศทางและขั้นตอนที่จะก้าวไปชัดเจนขึ้น

“ถ้าไม่มีนักศึกษาเข้ามาเราก็ทำกันอยู่แล้ว แต่อาจจะช้าหน่อย แต่จังหวะและโอกาสทำให้เราทำได้ไม่เต็มที่ แต่พอมีคนมาร่วมคิด ร่วมอธิบายเพิ่มก็เห็นความชัดเจนขึ้นเมื่อก่อนจะอธิบายอะไรความเป็นวิชาการไม่มี พอมีตรงนี้เราได้พาพี่น้องชาวบ้านเรียนรู้ มันก็เลยไปได้พ่อสวาทกล่าวย้ำถึงความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน

อุทยานแห่งชาติภูพระบาท จ.อุดรธานี

PROGRAMMING การเขียน Application

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

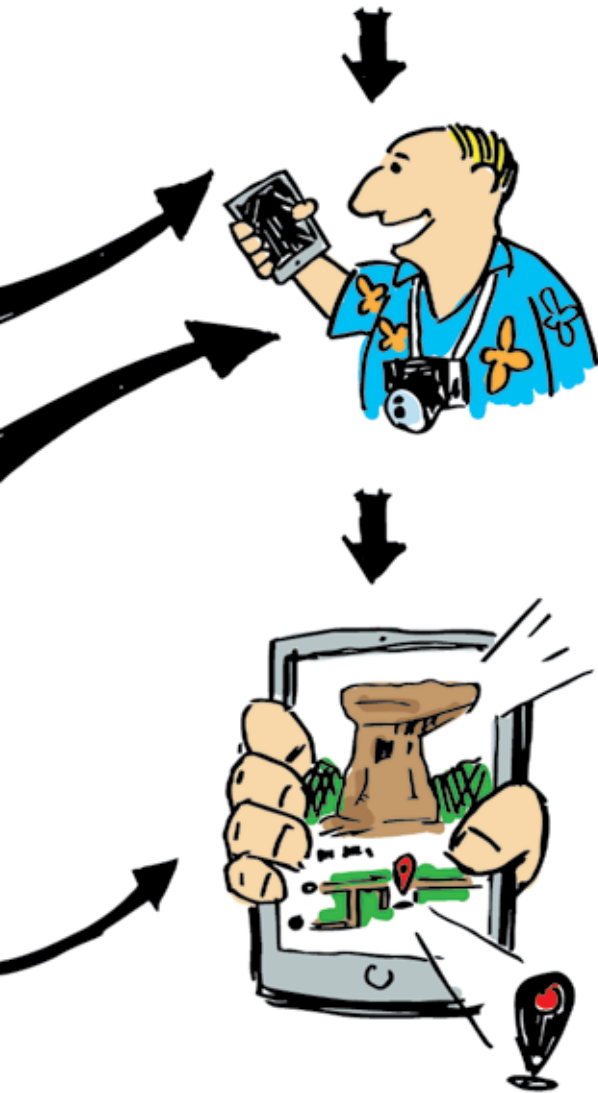

มัคคุเทศก์ที่ 1 คน

นักท่องเที่ยว 1,000 คน

เกิดปัญหาการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
สถานที่ท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง

App ท่องเที่ยว ภูพระบาท

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

โครงการแอปพลิเคชันบนมือถือเส้นทางศึกษา
ธรรมชาติของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท
จังหวัดอุดรธานี

- อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ณรรฐวรรณ พูลสน
- หัวหน้าโครงการ นายเกียรติศักดิ์ กลางบุญเชื้อ
- คณะทำงาน นายอรรถพล ชัยสุข
นายทศพร ชูพรหมวงศ์
นายนพพร คำโคตรสุนย์
นายจตุติเทพ ผายการ

จากเรื่องคุยกันเล่น ๆ ว่า เทคโนโลยีมันไปถึงไหนแล้ว มีอะไรแปลกใหม่หรือเปล่า แล้วจะนำเทคโนโลยีมาพัฒนาบ้านเรา หรือพัฒนามหาวิทยาลัยให้โดดเด่น ได้อย่างไร

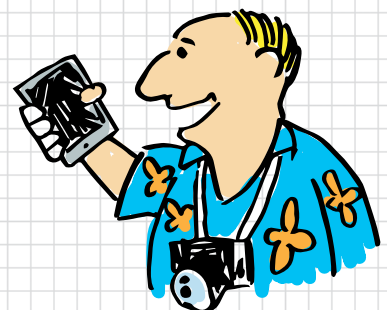
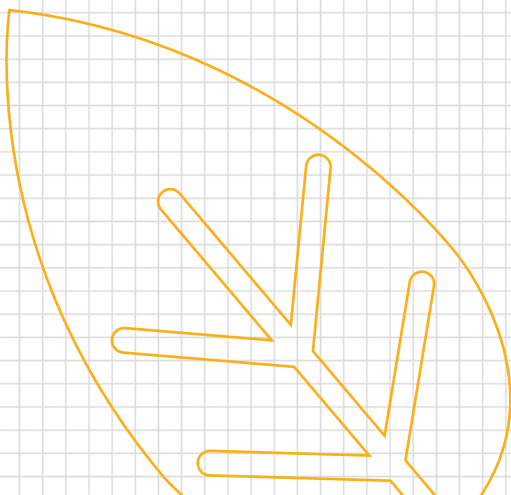
จึงนำไปสู่การคิด...คิดหา “อะไรสักอย่าง” ที่เป็นทั้งการพัฒนาตัวเอง พัฒนาบ้านเกิดเมืองนอน และมหาวิทยาลัยไปในตัว เป็นความคิดที่ “ยิ่งป็น นิดเดียวได้น้ก 3 ตัว”

เมื่อคิดอยากทำ “ด้อม” เกียรติศักดิ์ กลางบุญเฮื่อง กับ “อรรถ” อรรถพล ช้ายสุข จึงชวนกันไปปรึกษาอาจารย์ณรรฐวรรณ พูลสุข ซึ่งอาจารย์ให้คำแนะนำว่า น่าจะทำเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี...

“คิดกันก่อนที่จะส่งโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่แรกเรามองบ้านเชียง ซึ่งเป็นมรดกโลก และสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดทั้งหมด แต่มันกว้างเกินไป สุดท้ายเลยเลือกอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ซึ่งกำลังเสนอชื่อเป็นมรดกโลก ในชื่อโครงการแอปพลิเคชันบนมือถือเส้นทางศึกษารมชาติของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จังหวัดอุดรธานี” ด้อมเล่าที่มาของการทำงาน

คิดและทำ...ให้ป็นประโยชน์

เมื่อคิดจะทำงานเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ทีมงานจึงเข้ามาสำรวจพื้นที่ พร้อมพูดคุยกับ “พี่อาม” จักรพันธ์ เพ็งประไพ นักโบราณคดีปฏิบัติการ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทพบว่า อุทยานฯ ประสบปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่นำชม เช่น ปัญหาเรื่องภาษาและการให้บริการไม่ทั่วถึง เพราะบางช่วงเวลามีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก แต่มีเจ้าหน้าที่นำชมเพียง 10 คน แนวคิดการทำ Application นำเที่ยวอุทยานฯ จึงเกิดขึ้น และเมื่อทราบข่าวรับสมัครโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” จึงเห็นช่องทางในการทำโครงการ

ซึ่งถ้าทำได้ก็จะตอบโจทย์การพัฒนาตัวเองด้านการทำงานเพื่อสังคม และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ขณะเดียวกันหากประสบความสำเร็จก็จะสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัยได้อีกทางหนึ่ง

“คิดโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่โดยรวบรวมปัญหามาเขียนเป็นข้อเสนอโครงการ ตอนแรกจะทำเป็น Application ศึกษารวมชาติ แต่พอได้เข้าค่ายการเรียนรู้ “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” จึงกลับมาทบทวนว่า ถ้าทำอย่างที่คิดไว้จะกว้างมากเกินไป เพราะมีทั้งธรรมชาติและสถานที่สำคัญ แค่ทำเรื่องธรรมชาติก็มีหลายฤดูแล้ว และต้องทำทั้งปี จึงปรับลดประเด็นลง เหลือแค่สถานที่สำคัญ เพราะมีเวลาแค่ 3 เดือน เน้นข้อมูลเฉพาะเรื่องประวัติศาสตร์และตำนาน”

รวมทีมรุ่นพี่รุ่นน้องเรียนรู้สิ่งใหม่

การทำงานเป็นการรวมทีมระหว่างรุ่นพี่ปี 3 คือ ต้อมและอรรถ กับน้องปี 2 คือ “เอ” ทศพร ชูพรหมวงศ์ “นพ” นพพร คำโคตรสุนย์ และ “ไ้ปะ” จุติเทพ ผายการ ในฐานคิดที่ว่า ต้อมและอรรถเป็นคู่บัดดี้ที่ทำโปรเจกต์ร่วมกัน เสริมด้วยน้องปี 2 เพราะเคยทำงานค่ายอาสาให้ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ร่วมกันมาก่อน คิดเผื่อไว้ว่า หากที่ทีมงานเรียนชั้นปีเดียวกันหมด ถ้าต้องเรียนหรือติดธุระก็จะติดขัดเรื่องเวลาเหมือนๆ กัน แต่การผสมทีมที่มีทั้งพี่และน้องจะสามารถสลับกันทำงานได้

อุทยานประวัติศาสตร์ ภูพระบาท

ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาภูพาน ครอบคลุมพื้นที่ 3,430 ไร่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีชื่อว่า “ป่าเขื่อน้ำ” บ้านตัว ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยะทางประมาณ 67 กิโลเมตร อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเปิดบริการเวลา 08.00 น. ถึง 16.30 น. อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทแห่งนี้ ปรากฏร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อราว 2,000-3,000 ปีมาแล้ว มีการพบภาพเขียนสีมากกว่า 30 แห่ง ยังพบการดัดแปลงโขดหินและเพิงผาธรรมชาติให้กลายเป็นศาสนสถานของผู้คนในวัฒนธรรมทวารวดี ลพบุรี สืบต่อกันมาจนถึงวัฒนธรรมล้านช้าง ตามลำดับ ซึ่งร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ทางกรมศิลปากรจึงได้ดำเนินการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนจำนวน 3,430 ไร่ จากกรมป่าไม้ โดยได้ประกาศขึ้นทะเบียนเขตโบราณสถานไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 63 เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2524 จากนั้นจึงได้พัฒนาจนกลายเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทในปัจจุบัน

ข้อมูลจากวิกิพีเดีย

เนื่องจากทีมงานมีจำกัด การกำหนดบทบาทแต่ละคนให้ชัดเจนจึงจำเป็น โดยต่อมรับหน้าที่หัวหน้าโครงการดูแลและบริหารงบประมาณ อรรถทำหน้าที่ประสานงาน เธอเป็นผู้ช่วยทำโปรแกรมและงานกราฟิก เก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนโประซึ่งเสริมเข้ามาในทีมภายหลังทำหน้าที่ตากล้องและทำโมเดล 3D ซึ่งก่อนลงมือทำงานจะมีการประชุมกันเพื่อทบทวนแผนการทำงานร่วมกันทุกครั้ง

สำหรับการสร้าง Application จะแบ่งงานออกเป็น 2 ส่วน คือ งาน AR (Augmented reality) เป็นการทำเทคนิคภาพเสมือนจริงผ่านอุปกรณ์ต่างๆ เช่น Webcam กล้องมือถือ คอมพิวเตอร์ รวมทั้งการใช้ Software ต่างๆ และแผนที่แสดง Location โดยมีข้อมูลสำคัญ 2 ส่วนคือ ประวัติของโบราณสถานซึ่งรวบรวมจากการสอบถามเจ้าหน้าที่และการค้นคว้า ส่วนข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ทีมงานต้องลงสำรวจพื้นที่และสร้างแผนที่ขึ้นมาเอง

“เราอ้างอิงข้อมูลและแผนที่จาก Google Map ซึ่งมีแค่เส้นทางถนน แต่ทางเดินในอุทยานฯ ยังไม่มี พวกเราต้องสร้างแผนที่เส้นทางเอง ด้วยการเดินทีละ 5 ก้าวแล้วจับพิกัดสร้างเป็นเส้นทาง เวลาเก็บพิกัดก็ใช้โทรศัพท์ถ่ายภาพโดยเปิด Location ถ่ายภาพ ซึ่งเวลาถ่ายภาพจะแสดงค่าลองจิจูดละติจูด” อรรถเล่าถึงวิธีการทำงาน

ในส่วนของการเขียนโปรแกรม เนื่องจากวิชานี้ยังไม่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ทีมงานจึงต้องค้นคว้าเอง โดยศึกษาจากหนังสือต่างประเทศและ Download โปรแกรมจาก Open Source มาใช้งาน ผสมกับประสบการณ์ในการพัฒนา Software เช่น การเขียนเกมบน PC เกมบนโทรศัพท์ การทำฐานข้อมูล และการทำ Website

ต่อมเล่าว่า ทีมเลือกใช้โปรแกรม Eclipse* ในระบบปฏิบัติการ Android เพราะเป็นระบบที่คนส่วนใหญ่เข้าถึงได้ง่าย ถึงแม้ว่าการทำงานจะมีปัญหาด้านเทคนิคบ้าง

*Eclipse คือเครื่องมือสำหรับเขียน Application ที่ช่วยเหลือให้การพัฒนาโปรแกรมหรือ Application ให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ของคน แต่ก็ไม่เกินความสามารถ ผสมกับปัญหาในเชิงจัดการ เช่น การเดินทาง ซึ่งไม่มีใครขับรถเป็น จึงต้องอาศัยรถของคณะหรืออาศัยให้वान เพื่อนที่ขับรถเป็นมาส่งเพื่อลงพื้นที่ รวมทั้งการจัดการเวลาที่ทีมงานสามารถลงพื้นที่ทำงานในอุทยานฯ ได้เฉพาะวันหยุด ซึ่งก็มักจะเจอกับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

“วันธรรมดาเราต้องเรียน วันเสาร์อาทิตย์ลงพื้นที่ บางครั้งการถ่ายรูปเพื่อทำ มาร์กเกอร์ซึ่งต้องถ่ายตอนโล่ง ๆ แต่จะไปไล่เขาก็ไม่ได้ ต้องรอจังหวะให้นักท่องเที่ยว ลดลงก่อนจึงค่อยถ่ายรูป”

ทีมงานได้ออกแบบหน้าจอโดยพยายามคำนึงถึงการใช้งานง่ายของ User พร้อมทั้งเสริมลูกเล่นให้ Application มีความสนุกสนานเพิ่มขึ้น เช่น มี Animation ปรากฏขึ้นเมื่อยกมือถือถ่ายภาพโบราณสถานก็จะปรากฏตัวการ์ตูนขึ้นใกล้ ๆ กับ สถานที่ เมื่อนักท่องเที่ยวถ่ายภาพก็จะมีภาพการ์ตูนติดไปด้วย เป็น Gimmick ที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสนุกและเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวมากขึ้น

โลกที่กว้างกว่าจอคอมพิวเตอร์

ต่อมในฐานะหัวหน้าโครงการแล้วว่า การทำงานได้สร้างการเรียนรู้เรื่องการเข้าหา ผู้ใหญ่ว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไร ขณะเดียวกันก็ได้พัฒนาความรับผิดชอบ และการแบ่ง เวลา เพราะในฐานะประธานสโมสรนักศึกษาของคณะฯ เขาต้องทำกิจกรรมของคณะ และการทำโครงการ การจัดสรรเวลาให้เป็นสัดส่วนและการไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง จึงเป็นทักษะที่จำเป็นที่จะทำให้การใช้ชีวิตราบรื่นขึ้น

“สิ่งที่ได้พัฒนาตนเองคือ ด้านการเขียนโปรแกรม มีทักษะมากขึ้น สามารถสอน น้อง ๆ ได้ ให้คำปรึกษาได้ และได้ประโยชน์ด้านสุขภาพ เพราะปกติอยู่แต่หน้าจอ คอมพิวเตอร์ ไม่ค่อยได้ออกไปสัมผัสโลกภายนอก เมื่อมาทำงานนี้ก็ได้ออกกำลังกาย จากการลงพื้นที่มากขึ้น”

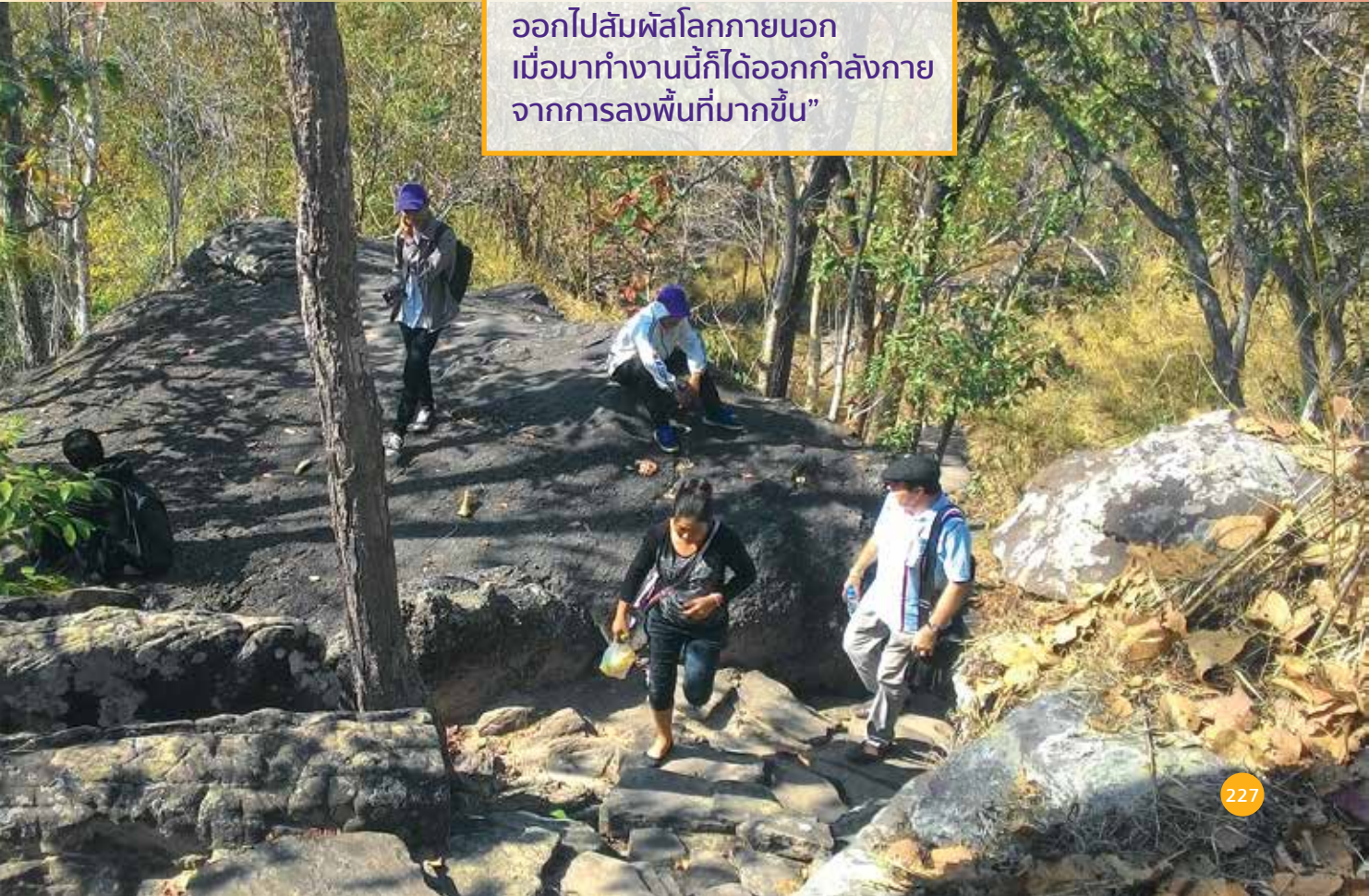
ด้านอรรถเล่าว่า ช่วงเริ่มต้นทำงานมีความกังวลว่า จะได้รับความร่วมมือจาก ผู้ใหญ่ในพื้นที่หรือไม่ แต่เมื่อลงมือทำงานจริงๆ ก็พบว่า ทั้งพี่ๆ เจ้าหน้าที่อุทยานฯ อบต. ชาวบ้าน ทุกคนให้ความร่วมมือดีมาก ส่งเสริมการทำงานของนักศึกษาอย่างเต็มที่ ยิ่งเป็นพลังผลักดันให้เขาอยากทำงานให้ดียิ่งขึ้น สำหรับประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี ก็พัฒนาขึ้นจากการที่ได้ศึกษาและลงมือทำ โดยพบว่า ตนเองมีทักษะการพูดที่มี หลักการ มีสาระมากขึ้น มีการวางแผนการทำงาน มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต

“เมื่อก่อนใช้ชีวิตโลดโผนมาก ทำอะไรไม่มีการวางแผน ลุยทำไปเลย แต่พอทำ โครงการนี้ก็กลายเป็นว่า ต้องวางแผนและต้องมีแผนสำรองเสมอ เช่น ในการสำรวจ พื้นที่ที่ต้องวางแผนให้ดีกว่า ภายในเวลา 2 ชั่วโมง จะเดินสำรวจได้เส้นทางเท่าไร เป็นต้น” อรรถเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของตนเอง ตามด้วยต่อมที่เสริมว่า “เพราะในห้องเรียน ถ้าฝึกก็แก้ไหมได้ แต่โลกภายนอกถ้าฝึก ก็ฝึกไปเลย จะมาแก้ไขไม่ได้ ดังนั้นจะทำอะไร ก็ต้องทำให้ดี”

“สิ่งที่ได้พัฒนาตนเองคือ
ด้านการเขียนโปรแกรม มีทักษะ
มากขึ้น สามารถสอนน้องๆ ได้
ให้คำปรึกษาได้ และได้ประโยชน์
ด้านสุขภาพ เพราะปกติอยู่แต่กับ
หน้าจอคอมพิวเตอร์ ไม่ค่อยได้
ออกไปสัมผัสโลกภายนอก
เมื่อมาทำงานนี้ก็ได้ออกกำลังกาย
จากการลงพื้นที่มากขึ้น”

ขณะที่ผมบอกว่า การทำงานนี้เป็นการเปิดโลกของเขาให้กว้างขึ้น แค่นี้ได้เดินทางโดยเครื่องบินครั้งแรกในชีวิตก็เป็นประสบการณ์ที่แสนประทับใจ การได้เห็นพี่ๆ เขียนโปรแกรมก็เป็นแรงบันดาลใจในการเรียนของตนเอง ที่สำคัญที่สุด คือ ความภาคภูมิใจในฐานะคนอำเภอบ้านผือ วันนี้ได้ทำประโยชน์เพื่อบ้านเกิดของตน

สำหรับผมและပြီးบอกว่า การทำงานในโครงการคือการเปิดโลกทัศน์ของตนเอง ทำให้เขาได้เรียนรู้โปรแกรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ก้าวหน้าไปมากกว่าเพื่อนบางคนในชั้นปีเดียวกัน ทำให้เกิดความชัดเจนในเป้าหมายของการเรียนมากขึ้น

การเขียน Application ที่มีเนื้อหาซับซ้อนภายในระยะเวลาเพียง 3 เดือนนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากหากโครงการของน้องๆ ได้เปิดมิติใหม่ของการทำงานเพื่อพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดให้หันมาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีเป็น “เครื่องมือ” ในการปฏิบัติงานซึ่งหากนำไปพัฒนาต่อยอดให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการใช้งาน และเมื่อถึงเวลาที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกแล้ว Application นี้คงทำให้นักท่องเที่ยวได้สนุกกับการท่องเที่ยวในภูพระบาทมากยิ่งขึ้น

ตอบแทนคุณชุมชน

ณรรฐวรรณ พูลสน อาจารย์สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ บอกว่า สำหรับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในการดูแลนักศึกษา เป็นสิ่งใหม่ที่เขาได้เรียนรู้ผ่านค่ายการเรียนรู้เรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ซึ่งค่ายนี้เองที่ทำให้เธอรู้ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้โอกาสนักศึกษาได้ลองผิดลองถูก ดังนั้นบทบาทของที่ปรึกษาจึงเป็นการแนะนำในภาพรวม และให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง

“เราต้องให้โอกาสเขาได้ลองเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งเรารู้ว่ามันมีเส้นทางอยู่ตรงไหนบ้าง เราก็คอยแนะนำ โดยเฉพาะเรื่องคน เช่น การหารุ่นพี่ที่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี AR Location Base เทคโนโลยีเสมือนจริงซึ่งประเทศไทยมีน้อยคนที่จะรู้ การกระตุ้นคือการหาบทความงานวิจัยต่างๆ ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษให้เขาทำความเข้าใจ Model เพื่อที่เขาจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา Software ต่อไป”

**อาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้ออกาส
นักศึกษาลองฝึกลองถูก
ตั้งนับบทบาทของที่ปรึกษา
จึงเป็นการแนะนำในภาพรวม
และให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง**

อาจารย์ณรรสูวรรณ์สะท้อนว่า การเรียนรู้ผ่านการ
ทำโครงการมีประโยชน์มาก กล่าวคือ นักศึกษาสามารถ
นำโครงการนี้ไปใช้ในการเรียน เช่น วิชาสัมมนาเพราะ
เป็นการศึกษาเทคโนโลยีใหม่ๆ วิชาการวิเคราะห์และ
ออกแบบเชิงวัตถุ โดยเฉพาะเทคโนโลยีการเขียนโปรแกรม
บนมือถือซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบ Software
ที่มีลักษณะนี้ได้ และเมื่อขึ้นปี 4 นักศึกษาก็สามารถนำ
ความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการทำโครงการ
ของเขาได้ เมื่อเห็นประโยชน์หลายด้านเช่นนี้จึงยิ่งเป็น
แรงผลักดันให้นักศึกษาก้าวไปให้ได้

นอกจากผลสะท้อนด้านบวกต่อการพัฒนาบุคลากร
ของมหาวิทยาลัยแล้ว โครงการนี้ถือเป็นความภูมิใจ
ของทั้งนักศึกษาและอาจารย์ เพราะได้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการทำงานเพื่อจังหวัดอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับ
ปณิธานของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่บอกว่าเป็น
มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งโครงการนี้เป็น
โอกาสให้นักศึกษาและอาจารย์ได้มาทำงานเพื่อชุมชน
จริงๆ

“พี่อาม” จักรพันธ์ เฟิงประไพ นักโบราณคดี
ปฏิบัติการอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ในฐานะ
ผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง พี่อามได้เล่าถึงลักษณะงานในการ
ให้บริการของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ว่า ปกติมีนักท่องเที่ยว
เข้ามาเที่ยวชมปีละประมาณ 50,000 คน หรือราว

เดือนละ 4,000 คน และจำนวนนักท่องเที่ยวค่อนข้าง
หนาแน่นในวันหยุด การนำชมแบ่งเป็น 3 รอบ คือ เล็ก
กลาง ใหญ่ รอบเล็กใช้เวลา 1 ชั่วโมง รอบกลาง 1.30
ชั่วโมง รอบใหญ่ 2 ชั่วโมง ในขณะที่เจ้าหน้าที่มีจำกัด
เพราะมีเจ้าหน้าที่นำชมเพียง 10 คน สลับกันทำงาน
วันละ 3 คน ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมากในช่วงเวลา
เดียวกัน เจ้าหน้าที่ก็จะไม่เพียงพอต่อการให้บริการ

“Application นี้ทำให้การท่องเที่ยวอุทยานฯ มี
ความแปลกใหม่ และช่วยเสริมการประชาสัมพันธ์ให้
อุทยานฯ มากขึ้น โดยเฉพาะการที่น้องๆ ออกแบบ
ลูกเล่นใน Application ให้นักท่องเที่ยวสามารถเล่นสนุก
กับโบราณสถานได้มากขึ้น เช่น ถ้าไปถึงหอนางอุสา ก็จะ
มีภาพการ์ตูน Animation นางอุสาเกิดขึ้นใกล้ๆ ซึ่งผม
คิดว่าถ้าน้องๆ ทำเสร็จ ตัว Application สามารถทำให้
การชมอุทยานมีความสนุกสนานมากขึ้น ตอบโจทย์กับ
ผู้ใช้ที่เป็นวัยรุ่น หรือกลุ่มที่เรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีได้
มากขึ้น”

และที่สำคัญคือ Application นี้จะเป็นประโยชน์
กับอุทยานฯ อย่างมาก เพราะสามารถช่วยแบ่งเบา
ภาระของเจ้าหน้าที่นำชม ยิ่งอุทยานประวัติศาสตร์
ภูพระบาทกำลังถูกเสนอชื่อเป็นมรดกโลก ซึ่งทำให้
มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

โครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้”

เป็นหนึ่งในกิจกรรมเพื่อสังคมที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และทำประโยชน์ให้กับสังคมผ่านกิจกรรมการแข่งขันที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้นเรียนและช่วงวัย ผ่านการแข่งขัน 3 ประเภท ได้แก่

“กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ปี 2557
โดย ธีรอรุณ จ.สมุทรสงคราม
75 ตุลาคม 2557

Painting

การแข่งขัน วาดภาพระบายสีระดับประถมศึกษา

เป็นการแข่งขันที่เปิดโอกาสให้น้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวมกัน 4 คน (ไม่ซ้ำชั้นปี) ร่วมแสดงฝีมือวาดภาพระบายสีบนแผ่นเฟรมผ้าใบขนาดใหญ่ 2 คูณ 3 เมตร ตามโจทย์ที่กำหนด ด้วยอุปกรณ์วาดภาพที่โครงการจัดเตรียมให้ โดยมีเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน 2 ชั่วโมง

รางวัล

รางวัลชนะเลิศ

- ถ้วยรางวัลจากกรรมการผู้จัดการใหญ่ บมจ. ธนาคารไทยพาณิชย์ และเงินรางวัลมูลค่า 100,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษา 20,000 บาท/คน และประกาศนียบัตร สำหรับนักเรียน
- เงินรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง

- เงินรางวัลมูลค่า 50,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษา 10,000 บาท/คน และประกาศนียบัตร สำหรับนักเรียน
- เงินรางวัลมูลค่า 15,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง

- เงินรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษา 5,000 บาท/คน และประกาศนียบัตร สำหรับนักเรียน
- เงินรางวัลมูลค่า 10,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

Quiz

การแข่งขัน ตอบคำถามระดับมัธยมศึกษา

เป็นการประลองความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการ และ
ความรู้รอบตัวของทีมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา รวมกัน 3 คน
ในหมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และ
ความรู้ทั่วไป

รางวัล

รางวัลชนะเลิศ

- ถ้วยรางวัลจากประธานกรรมการบริหาร บมจ. ธนาคารไทยพาณิชย์ และ
เงินรางวัลมูลค่า 150,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษา 30,000 บาท/คน และประกาศนียบัตร สำหรับนักเรียน
- เงินรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง

- เงินรางวัลมูลค่า 70,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษา 15,000 บาท/คน และประกาศนียบัตร สำหรับนักเรียน
- เงินรางวัลมูลค่า 15,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง

- เงินรางวัลมูลค่า 30,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษา 10,000 บาท/คน และประกาศนียบัตร สำหรับนักเรียน
- เงินรางวัลมูลค่า 10,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

Community Project

การแข่งขัน โครงการเพื่อชุมชน

ที่เรียกว่า “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ระดับอุดมศึกษา สำหรับการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ถือเป็นโครงการที่สร้างประโยชน์ให้กับสังคมในระยะยาว เป็นโครงการที่ธนาคารมุ่งหวังให้นิสิตนักศึกษา นำความรู้ที่เป็นทฤษฎี และประสบการณ์จากการศึกษาในสถาบันการศึกษามาคิดสร้างสรรค์ จัดทำเป็นแผนการดำเนินงานและกิจกรรม เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนที่อยู่ไม่ไกลจากสถาบันการศึกษาของตน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และสามารถบูรณาการการเรียนรู้ ประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตการทำงานจริงของตนเอง ตลอดจนได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างเพื่อนนิสิตนักศึกษา ทั้งจากสถาบันการศึกษาเดียวกัน และต่างสถาบันการศึกษาก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อการทำดีร่วมกันในอนาคต

รอบคัดเลือกรอบที่ 1

คณะกรรมการจะพิจารณาโครงการที่ส่งเข้าร่วมแข่งขันจากทั่วประเทศ และคัดเลือก 40 โครงการเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 โดยเกณฑ์การให้คะแนนรอบคัดเลือกรอบที่ 1 ได้แก่ ความสมบูรณ์ และความเป็นไปได้ของแผนโครงการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประโยชน์ต่อชุมชน/กลุ่มเป้าหมาย แผนการเพื่อความยั่งยืนของโครงการ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ

รอบคัดเลือกรอบที่ 2

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 จำนวน 40 ทีม จะต้องส่งตัวแทนมาเข้าร่วมค่ายกิจกรรมเรื่อง “การทำงานกับชุมชน” และ “การจัดการโครงการสู่เป้าหมาย” ที่ธนาคารจัดให้ เพื่อนำความรู้จากค่ายฯ ไปปรับปรุงโครงการเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมค่ายฯ ประมาณ 2 สัปดาห์ ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 ทั้ง 40 ทีม จะต้องส่งตัวแทน มานำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการจะคัดเลือก 20 โครงการเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 3

รอบคัดเลือกรอบที่ 3

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 3 จำนวน 20 ทีม จะได้รับงบประมาณทีมละ 75,000 บาท เพื่อนำไปดำเนินการตามโครงการที่นำเสนอ โดยคณะกรรมการจะกำหนดระยะเวลาการติดตามผลการดำเนินงานโครงการให้แต่ละทีมทราบ และในที่สุดคณะกรรมการจะพิจารณาคัดเลือก 5 ทีม เพื่อเข้าสู่การแข่งขันรอบชิงชนะเลิศ

รอบชิงชนะเลิศ

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศจำนวน 5 ทีม จะต้องส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการต่อหน้าคณะกรรมการ เพื่อชิงรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับที่ 1 รองชนะเลิศอันดับที่ 2 และรางวัลชมเชย (2 รางวัล)

รางวัล

รางวัลชนะเลิศ

- ถ้วยรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- เงินรางวัลมูลค่า 300,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษาสำหรับทีมนิสิตนักศึกษา 300,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
- เงินรางวัลมูลค่า 50,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา
- รางวัลศึกษาดูงานมูลค่า 200,000 บาท สำหรับทีมนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง

- เงินรางวัลมูลค่า 150,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษาสำหรับทีมนิสิตนักศึกษา 150,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
- เงินรางวัลมูลค่า 30,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา
- รางวัลศึกษาดูงานมูลค่า 200,000 บาท สำหรับทีมนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง

- เงินรางวัลมูลค่า 75,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษาสำหรับทีมนิสิตนักศึกษา 75,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
- เงินรางวัลมูลค่า 15,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา
- รางวัลศึกษาดูงานมูลค่า 200,000 บาท สำหรับทีมนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลชมเชย 2 รางวัล

- เงินรางวัลมูลค่ารางวัลละ 50,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
- ทุนการศึกษาสำหรับทีมนิสิตนักศึกษา รางวัลละ 50,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
- เงินรางวัลมูลค่ารางวัลละ 10,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา
- รางวัลศึกษาดูงานมูลค่า 200,000 บาท สำหรับทีมนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา

คณะทำงาน

“กล้าใหม่...ไฟรู้”

ถอดบทเรียน 20 ทีมเยาวชน สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม
โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 9

ดำเนินการโดย

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
มูลนิธิสยามกัมมาจล

ISBN
พิมพ์ครั้งแรก

978-974-8365-58-9
เมษายน 2558

สงวนลิขสิทธิ์

โครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้”
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 0-2777-7777
โทรสาร 0-2544-1040
e-mail: scbchallenge@scb.co.th

ที่ปรึกษา

คุณองค์อร อากาศ ณ อัยุรยา
รศ.ดร.บรรณโสภิษฐ์ เมฆวิชัย
คุณปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร
คุณราตรี ลิขนะพิชิตกุล

บรรณาธิการ

คุณบุษกร ตรีสวัสดิ์
คุณปิยนุช รัตนาวังเจริญ
คุณศุภสิทธิ์ ศรีโนระ
คุณรัตนา กิติกร

จัดทำเนื้อหา ออกแบบ
และควบคุมการผลิต

บริษัท คิดค้นคว้า จำกัด
57/357 หมู่ 1 ต.บางบัวทอง
อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110
โทรศัพท์ 0-2270-1350
e-mail : kidkonkwa@gmail.com

พิมพ์ที่

บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แอสโซซิเอตส์ จำกัด

โครงการ "กล้าใหม่...ไฟรู้"

ตู้ ปณ. 1117 ปณฝ. เพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ 10311

โทรศัพท์: 02-652-1128 โทรสาร: 02-652-1159

e-mail address: scbchallenge@scb.co.th

Website: www.scbchallenge.com

Facebook: www.facebook.com/scbchallenge